

**Onse L. Vrouwe der seven weeen : met de mirakelen, getyden,
ende misse der selver : insgelycks den oorspronck, ende
voortganck der broederschap**

<https://hdl.handle.net/1874/9525>

ONSE L. VROVWE
DER
SEVEN VVEEEN.

MET DE
MIRAKELN, GETYDEN,
ENDE MISSE DER SELVER:
INGELYCKS
DEN OORSPRONCK,
ENDE VOORTGANCK DER
BROEDERSCHAP.

OVERGESET
Door P. IACOBVM STRATIUM,
PRIESTER DER SOCIETEYI IESV.

T'HANT WERPEN.

By Guiliam Lesteens / inde Hoogh-
steet inden gulden Belltoen/ Anno 1622.

LIBRARY
UNIVERSITY
WEERT

AENDE

GOD-BARENDE MAEGHT

DES HEMELS CONINGINN'
PRINCES DES HEMELS HEIR
FONTEYN VAN GODES MINN'.

BIEDT

IACOBVS STRATIVS

OM TE VOLDOEN SYN PLICHT
DIT BOECXKEN WT LATYN
IN NEDERDVYTS GHEDICHT
GHY DIE GESONTHEYT HEM
NAT'LICHAEM HEBT GEGEVEN
WERFT HEM GODS GRACI HIER
EN NAERMAELS D'EEVWICH
LEVEN.

Aenden devoten Leser.

BEminde Leser, dit Boeckken verhalende het Begin, Oorspronck, Voortganck, Miraculen der Broederſchap vande ſeven Weeden der hochweerdigher Moeder Gods, welck over hondert jaren in't Latijn, Nederduyts ende Francoys eerſt uytgegaë zijade, verduyſtert was, is door den Hoochgheleerden Doctor Georgius Colvenier Prooſt vande Collegiale kercke van S. Peters te Duway, ende Cancelier der ſelver Univerſiteyt, wederom int licht ghebröcht, ende aen onſen genadighen Prince S. gedediceert int Latijn. Ende aengelien men gheen meer in Nederlantiſche tale en vant, hebbe goet gevonden ter eeren Gods ende ſijnder glorioſter Maget, ende tot trooſt aller lief-

† 2 hebber

A E N D E N L E S E R.

hebben der H. Moeder Gods, over te settē in onse Nederduytsche tale. De Miraculen zijn alle met authentieke instrumenten bevesticht, de Broederschap is Godvruchtich, salsich, licht om onderhouden, ende hare instellingh seer edele, als comende vanden alder-doorluchtisten Coninck van Hispanien Philippus den eersten, Vader des Hooch-gheborē Keyfers Carels de vijfde. Welcken Philippus d'eerste, jae Maximilianus den eersten Keyser zijnen Vader, Carolus Quintus Margaritha Arf-hertoghinne van Oostenrijck, suster des selfs Philippi d'eerste, Christiernus Coninck van Denemercken, ende om anderete verswijghen, onse door-luchtighe, ghenadighe Princen, Albertus ende Isabella, hebben al te samen hunne namen in dese Broederschappe laten inrolleren, binnen Sint Gurick Kercke tot Brussel. Hier en boven verscheyden Pausen ende namelijck

Paulus

AENDEN LESER.

Paulus Quintus leest overleden hebben de selye met groote Perdoenen ende Aflaten verciert. Gheniet dan beminde Leser onsen arbeyt u jonsteliçk gheschoncken, ende begheeft u tot dese Broederschap, die ghy vint alhier met meer dan tweehondert Miraculen van Godt verciert ende vereert. Vaert wel.

VOOR-REDENE,
TOTTEN LESER.

GEORGIUS COLVENER,
aen den goetwiliighen Le-
fer Saluyt.

As over sommige jaren t' mijn-
nen hande ghecomen was/ een
coppe oft Boecia van dese Mi-
raculen: ende ic verstonde dat-
men nauwelijcx een ander en
sonde connen becomen / soo heeftet my
goet ghedocht de selve anderwerf te doen
drucken: t'samen met het naerbolghende
tractaet/ vanden oorspronck/ boortganck/
ende beletselen des Broederschaps vande
seven Weeden der H. Maghet Maria:
verbetert hebbende/ in beyde vele Boec-
druckers fauten/ en onderhoudē hebben-
de neerstelijcker der onderschepdinge der
pinten tusschen de woorden / de welke
grootte claerheyt by brenghit: alle de reste
ongeraecht ende onberandert latende/ al
warent somtijts woorden buyten de La-
tijnische scholen gesmeet op dat de geloofs-
weer.

TOTTEN LESER.

weerdicheyt des Boecx niet en soude vermindert worden.

De Copije die ick becomen hebbe / is gedrukt int vierde van een blat / in wiens eynde alsoo ghelesen wordt. Hier eynden de Miraculen vande Broederschappe der seven Weeden der Maghet / ghedrukt binnen Antwerpen / Anno 1519. Int eynde van het tweede tractaet / staet aldus Gheprint t' Antwerpen neffens de Cammer spoorte / door my Michiel Willemius / onder d'uythangēde teekē vande Kape / int Jaer ons Heeren 1519. den 23. dach der Maent November.

Datse beyde van eenen Boeckdrucker ghedrukt sijn / gheeft te kennen de selve forme van letteren. Doch ick hebbe ghemerckt dat dese dinghen veel connen helpen / tot bevestighe des Catholijcken Gheloofs / teghen de ketteren van onsen tijt / ende tegen de gene die van hunlieden in Nederlant / verleyt sijn. Want aengesien dese Miraculen meestendeel geschiet sijn in Hollant ende Zeelant / laet de Hollanders ende Zeelanders nu gaen besien / oft binnen Abbenbroeck / Meymerswale / Delft / S' graben-Haghe deser ghelijcke dinghen gheschieden inde Kercken / die spontwijt ende gheschonden hebben : inde

V O O R - R E D E N

Welcke dese teekenen soo Heerelijck ende
 oberbloedelijc / binnen den tijt van luttel
 jaren / ghedaen zijn. Het welck als sy niet
 en sullen binden (want ghelijck eenen
 humen eyghen Propheet gheseyt heeft /
 onder alle de rieuwe Evangelische bla-
 sers ende Swetsers / en is niet enen
 ghevonden / die een crenpel peert alleen
 heeft connen ghenesen) dat sy wederke-
 ren totten schoot der Heyligher Catho-
 lijcker Kercken: inde welcke dusdantghe
 teekenen ende Miraculen vanden begi-
 ne af / tot dese onse tyden ghesien worden /
 ende sullen totten eynde des werelts ge-
 sien worden : soo dat wel niet recht / de
 glorie der Miraculen onder de merctee-
 kenen der Heyligher Kercken gerekent
 wordt. Doch by dese twee tractaten die
 eertijts in druck uptgegeven sijn / hebbe
 ick geboecht den dienst oft de getijden der
 saligher Maria vande seven Weeden / nu
 gheordonneert naer de vsantie van Roo-
 men: ende den dienst der Missen / ghelijck
 t' selve staet / in boecken metter hant ge-
 schreven / die bewaert worden in onse
 Collegiale Kercke van S. Peeters te
 Duwar: inde welcke men oock leeft: dat
 dese Misse vande Paus Sixtus de vier-
 de wtgegeven is. De welcke oock wort
in druck

TOTTEN LESER.

in drucke ghevonden / inden Roomschen
 Misboeck gedrukt door Francois Fra-
 din / int Jaer ons Heeren 1507. ende door
 Jacques Marschal Anno 1511. onder
 de Missen van devotie / onder den Titel
 van onse Vrouwe der barmherticheydt.
 De selve staet int Missael van Terwanē
 ghedrukt te Parijs 1518. ende wederom
 in Roomsch Misboeck te Parijs gedrukt
 door Jacques Keruer 1565. onder desen
 titel Misse van devotie vande V. Maria
 der barmherticheydt door den Paus Six-
 tus de vierde wtghegheven. Ten lesten
 hebbe ick daer by ghestelt den Pauselijc-
 ken Bries Pauli den vijfften / waer mede
 hy verscheyden Aflaten is ghebende aen
 de selve Broederschap / die ghefondeert
 is te Brussel inde Brochre Kercke vā S.
 Gueric / mitsgaders sock de namen van
 ettelijcke vermaerde mannen / die aldaer
 int wit deser Broederschappen aenghe-
 schreven sijn.

Wie eertijds van dusdanighe materie
 schriftelijck gehandelt hebben.

Bhalven de ghene die in dese Boeck-
 kens gemelt worden / op dat niemant
 en meyne dat dit eenen nieuwen bont is /
 het welck alleen van over 135. jaren / met
 dese

V O O R - R E D E N

dese Sodaliteyt eerst begonnen is / vande selve materie / dat is vande Weedommen der saligher Maghet Maria hebben geschreven de naervolgende Auteurs.

1. S. Ephrem Syrus in zijne clachten / dat is inde lamentationen des alderglorootste Maghet Maria / op de Passie des Heeren. Het is het twintichste tractaet / int derde stuck zijnder Schrifturen seer beweechelijck / ende crachtich / ont't'ghemoet des lesers te beweghen.

2. Item van t' selve hebben gheschreven alle d'oude Vaders alle die de plaetse van S. Lucas int tweede capittel ende Joannes aent 19. intgelept hebben: gelijk S. Ambrosius / Beda ende andere.

3. Men vint oock by S. Hieronimus int Sermoon vande Hemelvaert der saligher Maghet Maria (het welck men meynt dat van Sophronius ghedicht is) eene schoone plaetse vande Weeden der Maghet / daer staet aldus. Met recht dan septmen dat de heylighe Moeder Gods t'samen Martelerisse en Maecht gheweest is / hoe wel sy in vrede haer leven gheeynt heeft etc. Hier naer dat sy waerachtelijck lijden ghehadt heeft / ghetuycht den heyligen Propheet Simeon / spreekende tot haer : ende uwe eyghen
 ziele

TOTTEN LESER.

ziele sal t' sweert doorsnijden. Waer wt
 het seker is dat sy meer dan een Marteleer-
 leerse gheweest is. Want andere Hely-
 ghen al hebben sy voor Christo ghele-
 den inden vlesche/ nochtans inde ziele/
 wantse onsterffelijck is / en hebben sy
 tonnen lijden. Maer de salighe Moeder
 Gods/ want sy in dat deel des menschen
 gheleden heeft / dat voor onlijdelijck ghe-
 houden wort: Daerom / op dat icht al-
 soo belijde / om dat sy gheestelijck ende
 scherpelijcker geleden heeft door t' sweert
 des lydens Christi/ soo heeft sy meer dan
 Marteleerse gheweest: Waer wt wy
 weten aenghestien sy meer dan ~~permands~~
 bemint heeft / dat sy oock meer medelij-
 den ghehadt heeft: Alsoo dat de cracht
 des rouws haer ziele gheheel doorbaren
 ende beseten heeft / tot eene ghetuyghe-
 nisse der watnemender liefden. De wele-
 ke om dat sy int ghemoet geleden heeft/
 is meer dan Martelerse gheweest: te
 weten / om dat hare liefde stercker ghe-
 weest is dan de doot: want sy heeft de
 doot Christi/ hare doot ghemaect.

4. Item by Anselmus Bisschop van
 Cantelberch is den boeck van Excellen-
 tie des alder-gloriooster Maghet: inden
 welken het vijfde capittel is vant me-
 delijden

V O O R - R E D E N

belijden der saliger Maria / over haren
gecrupsten Dore.

5. Daer zijn sommighe die gheboe-
len dat het vermaert treffelijck gedicht :
Stabat Mater dolorosa, &c. dat is / Het
stondt een Moeder repne / neffens
dat crupcen hout / seer druckelijck in
weene / etc. van Sint Gregorius alsoo
ghemaect is. Want Philippus Ber-
gomas schrijft dat t'selve rijmghedicht
van hem wighegeven is in supplemento
Chronicorum Anno 1399. Nochtans het
en schijnt soo out niet te zijn / noch niet
wel over een te comen metten stijl oft
manier van dichten Gregorij.

6. S. Bernaert Abt van Clarvaulx /
int Sermoon vande salige Maget Ma-
ria / op de woorden van d' Openbaringhe
Joannis cap. 12. Een groot tecken is ghe-
openbaert inden hemel. Item by den sel-
ven is een ander tractaet vande Lamen-
tatie der Maghet Maria.

7. S. Bonaventura heeft een geheel
Officie gheschreven vant medelijden der
saliger Maria. Het welck staet int seste
stuck sijnder schriften / int tweede deel.

8. Bartholomeus de Pisis / van Sin-
te Franciscus Orden in sijn Maria boec /
het ghene hy gheschreven heeft vant le-
ven

TOTTEN LESER.

ven ende den lof der saligher Maria: int vierde boeck/ de eerste tweede/ vyfde en derthienste vrucht / tot de neghentienste inclusijs / schryft oock vande Weeden der H. Maghet.

9. Pelbartus van Themafwaer van deselve Ordre/ inde Sterre croon der saliger Maghet / bycans den geheelen derden boeck: te weten/ in het tweede/ derde ende vierde deel/ tractteert vande selve.

10. S. Antonius/ in het vierde deel/ vant coyt begriyp der Theologien tit. 15. cap. 41. t'geheel Capittel.

11. Bernardinus de Busto van Sinte Franciscus Ordre / in thienste deel van sijn Marie boeck/ int eerste Sermoon.

12. Michael Francisci van Gysel Professor der Godt-gheleertheit tot Ceulen/ vande Predicheeren Ordre. Confesseur vanden Alder-dooyluchtichste Prince Philippus Arf-hertoch van Oostenryck/ Hertoch van Bourgoignien/ Brabant etc. in sijne Quodlibetsche besluytinghe / op de Broederschap der seven principale Weeden vande salige Maghet Maria. Dese/ welke wy lang ghesocht hebbende / ten langhen lesten ghevonden hebben. Sy zijn grooter dan dese boeckkens (met Gods hulpe) wy sullen die
apart

V O O R - R E D E N

apart doen drucken / met sommige andere
dinghen / daer toe oock dienende.

13. Daer en boven behalvê de Misse
die u p hier wtgheven / isser eene ander /
Mis-boeck dat ghenomt wort Speciale,
dat is / Sonderlinge ; gedruet te Straes-
borg / door Venatus Beck / Anno 1520 /
naer Belocken-paesschen / onder de tit.
vande compassie der saliger Maria. Een
ander isser inden Mis-boeck des Cloo-
sters Cluniaec / gedruet te Parijs Anno
1523 / onder desen tit. De Misse des me-
delijdens oft berinherticheidê der Maget
Maria. Wederom int Roomsche Mis-
boeck / te Parijs ghedruet / door Jaco-
bus Kerber / Anno 1565 / waer van bo-
ven : Daer worden twee andere Missen
van devotten bygevoecht ; eene onder de-
sen titel. Misse van devotie vant mede-
lijden der saliger Maget Maria / te doen /
op den Saterdag naer / Quali modo, dat
is naer Belocken-paesschen. D'andere
vande Lamentatie der saligher Maghet
Maria. Ten lesten / Cornelis Schulte-
tus Professeur vande D. Theologie bin-
nen Ceulen ; die heeft wtghegheven een
boeck / gheintituleert Bibliotheca Ecclesia-
stica , de Kerckelijcke Boeck-kasse : In
desen boeck / int derde stuck / d'eerste deel /
daer

TOTTEN LESER.

daer staet eerst eene generale Misse van de seuen Weeden der saligher Maghet Maria/ wiens beginsel is *Luceamus omnes*, Laet ons alle roumaken. Daer nae seuen bysondere Missen / elck van eicke Weedom.

14. *Judocus Lichthovens* van Nieupoort ghebozen/ Doctoor inder Hepliger Godtheit tot Parijs / heeft een Sermoon gheschreven vande compassie der saligher Maghet Maria. Item eenen boeck vande pijn der selver Maget hebbeude veerthien Capittelen/ die ghevonden wort onder sijne Sermonen: daer voor ghestelt zijnde dese aenteekeninghe/ vande genen die sijne Sermonen in ordie ghestelt heeft om te drucken. Hier/ om d'eere der Maghet Moeder/ wiens medelijden op sommighe plaetsen gheviert wort / wort bygheboecht desen naervolghenden boeck/ van Maria Weeden / op dat de simpele / om t' versier van eenighe die ontkennen / dat Maria soude rou gemaect hebben / verlept zijnde / souden meynen/ dat den sceest dach des medelijdens te vergheefs inghestelt is/ oft dat de dinghen die vant mededoogen Marie/ tot noch toe / gelooft zijn/ te vergheefs souden hebben ghelooft gheweest. Dus
verze

VOOR-R. TOTTEN LESER.

berze de vorsepde aenteekeninghe.

15. Petrus Canisius in dat frap boec van Maria de Goot-barende Maghet / heeft vele frape dinghen van hare Weeden int vierde boeck cap. 27. ende 28.

16. Ten lesten / Hubertus Mirreus / een seer ervaren man inde Oude Kerckelijke schriften Schrijvende den oorspronck der Canoniké dienen Regulieren noemt van S. August. cap. 94. verhaelt eene schoone Histoze van het weemoedich beelt der saligher Maria / hebbende op haren schoot / haren dooden Sone / welck beelt vermaert is van miraculen int Bisdom van Trier / int Clooster datmen noemt De Cluyse van Eberhard : het welcke heeft begonnen in weerden ghehouden te worden int jaer ons Heeren 1440 : Door welker oorsake aldaer een Kercke Gode opgewijt is / op den Feestdach van onser L. Vrouwen Boodschap Anno 1449.

MIRA.

MIRACVLEN

Der Bzoederschap/

Vande seven vveen der alderheylichster

MAGHET MARIA.

In Jaer duysent vier hondert/
ende tweeentachtich / Maria de
Kerts-Hertoginne van Oostenrijck/
Hertoginne ven Bourgouien / als de
huyfzrouwe van Maximilianus
deser werelt overleden was : ende
Maximilianus wederom comen
was in Hoogh-duytslant / nederlanden
ende onliggende plaetsen aen zynen sone
overghelaten hebbende : op welcken tijt
zijnder so grouwelijcke oorlogen die niet
neder te legghen en waren opgeresen / dat
niet alleen de Steden met veel neder lae-
gen / ende moorden van buypen bestreden
ende overballen en wierden. Maer dat
cock het volck selver tegen den Edeldom
hinne oeverichept ende Magistraten de
wapenen aenghenomen hebbende / eenen
leger opgherust hadden / ende soo wie in
des rasende volcx handen quam te valle /

2 MIRACVLEN VAN ONSE
die moest daer sonder twyfel sijnen bes-
sten hals laeten. Iae Philippus selve
Maximiliaens sone maer dyp Jaren out
wesende/ oock opghenomen zijnde / was
in seer groot perijckel. In desen tijt/ seg-
ge ick/ is dese Goddelijckie Broederschap
der seuen Weeen vande Alderheplichste
Moeder Gods eerst begonst/ en de wyle
den selven Philippus Hertoghe
van Oostenrijc noch een onmondich kin-
deken was / is de selve ontfanghen ende
inghestelt: gheenen last oft oncost met al-
len aenbrenghende/ dan alleen de medita-
tie oft het overdencken van de Passie ons
Heeren/ ende der seuen medelijden der be-
druckte Moeder Marie. Als te weten
dat ghy overdencht met wat eenen rou-
dese Heplighe Moeder behanghen is ge-
weest/ als sy haren lieben sone Jesum in
den Tempel opofferende/ doort voorsag-
gen van Simeon ghehoort heeft / dat het
sweert der rouwen haer ziele soude door-
snijden. Ende wederom als sy naer Ae-
gypten de vlucht genomen heeft ende se-
ven Jaren aldaer als ballinck is gheble-
ven. Wederom als sy dyp geheele dagen/
haeren lieben sone verlozen hebbēde hem
ghesocht heeft: Item/ als sy den selven
zijn Cruys/ op sijn schouderen/ naer den
Wergg

L. V. DER SEVEN WEEEN. 8

Bergh van Calbarien draghende / heeft ontmoet / als sy hem ter selver plaetsen aent Cruys heeft sien naghelen / de doot steruen / ende afghedaen zijnde int graf heeft sien ligghen. Doch dese Broederschap is van sommige Bischoppen door Apostolische macht / ter begeerten vanden seluen Philippus / met sommige instellinghen bevesticht.

Regelen der Broederschap.

TEn eersten, te weten / dat de instel ders deser Broederschap dit vinden goet / ende ordonneren dat alle Christenen menschen / soo Vrouwen als Mans / geestelijck oft weerelijck / oft oock Religieusen van wat Orden die souden moghen sijn / van wat cōditie / ampt / officie / staet / sullen vrijelijck in dese devote ende alderheplichste Broederschap mogen ontfangē wordē / in de selue comen / en die aenbeerden sonder eenigen cost / sonder iet ter werelt ten desen op sien te moeten geuen oft betalen. Soo dat het niet en sal gheozloft sijn jēt te gheuen oft te ontfanghen voor het inschrijuen ontfanghen oft incomste / in eeniger manieren.

Ten tvveeden, dat een jeghelijck die in dese Broederschap ontfangen is / sal ghe-

4 MIRACVLEN VAN ONSE

honden zijn eens oft itwermaelſ telcker
 weken/te overdencken ende t'overleggen
 de ſeven Weeren vande alderſalichſter
 Maghet/ooch telcker reysen te lezen ſevē
 Vater noſters ende ſeven Ave Marien:
 met ſulcher niepningen/dat alle die van
 de ſelvē Broederschap ſijn/soudē deelach
 tich wordē vande voorszeyde meditatie oft
 overdēckinge en vāde voorszeydē gebedē

Ten derden, indien niemant moghelijck/
 t'ſp door verſuyuelijckheyt/oft door alle
 te menichvuldige wereltſche bezozingen/
 duſdanige overdenckinge ende leſinghe
 oft bedingen achter liet/ ſoo ſal hy weten
 dat hy hier door gheen ſonde ter werelt
 en doet / noch ooch daghelijcke ſonde/
 maer dat hy alleenelijck ſal / voor diē tijt
 der ven de mededeelachticheyt van deſe
 Broederschap welke onachſaemheyt hy
 ſal mogen verhalen ende verbeteren/ ſoo
 ſaen als hy hem wederom keert tot ſyne
 ghewoonelijcke goede maniere en officie.

Ten vierden, dat een jegelijck op alle tij
 den ende ure / ter wat plaetsen hy mach
 weſen/deſe overdenckinge ende gebeden
 doende/ſal mogen verdienē de Goddelijc
 ke vergeldinge/en loon deſer Sobalitept.

Ten vijfden, indien niemāt de voorszeydē
 meditatie oft overdenckinge en ghebeden
 alle

L. V. DER SEVEN WEEEN. 5

Weken twintich mael oft meer beoeffenē
 sal voorz sijn vriendē / t' sp dat de selve noch
 in leuen sijn / en in dese Broederschap niet
 aengenomē / t' sp die overleden sijn / al en
 hebben sp noyt in dese Broederschap ont-
 fangen geweest: die sal vermogen de selve
 altesamen deelachtich te maecten / alle
 der verdiensten / en des Hemelschen loor
 die de gheue genieten die inde selve Broe-
 derschap aengheschreven sijn.

Ten lesten, dat het eenen jeghelijcken
 sal gheoorloft sijn / volghende sijne devo-
 tie / hant reykninghe te doen / tot bevestin-
 ghe ende vermeerderinghe des Goddelijc-
 ken diensts vande seven Weeen / diemen
 doen sal alle Jaer / s daechs voorz Pal-
 men sondagh: oft indient dan niet ghele-
 ghen en is / naer Paesschen / alst best pas-
 sen sal: ende voorz twee Jaer ghetyden /
 diemen alle Jaer houden sal tot verlich-
 tinghe der Broederen ende Susteren / die
 inden Heer overleden sijn / te weten het
 eenē ter stont naer de Hemel vaert der
 glorioser Maghet / het ander coets naer
 Licht - Misse. Item voorz de fondatie
 ende begiftinge vande Missen voorz d'on-
 derhoudinghe der Capellen / Altaeren /
 Ornamenten / der selver Broederschap.
 Behoudens nochtans dat sulcks niet

6 MIRACVLEN VAN ONSE

gedaen en worde tē opsien vande inschry-
~~vinge~~ / ~~ontfaenisse~~ / oft overlijden
 int selve Broederschap: het welck ai son-
 der last ende oncost bedyjt moet sijn.

Ten sevensten, daer wort geordonneert
 dat soo wie by abouturen in toecomen-
 de tijden (dat Godt verhoede) met dese
 Broederschap sijn eygen bate oft profijt
 soude willen soecken / ghevende oft ont-
 fanghende iet / ten opsien als boven / den
 selven sal terstont vande selve Broeder-
 schap als afghesneden gehouden worden
 noch in haer geestelijke goederen voort-
 aen meer eentich paert oft deel hebben.

Voorts dese Goddelijcke Broeder-
 schap / door des Heplijchs Gheest inge-
 ven van boven inder menschen herten in
 vloepende / is terstont door vele Mirake-
 len seer vermeert ende verbruyt. Want
 ten eersten / men seyt dat die eerste ellē-
 dighe tempeesten van twiste ende opzoer
 onversins soo nederghelēpt ende gheslist
 sijn / al oft sy noyt geweest en haddē / ende
 dat het volckselver eenē grooten schroom
 van sulcx te pepsen aengecomen is. Ende
 alsoo naerdemael datter veel Capellen en
 Altaren gesticht waren / de getijden oock
 vande seven Weeen ghedicht zijnde / heb-
 ben van doen af begonnen onderhouden te
 worden

worden/soo wel inde Kercken van de Beguinen als van wereltliche Brochien/ Canonichsien ende Dommen. De Miraculen / daer dese Broederschap mede verciert is/ en sijn niet van eender soortē alleen want als nu blinden/ als nu creupel ghebozen/ als nu gichtige sijn genesen beseten vanden boosen verlost/ doodē verweckt/ eenighe vande pestilentielle pocken opgegeten/ hebben ghesontheyt bekommen ende meer diergelycke wonderlycke dinghen sijn int openbaer ghebeurt.

David de Burgondia door de ghenade Gods ende des Apostolischen stoels Bisschop van Wtrecht, aen allen Christen gheloo- vighen , teghenwoordich ende toecomenden, die onse teghen- woordighe brieven sullen, insien, sien, oft hooren lesen, waer dat sy door de gheheele werelt mochten wesen, Eeuwighhe salicheyt inden Heer.

Indien eenighe Mirakelen die door sommighe Heyligē Gods geschiet sijn, tot hunder

8 MIRACVLEN VAN ONSE

ende principael tot Gods glorie, om de memorien der gheloovighen te ververfchen, verhaelt vvorden, veel meer ist reden de gene die door t'ghebet der ombevleeter Maget Moeder ons Heeren Iesu Christi by onse tijden oock blijckelijck ghedaen sijn, ende die vvy daghelijcx openbaerlijck sien gheschieden, by sonder in onse gherechticheyt ende Bisdom, tot de kennisse der gheloovighen, tot der selver aldergloriootsche Maghets Moeders lof ende verheffinghe, met behoorlijcke danckbaerheyt, te doe blijcken: Hierom ist dat vvy in dese leste tijden, soo die opēbaer mare ons laet vveten, dat in onse Stadt ende Bisdom van uytrecht, naert ghetroughetuyghen ende verhael vā seer veelgeloovigē so Mās als Vrou vvē, niet alleen leecken, maer ooc treffelijcke Priesteren, ende andere gheloofbare personen door een groot geroep verstaen hebbende: dat inde Collegiale Kercke van S. Gillis Abt, te Abbenbroeck, onses voorseyder Bisdoms, door die alderhoochste Maghet Moeder, vviens beelt is inde selve Kercke, costelijc verciert, onder de aenroepinghe der seven Ween die selve alderflichste Maghet, daghelijcx seer vvonderlijcke Miraculen ghedaen vvorden. Wy nu, op dat de fame soo grooten sake ende t'gheroep der Christgheloovigen, voortaan sonder kennisse der vvaerheyt niet en.

L. V. DER SEVEN WEEEN. 9

en soude verbreyt vvorden , ende de herten der gheloovighen en soude ontstellen , ende op dat de vveldaden van soo grooten Maget niet onder stilte ombekent sonder dancksegginghen souden verstoep blijven : hebben gepubliceert seker als Commissarissen onse getrouvve de opfichters der Heerelijckheden van voirne ende putte onser Bisdoms. Ende hebben aen de selve belast , ende op de ghehoorsaemheyt die sy ons schuldich sijn uyt druckelijck bevolen ende geboden, dat sy dese saken ende de vvaerheyt deser Miraculen souden ondersoecken , ende volle, mitsgaders ghetrouvve informatie nemen , om ons daer naer te laeten vveten, vvat hem goet dunckt. De vvелcke onse Commissarissen , tot de selve vvecke van Abbenbroeck, uyt ons bevel, hun ghetransporteert hebbende, en de vvaerheyт deser saken ende de maniere der Miraculen ondervraecht hebben , niet alleen van ionge oft lichtveerdighe lieden dier verhael soude moghen suspeckt sijn, maer oock van middelbaer, ende van ander Priesteren ende Clercken, ende van Leecken , soo Mans als Vrouvven, niet alleen der selver plaetsen van Abbenbroeck , maer oock aller onliden ende plaetsen, Christgheloovigen t'samen en eendrachtelijck bevluytende , ende ghetrouvve ende eest betuyghende, sijn.

nen, ende hebben voor de vvaerheyt verclaert te vveten, gelijk vvy oock niet alleen uyt het verhael van dese onse ghesanten ende ghedeputeerde Commissarissen, maer oock uyt het ghetuyghen van veel andere gheloofbaer Persoonen, soo gheestelijcke als vverelijcke, hebben ontfangen gevveten, bevonden ende vveten ende sijn ghenoechsaem' gheinformeert ende verskert dat door de voorseyde onbevleete ende nemmermeer te volle ghepresen Maghet Moeder, onder andere, seer prijelijcke Miraculen, nu seer onlanx inde voorseyde Kercke, dese gheschiet gesien ende ghetast sijn.

Ten eersten/ ghetuyghen wy bevonden te hebben dat/ als wplen Cornelius Duyghens sone sijne hupsvrouwe een Dochter achter ghelaten hadde/ de welke totter tijt toe dat sy mocht gaen / en scheen gheen ghebryck des ghesichts ghehadt te hebben/ ende naermaels / tot het vijfde Jaer haers lebens / heeft soo blint gheweest dat sy noch sonne / noch locht ghewaer en werde / iae sy en conde niet een schaduwte ghestien : iae dat meer is/ hadde van dien tijt af/ een ghedurighe ongheloofelijcke groote pijn in haere ooghen. Ende als de voorschreven hupsvrouwe/ des kints Moeder/ dyp nachten/

Deers

deen naer dander / soo sp in slaep ghebal-
 len was / eenen droom / oft om beter te
 segghen / eene inwendighe aendrijvinghe
 ghevoelt hadde / dat haer dochter t' gesicht
 ende ghesontheyt ontfangen soude / indien
 sp / het beelt vande seven Weeen der voor-
 seynder onbeblecte Maghet / inde Kercke
 van Abbenbroeck / met behoorlijcke de-
 votie / ende opofferinge van waslicht be-
 soeckende wilde vereeren : als oock de
 voorszeyde huysvrouwe / dese inghevinghe
 als droomen niet en achten ende sach hier
 en tusschen dat haer Dochter van daghe
 te daghe met een onghelooffelijcke pijn-
 ghedurichlijck te bedde liggende meer
 ende meer beswaert werde / dat het ghe-
 sicht meer ende meer ghecenckit werde /
 de sieckte ende pijnne was dom nemende /
 was nu meer dan opt te voren beswaert :
 soo ist dat sp des voorszeydens drooms / en
 aendzyvens ghedachtich wesende / ist
 voorszeyde beelt devotelijc met opofferin-
 ghe van waslichten gaen besoecken : ende
 naer een clepne ure tijts thuyt gecomen
 zijnde / soo heeft sp hare Dochter die sp
 soo verbuystert van ghesicht / met pijn-
 der oogen / ende andere sieckten bevangen
 ghelaten hadde / naer een ure / als gheseyt
 is / subite lijck soo gesont ende wel te passe

gebonden heeft/datter noch pijnē / noch eenich teecken vā cranchept meer in heur en was te binden: dan dat sp so volcomelijck en claerlijck sach / al oft sp noept eenich ghebreck van ghesicht / oft pijnē inde oogen gehadt en hadde / en als naermaelgde voorszepde hupsvrouwe: met dyp gelijckhed droomen oft aendrijvighen vermaent zijnde / het Mirakel dat aen haer dochter geschiet was / aengaende de wedergevinghe des ghesichts ende bevydinghe van sieckten / als voorszepd is / aen den Prochiacē der selver plaetsen / en aē sommige andere Priestere en religieuse persoonē / ont' selve te doen vercodigē verhaelt hadde.

ij. Soo is daer ghecomen een vrouwe woonende te Cozendijck / int voorszepde Wisdom / die welcke lange tijde te vorē in haer een ooggh seer swaer pijnē hadde geleden / en naerdenmael sp op eenen nacht in slaep gevallen zijnde / half slapēde en wakende / gedreven wert / dat sp het beelt der voorszepder onbevleete Maget Moeder / inde voorszreven Kercke soude besoecken / het welc indiē sp dede / sp soude vande pijnē haerder oogen ontslagen worden: en so sp eerst op dat visioen als eenē droom niet achtende / versupint hadde / en daerom dat ghevoelde dat de pijnē voorszreven beswaerde

Swaerde/heeft ten leste ootmoedelijck en
 devotelyck met opofferinge van waslicht
 t'selve beelt besocht/ende haer ghebet al-
 daer ghestort/ende van stonden aen/ van
 alle pijnē bruyt/ heeft gesontheyt haer
 der ooghen vercreghen.

iii. Dese soo sp. uyt de voorszrevent
 Kercke ghenesen zijnde / haer vertret-
 kēde was/ is tot eē opēbaer herberge ter
 selver plaetsen ghegaen/ endt heeft t'sel-
 ve Mirakel / met verwonderinghe des
 weerts verhaelt: soo ist gheschiet dat de
 weerdinne hebbende eene dochterkē van
 dyp Jaeren oft daer ontrent / die leelijc-
 ken creupel ginck/ een belofte aen de sel-
 ve alderglozooste Maget Moeder ghe-
 daen heeft/ op haer onghemeten goeder-
 tierentheyt vastelijckbetrouwēde en/nae-
 demael sp. de besoekinghe/ met het opof-
 feren/ van een wasse keerse ootmoedelijc
 volbrucht hadde/ heeft terstōt haer voorsz-
 schreven dochter die van gheboorte creu-
 pel was/ wel/ recht/ ende betamelijck
 wandelēde/ en in de selve gesontheyt vol-
 herdēde bevondē. Gegeve onder onsen segel
 ter saken, dien vvy aen den teghenvvoor-
 dighen hebben doen hanghen. Int Jaer ons
 Heeren duysent vierhondert, vier ende negē-
 tich op den dertienden des Wintermaent.

Den Deken ende t'Capittel der Collegiaelder Kercken van Sinte Gillis binnen Abbenbroeck Stede des Bisdoms vā Wtrecht, groetenisse met alle eerbiedinge, ende eere, aen den Eerweerdighen Vader ende Heer Michael Francisci Professeur inde H. Godtheyt vande Predic-Heeren Orden, raets-Heereñ anderweerdichste Bicht-Vader, der Alder-doorluchtichsten ende machtichtichsten Prince, onser ontsienelijcste Heer Philips Aerts-Hertoch van Oostenrijck, Hertoch van Bourgon- dien.

Hoe groote devotie dat uvve eervveerdige Vaderlijckheyt heeft, tot de aldergloriootste Moeder Gods Maget, dat can genoegh blijken, uyt het schoon boeckē, dat sy seer vvyfelijk by een ghestelt heeft, tot lof der selver Maghet, ende tot voorderinghe vande nieuve plantinghe haerder alderdevootste Broederschap

derfchap, die men noemt vande feven Ween. Welck Boecxken vvy ons gheheelijck laeten voorftaen, vvonderlijck feer behaecht moet hebben de alderfalichfte Maghet: Aengefien de felve Broederschap, die te voren dickvvils door vele maer van dien tijt af, dat t'felve gefchreven is, door veel menichvuldigher Miraculen, heeft begonst te fchijnen: doch uyt de Miraculé die gefchiet fijn foo vvy geloovē en blijct door dit boecxken, en door uvve sonderlinge devotie, fullē vvy alhier uyt kippen uyt vele luttel, en alleen de ghene die vvy bevonden hebben, met de alderclærste, ende claerder dan de fonne, teeckenen bevesticht te fijn, ghelijck hier onder vvort verhaelt.

iiiij. Teneerften / eene feker Vrouwe Zoeta ghenaeuyt / Simons Dochter / in ons Stedeken Abbenbroeck ghewonnen ende geboren / is van eene doode Dochter ghelegghen / van wiens wegghen soo de geburen hun bedroefden / ende niet sonder redene / want sp t' Hephlich Doopsel niet ontfangghen hebbende / gheen deel en hadde connen hebben int rijck der Hemelen / hierom hebben sp devotelijck op gheboochde knien ende met vele tranen gebenede alderheplichste Maghet Maria / diemē heet vande feven Ween / ende heeft nu onlancx vande Chyfte geloovighe begonnen

gonnen gebiert te worden/ dat sy ter eerē vande selve haer sevē Weeē/ die sy alhier levēde geledē heeft de selve doode dochter het leven wilde weder geven. Soo dan de aldersalichste en aldergenadichste Maget die noyt ontbrokē en heeft aē iemandē die ootmoedelijck en devotelijc haer aenriep/ de gebedē so wel vā ander goede matroonē als vā de Moeder der selver dochter die beloeft hadde te gevē so veel rozēs als de selve dochter mocht opwegen/ tot behoefder voorszepde Broederschap/ ter ghedenckenissen der seven Weeē hier oppgerecht/ aenhoorende / heeft de voorszepde dochter het leven weder ghegheven/ so dat sy naermaels wettelijck is ghedoopt ende leeft noch op den dach van heden.

v. Daerenboven eenen man by name Hugo/ Sillis soō ooc alhier woonachtich hebbende van sijn huysvrouwe/ Cornelia genoemt eene dochter/ de weleke eē Jaer out sijnde is met een seer sware roytse bevangen/ daer sy een ront Jaer lanck soō mede is beswaert geweest: dat sy/ t'welc boven nature is eē geheele weke noch gēget ē noch gedrochē/ noch nat noch drooch geproeft en heeft. Het welck so de ouders de voorszepde dochter gewaer gewordē sijn vā de gesonthēyt hunder dochter dē moet verlozen gevēde/ dan hun eenige hope/ ou

de alderheplichste Maaget/die alhier gheviert wort/stellende / hebben beloofst alle jaer/t'levē van hūme voorszzevē dochter geduerende oft so lange als de selve in hūn bedwanck sijn soude processies ghewijse/ en bervoetswulle/den gewoone lijcken wech door dē welckē t'Beelt vande voorszzeven Maeght gedragen wort/ om te gaen. Welcke belofte alsoo gedaen zijnde/ heeft haer onversiens miraculeuselijck/wt het bedde/int welc sp eē Jaer lanck sieck wesende gelegē hadde op haer beenen opgerecht/en van haer Moeder eenē boterā om t'etē begeert/ seggende: geheel volcomelijc/het welck wōder ontverhalē is/bpsonder in soo ionge Jaren/dat de alderheplichste Maaget Maria haer besocht hadde/ en haer eerste gesontheyt weder gegeven:ende van dien tijt af heeft t selve Maeghden alle wercken van gesonde menschen gedaē/tot dat sp by Jaren out was:t welc Jaer ingetredē zijnde is inde selve cortse hervallen/ maer op de selve manier als voren weder lghenesen.

vi. Noch meer eenen Costinus Haddus sone/ende sijn hūsvrouwe Dorothea int stedekē Abbebroeck woonachtich wesende/ hebben eenē sone getregē/die van sijn geboorte tot dertiē wekē toe/zijnder moeders kostē niet en heeft gesogē / so dat eē

jeghelijck hem t'leven ontseydde: ten leste
 ist den ouden in den sin ghecomen/ dat
 sy besoecken souden: t'beelt vande seker
 Weeen der Hepliger Maghet Maria/eñ
 voor t'selue sekere waslichten opofferen.
 Het welck soo sy gedaen hadden/de Moeder
 vande Kerck t'hups komende/heeft
 het kindeken haer borsten beginnē te suys-
 gen/min oft meer dan oft het dus altoos
 ghewoon gheweest hadde te doen.

vij. Daerenboven eenen sekere Adria-
 aen Adriaenssen met sijn huysvrouw
 woonende in Heenblijet / hebben eens
 Dochter gehat/de welcke tot haer twee
 Jaeren ghecomen sijnde / is (men en wist
 door wat ongheluck) soo impotent ende
 machteloos geworden/ dat sy noch been/
 noch voet roeren en conde / iae dat sy niet
 en vermocht daer op te staen/ ende dit is
 haer een Jaer lanck ende meer by geble-
 ven. De ouders om haer te helpen/ heb-
 ben vele beloften aenghenomen/ende seer
 vele devote plaetsen begaen: maer als sy
 ghewaer werden / datse gheen baete en
 vonden/ten lesten/door raet van eenigen/
 hebben sy belooft/ het beelt van de salige
 Maghet tot Abbenbroeck / met hunne
 voorsepde Dochter buytē te gaen besoe-
 ken/ende hunne offerhanden/naer hunne
 macht

macht / aldaer te doen. Welcke belofte volbrocht siehende : eer sy inde Kercke ghetreden waeren / de voorszeyde hunne Dochter / sonder stock / oft eenighe andere hulpe / heeft terstont begonnen te gaen / ende gaet tot op den dagh van heden.

Welcke bovē gheschreven Miraculen, vvy hebben goet ghevonden aen uvve eervveerdighe Vaderlijckheyt over te schrijven, niet als eene nieuwve oft ongehoorde fake (vvant vvie isser die niet en vveet hoe menichvuldige ende openbaer Miraculen de selve Maget doende is?) Maer op dat eenen jegelijck kennelijcker soude vvorden, dat dit alderheyllichste Broederschap het vvelc in onse Kercke eerst opgherecht is, als van Godt inghestelt ende te vveghe gebracht is. Het vvelck oock door de schriften uvver Vaderlijckheyt verciert vvort, ende door soo grooten Miraculen vande selve Maghet doorluchtich ghemaeckt vvort : ende over sulcx is sy betuyghende dattet haer seer lief ende aenghenaem is, dat alle Christigeloouigen, die haer begeren te behaghen, t' selve alder devootste broederschap, uyt oprechter herten gemoet, aenveerden ende vereeren.

Ten lesten, vvy versoecken ende bidden, soo veel alst ons moghelijck is, uvve eervveerdige Vaderlijckheyt, dat sy haer gevveerdige, dese
Broe-

Broederschap die sy geplant heeft, achtervolgēde haer devotie tot dese alderfālichste Ma-
get, so te koesteren, helpen, voorderen, verhef-
fen, dat sy tot het hoochste sōp haerder vol-
maecktheyt comen mocht; ende van eenen
jegelijcken gehouden, tot lof des almogenden
Gods, ende sijnder glorioser Moeder: die
vvelcke uvve eervveerdighe Vaderlijckheyt
voor dese uvve verdiensten, vveerdigen loon
in den Hemel gevveerdige te geven. Wt Ab-
benbroeck desen 16. Aug. Anno 1496.

Aē dē Eerw. Vader eñ Heer broe-
der Michael Francisci, Professeur
der H. Gotheyt eñ der alderdoor-
luchtichsten Heer Philips Aertf-
Hertoch van Oostenrijck, Her-
toghe van Bourgongien, &c. Al-
derweerdichste Biecht - Vader,
Michiel de Zanda, Baccalaureus
inde Gheestelijcke rechten, ende
Pastoor hoe wel onweerdich, in
Haemstede, gelegē in Zeelant Bis-
doms van Wtrecht, wenscht toe
alle gesontheyt eñ welvarētheyt.

Eerw.

L. V. DER SEVEN WEEEN. 21

Eervv. Vader als ick onlanx residerende vvas inde Studien, binné de veranaerde edele vniversiteyt van Cuelé, so heeft het my meer eene Goddelijcke, dan menschelijcken vondt gedocht te zijne, t'gene daer mede ghy de onlustighe herten van vele menschen, die door traecheyt, ende onlusticheyt bycans in Gods ende sijns Moeders vergetenisse gedooft vwaren, niet soo subtijlijcken als vvonderlijcken, totten rechten vvech, vveder geroepen hebt. Want soo saen ick my verrocken hadde van Cuelen mijn Vaders lant, soo heeft my eene meerder vervvonderinge, niet sonder schrick omvangen, als sommighe seer vvel gedichte schariften, by maniere van quodlibetische resolutie (soomen dat inde vniversiteyt is noemende) aen mijne slechticheyt sijn aenghedient: Inde vvelcke ick ghevonden hebbe, dat ghy eenen jehelijcken seer aenprijfende sijn leven principale Weeen der H. Maget, die Christus gedragen heeft eene salige Broederschap van nu voortaan daer op gedicht zijnde: inde vvelcke men niet alleen van buyten al lesende en soeckt, maer oock al mediterende, oft overpeynfende vint, ende contéplere met invvédighe soeticheyt, t'gene dat gesocht en gevonden is smaect: al vvaer men niet alleen en leeft, maer men gevoelt oock in sijn selven, t'ghene dat Christus Iesus, en sijne vveemoedighe

moedighe Moeder ghevoelt hebben : al waer ten lesten niet alleen pijn ghevoelt en wort van de ghene die niet lof droevich sijn/maer oock wt droef heyt eenighe onwtsprekelijcke breuchde/gheschept wort vande ghene die vrolijck sijn. Want hoe aenghenaem Gode sy dese alderghedachtenisse weerdighe contēplative Broederschap/ende hoe salich ende op de salicheyt der menschen wel passende/haer devote belidenisse / dat en wort niet bestoocht met loot oft met bullen/ door menschelijcke konst ende vernuftheyt ghesmaect/maer van Gods wegen betoocht door Miraculen. Als blijkt wt de ghene die blind ende creupel ghebozen was / de welke ghy in uwe quotlibetische resolutie/ niet en hebt versweghen/ ende door veel andere teekenen ende openbaer Miraculen/die in vele plaetsen gebondē sijn/ ende want ick my laete voorstaen/dat het ondancckaerheyt wesen soude / waert dat ick versweghe de grootdadighe wercken Gods/ende de gratie die hy aen ons sijne ootmoedighe dienaren door sijn barmherticheyt hem heeft gheweerdicht te wercke te stellen : ende waert dat ick de selve niet openbaerlijck en predichte : soo ist dat ick uwe Religieuse ooren goet ghe-

ghedacht hebbe aen te dienen.

vij. Hoe dat inden vasten des voorledē
 Jaers / de Dochter van eenen sekeren
 Adriaen Amanssen / woonende binnen
 Haemstede / die hy van sijne wettighe
 huysvrouwe ghecreghen hadde / wesende
 nu getreden in haer derde Jaer / soo Va-
 der ende Moeder uyt waren / is gheballē
 in een gracht vol waters / en̄ thoofst door
 sijn ghewicht onder vallende is de selve
 versmacht geweest / welck aldus geschiet
 zijnde / soo de Moeder t' huys quam / ende
 haer Dochter nergens en vonde / soo soec-
 kende de selve met droefheyt / ten lesten
 sy betastende de diepte des poels / heeft de
 selve versmoort ende doot gebonden: hier
 ober is dat moederlijck herte onstelt ge-
 weest / ende het vrouwelijck ghemoet / de
 droefheyt niet connende verdraghen / is
 wtgheborsten in groot ghehuyl ende ra-
 fernije / en̄ uptsinnicheyt / het welc so saen
 als de gheburen ghehoort hebben / sijn
 niet medelijden ghecomen / om haer te
 vertroosten. Maer als den menschelijc-
 ken troost / die broos ende cranck is / haer
 niet en heeft connen ghestellen oft gestil-
 len / ghedachtich wordende der pijnen
 bande gloriooste Maget Maria / in wiēs
 Broederschap sy oock / als een suster / aen
 gheschre.

gheschreven was: soo heeft sy de gheburen die bystant der selver / al weenende over het lijck vande doot & dochter aengeropen: ende de moeder heeft een belofte ghedaen / dat haer dochter met haer / een suster der selver Broederschap worden soude / ende dat sy het weemoedich beelt der Godt dragende Maghet Marie / met d'z wasse keerffen verlichtende / soude besteken. Welcke belofte ghedaen zijnde / is het verdroncken meysken dat ghestorven was / subtytelijck verresen / het schadelijck water sonder eenighe pyne licht ende soetelijck lanc den mont quijt worden: min oft meer dan oft sy wt de slaep ont spronghen hadde / ende is ghesont geworden als te voren.

ix. Daer en boven eene degelijcke matroon by name Elizabeth / nock woonachtich binnen Haemstede / is in een sieckte ghevallen / sonder dat men conde weten waer van de sieckte haer aencomen was: ende soo de sieckte allen doot groeter wert / is soo verre ghecomen / dat sy geen lidt verroeren en conde / dan haer tonghe ende bleef in dusdanighen staet achten weken naer den anderen. Dese nock / want sy de voorsayde Broederschap der Ween vande salighe Maghet Maria onder

onderhieldde/ ende eenen boeck/ inde ghe-
 meyne taele gheschreven bande boorsepde
 seven Weeen/ seer devotelijck las/ heeft
 met een ootmoedich inrich gebet begeert
 tot haerder eeuwigher salicheyt verlost te
 worden belovende een wassen beelt van
 ghedaente eender Vrouwe met dyp wasse
 keerffen/aen het beelt de saligher Maget
 Maria op te offeren. Dese belofte ghes-
 daen zijnde/ is haer kracht wederom in-
 de voeten gheromen / soo dat sy de selve
 begonst te rozen/ende naer twee oft dyp
 uren / alle haerder ledenen nu machtich
 zijnde/ is opstaende naer het vier gegaen/
 ende den derden dagh ghesont wesende/
 heeft de Kercke besocht / Godt ende de
 gloriooste Maghet Maria/ sijn moeder
 danck segghende.

Het heeft my oorbaer gedocht dat ick dese
 dingen uvve goedertierentheyte soude laten
 vveten, op dat de glorie van dese Miraculen,
 als een licht onder een coren vat ghestelt niet
 verduystert en soude blyven; maer meer op
 dat de selve op eenen kandelaer verheven
 zijnde, licht en mocht allen den ghenen die
 binnen t'huys der Christelijcker Religie
 vvoonen, ende op dat uvve Vaderlijckheyt,
 lijdtfamelijck vervvachtende den loon vvs
 arbeys, die ghy met veel nacht onrust aen de-

se H. Broederschap besteet hebt, vande me-
nichvuldicheyt der vruchten meer mochte
verheughen, ende t'ghene ghy in segeninghe
ghesaeft hebt, niet ophoudede van dagelijcx
te besproyen, maeyen mocht van segeninghe
het eeuwich leven. Het vvelcke den almo-
gende Heer u gevveerdige te verleenen: ende
dese Broederschap die ghy verciert hebt, met
den dau der Goddelijcker vvtspreecke, te be-
sproyen esamē ende te voyen, ende my uuvē
dienaer t'ontfangen voor gerecommandeert.
Blijft ghesont besten Vader, uyt Haemstede
desen sesten September, Anno 1495. Aldus
onderschreven Michael. Met mijn eyghen
handt.

Rombout Huygens sone Prie-
ster Canonick van Sinte Gillis
t'Abbenbroeck, Bisdoms vā Wt-
recht bidt veel welvaert en groe-
tenisse aen den Eerweerdighen
Vader ende Heer, Heer Michael
Francisci, der Predicaren Ordre,
Professeur inde Heylighe Godt-
heyt, en des alderdoorluchtichste
en machtichste Prince, onses
ontsie-

ontsienelijckste Heer Don Philippe Aerts - Hertoch van Oostenrijck , Hertoghe van Bourgoin- gien , Raets - Heer ende alder- weerdichsten Biecht-Vader, &c.

Eeuuvige Vader vvant het niet en betaemt datmen eenichsins sal versvvijghen die dinghen die dienende sijn tot den dienst Gods, ende der gloriofer Maget Maria, ende tot de ghemeyne salicheyt van alle Christgheloo- vighen. iae dient in alle manieren, dat de selve tot kennisse van eenen jehelijcken gebracht vvorden, ende om hunne devotie totte salige Maghet te vervvecken seer neerstelijck vvorden beschreven. Hierom ist dat ick uvve eer- vveerdighe Vaderlijckheyt , als den ghenen die dagelijcx t' goet daer uyt spruytende ver- voordert, ende vervveckt, naert cleyn vermo- ghen mijns verstants, hebbe voor my ghenomen, te laten vveten onder alle, tvvee Miracu- len alleen, die nu lest door Godts gratie, ende der gloriofer Maghet verdiensten , aen per- soonen die haer devoot vvaren , ghedaen sijn: vvelcker een seer kennelijck is, ende d'ã- der hebbe ick in my selven bevonden het vvelcke niet uyt mijn eygen bevvegen, maer soo ick hope, door eene Heylighe insprake gheroert,

gheroert, door t' bevel van mijne medebroederen, de Heeren vant Capittel, uvve Eer-
vveerdighe Vaderlijkheyt, midts desen ben
kennelijck makende.

x. Soodan inde Costmaent lefleden/
eene seker ghehoude Vrouw / Maria
Loomans Ceuvouts / woonende binnen
Abbenbroeck / van goeden naem ende
faem / heeft een groote spelle in haeren
moent ghenomen / ghelijck de Vrouwen
beel dat vooz een ghewoonte hebben / de
welcke onbedachtelijc in haer keele ghes-
schoten is / ende is aldaer een ure lanck
oft meer ghebleven. Waer van de selve
Vrouw om de groote menichvuldicheyt
des bloets / dat sy ghespoghen heeft / niet
luttel gepijnicht / is tot so grooten swac-
heyt / ende onsinneicheyt gheromen / dat
men meer verwachtende was haer doot /
dan men hoopte van haer leven. Soo sy
dan aldus / als gesept is / sonder ophouden
ghequollen wert / heeft sy haer gedachten
ende gheheele hope ghestuert tot de sal-
ghe Maghet Maria vande seve Weeen
die te Abbenbroeck ghedient wort / haer
selven aen dese gheheel bevelende ende
overghedende: d'welck ghedaen hebben-
de / is sy onversiens ende haestelijck / van
de selve spelle sonder eenighe pijn ont-
slaghen

slaghen geweest / ende niet wetende waer
de seive spelle verstoven is / heeft haer be-
lofte met groot dancksegginghe / aen de
glozoooste Maghet Maria betaelt.

XI. Daerenboven inde selve Oostmaet
ic Kombokout voorgenomt / comende van
Byssel / inden sume hebbende / van we-
derom te keeren tot Abbenbroeck / was
metten anderen ter waghien gheseten die
welcke inden nacht voortghetrocken / en
onversiens vallende / heeft my in een wa-
ter nedergeworpen soo dat ick mijn hoofd
ende voeten seer nat gheworden zijnde /
tot bobens toe cout was / ende my aen-
quam eene swaere Colijcke / in sulcker
voeghen / dat alle die my saeghen / groot
medelijden hadden. Welcke gheweldighe
siecte begonnen heeft vooz den dach / ende
heeft gheduert totten vier ure naer mid-
dach. Ten lesten / so my alle mijne crach-
ten begheben hadden / ende soo ick liggen-
de was in die onverdzychelijcke pijn / is
my in gevallen dat ick de glozoooste Ma-
ghet Maria vande seve Weeen / die bin-
nen Abbenbroeck gheviert wort / aentroe-
pen soude ende haer een heerlicht offerē.
Het welck als ick beloest hadde te doen /
ende terstont eenighe groene humneuren
wtghespoghen hadde / soo hebbe ick van

30 MIRACVLEN VAN ONSE
stonden aen/sonder eenich vertreck/mij-
ne crachten wedercregen/ ende ben alsoo
wel te passe gheworden / al oft my niet
ter werelt ghedeyt en hadde. Hier naer
hebbe ick mijn belofte aende goedertie-
renste Maghet Maria/met alle dansegg-
ginge die ick vermocht/ende so ick schut-
dich was/ betaelt.

Dese twee Miraculen alleen Eervv. Vader
uyt vele die hier daghelijcx met hoope ghe-
schieden, schrijve ick tot V. L. op dat ghy ver-
staen sout, dat den vviijngaert die vvöderlijck
in onse Kercke, door Gods gratie, ter eeren de
sälighe Maghet Maria gheplant is, ende naer-
mäels door uve schriften begoten is, eenen
goeden geur ghevende bloyt: en op dat ghy
de druyven die nu rijpē, met de ander vverc-
lieden sout moghen vergaderen, ende den
vviijn uyt de perffe vande seven Weeen vlic-
tende, inden kelder soudt moghen opleggen,
ende vanden selven allenskens in den vvech
van dit Ballinckschap proevende, int He-
mels Vader-Lant u vrolijck daer van sout
moghen versaden. Vaert vvel, uyt Abben-
broeck den thiensten van Slachmaent, An-
no 1495.

Petrus Ockery Pastoor der
Kercken van Biert, ende Cano-
nick

nick van Sint Gillis Kercke t'Abbenbroeck, midtsgaders Provi-
 feur des Lants van Putte s' Bis-
 doms van Wtrecht, wenst groe-
 tenisse aen den Eerw. Vader M.
 Michael Franssen, wtghelesen
 Professeur der Heyligher Godt-
 heyt, alderdiscreetsten Biecht-
 Vader ende penitentier, des Al-
 doorluchtichsten Heere Philips
 Aerts-Hertoch van Oostenrijck,
 Hertoch van Bourgoignien, &c.

xij. Wtghelesen Heer Doctoor inder
 Godthept. So ick onlancx int Jaer 95.
 als de sonne inde ghestelte van den Canc-
 ker seer brandende was/ bevanghen ben
 met een pestilētiale dapper coytse/ die mi
 niet en verliete / ende een onsprekelijke
 hit te aenbracht alle mijn leden door: als
 de selve nu eenighe daegen sonder ophou-
 den geduert hadde/ ben soo cranckgewor-
 den/ dat ick in gheene hulpe conste / oft
 vernufthept vā medecijnē vaet oft solaes
 en conde vinden / maer alle dinghen wel
 C 4 onder

onder vzaeght zijnde was als ongheneselijck ter doot verwesen. Als ick dan my bonde van alle menschelijckē troost verlaten / ben ghedachtich gheworden der glozioser Maghet Maria die met seuen seer bitteren pynen bevangen is geweest tot dese ick metten herte ende ghemoete mijn toevlucht nemende / hebbe haer gebeden met alle de viericheyt die my moghelijck was / dat sy my / wesende vande Broederschap der seuen Weeen / nu ghestelt / in sulchen benautheyt / dat my geene menschelijcke remedien en constē helpen / met haeren troost soude willen vpslaē: immers waert dat mijne bede / niet en waer teghen den wille Gods / oft teghen mijnder zielen salicheyt / op dat dese bede lichtelijcker tot een salighe eynde soude moghen comen / hebbe beloest te doen doē een solēnele Misse vande seuen Weeen / ende eene sware wasse keerse op te offeren / op dat het schijnfel des ewighen lichts / sonder licht niet sijn en soude. Dese mijne begeirte met smeekinghe / ende belovinge by Godt ende sijn gloziose Maghet moeder wt ghesproken zijnde / soo heeft de cortse subitelijck my verlaten / sonder eenighe wortel der sieckten / behalven eene swackheyt der nature

in my achterlatende: noch ick en gheboelden gheen pijnen ter werelt meer / mit oft meer dan oft ick van gheene coytse oft sieckte en hadde weten te spreken: soo dat de natuerlijke medecijnen hun niet ghenoech en conden verwonderen / als sy my int wassen vande sieckte / met blijde ghesontheyt saghen op springhen: Soodan met blyden ghelaet ende een vrolyck herte / jolijt makende hebbe ick mijn belofte betaelt / daer by ander dinghen voegende / die niet weert en sijn om verhalē vooz so groote weldaet / welck ick ter eeren der selver gloriooster Maget Maria / so lange als ic leven sal / sonder foute hope tonderhouden / wt Abbenbroeck den 10. November / Anno 94.

Rumoldus Huygensoon Canonick van Sinte Gillis Kercke tot Abbenbroeck, wenst alle welvaertaen den Eerweerdigen Vader ende Heer, Heer Michiel Francisci Professeur der Heyliger Godtheyt, ende alderweerdichsten Biecht-Vader onser door

C 7 luch

24 MIRACULEN VAN ONSE
luchtichstē Prince Don Philippe
Aerts-Hertoge van Oostenrijk,
Hertoghe van Bourgoingien, &c.

Eervveerdighe Pater aengesien ick op ander tijt aenghenomen hebbe den last van informatie te nemen over de Miraculen die alhier daghelijcx, overvloedelijck ende dickwils ghebeuren, ende de selve op te schrijven ghelijck ick t'selve nu teghenvoordelijck door bevel mijnder Heeren den Deken ende t'Capittel doende ben, al tot vermeederin-
ghe ende lof der saligher Broederschap vande seven Weeen der Maget Maria die onsen Heere Christum ghedraghen heeft: soo ist dat ick voor als nu, aē uvve Eervv. Vaderlijcheyt twee alleen onder andere Miraculen die nu lest gheschiet sijn, hebben goet gedocht te laten vveten.

xiii. Tē eersten/eenē Theobaldus Peeterffon/ende Walige zijne wettige hups-
vrouwe altijt soderlinge devotte hebbēde tot de salighe Maget Maria/ en de voorszepde Broederschap/ woonēde in Blanc-
briet/dese hebbē geprocreeert eene dochter
Cornelia genoemt/de welke als ghetreden was in haer thiende Jaer/is vā haer ouders dit tegenwoordich Jaer 96. des
daegs voor drij Coningen dach lestleden/
tot

tot haer grootmoeder die insghelijcx tot
 de H. Maghet seer devoot is / woonende
 tot Abbenbroeck / om eenighe affairen
 met pepussen gesonden: ende soo sp de sel-
 ve niet thups en bonde : tusschen vier
 ende vijf uren naer middagh is begonnen
 weder te keeren naer blanchvliet. Dese
 soo sp ghinck over den dijk / is van eenen
 onbewachten gheweldighen wint / die
 subptelijck opstont met oock een ghewel-
 dich neeu ter neder gheworpen / ende met
 groot ghewelt ghedreven in eene gracht
 vol waters ende sneeu. In welke plaer-
 se / de selve dochter / totten dyp uren naer
 middagh des anderen daeghs / int water
 ende sneeu bevrozen / gheensins haer con-
 nende oprechten / is blijven ligghen :
 want dien selven nacht soo gheweldi-
 ghen menichte van sneeu ghevallen is /
 dat het tot de daken der huysen / ende
 oock daer over ghetast lach : soo dat nie-
 mant sonder perijckel ende grooten ar-
 beyt wt den huysen hem en conde verpor-
 nen / aengesien in dat Lant noyt te voren
 sulcken gewelt van sneeu gesien en was.
 Hierō de voorszeyde grootmoeder t'huys
 gecomen zijnde / verstaende van haer ge-
 buren dat haer nichten aldaer geweest
 hadde / ende soo sp haer niet en vont /

laet naer Blanckbliet weder ghekeert was/aenmerckende oock de tempeest en t' hert weder heeft begonnen te sozghen ancr't te hebben ende te vreesen van haer nichtgen/de selve aende gloziose Maghet Maria vande seven Weeen / devotelijck ghelijck sp altijt ghewoon was bevelende. Soo dan des anderen daechs de boozsepde grootmoeder / so haest als den werch eenichsins gheopent was / is doort midden vant sneeuw / naer Blanckbliet tot het huys van haer dochter / moeder des voornoemde mepfken / met spoet gegaen ende het mepfken niet gebonden hebbede / is sp met haer dochter bepde seer droef ende benaut wesende om t' kint sozchvuldelijck te soecken / weder ghekeert. Een en jegelijcken die hun int gemoet quam bringende oft sp gheen kint gesien en hadden. Ten lesten eenen man / hun ontmoetende / sepde / dat hy een mepfken aen eenen cant vanden dijck welck e hy weese / hadde sien doot ligghen / inde gracht ende sneeu bevrozen. Tot welke plaetse de boozsepde moeder en grootmoeder / niet sonder perijckel ende arbeyt ghecomen zijnde / hebben het kint ghebonden / met ten voeten liggende in de gracht / met den rugghe ten Hemel waert gekeert / t'aensicht

sicht op der aerden/met de handen in ha-
 ren lijnen voorszoot ghedect ende ghe-
 wonden / ende het sneeuw als berghen
 lach rontom haer:maer haer lichaem en
 was vanden sneeu niet geraect/het welck
 wonder was om sien ende om hooren/
 aenghesien daer over alsulcken menichte
 van sneeuw was. Welcke dochter so ge-
 bonden zijnde / ende bevrozen/ als sy in
 haer gheenen schijn oft hope van leven en
 saghen dan eenighe beroerte der ooghen/
 hebben beloest indien sy mochten eenich
 solaes verwerben/ devotelyck te besoec-
 ken met waslichten de gloziose Maghet
 Maria vande seven Weeen tot Abben-
 broeck/t' Heylich Crups tot Blanckvliet
 ende de lamentatie in Heenvliet: ende al-
 soo de dochter wttreckende hebben eenen
 man die by ghebal daer passeerden gebe-
 den/dat hy dat mepken wilde t' hinnen
 hupse draghen:de welcke als sy werm ge-
 maect was/heeft haer cracht hernomē
 ende subytelyck sprekende / is tot haer
 eerste ghesontheyt weder gecomen. Ge-
 lijck t' selve nu ter tijt eenen ieghelijcken
 kennelijck is ende blyckelijck.

XIIII. Daer en boven eene seker Maria
 Jans van Poppe/ weduwe/ out zijnde
 vijf ende tseventich Jaren/ woonachtich
 binnen

binnen Abbenbroeck/ Anno 1494. heeft
 een quaet been gecregen/ op den H. Kers-
 dagh/ sy en wist niet hoe/ oft van waer:
 Welcke sieckte van dage te dage verarge-
 rende/ tot Lichtmisse toe des Jaers 95.
 gheduert heeft/ soo datter leelijcker been
 noept gesien en was. Soodan sy Maria
 devotelijck aenroepende de gloriose Ma-
 get/ vande seven Weeen tot Abbenbroec/
 heeft ten lesten belofte gedaen dese te be-
 soecken met waslichte/ biddende ootmoes-
 delijck om van dese pijnē ontslagē te sijn.
 Welcke belofte volbrocht zijnde / is het
 been terstont becomen ende genesen / als
 te voren. Maer onlancx daer nae/ gelijcke
 sieckte heeft haer een hant bevanghen/ de
 welcke alsdoen heeft begonnen te pepsen/
 ende haer vooz te laten staen/ sulcx daer-
 om ober haer te comen/ om dat sy haeren
 Priester t'voorzledē Mirakel niet en had-
 de te kennen gegeven. Ende sulcx by haer
 selven pepsende heeft aengeropē de sel-
 ve gloriose Maghet in Abbenbroeck/
 vande seven Weeen/ ende belooft t'voorz-
 schreven Mirakel aen te draghen / ende
 hemelijck te maken / ende van stonden
 aen/ is haere handt ghenesen. Welck ghe-
 schiet zijnde / is de voorzepde weduwe/
 tot my Priester/ die dusdanighe Miracu-
 len

len gewoon ben te schrijven / ghecomen:
 verhalende int lange t'gene haer gebeurt
 was / biddende dat ick onder andere dit
 oock soude willen stellē / ende den Christ-
 gheloovigen / tot lof der glorioser Maget /
 kennelijck maken.

Alle vvelcke dingen Eervv eerdige Vader,
 soo ick hier geschreven hebbe, ick uvve Eet-
 vveerdighe Vaderlijckheyt laet vveten, uyt
 bevel van mijn Heer ende Medebroederen.
 Om t'vvelcke te doen al en hadde ick geenē
 last ontfanghen, praemt my mijne consciē-
 tie, om int licht te brenghen, t'ghene ick
 met mijnen ooghen in persoon ghesien heb-
 be, ende vvaerachtich bevonden: nocht-
 ans veel Miraculen achterlatende die al te
 langhe soudē vvesen om te schrijven. De-
 se voor als nu by memorie stellende: niet
 alleen uyt liefde ende devotie des voorsey-
 der Broederschappen, maer oock vvant ick
 vvetē, dat dese stichtinghe ende oprechtinge,
 vviens ghy een vercierder ende doorluch-
 tich maker sijt, onsen Salichmaecker, ende
 sijn gloriooste Moeder, vvonderlijc aengenaē
 ende lief is. Vaert vvel, uyt de Kercke van
 Abbenbroeck den 20. van October, int Iaer
 1496.

Ik Petrus loofsē Vicarius eñ onder
 Pastoor

40 MIRACVLEN VAN ONSE
Pastoor inde Kercke van Abben-
broeck, wensche alle gesontheyt
aēu mijnē Eerweerdichstē Heer,
mijnHeerlan van Coudenbergh,
Deken van Abbenbroeck, ende
Pastoor van S. Salvators Kercke
tot Brugghe: Item vande Kercke
van Sinte Peeter ende Sinte Pau-
wels te ReymerZuale, midsga-
ders des Coninx ende des
Aertf - Hertochs' Secretaris Sa-
luyt.

Om vele redenen staet het i'uvven laste,
seer treffelijken Heer Deken, de AlderGodt-
vruchtichste Broederschap vande sevē mede-
lijdens, der alderheylichster Maghet Moeder,
te vermeederen ende te verbreyden. Ten eer-
sten, vvant ghy hebt de selve met een soo ge-
luckighen aenslach aenveert, als die u by last
van Testament bevolen is, dat ghy in gheen-
der manieren u en cont ontschuldighen, ghy
en moet de selve, soo lange als ghy leeft, voor-
staen ende verbrēyden. Want u in verschey-
den Provincien vele Kercken bevolen sijn,
door

door Gods ghehengen, soo ick gheloove te
 vveten, op dat door u het selve Broederschap
 der medelijden soude kenbaer ende vereert
 vvorden. In dese soo saen als ghy t'beelt der
 medelijden hebt, om t'eeren opgherecht, soo
 heeft t' selve met grooten toeloop des volcks
 van alle canten verciert ghevveest, soo vvel
 door sacrificien als door Miraculen: soo dat
 het schijnt dat Iesus verlosser des mensche-
 lijcken geslachts gevilt heeft dat inde plaet-
 sen daer ghy gebiet hebt, sijnder moeder me-
 delijden soudent feestelijck gheert vvorden,
 daer sy te voren int duyfter laghen. By dese
 instellinghe heeft hem ghevoeght de ionste
 vanden Aerti-Hertoch voorseyt, die sonder
 tvvyfel door Gods sonderlinghe voorsichtic-
 heyt geboré zijnde heeft noch een kint vve-
 sende selver voor een instelder ende Mede-
 broeder deser Broederschap ghehouden
 vvillen sijn ende ghenoept. Ende hier over
 en canmen niet tvvyfelé, dit en is de sake, dat-
 tet hen al vvel gheluckt heeft, van dien tijt af,
 daer hy de hant aengheslaghen heeft. Waer
 uyt men oock mach verstaé dat hy van Godt
 ons toegheschickt is, op dat door hem de
 Broederschap der Weedommen soude eer-
 vveerdich vvorden, by den menschen. Ende
 dat den selven Iesus u voorsien heeft vā als
 dat dienen mocht tot voorderinghe van dese

42 MIRACVLEN VAN ONSE

Broederschap, eenen Prince, Kercken, vermaerde Collegien van Canoniken, rijckdommen, autoriteyt. De goedertieren Moeder voecht oock daer by alle daeghe meer ende meer Miraculen, soo datmen dese Broederschap nu begint te houden, voor een toevlucht der allendigher menschen. Inde vveelke dat Christus metter daet door sijn Moeder doet, tghene hy van sijn selven int Euangelie belooft, segghende Coemt tot my alle die arbeyt ende beladen sijt, en ick sal v.l. vermaecken. Maer nu dat ghy dese Broederschappe, so geluckelijck begonst vvesende, ende met seer veel Miraculen verciert soude veronachsamē, dit soude soo schadelijcken vverc vvesen, alst salich ende profijtelijck is de selve te beneerstighen. Dit staet u toe te besorgen, God vvilt nu dat het medelijden zijnder Moeder eervveerdich vvorden sal, siet ghy nu vvvel toe dat het op u cappe niet en drupe, soomē seyt, ist dat ghy den vville Gods niet neerstelijc en volbrengt. Doch ic uvve stede houdē, sal mijn officie vvvel ghedaen hebben, ist dat ick u laet vvveten, dat dese Broederschap daghelijcx met soo veel Maraculen vermeer vtort, datmen die qualijcken soude connen schrijven. Maer nochtans op dat ick inde selve foute niet en valle, daer ick u van vermanne, soo sal ick hier eenighe, die nu on-

lancx

lanck ons heel Cappittel kennelijck ghemaeckt ende oprecht bevonden sijn, onderstellen.

xv. Gene Adriane wt de vryheyt van stryden / heeft haer lichaem soo vol sweren ghehat vande sieckte diemen gemeynelijck noempt / de sieckte van Napels / dat sy hare keilgaeten ghesloten zijnde / haeren asem qualijck konde verhalen / en over sulcx haer leven verlozen gaf / als dese vrouwe vande Miraculen der seven Weedommen hadde hoozen spreken / sy heeft oock tot de selve haer belofte ghedaen / ende alsoo gheneesen zijnde / is ghesont gheworden / ende heeft haer beloften t'Abbenbroeck betaelt.

xvi. Catharina des selfs Hernouts hupsvrouwe / woonende in s' Gravē Hage / als sy bevrucht zijnde ende langhe in arbeyt wesende / geen bly moeder en conde worden / soo datmen vreesden dat sy een misval soude hebben / en belofte tot de Weedommen gedaen hebbende / heeft vā stonden aen een levende schoon kint gebaert.

xvij. Barbara de hupsvrouwe van Nicolaes Geeraetsen timmerman / woonende te Leydē / so doof dat sy niet met allen en conde hoozen / inde Kercke gegaen zijnde / om haer belofte aen het alderheplichste me.

44 MIRACVLEN VAN ONSE
medelyden te betalen/ aldaer wesende is
ghenesen.

xviii. Thomas Keyniers ter Veren/
welck een Stadt is in Zeelant/ woonē-
de / hebbende pijnē soe inde dermen als
inde nierē/ ende vā vele andere verschep-
den soorten van siekten wtgheteert/ ge-
daen hebbende een belofte / van iaerlijcx
devotie te houden inde Kercke van Ab-
benbroeck/ ende van de Broederschap te
aenbeerden / heeft ghesontheyt begheert
ende verkregghen.

xix. Dierick Theodoricus Jansen/ eff
sijne Hupszouwe in Zomelsdyck woo-
nende/ welcken sone t'ghesicht zijnder oog-
ghen/ met een mes inde oogen ghesteken
zijnde/ verlozen hadde: als sijn ooghe nu
meer ende meer verargherde / de Sur-
gijns den siecken opghenevende / hebben
hunne toeblycht tot het eeren der seven
Weedommen/ een belofte doende/ ghenom-
men/ welke belofte betaelt zijnde is het
kint bekomen.

xx. Item noch eenen vanden Ziel/
sijns lichaems ende zijnder ledenen on-
machtich/ als hy te peerde gecomen/ sijn
belofte inde Kercke van Abbenbroeck/
aende gloziooste Maget des medelijders/
betaelt hadde/ heeft sijne crachten hernom-
men

L. V. DER SEVEN WEEEN. 45
men. *Wt Abbenbroeck den vierden May*
1502.

Die ick Adamszoon Pastoor in
Delft, wenscht groetenisse aen u
sijnen Eerweerdigen Heer, Heer
Ian de Coudenberge, Deken der
Kercken van Abbenbroeck, ende
Pastoor van Sinte Salvator te
Brugghe, ende van Sinte Peeters
ende Pauwels te Reymerswae-
le, midtsgaders Secretaris des
Conincx ende des Aerts- Her-
tochs.

Hoe veel men my gheraden heeft by een
te raepen de daden van de Broederschap der
Maghet Maria, die nochtans, op dat ick van
de reste ontschuldich ghehouden vvorde,
meyne ick alleen schuldich te sijn, te doen
naer mijn vermoghen, ende vvant nu van da-
ghe te daghe, dese Broederschap claer schij-
nende vvort van ontallijcke Miraculen, niet
alleen in den uytvvendighen mensche, dat is
niet alleen in gesonthenen des lichaems, maer
op dat ghy haer Miraculen meer sout aen-
mercke

n

46 MIRACULEN VAN ONSE

mercken sy vverckt oock inden invvendigen mensche: soo dat het niemant moghelijk en vware, oft met de tonghe te verhalen, ende uyt te legghen, oft met de penne te beschrijvê die dingen die dese Broederschap voort stelt. Iae met recht mach dese instellinghe oft de contemplatie der seven Weedommen der Maghet Maria ghenoeemt vorden de onscheyndelijckste, vvant sy de Alderheylichste is, ende soo nakende, iae by geknocht aen de Passie ons Heeren Iesu Christi, dat niemant de contemplatie der seven Weedommen der Maget Maria en can gedoë, hy en moet mede contempleren inde Passie ons Heeren. Hier is mijn Heer den Deken en Secretarius des Coninx dat ick vveder seynde, d'ordonatie ons Bisschops over sommighe Miraculen, al vvaer ghy int ondervragen der persoonen, en getuygen tegenvoordich sijt gevveest, ende hebt die met uven oogen gesien: op dat ghy uve schult, int vergaderē der dingē die de H. Maghet gedaen heeft sout mogen betalen, en voor my den Heer bidden. Wt Delft den 20. Mey. Anno 1506.

Frederick Marquis van Badē,
door Gods en des Apostolischen
stoels gratie, Bisschop vā Wtrecht
aen alle en eene jegelijck Christ-
gelo-

geloovigen, soo wel tegenwoordige als toecomende, die dese onse tegenwoordige brieven sullen insien, sien, oft hooren lesen waer dat sy, de werelt door, souden moghen ghestelt sijn, Eeuwige salicheyt inden Heer.

Ist dat somtijts sommige Miraculen die geschiet sijn tot lof der H. vorden by memorie gestelt, veel meer moet sulcx gedaen vordē, vande seer groote Miraculen die vvy door de onbevleete Maget Moeder Iesu Christi, dagelijks, by onsen tijden, voor onsen oogē, in ons gebiet, ende in ons Bisdom openbaerlijck sien geschieden. Ende also gelijcker vvijs, als Heer David de Burgondia onsen voorfaet, van eenige andere schoone Miraculé die binnen de tijden sijns Bisdoms geschiet sijn, binnen Abbenbroeck, en andere byliggēde plaetsen onses Bisdoms door der selver glorioser Moeder verdiensten, tot haer eeuwige gedenckenisse en lof tot stichtinge van alle Christgeloovige, eene ordonnantie, naer gevvoonte gemaeckt, by scharste ghestelt heeft: soo dunckt ons oock goet in dese voetstappen te treden, ende tot kennisse der Christgheloovighen
de Mi.

48 MIRACVLEN VAN ONSE

de Miraculen die namaels ghevolcht sijn , te loven van de onbevleekte Maghet Moeder, met behoorelijke danck segginghe, int licht te brenghen. Hierom ist dat vvy in dese leste tijden verstaen hebbende so uyt de openbaer mare by sonder in onse Stadt ende Bisdom van Wtrecht, als oock uyt ghetrouvve getuygenisse verhael ende groot gheroep van seer vele geloovigen soo Mans als Vrouvven, niet alleen Leecken maer oock deghelijcke Priesteren ende andere gheloofvveerdighe personen: Dat inde Prochie Kercke van Sinte Hippolitus Martelaer der Steden van Delft, onses voorseydens Bisdoms, door die verheven Maghet Moeder, vviens beelt inde selve Kercke kostelijck verciert , onder d'aenroepinghe der seven Weedommen , der alderfaliste Maghet ghestelt is, vvonderlijke Miraculen alle daghe geschieden. Wy, alsdan, op dat de mare van een soo grooten sake , ende t'gheroep der selver gheloovigen, niet langer sonder kennisse der vvaerheyt al over al loopende, de herten der selver gheloovigen soude ontstellen, ende op dat de vveldaden van eene soo grooten Maghet, niet en souden, in stilte sonder danck segginge onbekent blyven hebben onse Boden ende Commissarissen gheschickt ende gheordonneert onse beminde in Christo Meesteren Nicolacs Simons,
Dierick

Dierick Michielse, If brant diericksen, Jacob Meeman, ende Ioannem Goch, Priesteren des selfs onses Bisdoms, ende des Bisdoms vā Cuelen, onse ghetrouvve, ende hebben de selve bevolen, ende op de ghehoorsaemheyte die sy ons schuldich sijn, uyt druckelijck belast dat sy van dese sake ende vāder maniere ende vvaerheyte der Miraculen, souden vernemen, onderfoecken, bevraghen, ende hem getrouvvelijck informeren, om van t'ghene sy hier van souden bevonden hebben aen ons rapport te doen. De vvelcke onse Commissarissen, neerstelijck ondersocht hebbende, soo vvel de maniere vande Miraculen, als de vvaerheyte der selven, ende niet van eenighe ionghe, suspecte oft lichtveerdighe maer van middelbaer ende oude Priesteren, Clercken, ende Leecken, soo mans als vrouwen, niet alleen der voorseyden Stadt van Delft, maer ooc vande andere omliggende Steden, eñ ooc van sommighe verre gelegen, Christghelovighen, die onbescheydelijck, ende eendrachtelijck t'samen der handt ghesloten hebben ende ghedeposeert onder trouvve ende eet, dat sy, verstaen hebben ende voor de vvaerheyte bekent ende bevonden: ghelijck vvy oock, niet alleen uyt het verhael van dese onse boden ende Commissarissen maer oock, uyt het toestaen ende ghetuygenisse van veel an-

dere gheloofvveerdighe perſoonen, ſoo geeſtelijcke als vveerlijcke , naer behoorlijcke informatie verſtaen hebben, hebben ghevveten ende bevonden , vveten , ende ſijn ghenoechſaem gheinformeert ende verſekert, dat door de voorſeyde nemmermeer ghenoech ghepreſen, ombevleete Maghet Moeder, onder andere prijſvveerdighe Miraculen, nu ſeer onlanx , inde Prochie Kercke van S. Hippolitus de naervolghende gedaen, geſien ende ghetalt ſijn.

xxi. Ten eerſten / Jan dierickſſoon/ Borgher der Stadt van Delft/ hebbende een dochter van twee Jaren/ de welke door crancte verlozen hadde eenen tijt lanck t' gheſicht haerder oogen: noch daer en was gheen hope/naer verſcheyden beſloofde Belgrimagien tot Sauten/van de gheſontheyt/oft t' ghebruyck der ooghen wederom te krijghen : ten leſten als den voorſeyden Jan voor ſijn dochter een beſlofte ghedaen hadde / tot het beelt der bebructer Maghet / in Sinte Hippolitus Kercke / ſoo is het dochterken terſtont haer oogen open doede en ſiende geneſen.

xxij. Hernout Gijsbrecht hadde ſeer groote pijn in ſijn been / ſoo dat hy vijf daghen naer den anderen / noch ſlapen en conde/ noch eenige ſpijſe nutten/ maer
van

van groote pijn riep over lipde: soo dat hy vreesde ontsinnich te worden/ hierom dede hem ontlegghe/ al t'ghene daer hy sijn selven mede hadde moghen quetsen/ oft het leven nemen. Naermaels hy en wist niet oft hy sliep oft wacker was/ haer aen hem vertoont de salighe Maget hem troostende. De welcke tot sijn selven gheromen zijnde/ heeft haer een belofte ghedaen / onder den tijtel van haere Weedommen / sijne pijnen isijn van stonden aen opgheshouden / ende hy is ghesont gheworden.

xxiiij. Hadewijg Jans dochter / een Delftsche Matroone / was swareljck sieck van eenen bulderachtigen hoest/ durende sonder ophoudē eenentwintich daghen: ende haer leven verlozen ghevende/ noch spijsen nuttende / heeft haer kerckelijcke rechten/ soo sy conde/ ontfanghen. Daer naer is haer inghevallen / van een belofte te doen/aen de Weedommen der onbebleete Maget/inde voorszeyde plaetse/welcke be belofte wt gesprokē hebbēde/is sy sonder eenich verdoeven genesen.

xxv. Ant Jaer als boven Maria Peeters dochter/een gheloofweerdige Matroone / benaut zijnde / van langhdurige ende onverdazachelijcke pijnen/crim-

ghe/ende streekten/so dat sy op een plaetse niet en conde blijven/dan met ghewelt ghehouden wesende:indachtich gheworden zijnde der pijnen van onse L. Vrouwe/aen de welke sy vast hoor haer ghenomen hadde/eens iet wat op te offeren/ende en hadde nochtans haer voornemen niet ghequeten:soo dan sy heeft beloest en betaelt / ende sy is terstont van dese pijnen endesiekten bevrijt/ al oft men een pack van haer herte hadde ghenomen.

xxv. Int voorleden Jaer Barbel huysvrouwe van Alard Floyssen/ heeft dickwils in hare kint baren seer benaut ende met de vrucht int perijckel geweest: ende alle middelen door de Doevrouwe ende ghebuer Vrouwe gheproeft hebbende tot sesse oft seven reysen toe / dat de vrachte naer den gewoonelijcken loop der naturen voorschijne comen / ende totten wtganck haer haesten soude:maer al te vergeefs:door die dat de vrouwe haer crachten begaven / ende als men trompetter gheroepen hadde / op dat sy door die melodije vermaect zijnde / te lichter soude baren;ende de selve geen baete en deden/soo heeft sy haer selven ende haer kinden met een offerande beloest aen de weedonnen der saligher Maria : ende sy heeft

heeft een kint ghebaert / naer den gewoone-
 neljcken loop der naturen / sonder perijc-
 kel van d' een oft d' ander.

xxvj. Eene andere Matroone gequelt
 zijnde van sware pijnen ende siekten in
 haer been naedemael sy groote costen ge-
 daen hadde aen Chirurghien / oock aen
 beloften ende Pelegrimagien tot Hepli-
 ghen / maer al te vergheefs / soo haest sy
 haer aen de weedommen onses Liever
 Vrouwen verloest hadde / op den selven
 oogenblick is verlicht ende op den selven
 dagh ghenesen.

xxvij. Jan Peeterffen / borger der sel-
 ver Stadt / hebbende eenen sone van acht-
 thien Jaren / die vande groote oft spaen-
 sche pocken / grouwelyck gestagen was /
 naedemael de Medecynen ende Surgij-
 nen alle neersticheyt ghedaen hadde / ont-
 hem te ghenesen / gheen baete ghebonden
 hebbende / noch gheen hope van genesen /
 soo heeft hy in den naem van synen sone /
 sonder sijne wete / tot lof van de selve
 weedommen / synen sone aen de selve ver-
 looft / ende hy heeft ghesontheyt ver-
 kregen.

xxviii. Eenen arbeyder van Delft / by
 name Wouter Willemsson / hadde negē
 Jaren lanck seer ghequelt gheweest van

een seer sware vallende sieckte/in alle oft
 bykans alle sooyten deser siecten vallende
 met groot ghetier / ende daer naer swij-
 ghende ende schupmende / daer naer op-
 roepende ghelijck denaghers / oft als de
 herckens grummende / ende alsoo voort-
 vande reste / d'een hoor d'ander naer/
 somtijts binnen vijftien daghen der-
 rich oftveertich maels / somtijts oock
 binnen een maent alsoo dickwils/ende in
 elcken bevanck oft aenstoot der siecten/
 ligghende dyp vier oft meer uren. Dick-
 wils oock conden hen qualijck ses oft se-
 uen mannen ghehouden/ van alle welc-
 ken dinghen het volck van Delft ghe-
 tuyghen can. Want het is eenen ghe-
 meynen arbejder / ende over al is hy
 met dese sieckte bevanghen gheweest/
 nu in dese nu in d'ander stract der Stadt/
 soo dat ten lesten de borgeren schroom-
 den hem te werck te stellen. Onse
 Lieve Vrouwe / ten lesten haer over
 hem ontfermende/als hy allendich men-
 sche ghehoort hadde vande Weedommen
 der Saligher Maghet/ende vande Mi-
 raculen/dier gheschiet waren / soo heeft
 hy haer belofte ghedaen / ende vanden
 tijt zijnder beloften/ sijn nu ghepasseert
 dyp Jaeren/ noch en heeft sedert opt dus-
 danige

danighe siechte / oft eenighe specie
van die onderworpen gheweest.

xxix. Alept Tielmans Vrouwers /
van Delft huysvrouwe / wesende in pe-
rijckel van te blijven inden arbept / met
haer kint. Want het kint ginck wt te-
ghen de ghewoonelijcke maniere der na-
tueren / ende t lichaem wtghecomen
zijnde / heeft haer het vrouwelijck slot
ghesloten / het hooft t inne houdende /
ende het kint versmachtende / de Droe-
debrouwe ende gheburiinnen gaven den
moet verlozen / soo wel aengaende de
moeder / als het kint. Maer de baren-
de vrouwe tot de Weeen der Saligher
Maria devotie hebbende / heeft haer
aen de selve verlooft / ende terstont is
sy verlost van een doot kint / dooz een
onghewoonelijcke maniere der natue-
ren / als gheseyt is. Ende als het kint
vooz doot ghehouden werde / ghelijck
ooch was / soo proefden nochtans de
Droedebrouwe ende ghebueriinnen in
verschepden manieren oft sy leven int
selve bevinden consten / maer alsoo daer
gheen teecken van leven hem en ver-
thoonde / soo hebben sy belooft / vooz het
doot kint ghedaen / aen de Weeen van
onse Liebe Vrouwe / ende het is terstont

weder levendich ghe worden/ ende is ges-
doopt/en is noch op den dach van heden
wel te passe.

xxx. Een Matroone Zoorijne genaët/
tusschen Amsterdam ende Leyden/ met
Cooplieden en andere persoonē ter schepe
varende/ soo daer een groote tempeest op-
stonde/ was in perijckel/ want men ver-
wachte de doot. En als ander verschep-
den Belginnagien beloofst haddē tot an-
der plaetsen / noch daerom de tempeest
niet op en hiel / sy heeft aende voorsepde
weedomme belofte gedaen/ ende haeste-
lijck is het ghewelt der tempeesten ne-
derghelegghen.

xxxj. Op de selve repse/ eene andere seer
cranch zijnde vande squinantie / oft ghe-
lijcke siechte haer kele ghestopt zijnde/ en
wanhopende van menschelijcke bystant/
heeft haer van de selve weedommen ver-
looft/ ende terstōt de materie is verscho-
ven/ ende na luttel daghen is de Vrouw
gheheel ghenesen.

xxxij. Een kint van negen Jaeren/ een
geheel Jaer geleden hebbende den bloet-
loop/ sonder hope van ghesontheyt weder
te becomen : de Moeder heeft voor het
kint beloofst/ aē de Weeen van de H. Ma-
get/ en de belofte gedaen zijnde/ soo heeft
het.

Het kint terstont begonnen te becomen/
ende is coorts daer naer ghenesen.

XXXIIII. Gene Matroone Beatrix ghe-
noempt / van Delft / is besmet gheweest
van haeren man / die de spaensche pocken
hadde / van welke leelijke stecke sy seven
Jaren lanck verrot was / ende de dyp le-
ste Jaren ghedurichlyck te bedde liggen-
de / in verscheyden partpen des lichaems
wt gheteert / ende verscheurt / soo dat het
bleschs af viel / daer sijn oock beenderen
wt ghetrocken : noch sy en conde handen
oft armen oft eenighe andere leden ghe-
roeren / oock blind geworden zijnde / sy en
ronde gheene spijsen nutten / dan al lecken-
de ghelijck eenen hondt. Doch de spijsen
ende drinck eenichsints als voorsept is /
ghenut hebbende / soo en conde sy die in
geender manieren door swelghen / maer
het liep al wt / ten waere dat men de wō-
den ende scheuren die ontrent den hals
waren / hadde met lijnen doechē gestoept.
Dese ten lesten van haeren man / die van
de selve steckte eerst door belofte genesen
was / vermaent zijnde / oock gehoozt heb-
bende de Miraculen die door de salighe
Maghet ghedaen waren. Heeft haer be-
looft / t'onderhoudē de Broederschap van
haer Weeen / met de Pater noster's ende

meditationen die bevolen zijn aen den ghe-
nen/die de slove Broederschap onderhou-
den:haer belofte ghedaen hebbende:heeft
de Heylighe Maghet haer aen dese vrou-
we vertoont inden slaep / tot dyp reysen
toe/seggende:quijt uwe belofte/ende ghy
sult ghenesen worden. Ontsprunghende
wt den slaep / is sy alleen wt den bedde
opghespronghen / ende naer het beelt
der Saligher Maria vanden Weeen ge-
hoert zijnde / want sy noch soo verra-
niet gaen en conste / is subitelyck van al-
le pijn ontslaghen / ende heeft begon-
nen te wandelen. Ende de wonden mit-
gaders oock de opene spleten des lichaens/
die ontrent den hals / buyck / ende in an-
dere partpen des lichaems waren / alle
hun selven supberende / ende heelende/
soo is daer nieuwt vleesch aengewassen/
tot dat sy gheheel ghesont was / ghelijck
sy ghenesen is.

xxxiiii. Een sekeren man in s' Gra-
venhaghe spottende met de Miraculen
ende processie vande salighe Maria die-
men aldoen hielde / is onversiens in een
nieu en ongewoonelijcke siechte gevallen.
Maer als hy sijne sonde gebiecht hadde/
en sijn toevlucht tot de salige Maget ge-
nomen hadde/is verlost van sijne siechte.
Een

xxxv. Een medeken van Voirburch/
 elf Jaren out / vanden boosen beseten / en
 menichvuldighcken gequelt ende dicwils
 in haren hals / als door sijne hant / benaut
 soo dat de litteeckens daer oock bleven /
 ende somtijts vijftich reysen oft daer on-
 trent binne eē ure / bycans tot versmach-
 tens toe / als de Ouders voor haer belofte
 ghedaen hadden / is verlost gheweest.

xxxvi. Een seker Matroon / hebbende
 een kint dat gescheurt was / met eē groot
 ende swaer geswilde scheure: als dese een
 belofte aen de Weedommen der Maget
 ghedaen hadde / is haren sone ghenesen.

xxvij. Een ander hondert Jaren out
 wesende oft daer ontrēt / was op gelijcke
 maniere ghescheurt / met sulck een moep-
 elijckheyt / dat het hem verdroot te leven:
 maer een belofte aen de Weeen der saliger
 Maria ghedaen hebbende / soo heeft ter-
 stont de scheure beginnen te heelen / ende
 binnen acht dagē is hy geheelijc genesen.

xxxvijl. Een sekere Steetsvrouwe van
 Haerlem / om dat haer goet ghestolen
 was / is gheballen in desperatie / ende
 willende haer selven te royt doen / door
 onnatighe droefheyt / haer toevlucht
 genomen hebbende tot de Weedommen /
 der Aldersalichste Maghet / is van dese

60 MIRACVLEN VAN ONSE
tentatie gheheel ontflaghen / ende haer
goet dat genomen was is haer heymelijc
wederom ghegheben.

xxxix. Eene andere Matroone lijdende
de onverdriachelijcke pijnen int hooft/ en
in haer ooghen / met gheswil ende crim-
pinghe der handen/door dese pijnen/ghe-
lijckt schene/ tot het wterste ghecomen/
heeft den Pastoor doen roepen / om haer
te berechten/maer soo hy bevant datter
luttel kennisse in haer was / heeft haer
d'absolutie ghegheben / ende t'Weplich
Olyfen bedient / ende die daer ontrent
waren/en wachten anders niet/ dan dat
sy allen ooghenblick sterben soude. Dese
eenen goeden poose hebbende heeft haer
debotie ghedaen tot de Weedommen der
ombebleckter Maghet Moeder Gods/
haer selven/soo sy conste/aen haer verlo-
vende/ en terstont is sy vande pijn ont-
flaghen ende ghenesen gheweest.

xl. Een Vrouwe van beyde sijden ghe-
scheurt/hadde ettelijcke Jaren seer qua-
lijck te passe gheweest/ende vijftich Ja-
ren out wesende / op de barmherticheyt
der moeder der barmherticheyt betrou-
wende/ heeft belofte ghedaen / ende on-
versiens/sonder eenige Medecijne is ge-
nesen.

xlij. **B**eatrice een ionge dochterken vant
 vijfthien Jaerē / hadde van hare dyp Jaerē
 af groote pijnē gehat vāde gescheurthept
 die welcke opgheswollen was / soo groot
 als eens mans buyst / en als sy door geene
 conste en hadde connen ghenesen worden:
 de Moeder vant mepken heeft belofte
 ghedaen aen de voorszepde Weedommen /
 ende het gheswil is ghesoucken / ende de
 ghescheurthept gheheelt.

xliij. **E**en kint thien Jaeren out wesen
 de / is swaerlijck van iemanden geslagen
 op sijne sijde / so dat hy vijf weken lanck /
 alle daghe bloet spoge / soo veel als in een
 warmoes schotel soude connen gaen / door
 welcke verpdelinghe / oft oock door eenich
 accident is hem aecomē een cortse die een
 half Jaer lanck gheduert heeft / ende al
 soo vervallen tot zijne wterste / ghelijck
 meynden alle die ontrent hem waren / hy
 heeft doort aengheben ende raet zijns
 Moeders / des nachts een belofte aen de
 ghebenedijde Maghet ghedaen / ende des
 anderen dachs smorghens ontspringende
 wt den slaep / heeft sy selven ghesont ghe
 vonden.

xliij. **E**enen Ackerman ploegende sijn
 Lant: onder het ploeghen soo hebben de
 peerden / die de ploech trocken tot dyp
 reysen

reysen gaende ende comende afgheweken
vande voore die oock wederstant dede /
van bespden. En als hy de selve niet gee-
ne cracht en conde tot den rechten wech
drijven / soo wel den ploegher als den toe-
siender / verwondert zijnde hebben om-
ghesien: ende sijn gewaer geworden / dat
ouder een clontgen aerde wat wits hem
vertoonde / het welck sy opzaepende niet
berre vande plaetse daer de peerden ston-
den / hebben bevonden dat het was een
beelt der glorioster Maget vande Weeen
in herden stoffe / t' sy loot / oft ten: ende
dit beelt opgheraept zijnde / soo sijn de
peerden sonder eenighe wedersporinghe
voort ghegaen.

xliij. Een kint Nicolaes gheheeten / is
ghescheurt ende ghebroken van roepen:
ende de ghescheurthept op swillende als
een hinnen ey / van zijne Moeder wel ge-
bonden / ginck alsoo zijne gangen. Ten le-
sten / alser gheen menschelijcke hope en
was / soo heeft de Moeder haer toevlucht
genomen tot de salighe Moeder Gods sy
heeft de banden ont daen / ende die ont dae
wesende / ende het geswil teghen natuere
sinckede / is de scheure geheelt en genesen

xlv. Eene Matroon hadde een kint /
dat van ghelijcke ghescheurthept gepijnt
worde

worde : ghehoort hebbende de weldaden
 der Moeder Gods/over de ghene die dit
 ghebreck hadden / heeft begeert dat men
 haer gheben soude eenen bant / voor het
 beelt der Maghet hanghende/die welcke
 eenen ghenesen zijnde/doort betrouwen/
 dat hy ghehadt hadde/oy de hulpe vande
 salighe Maria aldaer ghehanghen hadde
 tot ghedenckenisse/ ende heeft die werc
 ghen/ende hopende ghelijckie gesontheyt
 heeft haer kint met den selvē bant gebō
 den/eñ daer na het kint genesen gebōden

xlvi. Een vrouwe hebbende een kindt
 dat vande popelspe gheraecht was / soo
 seer dat het noch sijns moeders borsten
 supghen en conde/noch sijn bevende han
 delkens beroeren:cost oock ghedaen heb
 bende om het kindeken te helpen/ het en
 heeft niet geen conste te helpen geweest:
 soo dan de moeder heeft voor haer kinde
 ken/aen de onbeblecte moeder een belofte
 ghedaen ende by het kint comende/ heeft
 het selve ghesont ghevonden.

xlviij. Eenē Borgher van Delft/by na
 me Hendrick/brandde van een heete cort
 se/ende geen hope hebbende van ghenesen
 te worden / heeft hem ghekeert tot de
 Weedommen der saliger Maget/is ter
 stont ghenesen.

xlviij. Ettelijcke ouders hadden een kindeken/dat onverdachtelijcken gequelt wert met siekten/ende een ghesweer in deene hant/die op geswollen was als een eynden ey:ende als sy geenen raet en wisten / groot betrouwen hebbende op de Weeen van de V. Maghet / hebben het kindeken door belofte haer oghedragen: en vande tijt der belofte heeft het terstot beginnen te ghenesen/ende is coorts daer naer volcomelijck ghenesen gheweest.

xlix. Gene Matroone die rijk was/hebbende ringhen/Vater nosters / ende ander iuweelen/gelijck andere Juffrouwen naer de ghewoonte des Lants/heeft dese altesamen verlozen/ende hadde vermoeden op haren man. Ter contrarien de man vande vermoyde oft vande quade toeficht zijnder Vrouwe / oft vande ontrouwe der huyfghenooten: soo datter by voortganck van tijden vele groote twisten ongheresen sijn. Dese dinghen aldus geleghen zijnde / hebben de ghehuyschen eendrachtelijck beloofst aen de Weedommen onser vrouwen/dat/indien sy de iuweelen wederom creghen / sy soude het beste vande verlozen iuweelen haer opofferen. Des smorghens wt den slaep ontspringhende/vonden sy alle het ghene dat sy ver

sy verlozen hadden / gestelt op eene tafel
 in hunne slaepcamer. Den man heeft vā
 dese verlorene ende wederom ghebonden
 dinghen opgeoffert / maer niet het beste.
 Dese daer naer reysende te wagen met
 sommighe andere luden / op eenen dijck /
 daer eene diepe rebiere neffens loopende
 was: soo den waghē neychden te vallen
 (want de radcrs weken af vanden dijck
 aen de spde vande riviere / soo dat en had-
 den sy niet onsielijck teghen gehouden
 geweest / waeren in perijckel van te val-
 len / ende waerblijckelijck vā te verdrinc-
 ken. In desen noot den selven man wroeg-
 ghende hem sijn ghemoet / dat hy sijn be-
 lofte niet gequeten en hadde: heeft beloofd
 by sijn selven / dat hy de Salige Moeder
 Gods sonder vertreck betaelen soude:
 t'ghene hy haer toegheseyt hadde: ende
 terstont de peerden treckende / heeft den
 nederghesoncken waghē hem selven op-
 gheheben / ende sy hebben hunne reyse /
 die sy begonst hadden / afgedaen / de wel-
 ke noch aldus vermaent zijnde / en heeft
 sijn woort niet gehouden aen de H. Moeder
 Gods: noch by hem houdende t'gene
 hy beloofd hadde: ende alsoo / eenen tijt
 passerende / is hy in een gelijk oft groo-
 ter perijckel ghevallen / in het welck hy
 beloofd

belooft heeft de derde repse / dat hy terstont naer Delft repsen soude. Want hy en was vande selve Stadt niet / ende dat hy sijn belofte quijten soude / eer dat hy inde voorszeyde Stadt spijsen nutten soude. Hy ist perijckel ontkomen / heeft het ruweel niet hem ghenomen / ende is naer Delft gherepft. Ende Stadt wesende / door eenige oorsake is neder gheseten / by eenighe cooplieden oft andere sijne bekēde / ende heeft ghegheten ende gedroncken / sijne belofte noch niet ghequeten hebben. be:al waer hy alle sijnder leden ommachlich gheworden sijnde / is van sijn selven ghevallen. Ende ten lesten tot sijn selven comende / heeft terstont M. Marten / den onderpastoor als getupgen doen roepen. Ende aen den selvē sijne sonde belijvende / belovende oock sijn belofte te volcomen / teestont ghenesen sijnde / heeft gegeven t'gene hy belooft hadde / te wetē de besten rinc vā sijne voorszeyde Hupsvrouw.

1. Een ander Matroon hebbende eē kint machuter genoēt / t'welc onwijselijc tredende op eē zeedoorne / die seer groot was ghelijck op de santachtighe steenrotsen wassen / heeft sijnen voet doorsteken / en den Surgijn geroepē zijnde om de doorne wt te trecken / want de selve onder aen de woude

Wonde ghebroken was/ ende de scherpte
 oft punct boven soo verre niet wt en quā
 datinense vatten conde/ soo en wilde den
 Surgijn hem niet verboorden die wt
 te trecken / sonder den voet open te snij-
 den Als mit de moeder lunderde ende wt-
 stel nam/om het perijckel van haer kint/
 dat hy par avonturen/ eenige senuen snij-
 dende / soude creupel worden/ oft dat hy
 eenich ander accident crygen soude; ende
 daer en tusschē de pijnē der wondē groo-
 ter wert / betrouwende op de barmher-
 ticheyt en hulpe der alderglorïoster Ma-
 ghēt moeder Maria/ is tot haer beeltige-
 gaen/om voor haren sone te bidden: ende
 hare Pelgrimagie ende offerande aldaer
 volbracht hebbēde/ is de selve vrou thups
 gecomen / ende heeft het kint vinden sla-
 pen/ die welcke als hy wacker wiert sep-
 de dat hy gheen pijnē en ghevoelde / ende
 dat de doozne inde wonde niet en was.
 De welcke t' selve kint niet ghevoelepde
 heeft de selve eenen tijt lanck inde won-
 de ghedraghen / ende die naermaels met
 sijne epghe handen/ sonder wee/ wt de
 wonde ghetrocken.

ii. Eē ander vrou persoō hebbēde eē kint
 dat gescheurt was/ als sy dat aē de alder-
 goedertierenste Maget verlooft ende des
 ander

anderen daechs tot haer voorsepde beelt ghelept hadde/ist terstont ghenesen ende de scheure gheheelt.

lij. Eenengheheeten Peeter Janssen/ wert ghepijnicht/ van eene langhe ende sware pijnē aen sijn been/ het welc grouwelijck swellende ende sweerende was/ dickwils remedien gheproeft hebbende/ sonder bate/ heeft belofte ghedaen aen de Weeen/ van de salighe Marra/ heeft terstont beginnen te genesen/ tot dat hy heel ghesont gheworden is.

liij. Een ionge dochterken van vijftien oft sestien Jaren/ binnen de Stadt van Leyden / seer scherpe pijnen lijdende in een van haer beenen ontrent d'ij vierendeelen Jaers/ nacht noch dach rustende/ dan seer selden: ende overvallen wesende vanden slaep / en liet noch hare ouders/ noch iemant vanden huyse/ met haer geroep rusten/ wert aldus ellendelijck ghequest. Ende alle cost gedaen hebbende aen Medecijnen ende Sirurgijnē/ mitsgaders beloften tot verscheyden sancten/ gheen hope meer en hadde van ghesontheyt te becomen/ haer moeder gehoort hebbēde de maere der weldaden vande Maghet Moeder: is tot het voorsept beelt ge gaen sonder wete van haer dochter / sy heeft
voorz

voorz haer ghebeden/ende haer ghebet gedaen hebbende/soo hebben oock de pijnen haerder dochter opghehouden : ende ve moeder des anderē daechs t'hups comēde heeft haer dochter int ghemoet gehat/ende heeftse met blijchap ghesont ontfanghen.

liij. Geeraert Costini / een beiaert man/hadde drij Jaren lanck ende eē half ghescheurt gheweest/ende dicwils was de scheure op swillende/gelijck eens māg buyste. Desen ten lesten sijn toevlucht nemende tot de Weeuder Saliger Maria/ende seven Vater noster/ter eeren/ende gedenckenissen der selver Weedommen lesende / naervolghende d'ordonantie die van sulcx ghemaect is/sonder eenige Medecijne/heeft terstont beginnen te ghelesen/ ende lanck soo meer ghensende / is gheheel ghesont gheworden.

lv. Een kindeken / van d'eerster uren zijnder gheboorten/seer gescheurt zijnde/van beyde zijden/welcke ghescheurthept dicwils is opgheswollen tot de grootte van twee buyste. Deses moeder seer besocht zijnde/ghelijck dat betaemde/voorz de ghesontheyt haers kints. Heeft het kindeken verlooft aen de Weedommen der Saligher Moeder Gods/ ende van dat

dat de moeder belofte ghedaen hadde / soo is het kind volkomelijck ghenesen / soo datmen noch scheure noch gheswil meer ghewaer gheworden en is.

Ghegheven onder onsen segghel ter faken, die acende teghenvoordighe ghehangen is, Anno 1505. der maent May. Onderteeckent V. Buser. S. Sig.

Aen den welsprekenden seer hervaren man, ende Meester Ian de Caudenberge, Deken van Abbenbroeck, en Pastoor van S. Peeters ende Pauwels Kercke te Reymerzwael, en van S. Salvator te Brugge, biet groote groetenisse Iacobus Rogiers uwē Vicaris en onderpastoor, last der zielen, draghende in uwe Kercke van Reymerzwale.

Het betaemt datmen met lof verheffen sal ende aen eenen jegelijcken kennelijck maken sal de ghene die den sone Gods voor hem gecosen heeft tot een Moeder der Weenen, gratie en bermherticheyt ende tot een Bruyt, ende tot een gloriose Coninginne des Hemelrijcx,
dese,

dese, segghe ick, betaemt dat Godtvruchtighe herten verheffen sullē met oprechte devotiē. Hierom ick vwillende dienen uve caritatiue devotie, die ghy aen de sonderlinge onbevleete ende glorioſte Maghet, de ſalighe Moeder Gods beloofte hebt, begerende t'onderhouden u gebot, tot vermeederinge vā geloove, hope, ende liefde des Heylichs en Godtvruchtighe Broederschap der alderheylichſter Maget, hebbe voor my ghenomen, eenighe ghelooftveerdige dingen van haer ſeven Ween, die altijt behooren onthouden te ſijn, ſoo ick die ſchriftelijck ontfangen hebbe, uyt den mont van vvaerachtige perſoonen, en vande gene die de dingen die ic verhalē ſal, ſelve gebeurt ſijn, ouer te ſchrijven. Op dat de doorluchtighe Maget, aen alle devote perſoonē die Godvruchtige gebeden tot haer ſtorten, en hunne toevlucht tot haer nemen, altoos byſtandich mochte vveſen, ende in alle perijckelen aengheroepen zijnde niet op en houde, bermhertelijck te hulpe te comen: ghelijck uyt dinghen die gheſchiet ſijn de gheheele vverelt door, claelijc ſal connen bevveſen vworden.

lvj. Den achtentwintichſten van
 Hoymaent / op eenen Sombagh naer
 Sint Jacobs dach int Jaer ons Hee-
 ren 1501. Druyrecht Woghher van Kerp-
 merzwale

72 MIRACVLEN VAN ONSE
merzwale in Zeelant / s' Bisdoms van
Wtrecht / in eene schuyte ghetreden zyn-
de / om over t' schelde te varen / van Kerp-
merzwale naer Tolmen / soo daer een ge-
weldighe onweer onbetiens opzese / is de
schuyte door het ghewelt des wints ende
der baeren dicwils ghestooten zijnde ten
lesten gheheel omghekeert. Ende soo de
selve plat opt water met haer seyl viel /
ende de ghene die aent roer saten in het
water metten Ballast neder soncken: ter-
stont den voorsejden Huybrecht siende
dat den boerman diet roer hiel inden
gront des waters versmoorde / ende daer
doot bleef / is door dit jammerlijck aen-
schouwen soo verbaest gheworden / ende
als van sijn selven ghegaen / dat hy sijns
verstants ende sinne niet meer machtich
en was. Wesende dan in dusdanich perijc-
kel / ende vande baeren gedreven worden-
de / sijn hem in sijn ghedencken gecomen
(hy en wist hoe) de seven Weeen vande
onbebleekte Maghet Maria: de welcke
hy te voren altijt / naer volgende de Godt-
vuchtighe instellinge des Brederschap
ootmoedelijck ghehouden hadde ende fee-
stelijck ghevoert hebbende eene Heplighe
hope ende betrouwen / dat hy door dese
Godtvuchticheyt van alle canten in alle
perijc-

perijckelē soude veel behoet ende bewaert
 sijn: soo hy dese dingen by sijn selvē over-
 leyde/ soo heeft hy het ghewoonelijck ge-
 bruyck zijns verstants ende zij. der sin-
 nen wederom ghecreghen: ende daeren-
 boven eenich seker ingheven met een vast
 betrouwen / dat hem docht alsoo seker oft
 hijt saghe/ dat hy van het water niet en
 conde versmoort worden. Soo dan sijn
 selven helpende/ ende alle perijckelē sijns
 lobens int ghemoet g. ende / in d' een hant
 eenen riem ghecreghen hebbende / ende
 dien onder zijnen arm / om daer op te
 steunen/ ghedrukt hebbende / heeft met
 sijn ander hant terstont sijnen poingnaert
 wt ghetrocken/ de welcke hy met gewelt
 inde schuyte ghevest heeft/ om soo lange
 op de selve hem boven t' water te houdē/
 als de selve op t' water swimmen soude.
 Daerenboven steunende opt betrouwen
 vande selve Godsdiensticheyt/ heeft eenē
 anderen die oock int perijckel was/ ende
 hadde gheseren op den snuyt vant schip/
 ende was inde selve verdwelmt hepdt
 zijns verstants/ vermaent ende moet ge-
 gheven / soo dat hy oock sijn sinnen ende
 moet hernam/ dat hy hem terstont te hel-
 pen comen soude/ met de cabels ende tau-
 wen/ die by den selven snuyt waren hem
 ophef

opheffende: welckē snuyt niet tegenstaēde
 het menichbuldichge dzyps des onweers
 ende opzoringhe der baeren (voorwaer
 door de hulpe der Hepligher Maghet
 Maria) soo haest int water niet en was
 ghesoncken: nochtans sy beyde / met
 het schip / dickwils in veel water baer-
 ren als verflonden zijnde / sijn ghedwon-
 ghen gheweest / veel waters / bycans tot
 versmachtens toe / in te swilghen / als
 sy ten lesten soo vermoeyt waren / ende
 niet meer en konden herderen: is daer
 een ander schip in tijts aenghetomen /
 dat hun wt de schipbrake verlossende /
 het leven dat sy bycans verloren ghege-
 ven hadden / wederom heeft ghegheven.
 Het welck sonder twijfel / in soo groo-
 ten grouwel van tempeest / sonder Gods-
 delijck beschicken niet en conde gheschie-
 den. Soo dan terstont besoeckende het
 beelt van de Heplighe Maghet hebben
 haer dit gheluck tosgheschreven / met
 ootmoedige belofte Godt danckende dat
 sy / door haer bystant / wt soo grooten pe-
 rijckelen ontkomen waren.

lvij. Een en anderen borgher der selver
 Stadt Willem Janssen Papa genoemt /
 beenhouder / heeft een ghelijck Mirakel /
 dat niet min weert en is om hooren / ver-
 haelt

haelt hoe dat hy over luttel Jaeren eenen
weer ghewassen is in sijn rechter handt/
tusschen den clepnen ende den rinck vin-
gher : ende dat meer daneen half Jaer/
ende wassende soo groot als een groote
note. Waerom den voorszeyden Willem
seer droevich was / vreesende dat sy hem
letten soude inden cost vooz hem ende den
sijnen te winnen: aenghestien hy van Am-
baechts wegen eenen beenhouder was.
Op eenen nacht sijn toevlucht nemende
tot de Moeder der barmherticheyt Gods
hulpe begheerende / seyde aldus / och oft
de Salighe Maghet vande seven Wee-
dommen my allendighen mensche wilde
helpen / ick belove haer te beschencken/
met eē wasse hant. Des anderen daechs
soo het licht wert / soo heeft hy ghevon-
den dat de vatte verdwenen was / noch
daer en was gheen lichteecken vande sel-
ve / min oft meer dan oft sy noyt aldaer
ghesien oft gheweest en hadde / waer af
hy seer blijde wese / heeft sijn belofte
ghequeten. Dit hebbe ick begheert mi-
nen voorseyden Meester te kennen te
gheven , tot voorderinghe zijnder devo-
tien , ende der gheheelder Broederschap
vande seven Weeen , op dat de devotie van-
de seven Weedommen der Godtdraghender

76 MIRACVLEN VAN ONSE
Maghet soude moghen verceedert vvorden.
Wt Reymerzvvale. Den lesten Mey. Anno,
1506.

Andries Franffens , wenscht
veel welvaert ende salicheyt aen
sijnen Eerweerdighen Heer De-
ken, der Collegiaelder Kercken,
van Abbenbroeck, ende des Co-
nincx Secretaris M. Ian van Cau-
denberghe.

Als ghy onlanckx vertrockt, aldereerfaem-
ste Heer Deken, hebdy bevolen, dat vvy by
een gheroepen hebbende alle de ghene, aende
vvelcke eenighe mare is, dat de Alderheylich-
ste Maget, door haer seven Weedommen die
nu over al Miraculen ghedaen haddē, souden
van alles de vvaerheyt ondersoecken , ende
V. lieden overseynden, t'gene vvy bevonden
hadden, ende dat vvy voor seker vvisten. Soo
dan ick , als ick des Dekens plaetse in uven
name vvas houdende, ende de ander Cano-
nicken int Capittel doen roepen hadde, heb-
ben vvy bevonden, ende voor seker verstaen,
van seer veel ouderlinghen , ende oock van
opghevassen mannen, Priesteren, Clercken,
ende andere Leecken, soo vrouvven als mans
uyt verscheyden vvesten ende hoecken des
Lants

Landts (soo elck Mirakel aen ons is aenghebrocht) inde maniere van recht, soo dat behoort, inde selve vergaderinghe vant Capittel als ghetuyghen by ghebrocht zijnde, en naer eet, ghestadelijk ende met behoorelijke en eendrachtighe stemme deponerende, dat de Maghet Moeder der bermherticheyt, vande seven Weeen, behalven seer vele Miraculon, die op heuren naem daghelijcx over al gheschieden, dese namentlijk by ghedaen heeft.

Iviii. Als eenen **Adriaen witte borger in Abbenbroeck wiens sone / noch onmundich / dooz een seer groote pijn des lichaems / alle Medecijn wanhopende / ghesquelt was: ende over sulcx hadde aenghenomen een belofte aen de Weedommen der onbevleete Maghet Moeder / soo is het kind terstont vande pijn verlost / ende heeft sijn eerste ghesontheyt vercreghen.**

lix. Dit is noch meer / dat een seker **Barbel Kiepers / borgherinne van Leeden / belofte aen de selve Weeen ghedaen hebbende / heeft vooz haeren stommen sone vercreghen macht om te spreken.**

lx. Item noch een weynich / vooz den lesten vasten / sommighe **Coopliden varende van huys naer Zeelant / als sy nu ontrent Vlissinghen seer twyfelicken**

varende waren/dooz dien datter seer vze-
de tempeesten ende onweren opzesen/ en
werden soo gheschupt vande baere der
rasender zee / dat sy de doot vooz oogen
siende / het leven verlozen gaven/ heb-
ben hierom dooz belofte hun bevolen aen
de Weedommen der Goddelijcher Moe-
der. Ende van doen af de tempeest on-
verstens neder ghelegghen zijnde / sijn
tot de begheerde haue met een seer stille
maere ghesont aenghecomen.

lxi. Jae oock eenen Burgher van
Middelburch / sijns veens om groote
saecten onmachtich / als hy langhe te
vergheeft ghemeestert hadde/met Me-
decijns ende Surgijns/ten lesten een be-
lofte ghedaen hebbende aen het medelij-
den der alderheplichster Moeder / haer
hulpe begherende / is sonder wtstel /
sijns veens wederom machtich geworden.

lxij. Een onmundich kint/ berooft zijn-
de vant ghebrupck zijnder flincker arm
ende been:om wien den Wader veel Pel-
grimagien gedaen hadde/ op dat het dooz
hulpe der Heplighen die hier boven sijn/
sijnen sone mocht gesontheyt verweruē.
Ten lesten gecomen zijnde tot het mede-
lijden van die aldergrootste Moeder/ soo
saen als hy haer vooz s'kints gesontheyt
be-

belofte gedaen hadde/ is gheheelijck ghe-
nefen.

Lxiiij. En dat meer te verwonderen is/ eē
seker persoon in Abbenbroeck/ die een koe
hadde/ ghesont wiesende van mage/ maer
onmachtich haers lichaems/ so datse niet
staē en cost als sy haer aēs nam/ als hy aē
de Weedommen des Maget Moeder/ eē
wassen koe belooft ende ghegheven had-
de/ so is sy terstont haers selfs machtich
gheworden ende wel te passe.

Lxiiiij. Hier is oock te verwonderen dat
Mirakel/ t'gene aen eenen sekeren iong-
man Cornelis genoemt gebeurt is/ want
desen als hy vande gichte so gequelt was
dat hy t'gebruyck van alle sijn leden ver-
lozen hadde/ overghegheven vande Me-
de rijnen / als hy belooft hadde / aen het
medelijden der Maghet Moeder/ dat hy
in haer Broederschap sijnen naem soude
laten inschrijven/ ende dat hy de Feest-
dach der selver Broederschap soude va-
sten ende vieren/ om hulpe te vercrijen
naus en hadde hy sulcx ghedaen/ hy en is
terstont ghenefen.

Lxv. Een en sekeren Peeter Adriaen-
ses woonende te Brouwershave / als
hem alle sijn Lichaems crachten be-
gheven hadden : soo dat hy noch den

80. MIRACVLEN VAN ONSE
eenen noch den anderen arm aen sijnen
mont/om t'eten oft te drincken/ brengen
en cunde soo is hem ingevallen/ dat hy eē
offerhande soude doen / ter eeren vant
medelyden der Maghet Maria t'Abbē-
broeck welck gedaen hebbende/ heeft ter-
stont ghesontheyt vercreghen.

lxvi. Eenen anderen Cornelis Hugē-
sis (Forte Hugensen) in Abbenbroeck/
tweel Jarē out/ was soo swarelyc sieck
vande squinantie / hebbende een groot
gheswil aen de kele/ dat hy van alle men-
schelijche hulpe verlaten / het leven ver-
lozen gaf/ ende meynde te versmachten/
als hy beloofst hadde alle Jaer de moeder
Maria van de seven medelydēs te besoe-
ken/ is van die sieckte ghenesen.

lxvij. Een Jonghman van sebestien
Jaren/ van een seer sware sieckte belast
zijnde/ heeft ten lesten / door t'vermaen
van sijne ouderen/ beloofst te besoecken de
alderheplichste Moeder Maghet der se-
ven Weeen in Abbenbroeck het welc vol-
daen hebbende/ is van alle cranchept be-
vrijt wech ghegaen.

lxviii. Sekeren Cornelis Cornelissoon
woonende binnen Geerbliet/ met cranc-
te bevangen/ is ghevallen indē wttersten
noot zijns levens / in welcken staet door
het

het ghewelt der sieckten/ is bupten rede-
 neende verstant gevallen/ soo dat hy beet
 ende sloech al dat ontrent hem quam/ eff
 men moest hem handen ende voeten bin-
 den. Dese dinghen aldus gheschiedende/
 is tusschen beyden ghecomen een vrouwe
 die geraden heeft dat sy souden doen doen/
 een feestelijcke Messe/aen de Altaer des
 beels vande seven Weeen der aldergoe-
 dertierenste Moeder Maria tot Abben-
 broeck / dat hy hier door becomen soude.
 Welcke belofte gedaen zijnde / is den sel-
 ven Cornelis alsoo bestaen van siecke/dat
 hy begonst te sweeten/ende te vreesen dat
 hy de doot op den hals hadde. Doch het
 en was de doot niet/maer de gesontheyt/
 want hy terstont slupmends sijn gesont-
 heyt weder ghecreghen heeft.

lxix. Een seker Matroone inden Bye-
 le/heeft verclaert/ dat sy eenen cant van
 dyp gheheele Jaren/ sonder ophouden de
 cortse ghehadt heeft. Ten lesten/ als sy
 aldus wtgheteert was/is haer ingebal-
 len / dat sy het beelt der seven Weeen in
 Abbenbroeck/met een wassen beelt ende
 eenen silveren penninck besoecken soude:
 soo saen als dit beloofst was / hebben de
 cortsen haer ghesont verlaten.

lxx. Een seker Catharina int Landt

van Dozen woonende/ als sy int barens
noot niet perijckel was/ ende gheen blij-
de Moeder worden en conde / is haer te
vozen ghecomen dat sy met haer kindt de
seven Medelijdens der alderheplichster
Maghet Moeder in Abbenbroeck be-
soecken soude ende sy is terstont van kindt
gheleghen.

Lxxi. Den sone van eenen Lenart Ar-
noutsen/ ontrent vier Jaeren out/ hadde
groote pijn om water te maecten/ so dat
hy sonder onverdachtelijcke pijn/ gheen
lossen en soude/ ende dit hadde nu bykans
diz Jaeren gheduert / Want hy aen geen
remedien bate en bonde. Daer naer/ op
eenen tijt/ hebben de ouders t' kindt gelept
om sijn moepe te besoeken / de welke
het kindt by haer genomen heeft in haer
bedde/ om by haer te slapen: ende soo het
kindt den selven nacht door gewelt der ge-
woonelijcke pijn was roepede de moepe/
met het sieck kindt medelijden hebbende/
heeft beloofst dat het kindt een Pelgrim
worden soude der seven Weeen/ endedat
het alle Jaer inden oinganc t' Abbenbroec
mit sij waet gecleet/ voor t' beelt vande se-
ven Weeen gaen soude / welke belofte
gedaē zijnde/ is het kindt terstont genesen.

Lxxij. Eenē sekeren boerman Cornelis
ghe-

ghenaempt/hadde op eenen tijt/ een soo grooten hertfweer/dat hy niet gedueren en conde/maer soo saen als hy belofte gedaē hadde aē de seven Weēē is hy verlost maer den selven Cozuelis vefer weidaet ongedachtich wefende/ en heeft sijne belofte niet gequeten / hierom mit de selve flichte bevanghen zijnde / heeft anderwerf beloost / ende betaelt / ende is gheuefen.

Lxxij Een kint twee Jaeren out/ geboren inden Byele: hadde een quaeje oft om beter te seggē venijn gebatt/het welc hem by oft hier maē s alle Jaer/ bysonder outrent de hooghtyden/sijn geficht effijn gehoor benamp / ende dit hadde by Jaeren geduert: totter tijt toe/ dat d'ouers/int kints name / een belofte gedaen hadden aen de sevē Weēē in Abbenbroer. Welck ghedaen zijnde/ is het kint gefont geworden. Dese dingen daer van vvy nu ter tijt fekerheyte hebben, gelick vvy opentlick hebben beloost, feyndē vvy aen u die sijt dē Eervveerdigē Vader vāt Collegie der medebroeders deser alderheylichster Maget Moeder, niet eens vvyfelende, sy en sullen te voorschiin comen, tot vermeerderinghe der glorie deses medelydens by allen menschen. Ende dien Eervveerdigē Priester Mee-

E 6 ster

84 MIRACVLEN VAN ONSE

ster Geeraert, die van dese dinghen soo gheleerdelyck, soo fraey, soo devotelyck ende lustige schouspelen ghedicht heeft, den selven heeft oock in uvve Kercke van Sinte Salvator te Brugghe, inde teghenvoordicheyt van soo veel Prelaten ende gheleerde mannen, onse Miraculen int openbaer gheharenggelt. Vvve Vaderlijcheyt. Vaert vvvel, uyt de Kercke van Abbenbroeck, den vijfthiensten April int Iaer. 1509.

Aen den Eerweerdighen man Heer Ian van Caudenberghe, des Alderdoorluchtichsten Prince van Castella, &c. Secretarius, Deken der Collegiaelder Kercken van Sinte Gillis t' Abbenbroeck, ende Pastoor van Sinte Peeters ende Pauwels te Reymerzwale, ende oock der Collegiaelder Kercken van Wtrecht ende Doornick, wensche veel groetenisse ick den uwen Theoricus Adam, Pastoor in Delft.

Aldercierelijckste Heer Deken ende s'Coninc x

nincx Secretarius, ick seynde tot u int schrift ghelijck ghy my bevolen hebt de Miraculen die daghelijcx met Gods dienfticheyt geschieden, inde Stadt van Delft, door d'aenroepinghe, vant lijdē ons Heeren, ende der seven Ween der goedertierenster Maghet Moeder. Want het is de pijnē vveert, dat een soo grootē, ende syvare sake, niet sonder groot bevelē, te voorschijn ghebracht vvorde. Want alsoo vvort t'ghene datter gheschiet is ghetrouwvelijcker ghestelt, ende t'gheloove en verliest sijn geloove niet. Maer nu vvat souder vvonderlijcker, oft oock aenghenamer den menschen voorghehouden moghen vvorden, dan dat hunne herten vervveekt vvorden tot het eeren der seven medelijden der alderheylichster Maghets Moeder, door dusdanighe seer clare Miraculen. Welcker beyder cracht tot den menschelijcken gheslachte soo geneycht is dat niemant, indien hy berou van sonden heeft, de hulpe der alderghenadichste Moeder te vergheefs en aenroept: noch jemant, die tot haer met een onghuey nst herte coempr, en vvort vvech ghesonden onghetrooft oft ongh geholpen, ghy hebt dan al seer clare Miraculen, die binnen corten tijt in onse Stat gheschenen hebben, neemt int goet desen mijnen arbeyt.

**Lxxiiij. Een vrouwe die twee gheheel
dagen**

Daghen binnen d' Gravenhage in arbeyp
 van kinde sittende / sulckenen arbeyp had-
 de / dat sy van alle menschelijcken hulpe
 begeben / in haer aensicht / dooz de g: oote
 pijn so ontfet was / dat sy so swert wer-
 de als eerde / aengeropen hebbende het
 medelijden / ende de seuen Weeen der al-
 dergoedertierenster Moeder / heeft van
 stonden aen / solaes ghevoelt / ende in
 deser voeghen ghesproken : **Ick** ben
 behouden / ende midts dien / bycans
 gheene smerte ghevoelende / is verlost
 van kinde.

lxxv. Als een Moeder haer ontnun-
 dich kindken sach inde wighe ligghen in
 gecrompen ende met de vallende siecke die
 men van S. Duybrecht noemt / ende ooc
 met andere siecken bevanghen / raet ghe-
 hoort hebbende (hoe wel dat sy luttel
 hope hadde) is gereyft tot de Capelle van
 de seuen Weedomme : het kindken noch-
 tans en is maer van een sieckte verlost :
 Hierom heeft de Moeder het selve gedra-
 gen tot Sinte Cornelis / niet verre van
 Delft / maer sy en heeft geen bate gewon-
 den : want sy heeft het kindken in gacn
 ende comendij aencomende sieckten sien
 hebben. Daerom soo is sy weder gecome
 tot de medelijdens des Heeren / met veel
 betrou-

betrouwen: en haer soontken is genesen.

lxxvi. Dit mach oock niet reden vooz een Mirakel gehouden worden: dat een seker Agatha borgherinne van Middelsburch in Zeelant/ nu tot haer Jaren gescomen zijnde/ vol waters vande watersuchte tot der kelen toe/ vande Medecijnen overgegeven/ heeft een belofte aen de aldergoedertierenste Moeder ende haer seven Weeen op haer genomen: welck ghedaen zijnde / is van stonden aen ghesesen.

lxxvij. Dat en is oock niet min te verwonderen / dat eenen manspersoon wt Maerlant creupel geworden zijnde/ ende sijn been vol sweiren hebbende: als hy tot de achtienste weke/ te bedde gelegen hadde/ inden slaep vermaent zijnde/ dat hy sijn gebet soude gaen storten ter eeré van dat lyden ons Heeren / ende der seven Wee der aldergoedertiereste Moeder hoe wel hy niet en wiste hoe dit moeste gedaen sijn/ heeft nocht as gesontheyt vercregen.

lxxviii. Dese gelijck is / dat int selve doorp een vrouwe wtens sone ghescheurt was / hoorende op den witten Donderdach / op de markt / vande Miraculen der seven Weeen verhalen: is tot het beelt ghegaen / ende door haer ghebe

ghebeden is haren sone ghenesen.

lxxix. Ende op dat wy ons meer sou-
den verwonderen vande ghenade deser
Goddelijcker cracht tot den menschen/
men en verwerft niet alleen de mensche-
lijcke lichamen hulpe / maer oock de on-
redelijcke dieren die cranck sijn. Want
eenen sekeren Landtsman wogende opt
Landt by Abson / als hy een koe inde
weyen hadde / die soo sieck ende crachte-
loos was / dat sy seer nae doot was / ende
hadde de selve nu als die vooz seker ster-
ben moeste wt gheworpen: heeft een be-
lofte met eene wasse koe / tot het beelt der
seven Weeen op hem ghenomen. Waer
dooz de crancke beeste ghesolpen is: want
des anderen daechs sijn hups opē doēde /
heeft de koe gheheel ghesont vooz sijn
doze bonden staen / gheheel wel te passe.

lxxx. T'selve is ghebeurt aen de ach-
tergelaten weduwe Jans Martenssone /
in een peert het welck alst so sware crē-
te hadde / dat het gheheel hups ghesin / van
t'leven niet meer hope en hadde de Moeder
des hups gesins siende het peert vooz
de honden ende vogelen aes wt den hup-
se ghedaen van grooten pijnen crimpen /
heeft met alle haer macht haren voet aen
sijn kele ghestooten / op dat het te eer van
de pijne

de pijn ontslaghen soude worden. Daer naer is haer ingheballen van een belofte te doen aen de seven Weeen / de welke ghebaen hebbende is het peert terstont ghesont opghestaen.

lxxxii. Item een ghescheurt kint inde Stadt van Delft / als het om sijn belofte te quijten aen het beelt der seven Weeen ghepresenteert was / is terstont gheenesen.

lxxxiii. Een degelijcke Matroone Celia ghenoeemt / borgherinne van Delft / ontrent dertich Jaeren out : die swaer zijnde van kinde / goenc op het eynde van haren tijt / ende was nu van ontrent ses Jaeren vande groote pocken opghegeten / en conde gheen hulpe meer aen de menschen ghevinden. Haer Moeder medelijden met haer hebbende heeft een belofte ghedaen aen het beelt der seven Weeen: waer door sy vooz haer geliggen heel genesen is.

lxxxiiii. Item een sekere Maget Margriete / in Wouden binnen Hollandt / dyv enbijstich Jaeren out / was seer cranck van vele soorten van siekten / soo dat sy vāde Med: tijne ter doot verwesen was. Maer als haren Broeder een belofte op hem ghenomen hadde / tot de seven Weedommen /

dommen/in den naem van sijn suster/ soo is sy van stonden aen genesen.

lxxxiii. Een blint gebozen kind in Voire-
burch/als de ouders na eenē tijt gewaer
worden/dat het kind blind bleef/ hebben
hulpe gesocht aen de bedructe Moeder/
op huij nemende een belofte tot de seven
Weeren / ende het kind is nu siende ghe-
worden.

lxxxv. Scher vrouwe in Scheveninge
wert van neghen weeren op haer borste
boven maten seer gepijnicht / meer dan
sy verdraghen conste/noch en hadde geen
bate ghevonden in Pelgrimagien / sy
heeft een belofte aenghenomen tot de
Passie ons Heeren Jesu Christi ende is
genesen.

lxxxvi. Baudewijn About Ballieu
tot Abbenbroeck / viertich Jaeren out
wesende/heeft vijfthien dagen lanck soo
cranc geweest vanden bloetloop/dat hem
outrent vier pinten bloets alle daghen
af gingen : als hy een belofte ghedaen
heeft aen het beelt der seven Weeren in
Delft / belovende oock den rinck van
sijne hupsvrouwe / is ghesont ghewor-
den.

lxxxvii. Item een kindelien eens
Borghers van Delft / maer ses maen-
den

den out wesende / ghebroken zijnde / dooz
 een belofte tot de seven Weeen aengenomen / is ghelesen.

lxxxviii. Eenem Hendrick Meulenaer /
 als hy dooz belofte aen de seven Weeen
 ghedaen van dapper coirtsen verlost
 was / heeft begonnen te peysen: waert
 dat sinen nebe / die van de groote poc-
 ken opgegheten / sijn ghesichte verlozen
 hadde / oock wilde aen nemen een belof-
 te tot de seven medelijden der glo-
 sier Maghet Moeder / sonder twyffel
 soude ghelesen / noch hy en heeft dese
 ghedachten sijn selven niet connen ont-
 gheben / voor dat hy te Delft comen-
 de belofte ghedaen heeft / ende terstout is
 den siecken ghesont gheworden.

lxxxix. Oock een sekere Anna Ni-
 claes dochter / thien Jaeren oudt / in
 de haeben van Delft / als sy soo vol
 waters was / dat haer aensicht / oog-
 ghen / bupck / ten lesten het gheheel
 lichaem opgeblasen stont / noch daer
 en was gheen hope in eenighe Me-
 decijnen / heeft haer tot de medelij-
 den der Maghet Moeder / ende tot
 haer seven beduycktheden ghekeert ende
 beloofte de selve binnen Delft te be-
 soecken: hier over den naesten nacht
 is het

92 MIRACVLEN VAN ONSE
is het water haer afghegaen / ende sy is
verlost.

xc. Een seker Aldegönde binnē Delft
een meysken noch gheen drij Jaren out
wesende / is van een verconthept bevan-
gen / soo dat sy verloren heeft het gebrync
haerder tonghen ende alle ander ledenen /
ende dat tot de vijfoe weke toe : noch en
heeft binnen dien tijt / gheen ander voet-
sel ghenomen / dan t'ghene dat men haer
met een veerken ghegheven heeft. Maer
de Moeder een belofte opghenomen heb-
bende / tot de Passie ons Heeren / ende de
seven Weeen / terstont begon het doch-
terken te spreken / in deser manieren. Ma-
ria / seyde sy / heeft hier ter stont gheweest :
ende met dien is sy ghenesen. Ende als sy
het dochterken / om de belofte te quijten
aen de seven Weeen / leydende waren aen
de blijshappen : so seyde het meysken ten
is dit beelt niet / maer dat / wpsende met
den vingher / het beelt van de seven
Weeen.

xc. Mechteld Matroone van Delft /
binnen haer huns / buyten haer verstant /
als doot gebonden zijnde / soo quamen by
een ghelooopen de ghebueren / ende proef-
den al dat sy consten / om hare sinuen te
doen becomen : maer soo verre wast daer
af dat

af dat de vrouwe soude tot haer selven comen/dat men gheen teecken van leven in haer en conde gemercken. Het welck haer man ghewaer wordende heeft aengheroepen de hulpe vande Passie ons Heeren/ende vande seven Weeen de goetdieren Moeder: ende de vrouwe heeft van stonden aen begonst te becomen.

xcij. Een Elizabeth van Gelre / van geweld der coytzen/was alsoo dul ende onsmich geworden dat men se binden moeste/op dat sy haer selven oft andere menschen niet misdoen en soude. In welcken staet is sy ghebleven/tot dat men een belofte/ wt haren naem ghedaen hadde tot de seven Weedommen: ende soot is sy gesont gheworden.

xcij. Het is een onweerdich feyt / te willen rasen teghen den Heylighen dienst ende eere der Moeder Gods / noch niemant dat doende en sal onghestraft blyben: het welck men wt dit exempel heeft connen gemercken: want een seker vrouwe van delst/verontweerdichde haer seer dat men den Heylighen dienst der seven Ween vande alderheylichste Maghet Moeder/ inde Kercke van Delft oeffende/ende dat dese H. Moeder aldaer seer dicwils geeert werde: ende dat also dat sy
haer

haer niet en conde onthouden/ sy en moe-
 ster bestrijden ende lasteren de gene die sy
 in eynden hier van oorzake te wesen/ heeft
 sy veel cleynicheyt ende ongelyck gedaen
 tot dat dit soo grooten ongheleijck Gode
 verdroten heeft/ die welcke heeft in heur
 tonghe sulck eenen brant onsteken/ al oft
 een glopemde pser ghewest hadde/ so dat
 den brant niet en conde met eenige vocht-
 ticheyt ter werelt gheblust worden: niet
 teghenstaende is sy langhen tijt in haer
 versteentheyt ghebleven / tot dat sy de
 doot voor haren oogen sach: alsdoen heeft
 sy eerst vergiffnisse ghebeden/ ende sy is
 verlost gheweest.

xciiij. Zijbrant eenen Schipper in vooz
 burch vier en vijftich Jaren out / ghes-
 cheurt zijnde / als hy een belofte tot de
 seven smerten aenghenomen hadde / is
 ghesesen.

xcv. Een seker Maria huyfbroutwe vā
 Bartholomeus clapstone/ wesende vijf-
 tich Jaren out/ was haer geheel lichaem
 door so vol watersuchts/ dat sy seventien
 weken te bedde liggende / noch gaen/
 noch staen/ noch rusten en conste: sy was
 soo overwonnen vande sieckte/ dat die-
 wils tusschē haer en de doot niet en was
 Dese een belofte gedaen hebbende tot het
 weemoes

Weemoedich beelt/heeft dit water gelost
ende is becomen.

xcvi. **O.** Ighelijcx een Zouffrouwe
Adriana ghenoemt / hebbende de val-
lende siecte van Sinte Jans/doorzbe-
lofte tot de seven Weeen / is gheue-
sen.

xcvij. Hoe soetelijck dat de aldergoes-
dertierenste Maghet Moeder/int boeck
der wijsheyt/alle allendige menschen als
smeectende om haer te beproeben / noo-
dende is/segghende: Comt tot mi alle die
mijns begetrich sijt/en wort veru. It van
mijn vruchten/ mijnen gheest is soet bo-
ven hontek/dat cacamen opentlic en over
al gessen Want eē dochter van Oelfr/die
stom/doof ende creupel was: hadde daer
en voren twee sweiren in haren hals: als
een ander in haren naem een belofte aen-
ghenomen hadde tot de seven medelijdens
ende smerten soo is de tonghe ontbonden
d'oozen sijn gheopent/ende is geheel ende
al gheuesen.

xcviii. Een sekere Elizabeth huys-
vrouwe Jans Inghels / int Landt
vander Vozen / inde palen van Zee-
lant/ out wesende ontrent vyftich Ja-
ren / hadde onverdrachelijcke pijnen
die haer so grooten smerte aen deden/ dat
sp niet

sy niet alleen en was creupel gheworden/
 maer de sieckte is oock alsoo ghewassen/
 dat sy haer op gheene crucken behelpen
 en conste/ maer was van noode datmen
 haer/in eenen stoel draghen soude/ als sy
 erghens begeerden te sijn/ hier en boven
 sy ginch groot van haer eerste kint : als
 sy te vergheefs vele verscheden soorten
 van medicinale dinghen gebuyckat had-
 de/soo heeft sy haer gekeert tot het beelt
 der seven smerten/ biddende de Moeder
 Gods om hulpe/ende belovende dat sy in
 lijnwaert alleen ghecleet ende bervoers/
 haer devotie soude comen doen/sy is ghe-
 font opgestaen/ende binnen tweeuren is
 verlost van een schoon vrucht.

XCIX. Desgelijc Geertruyt Arnauts
 dochter/oock creupel/ des nachts / als
 aenstaende was de processie vant Iyden
 ons Heerē ende vande sevē Weeen/heeft
 inden slaep dusdanighe stemme gehooft:
 Staet op ende gaet met de processie / al
 waer ghy uwe cruckē latē sult:de vrou-
 we is volghende haer visioen/na de pro-
 cessie ghegaen / in lijnwaet alleen ghe-
 cleet. Ende als sy ghecomen was opt
 s'berbers dijk / soo begonde haer been
 swert achtich te worden/ende een onber-
 drachelijcke pijn te ghevoelen/ soo dat sy
 be

drachelijcke pijn te ghevoelen/soo dat sy begonde teltwysfelē oft sy in haren droorn met bedrogghen en was. Sy is nochtang voort gegaen. Maer soo haest als sy ghecomen is opt Kerckhof vande oude Kercke/ soo is haer been vande pijnen ontslagghen/weder tot sijn selven ghecomen/en haer belofte volbracht hebbende/ latende aldaer haer crucken/is gesont naer hups ghekeert.

c. Clementia Aernonts dochter van Scheveninghe/twelf Jaren out / heeft groote pijnen gheleden / soo dat sy blind geworden is/ ende te vergheefs veel remedien gebuyct heeft: maer aenroepende de hulpe vande Passie ons Heeren/ en der seven Weeen zijnder Goddelijcker Moeder / heeft haer ghesicht wederom gecregen/met volle gesonthept.

ci Depngen Jans dochter/ achtthien Jaren out/is van haer verstant berooft geweest:ende wat Belegimagian haren Vader voor haer ghedaen heeft/ en heeft geen bate gevonden/totter tijt toe dat hy hem heeft laten gheseggen dat hy aennen soude een belofte/ van te eeren de seven Weeen inde oude Kercke : hier door is sijn dochter ghenesen.

cij. Jooyis Janssens getreden wesende

de in sijn elfste Jaer/ heeft neghen maenden lanck groote smerten geleden/ soo dat hy door raet van Medecijnen/ noch ghesontheyt noch verlichtinge en vercreeght maer meer wert hy de doot toegeschiet. Het welck den Jonghelinck siende/ septe tot sijn moeder / leyt my naer d'oude Kercke/ tot de Passie ons Heeren/ ende tot de sevē Ween der Hepliger Moeder/ ende ick sal wel ghesont worden. Het welck gedaen zijnde/ soo hy voor het beelt was/ is de pijn opghhouden ende hy is ghenesen.

cij. Sekere degelijcke vrouwe Belia genocint/ Nicolaes huysvrouwe van Root dorp by Delft/ hadde eenen sone van seben Jaeren/ Christiaen genocint/ dese soo sijne moeder bevrucht zijnde/ haer niet de ghebuerkens wat vermaecte is int water versmoort / de moeder haer kint trachtich wordende/ heeft sochtvuldelijck beginnen te bevrachten waer het wesen mocht/ ten leste is het versmoort geboden in de gracht / ontrent de doze haers huys. En soo twee mannen die daer waren ontsagen hen int water te springen/ om het kint te helpen: de moeder hoe wel sp bevrucht was/ is rasselijck int water ghespronghen / ende hem wt de gracht ghe-

ghetrocken hebbende/ende alle teekenen van leven soeckende / en hebben niet ghevonden dan alleen van een doot mensche. Hy hadde een ure alsoo ghelegghen eer dat sijne moeder pepnsden op de seven Weeen : noch sp en conde haer niet onthouden/ niet wetende wat anders te doen / dan een belofte op haer te nemen tot de selve. Welck ghedaen zijnde / is het kint wederom levendich geworden.

ciii. Een seker Cornelia Damaens huysvrouwe was bevargé van de s'quinnantie/ ende en hadde in vier dagen niet ghegheten/ soo nu tusschen de doot ende haer niet en was/ heeft oock belofte ghedaen tot de seven sinerten der Goddelijcker moeder/ te weten dat sp soo langhe als sp leven soude inde Processie van Delft/ int lijnen alleen ghecleet omgaen soude. Welcke belofte voor haer genomen hebbende/ heeft sp spijsse ghenut/ende is ghenesen.

cv. Maria Dierick Luytgins huysvrouwe / vanden quaden beseten / niet connende geholpen wordé door veel proeven/belofte tē lestē/gedaen hebbende aen de goedertierenste moeder der sevē Weeē binnen Delft/is verlost gheweest.

cvi. Seliere Geertruyt/dienstbode bin-

nen Delft/seer ghequollen vanden steen/
soo dat t' geheel hups gesin in roere was/
soo wanneer sy met oorlof / haer water
lossē soude/ in hulpe van Medecijnē geē
vate gebonden hebbende / ten lesten dooz
t' ghebet haerder Moeder/ is sy verlost.

cvij. Eene Maria Enghelberts doch-
ter/twee Jaren lanck beseten gheweest
hebbende/wert dickwils geheel/wert vā
bangicheyt ende pijnen:en als sy beswozē
werde tot Harlé /hadde dē boosen beledē
dooz besweeringe gedwongen zijnde/ dat
hy in haer ghevaeren was dooz een bete
broots:ende voechde daer by/ dat hy niet
dooz besweringhe/maer dooz de verdien-
sten van die aldergoedertierenste Moe-
der der seben Meen / wt soude gaen.
Naermaels is de dochter inden slacp ge-
waerschout/dat/ ten waer sy in Pelgri-
magie nuchter zijnde besocht inde Pro-
cessie:de Maget moeder te Delft dē boo-
sen en soude niet ontgaē/ Soodan de vrou-
we is gecomen inde Processie/ en so saen
als sy inde Kercke en Capelle der saliger
Maget/ met grooten moyte ingetreden
was soo is sy vandenguaden verlost.

cvi. Sekeren Jongelinc van Delft
gebozen/twelf Jarē out is op den Feest-
dagh des hochweerdichs Helych Sa-
crament

crants/t' sabonts ten acht uren gesont
 te bedde gegaen/, sijnen broederen te acht
 uren sabonts noch op zijnde / ende dooz
 de vensteren kijckende / heeft eenige gup-
 gelaers oft camerspeelders vooz de doze
 sien spelen / hierom loopende tot het bed-
 de sijns broeders / op dat hy dit oock sien
 soude / heeft hem willen wecken maer en
 heeft dit niet vermogen te doen / noch en
 heeft eenighe tale oft teecken van hem
 sonnen gecrijgen / want hy lach als ston
 ende doot. Alsdoen Vader ende Moeder /
 ende gheburen tot hem roepende / sy heb-
 ben ghedaen al dat mogelijck was twelf
 uren lanc / om teecken van leven te bevin-
 den: maer hy lach allen dien tijt als doot /
 totter tijt toe dat de Moeder dooz den
 raet van een haer geburin een belofte op-
 genomen heeft aen de seven Weeen / ende
 heeft de selve gebeden / dat sy van harent
 wegghen tot de oude Kercke gaen soude /
 ende aldaer seven lichten ontsteken. Sy
 en was naus inde Capelle getreden / het
 kint dat soo lach / inde tonge gheslaghen /
 als wt den staep gheweckt zijnde / is ghe-
 sont opghestaen.

cix. Sekere Vrouwe was soo bands
 s'quinance geslagen / dat sy haer kele ge-
 stoyt zijnde / niet alleen gheen cozenwerck

en conde in swilghen/maer oock niet een
druppel waters:dus ghestelt zijnde heeft
aengheroepen de seven Weeen/begeren-
de dooz die geholpen te sijn/is verlost ge-
weest.

cx. Cornelis Willemssone dyp Jaeren
out gescheurt zijnde/dooz zijns Moeders
belofte aenghekomen tot het medelijden
ons Heeren/is ghesesen.

cxj. Floris Florissoon siet zijnde vāde
pocken/ van het sevenste Jaer zijns le-
vens/soo sijn moeder belofte dede / dat sy
alle Jaer/ int lynen inde Processie gaen
soude/ heeft haren sone ghesontheyt ver-
wozven.

cxij. Albert Bartholomeu siention Ja-
ren out/lydende seer dapper pijnen/ aen-
gesien dat de conduite zijns waters ver-
stopt was/heeft ooc belofte gedaen tot de
seven Weeen binnē Delft/en is ghesesen.

cxijj. Een onmundich kindt geboren zjin-
de met grost wt wasch van vleesch aen
sijnen hals dooz de belofte die sijn moeder
dede tot de Weeen des Magets moeder/
is gheholpen.

cxijij. Anneken een dochter van tien Ja-
ren Jans Mattheus dochter / spelende
met haer ghelijcke kinderen op een losse
brugge/so die selve los werde is int wa-
ter

ter gheballen : ende als de ghebueren by een comende saghen dat sy als nu met den hoofde als nu met den voeten onder sonck / in een halve ure haer niet connende ghehelpen / hebben malcanderen verweckt om de seven Weeen / der Moeder Maria te aenroepen om hulpe : ende sy hebben oock elck int bysonder beloofte tot desen eynde aen ghenomen : tot dat eenen in een schuyt gesprongen zijnde / het dochterken wt ven water ghetrocken ende sijn leven behouden heeft.

CXV. Een dochterken van twelf Jaren Leonarda genoemt / die by ongeluck int water gevallen was / is onder de schepen gedreven / soo dat haer niemant helpen en ronde / maer als de bystaenders hulpe begeert hebben van Godt / door de seven Weeen / soo heeft men haer / van stonden aen / boven het water sien comen / ende is wtgetrocken. De ouders om soo grooten ongeluck bedruckt zijnde / hebben sochtvuldelyck ondersocht ofter noch leven in was : maer te vergheefs niet eer en is de dochter levendich gheworden / vooz dat den Vader belooft en hadde / dat hy de Broederschap van de seven Weeen onderhouden soude.

cxvi. Dierick Ariaenssoon/wiens sone seer ghescheurt was/ is ghenesen alleen door het betrouwen dat hy hadde op de seuen Weeen/versmadende alle Surgijnen.

cxvij. Janneken Henrick Janssens dochter seer ghequelt zijnde vant crimpen der zenuen/ende versweeringhen op haer schenen/als sy te vergeefs aen Medecijnen ende Surgijnen hulpe versocht hadde is ten leste genesen door een belofte die sy ghedaen heeft aen de seuen Weeen tot Delft.

Vve Vaderlijckheyte, Vaere vvel, uyt den Stadt van Delft den negentienden Junij. Anno 1509.

Theodoricus Adam schrijft groetenisse aen Ian van Goudenberge.

t'Voorleden Jaer hebbe ick uve Vaderlijckheyte eenige Miraculen ouergheschreven: nu sal ick u vvederom de vvede doen van luttel andere, die dit Jaer gheschiet sijn, ende tot miinder kennisse ghecomen, ende die ick door gheloofvveerdighe personen beuinde vvel versckert.

cxviii. Ant Jaer 1510. Een degelijck Engelsman/by name Dierick/heeft my verhaelt.

verhaelt/dat in een seker Stadt van En-
 gelant Clofester genoempt: gheweest is
 een deghelijckie vrouwe / die int kinder-
 bedde liggēde/van haer verstant berooft
 was/soo datmen vreesden dat sy haer sel-
 ven inden put worpen soude. Maer door
 de wacker toeficht haers mans hter van
 belet zijnde/ende wederom tot haer bed-
 de ghelept/ heeft heymelijck een mesken
 ghekregghen/ ende heeft haer selven daer
 mede een stuck van haer tonghe ghesne-
 den/ ende dat selve in haer smoeders aen-
 sicht geworpen:de welcke met groote re-
 dene haer ontfermēde ober haer dochter
 ende vanden voorschreven Dierick ver-
 staen hebbende datter soo veel Miracu-
 len geschiedende waren ter gedenckenisse
 vande seven Maechdelijckie Weeen bin-
 nen Delft : heeft beloofd eenen sekeren
 penninck aldaer op te offeren. Ende van
 stonden aen sijn daer gheschiet twee Mi-
 raculen seer te verwonderen. Want de
 dochter heeft haer verstant weder ghe-
 tregen/ende sy heeft met haer ghesneden
 tonghe volcomelijck gesproken. Doch de
 Moeder hier door eē devotie aēnemende
 tot het lijde Christi en sinder Moeder/
 heeft een tafereel doen maken/ en t' selve
 inde Kercke doen stellen.

cxix. Cornelia Bartholomeus dochter
 sevenarich creupel zijnde / en conde son-
 der hulpe niet gaen. Hierom haer Moeder /
 als sy aen alle de Surgynen vande
 Stadt te vergheefs raet versocht hadde
 de machteloosheyt van haer dochter / soo
 sy arm was over al beclagende / ten lesten
 heeft haer ootmoedelijck gekeert tot het
 lyden ons Heeren / ende tot het medelydē
 zijnder Moeder. Ende terstont heeft de
 dochter geseyt dat sy sonder iemā's hulpe
 gaen wilde / eñ metter daet gaende heeft
 de crucken wech geworpe eñ is genesen.

cxxij. De voorszepde Moeder Hepligē
 genaempt Jacobs dochter / seven daghen
 seer sieck wesende van hertpijne / eñ van
 haer ghebueren vermaent zijnde / dat sy
 de Heplighe Sacramenten ontfanghen-
 de haer ziele besorghen soude : als sy ter
 eeren van het lyden ons Heeren Jesu
 Christi ende t' medelyden der Hepligher
 Maghet / een wassen hert belooft hadde /
 is terstont genesen.

cxxij. Adriaen Cornelissen een kint van
 dertien maenden / s' daechs voor de ghe-
 boorte der Heplighe Maghet Maria / ghe-
 lijck ick van degheelijke vrouwen ver-
 staen hebbe / is verdroncken. De welke
 als sy in hem gheen tecken van leven en

con

zonden bevinden : Soo hebben de ouders een goede poose tijds daer naer hun toevlucht ghemomen tot het lyden Christi/ende medelyden Marie/ende terstont heeft het kindeken tecken van leven ghegeven.

CXXIIJ. Veel deghelijcke vrouwen van Onderstir/sijn tot Delft ghecomen/ op Sint Gregorius dagh/ ende hebben verclaert voor seker dat een Jonckerken twee Jarich Quirijn Henricxsoon binnen Onderstir / een ure lanck hadde gheleghen / sonder tecken van leven. Het welck alst de Moeder ghebootschapt was / soo riep sy al claghende ende droefhept barende / och hadde mijnen sone mi ghesproken. Maer de vrouwen die daer om stonden hebben hun met belofte verbonden aen het lyden ons Heeren Jesu Christi / ende t' medelyden zijnder Veyligher Moeder : ende siet het kint heeft begonnen dese woorden te roepen/ mijn Moeder / mijn Moeder. Waer van sy alle verwondert zijnde / sepden/ en haddemen de belofte niet ghedaen/ het kint en hadde noept becommen / oft vander doot ontwaecht.

CXXV. Te Dapson was een dochterken noch niet twee Jaren zijnde Catha-

rina genoemt Cornelis dochter/ acht da-
gen nae Sincxen/ binnen t' selve Jaer is
versmoort in een vat wijn als de ouders
daer ontrent niet en waren/ de knecht en
de ghebueren sijn by een ghecomen / niet
wetende wat best doen : onder de welke-
ren gedachtich zijnde het lijden ons Hee-
ren/ ende t' medelijden der gloriose Ma-
get Maria/ heeft gesept. Belooft aen het
lijden ons Heeren/ ende aen de Weeen der
Hepliger Maget/ ende de dochter sal ver-
rijzen/ ende siet soo saen als de belofte wt-
gesproken was/ is het dochterken leven-
dich geworden. Tot ghetuyghenisse der
waerheyt/ hebben sy het dochterken naer
de Kercke gheeyt/ ende hebben den volc-
ke / dat daer met grooten hoopen aen-
liep / verhaelt t' ghene dat daer geschiet
was.

CXXVI. Binnen t' selve Jaer eē kint van
vijf Jaren tot Backer is versmoort wiēs
Vader dit hoorende/ heeft eenen anderen
die oock versmoort was gebonden/ maer
sijnen sone en heeft hy niet connen vindē.
Doch een mepken tot hem ghecomen
zijnde/ heeft hē gesept/ dattet haer docht/
datmen een stuck van sijn cleecken sach:
den Vader metter haestē comende/ heeft
sijn kint gebonden / maer versmoort.

Inden

Inden welken als hy naer groote neer-
 sticheyt geen teecken des lebens en conde-
 ghemercken. / ende als niemant vanden
 omstaenders eenige hope meer en hadde:
 soo isser een te passe ghetomen die sepde.
 doet belofte aen de Passie Christi ende de
 compassie des S. Maria: ende dat gedaē
 zijnde/ soo heeft het kint (dat seer te ver-
 wonderen is) ter stont sijn verlozen leven
 wederom gecregen.

CXXVII. Binnen t' selve Jaer inde wep-
 maent Hernout Michielssen van Maes-
 laut/ is soo bestaen vande hert pijnne / dat
 hy meynde daer van te sterben. Die
 welcke als hy door raet van eenige/ Me-
 dicinale dinghen genomen hadde/ so is de
 pijnne geclommen inden hals/ hem dochte
 dat men dickwils een mes in sijnen hals
 stack/ noch men en coste dese pijnen met
 eenige Medecijne versoeten. Maer van
 s' Donderdaechs tot s' Maendaechs/ te
 bedde liggende/ als hy ghedachtich wert
 het dochterken dat te Payson vander
 doot verweckt was/ daer wy boben van
 gesproken hebben: betrouwende dat hy
 ooc gratie soude mogen vercrijgen/ heeft
 een belofte wtgesproken/ ende begon ter-
 stont te genesen/ tot dat hy gheheel beco-
 men is.

CXXVIIJ. Den selven hebbende eenen arm die wt de cote getrocken was / ende over sulckx lede groote pijnen / vreesfende dat hy nemmermeer daer van en soude ghenesen / door ghelijcke belofte is ghenesen.

CXXIX. De Moeder van een Jarich kind Christiaentgen genoemt / het welck groote pijn lede / sonder datmen bate ghebinden coste / in eenighe Medecijnen / als sy sliet is haer inghegheven dat sy belofte / als voren / doen soude / ende die wtghesproken hebbende / is het kind genesen.

CXXX. Int voorsepde Jaer een deghe-lijcke vrouwe van Schiedam / Elizabeth Corneli Simossoon huysvrouwe / hebbende een dochter Cornelia die creupel was / heeft t'sabonts belofte ghedaen aen de Passie ons Heeren / ende de compassie zijnder Moeder : ende siet des anderen daeghs sepde de dochter tot haer moeder tot twee repsen toe / Ich wil gaen nae de Kercke van Delft / maer de moeder vreesfende dat de dochter soude willen ghedraghen sijn / sepde tot twee repsen / Ich en can u niet draghen dochter. Sy sepde niet teghenstaende anderwerf dat sy begheerde naer de Kercke te gaen. De Moeder
pepne

peynsende by haer selvē wat dese woorden te beduyden hadden / is van haren bedde opghestaen / om haer dochter te helpen / de welcke ghenesen zijnde / is naer de Kercke ghegaen / vertellen- de eenen jergelycken een soo schoonē Mirakel.

CXXXI. Een sekere vrouwe binnen Dort heeft my vertelt / dat sy soo grooten pijnen gheleden hadde / dat sy de selve om alle t'goet vande werelt niet meer en soude willen lijden / so dat sy sehzoomden vande aenstaende doot / om het alderpijnelijckste crimpen der zenuen ende haers inghetwants : ende seyde daer by dat sy aengheroepen hebbende om hulpe het lijden Christi ende medelijden Marie is ghenesen.

CXXXII. Maria Flozis dochter / ende Maria Ghison / midtsgaders Catharina Jacobs huysvrouwe / hebbende verclaert op Kerf-avont / dat Adriaenken Cornelissoon / sint van een Jaer / in eenen ketel vol waters versmoort is / ende datmen gheen teecken van leven en conde in hem ghewaer ghesworden : maer soo de ouders denckende op het lyden ons Heeren Jesu Christi / met belofte hun verbonden hadden
aen

aen de selve/ende aen de sevē Weeen sijns
 M. Moeders/ dat het kint is terstont le-
 vendich gewordē: ende dat sy t' selve kint
 naer d'oude Kerck van Delft ghebrocht
 hebbē/oy dat sy niet van ondancbaerheyt
 en souden gestraft worden: Datmen het
 kint ooc aldaer met luder stemmē heeft
 hoorzen schrepen.

CXXXiiij. Een degghelijcke oude vrouwe
 blint gheworden zijnde/soo dat haer ooge
 overtrocken was met een velcken / en
 vande gheen bate in Medecijnen / maer
 liever de pijnē eū blintheyt vermeerder-
 de/het welck haer dochter/ die niet son-
 der redene groot medelijden hadde met
 haer Moeder / siende (want sy nam af
 van dage te daghe) sy beweende haers
 Moeder blintheyt seer dickwils / ende
 gaēde tot de Kercke/daer wy nu dickwils
 af vermaent hebben / biddende door het
 lijden des Heeren ende t' medelijden sijn-
 der Moeder/om hulpe/heeft belooft een
 wassen ooge op te offeren/ende int wulle-
 den omgauck des beelts te doen:ende stet
 thups gecomen zijnde/ heeft haer Moe-
 der ghesont ghelvonden/ tot de welke de
 Moeder seyde. Dochter verblijt u met
 my/want ick hebbe mijn gesicht weder-
 om ghecreghen.

CXXXiiii. Een onmundich kint **Manske** Claessoon/vijftien maenden out/hebbende eenen crommen hals/met een gheswilt int vel ende vleesch/soo dat het sijn hoofd niet en conde oprechten dit als men over hem ghebeden hadde / om bystant/door de **Passie Christi** / ende compassie zijnder **Moeder** / heeft terstont / sijn hoofden/als te voren opghericht.

CXXXv. t' **Selve** kint alst met den steen gequelt werde/ende hierom geheele dage ende nachten was van pijnen roepende/op eenen tijt als hy tegen over sijn **Moeders** huys was : de **Moeder** ghehoort hebbende haers kints geschrey is gecome geloopt/en heeft bevonden dat het blaesken geswollen was gelijk eenen arm: de welke terstont weenende/ is ter aerden op haer knien gevallen/ende heeft ^{te} acinge roepen / de bystant van t'lyden **Christi**/ende der gloriose **Maget** : ende terstont is het blaesken tot sijnen eersten staet gecomen.

CXXXvi. De **Moeder** seyde noch hier toe dat sy tant sweer geleden hadde/ ende dat haer kele so benaut was/ dat sy binne d'v dagen geen spijs en hadde connen in nemen / ende dat de **Medecijn** om raet gebraecht zijnde/geantwoort hadde/ dat sy coytg

sy roets sterben soude: ende sy boechde hier by/dat sy/geen hope van leven meer merckende/haer met gelijcke belofte als voden verbonden hadde / ende dat sy terstont opghestaen is/ende met blyschappe spijse genut heeft.

CXXXVII. Godt die wonderlijck is in sijne wercken / heeft een werck ghewoicht dat seer te verwonderen is / ende weert om in alle tijden verhaelt te worden / tot een gedenckenisse des lijdens Christi ende des medelijdens sijnder glorioser Maget Moeder. Een en muelder sittende op eenen cozen waghē/die met vier en twintich groote sacken cozens gheladen was/welcher gewichte dicwils huysē doet bevē/eñ het tenne werck clincken: als desen vande ~~kercke~~ by S. Joris kercke / den waghē afcomende / niet en conde weerhouden / noch afkeeren/ siende een mepsien een jaer oudt wesende / hem int ghemoet comende/Willems dochter/Grietken genoemt/ heeft geroepen dat men het kint wech nemen soude / maer soo niemant te hulpe en quam / heeft belooft/ dat hy soo langhe als hy leven soude/ in de Processie van Delft / vooz t'beeldt vant lijdē ende medelijden gaen soude ghecleet met een pseren pansier. **O** wonderlijc.

berlijche saecke: het kindt/ int aenschouwen van veel menschen/ is voor den waghenden die vier wielen hadde/ neder ghevallen / ende als het eerste rat over hem voer/ soo sachmen t'selve sijn handekens/ boetghens ende hoofdeken wtrecken/ het tweede radt is oock gheromen / ende is even ghelijck over het kindt ghebaren. Het welck de ghebueren siende / meynde dat het cleyn kindt in twee stucken gheperst was / ende en dorsten het selve kindt niet op rapen / segghende teghen malcanderen / dat sulcx den Magistraet toe stonde te doen. Maer ten lesten by comende ende het kindt aenxorende / ende wel bestende / Medochijnen oock daer by gheroepen hebbende. Als bevonden datter niet een t' minste heentken ghecrocht oft ghekrenckt en was. Hierom lovende Godt ende sijn lijden ende des H. Moeders medelijden/ hebben het kindt opgeheven.

CXXXVIIJ. Een seker persoon heeft verhaelt/ in tegenwoordicheyt van getuygē/ dat haer kindt vande vallende sieckte gheslagen was/ ende dat sy hier over belofte voor het selve ghedaen hebbende aen S. Cornelis/ geen baete gewaer geworden en was: seyde daer by/ dat sy/ op eenē nacht/

115 MIRACVLEN VAN ONSE
nacht / het kint hier van besieckt zijnde/
gheen leven in hem en merckte / soo dat
het by naer doot was / ende dat sy een be-
lofte wtgesproken hebbēde ter eeren van
de Passie ons Heeren / ende t' medelijden
sijns Moeders / heeft terstont haer kint
ghenesen ghelvonden.

CXXXIX. Hadewijt Geeraerts Henric-
fen huysvrouwe / twee en dertich Jaeren
ouit / met graveel oft steen gequelt / grōote
pijnen lydende: ghedachtich wesende des
lyden ons Heeren / ende der Weeen zinn-
der gloriose Moeder / is ter stōt den steē
quijt geworden / ende heeft hem geoffert
op den Feestdach des lydens ende mede-
lydens / ende vooisepde Kercke.

XL. Gerttruyt Diericx dochter / heeft
vooz de waerheyt betuycht / dat sy dick-
wils gevallen was / soo dat men vreesden
dat sy daer van steruen soude: ende dat sy
hierom belooft hadde de vooisepde Ker-
cke te besoecken: ende alle daghe te lesen de
gebedekens ter eeren des lydens Christi /
ende des medelijdens der V. Maghet /
achtervolghende de statuten der selver
Broederschap / ende alsoo is het vallen
opghelouden: maer soo sy de belofte niet
en onderhiel / is sy weder ghevallen: ter
contrarien de selve volbrēnghende is
het

is het vallen wederom opgheshouden.

cxli. Melchtilt Dierix dochter/ van Nieupoort vier en twintich Jaren out/ ontrent pinxten bezucht met een levende vrucht / soo sy gheen beroerte der selven in seben weken tijts en ghevoelde is den medecijn te raede gegaen: die welcke seyde dat de vrucht doot was/ ende was van advies datmen het kint soude wtsnyden/ende dat de Moeder niet lanck leven en soude. Hierom sy dit overlegghende/ heeft haer bevolen int lyden ons Heeren/ ende int medelyden der Weemoedigher Maget. Ende terstont als de belofte wtgesproken was/ het kint hem verroerende thoonde dat het leefde. De Moeder heeftet gebaert/ende bevonden dat het in d'z plaetsen geseheurt was / hierom de pijn van daghe te daghe wassende/ gheachtich des eersten Mirakels / heeft wederom beloofst/ende t'kint is van stonden aen ghenesen.

cxlij. Alepdt een beghelijcke vrouwe van Leyden geboren/ achterghelaten weduwe van Laurens/ heeft verclaert/ dat een Jonckhen van Brabant dat haer bevolen was te bewaren / genoempt Jan Janssen mol/ in een seker gracht gheseten de Hopgracht gevallen was/ en bleef daer

daer soo langhe inne / dat het scheen dat
 hy terstont sijnen gheest gheven soude /
 maer hulpe versocht hebbende door de
 Passie Christi / ende sijns Moeders com-
 passie / met belofte van te gaen besoec-
 ken de Kercke van Delft / is terstont
 ghenesen. Maer soo hy sijne belofte niet
 en voldede / ist ghebeurt / dat hy in-
 den winter onder het ijs / des morgens
 int donckie inden Rhijn gheballen is. De-
 sen aldus / alleen wesende / sonder ee-
 nighe hulpe van sterffelijcke men-
 schen / schijnt dat hem alleen de weemoe-
 dighe Moeder die Christus gedraghen
 heeft bystant ghedaen heeft. Ende bo-
 vè dien als de belofte noch niet volbrocht
 en werde / is bespronghen van een dap-
 per coytse / die hem soo ter neder ghes-
 slaghen heeft / datmen eenighe reysen /
 behalben den asem / gheen tecken van
 leven in hem ghewaer en werde. Als
 de coytse ophiel en conde hy sonder cruc-
 ken niet gaen : ende soo de selve beswaer-
 de / heeft binnen sijn selven somtijdt
 gheseyt / dat hy sijn belofte niet en had-
 de voldaan / ende indien hy die voldede
 dat hy soude ghesont worden. Hierom
 heeft hy anderwerf beloofd / vastelijck
 toe segghende dat hy sijn belofte quijten
 soude

soude / ende is ghenesen. Sp sepde daer
 en boven / dat sy des Jonckmans oom/
 aldaer ghecomen zijnde / dese dingheit
 hadde vertroocken / namentlijck dat hy
 hem met belofte verbonden hadde aen
 het lijden Christi ende medelyden zijnder
 weerdigher Moeder : Maer dat hy hier
 van niet en hiele / iae sepde dat het raes
 was : Ende dat over sulcx het kint
 terstont met eene nieuwe ende onbeken-
 de sieckte bevanghen werde / dat alle
 sijne leden soo in een crompen / dat hy
 niet gaen en coude : maer met vreesse
 binne hups d'yn weken lanck croop een
 luttel / van d'een plaetse tot d'andere.
 Sp sepde daer en boven / dat sy naer de
 Desperen van onser Liever Vrouwen
 bootschappe / t'hups ghecomen zijnde /
 het kint ghevraecht heeft / hoe hy hem
 nu ghevoelde / ende dat antwoorde / seer
 qualijck / want ick seer groote pijn
 lyde. Ende dat sy de derde repse belooft
 heeft sijn belofte te quijten / ende op
 de eerste aenstaende freest / naer Delft te
 gaen / walsicht te offeren / ende doen al
 dat sy belooft hadde / ende dat het kint
 terstont opghestaen is / ende gheheel ge-
 nesen.

cxliij. Jan Franconssone van Leyden
 heeft

heeft eenen sone gehat die dweers ghescheurt was / diē niemant en cōde genesē / soo de sieckte meer dan drij Jaeren ghe-
 duerde / sonder ophouden / oock wassende
 was van ure tot ure: in sulcken boeghen
 dat de doot naekende was ende mē vrees-
 den dat hy terstont soude verschepden:
 desgelijcx een degelijcke vrouwe Marijn
 genoemt Antonis Janssens dochter die
 vijf Jaeren gescheurt was geweest / die
 van pijnen oock dickwils te bedde hadde
 gelegen: beyde belofte ghedaen hebbende
 tot het lijden Christi ends der V. Maget /
 sijn ghenesen.

cxliij. Een degelijcke persoone Mach-
 tilde Cornelis Hugenissoons weduwe / out
 van Jaeren / heeft negen weken lanck ge-
 leden benautheyt des herten / ende soo
 groot e pijnen / dat men wt haer maniere
 van doen duchte dat sy haer sinnen ver-
 liesen soude. Dese hadde een dochter de
 welcke niet luttel ontstelt zijnde in dese
 groote pijnē haers Moeders: als merck-
 kende dat de pijnē aen wies / soo dat men
 duchte datter sonder twijfel oft raser-
 npe / oft de doot naer volgen moeste / heeft
 beloofte een silveren herte op te offeren /
 ter eeren van de Passie Christi / ende de
 seben Weeren der Heplighe Maget Ma-
 ria /

ria/ ende alsoo is de Moeder ghenesen.

Nicolaes Baudewijns Canonic Regulier van onser Liever Vrouwen tot Middelburgh, vande Premonstreyten Ordre, ende Pastoor binnen s'Graven haghe, s'Bisdoms van Wtrecht, schrijft ende wenscht alle gh'sontheyt, aen den Eerweerdighen Heer, Heer Ian van Coudenberghe.

Mijn eyghen schult dvinght my: vvant ick vvere datmen niet onnachsamelijck handelen en moet, aengaende de Miraculen der Broederschap vande Heylighe Maghet des medelydens. Want het niet ghenoech en is, dat die Miraculen openbaer gemaect vverde, ende vercondicht, ter plaetsen daer sy gheschieden; maer behoorden de gheheele vverelt door ghepredickt ende vercondicht te vworden, aenghesien dat het hooch ghepresen Broederschap, allen Christenen ghemeyn is. Doch het is u kennelijck Eervveerdighe Heer Dehen, dat dese Broederschap seer onlanx in de Kercke ten Haeghe, daer ick herder ben, opgherecht is; alvvaer haer

721 MIRACVLEN VAN ONSE

noch plaetse noch tafereelen en ghebreken, vwant al ist dat sy nu leest daer eerst comen is, is nochtans tot troost des volcx, met schilderijen verciert, ende vwort alle daeghen met teekenen ende Miracilen meer ende meer vereert. Wt de vvelcke ick vveynighe daer vvy seer seker bescheet van hebben, uytgetrocken hebbende, tot troost ende verveckinghe der ghemeeynten u lieden laeten yveten.

cxlv. Een vrouwe woonende int Zuyt-quartier mijnder Brochien is creupel gheworden / ende haer beenen hebben haer alsoo begheven / dat sy ghedwongen was / met hulpe van andere / haer te roeren ende op te houden : Dese hoorende het gheluyt der clocken mijnder kercken / ende door het gedrups des volcx verstaende / dat aldoen eerst het beelt der gloriozer Maghet Maria onghedraghen werde / heeft voor haer ghenomen een besofte te doen / van mede onte gaen : ende haer belofte wtghesproken hebbende / is terstont ghesont wesende / ende de vromicheyt van haer beenen wederom ghecreghen hebbende / machlich gheworden om sonder crucken te gaen / te staen / te wandelen al waer sy wilde.

cxlvi. Een vrouwe wert twee Jaeren
lanck in haer een borste seer ghepij-
nicht. Dese belovende dat sy de Maech-
delijche Weeen soude gaen besoecken /
ende verbindende haer te gaen inde Jaer-
lijcksche Proecessie / is ghenesen. Van
welcke belofte so sy niet besocht en was
om haer te quijten / heeft de pijn ghe-
voelt als te voren / ende de derde reyse
belovende / ende haer quijtende / is
oock gheheel quijtende ontslaghen ghe-
weest / vande voorszreven pijn de welc-
sy ghehadt hadde.

cxlvij. Het aensicht eender vrouwen /
van mijnder Prochie / was alsoo ghe-
swollen / dat het grootter scheen dan
twee aensichten / niet sonder groot pe-
rijckel oft des doodts / oft van alsoo
gheswollen te bliven / soo de Mede-
cynen seiden. Soe dan sy heft vooz
haer ghenomen / siende dat sy vande
Medecynen opghegheven was / haere
toevlucht te nemen tot de Passie ons
Heeren Jesu Christi / ende onser Lie-
ver Vrouwen Weedommen / ende een
belofte ghedaen hebbende / is sy / met
groot verwonderen der Medecynen ghe-
nesen.

cxlvij. Een ionck kint / eender persone

van mijnder Prochie / was seer geguol-
 len vande vallende siechte / diemen Sinte
 Cornelis Evel noempt / soo dat het som-
 tijts vijf mael op eenen dagh vallende
 was / in dien Evel : soo saen als de Ou-
 ders belooft hebbē vijf mael met het kint
 den wegh der Processien onser Liever
 Vrouwen om te gaen / ende elke reyse
 een wasse keer sse te offeren / ende eens
 een wassen kint / soo is het kint ghesen
 ende blijft ghesont.

CXLIX. Den sone eens mans van mijn-
 der Prochie / out twee Jaren ende ses
 maenden / sonder wete zijnder Ouderen /
 is ghecropen tusschen twee huysen / ende
 heeft sijn selven aldaer gesloten / blyven-
 de aldaer twee nachten ende twee dagen /
 sonder spijsē oft dranch. Den welcken /
 als de Ouders niet droefheyt sochten /
 ende niet en vonden : sy hebben belofte
 ghedaen tot die Maechdelijcke Wee-
 dommen / ende hebben hun kint gesont
 ghevonden.

Den onderdeken ende t'Ca-
 pittel der Kercken van Abben-
 broec bieden alle welvaert, Aen
 den Eerweerdighen Heer, mijn
 Heer

L. V. DER SEVEN WEEEN. 124
Heer hunnen Deken, Heer Ian
van Coudenberghe, Secretaris
des Coninx.

Hoe vvel daer comen tot onse Kercke van Abbenbroeck vele Pelgrims uyt verscheyden hocken des Werelts, als van Henegouwe, Valencijn, Dornick, ende andere verre ghelegghen plaetsen, diemen seyt dat sy beloofte hebben de Heylighe Maghet vande seven Weeen te besoecken ende haer Broederschap t'onderhouden, verhalen oock de Miraculen die aen hun gheschiet sijn: nochtans om dat de persoonē ons onbekent sijn, vvy en schrijven die selve Miraculen niet, om dat vvy hun aengaende, uvve ordonantien int approberen der Miraculen niet en connen onderhouden: ende u lieden verbiet de Notitie van eenighe te houden, ten vvaer dat sy so clær vwaren als de sonne: so sullen vvy nu alleē uvve Eervveerdicheyt luttel Miraculen schrijven, die in ons Dorp van Abbenbroeck ende by ligghende plaetsen gheschiet sijn, ende die vvy met onsen ooghen ghesien, ende met onsen handen ghetast hebben.

cl. Int Dorp van Abbenbroeck is geweest een kint / het welck in d'ij plaets

fen / boven den navel / naer de borste
 waerts ghescheurt was / seer wonder-
 lijk (want de scheuren en waeren niet
 op de ghewoonlijke plaetsen) ende noch
 op een plaetse / beneden den navel eben
 schroomelijck : soo dat het seer bitter
 pijnen lydende was. Hierom de ouders /
 door de groote liefde / die sy hadden tot
 hun soontken / begheerende seer hem van
 dese pijnen ende smerten te ontslaen
 (naerdemael sy beele beloften ghedaen
 hadden / ende de selve volbrocht / son-
 der haet / hadden ooc tot hunder grooten
 rouwe ghegaen tot verschepden Hepli-
 ghe plaetsen / om hulpe der Heplighen
 te versoeken) soo ist de Moeder twee
 maels inden sinne ghecomen / dat sy tot
 de Macchdelijcke Weedommen belofte
 doen soude / ende terstont de belofte al-
 leen wtghesproken zijnde / is het ghe-
 ghebetert met het kind . Maer soo de
 Moeder twijfelde / ende wtstelde haer
 te quijten / soo heeft het kind weder-
 om ghelijcke pijnen ghecreghen. De
 welcke als sy met vaster betrouwen /
 ende met eene nieuwe belofte / haer
 verbonden hadde / dat het kind / oft ee-
 nich van sijne broeders / oft susters /
 soude int lijnen / alle Jaer / met het beelt
 der

der Maghet die Christus ghedraghen heeft / achtervolghende de maniere als daer / ongaen / dat sy oock een wasfen kint soude opofferen / ende die daeghen die der seven Weeen / ende de presentatie der Moeder Godts toegheheylt sijn / soude vieren / heeft vercreghen naer haer betrouwen. Want het kint is terstont ghesont gheworden / ende van alle pijnen ontslaghen / met verwonderinghe van alle die daer ontrent waeren / die den Heere naer hun vermogen hertelijcken loofden ende danckten.

cli. Een kint Ghiben ghenaeamt ses Jaeren out / ghebozen binnen Abbenbroeck spelende met d'andere kinderen heeft eenen teken penwinck soo de kinderen plegghen / in sijnen mont ghesteken / deswelcke is door ongheluck / inde keele gheschoten : Den welcken als hy noch in swelghen / noch wttrecken / noch wt spouwen en conde / wat hy oock dede / het scheen dat het kint soude moeten versticken : De ghebueren dit gewaer wordende / sijn by comen gheloopen / hebbende oock de moeder die daer niet en was / ontboden: de welke

het ongheluck haers soons hoozende/ eſt
 droef weſende / is haestelijck daer by
 ghecomen / ende heeft met de meeste de-
 votie die haer moghelijck was / hulpe
 verſocht door de Weedommen der Heyl-
 liche Maghet. Siende oock het kint by
 na doot / ende onder de grootheyt der
 pijnen beswijckende / al te seer bedroeft/
 heeft hem tusschen haer armen ghenom-
 men / ende ten dienste der Heylige Ma-
 gheth verbonden : heeft oock beloofst dat
 hy also lange als hy onder haer bedwanc
 sijn soude/ allen Jaer int lijnen ghecleet/
 volghende de ghewoonte der plaetsen/
 met de gloriose Maghet/ soude omgaen.
 Dus de Moeder Gods ende der berm-
 herticheyt en heeft niet ghedoocht / naer
 haer groote ghenade / tot alle desolate
 menschen/die haer bystant verwachten/
 dat dit vrouken laegher soude benaut we-
 sen. Maer soo haest als de belofte wtge-
 sproken is / soo heeft het kint begonnen
 over te gheben / ende heel verlicht van
 alle pijn ende ghesont gheworden / met
 verwonderinghe der ghebueren/is met
 de kinderen van zijnder soorte ende oude/
 tot het spel dat hy verlaten hadde / blij-
 kens wederom ghekeert. Den penninck
 oock / is vande omstaenders gebonden/
 op den

op den voet vande tafel / dyp schreen van
de plaetse / daer hem sijne Moeder ghe
houden hadde.

clij. Int naeste Dorp by Abbenbroeck
gheheeten Oudenhoorne was een kint
gaende in sijn negenste Jaer / het welck
van sijn moeder ghesonden is inde schu
re om torf te haelen / het welck doenda
t'ghene sijn Moeder hem bevolen hadde /
snellijck loopende / is op den cant van
den dorpel ghevallen / ende seer ghequetst
want sijn inghewant / door den ghewel
dighen loop / is bycans wt den buyck
ghevallen / waer van het is ghecomen
tot soo grooten creuckte / dat hy dickwils
scheen sijnen gheest te gheven / soo dat
men hem de wasse keerffe / ghelijck de
Christene ghewoonte is / inde hant gaf.
Soo dan als de moeder ende de ghebue
ren aensaghen dese langhe sieckte ende
quale van het kint: soo heeft de Moeder
gheraden ghebonden / de Moeder
Gods ende haer weedommen aen te roe
pen / ende daer door hulpe van Gode te
begheiren. Het welck soo saen alst gedaen
was: het kint is binnen een halfure ge
nesen.

clij. Int Dorp ghenaeemt den nieu
wen Hoorne / oock by Abbenbroeck ge
G 5 leggen /

129 MIRACVLEN VAN ONSE
leggen / de beenen van eenen sekeren per-
soon Agatha Hughens dochter / wae-
ren opgheswollen / soo dat sy de selve on-
derhalf Jaer niet en conde ghebruycken /
sy en conde noch gaen noch staen. Dese
hoorende de Miraculen der Hepligher
Maghet : heeft haer verbonden tot
de Passie ons Heeren Jesu Christi ende
de seven Weedommen der Hepligher
Maghet. Waer van soo saen als sy
haer ghequeten hadde / is het gheswil
der beenen ghesoncken / ende sy is sterck
op de beenen geworden t'ghene sy so seer
begheirde.

Theodoricus Adams schrijft
groetenisse aen Ioannes de Cou-
denberge.

De vvijsle ghy door uvve sonderlinghe
neersticheyt, ende met groote costen, hebt
in dry talen doen drucken, tot ghebruyck
der Broederschap, dat van het medelijden,
oft vande seven Ween der Heylighe Maget
ghenoempt vwort, seer veel Miraculen, die
door Gods moghentheyt ende goetheyt ghe-
schiet sijn, in uvve Heerelijcke Kercken
van Reymerssvael, ende Abbenbroeck :
oock

oock in onse Kercke van Delft: ick bevinde dat ghy niet en hebt gheraect de magnificke Kercke van Sinte Saluator te Brugghe. Welcke nochtans een vande dry is daer dese Broederschap eerst begonst is. Waer van ick my voorvvaer niet ghenoech en can vervvonderen. Want men seyt alhier, dat dese Broederschap aldaer in grooter eeren ende eerbiedinghe, van het volck ghehouden vvort, iae dat oock aldaer van verre ende verscheyden Landen toeloop is. Noch ick en can my anders niet laeten voorstaen, noch anders gheen oorfake hier van gheraden, vvaerom dat hier soo veel ende soo vvonderlijcke Miraculen gheschieden, ende aldaer gheen, ommers die tot onser kennissen ghecommen sijn, dan onse onvolmaecktheyt, ende cranckheydt, ende dat dien luyden aldaer, als volmaeckter ende stercker int ghelooue, om eene soo Heylighe Broederschap te fonderen ende te vermeerderen, gheen Miraculen van noode en sijn. Maer by onsliden vverckt den almoghenden Heer, van daeghe te daeghen, meer ende schmickelijker vvercken: van dewelcke u lieden hier eenighe ontfanghen sult, die ick ende veele met my voor onsen ooghen ghesien, ende met
onsen

132 MIRACVLEN VAN ONSE
met onsen handen , om soo te spreken , ghe-
taft hebben.

cliii. Int jaer 1511. inde Oostmaent/
op den dach van de Rotterdammer ker-
misse/ een degelijcke vrouwe Petronelle/
ghebozen in s' Graven Dage/out ontrent
48. jaren/ Strevels eens cleer-wassers/
hupsvrouwe / weder keerende van Rot-
terdam/ is vanden wagen / die om keer-
de/afghevallen: de welcke als sy langhe
ghesocht zijnde/ ten lesten ghevonden is/
en een ygelijck meynde dat sy doot was/
haren man heeft S. Jacob aengeropen:
ende heeft beloofd pelgrimagie te doen
tot sijnder kercken te Compostelle/indien
hy hulpe vercregh; maer van een ander
vermaent zijnde / dat hy liever / aen de
passie Christi/ ende sijnder Moeder wee-
dommen hulpe versoecken soude / ende
den raet volghende / soo heeft sijn hups-
vrouwe terstont tekenen ghegeven dat sy
noch leefde.

clv. Drie Surgijnen hadden gebonnist
dat het kindt eender vrouwen van Lep-
den welck ghescheur was/ niet en conde
door eenige conste genesen worden. Hier-
om de moeder seer bedroeft/ heeft beloofd
aen de passie en aen de seven Weeen der
Maget / ende t' kindt is genesen.

clvj. Maria Cornelis dochter / hadde de groote pocken / gelijcke belofte doende / is ghenesen.

clvij. Nicolaes Jaussen / oudt wesende dertich jaren oft daer ontrent / is doot ghevonden / liggende op sijn bedde : hier om heeft de dienst-bode vanden huysse / Catharina genoemt / van Hoochstraten / een doorp in Zabant / ghebozen ; aenghe roepen de passie ons Heeren / ende de Weeen des Godt draghende Moeders / met so groote devotie alst haer mogelijkck was : ende als sy nijpende / treckende / byvende / roepende / te vergheefs arbeyde / vermopt zynde / is een luttel neder geseten / ende al sittende is in slaep gevallen. Ontspringhende wt den slaep soo docht haer dat sy de Heylighe Maghet Maria sach / staen op het bedde : de welke sy terstont met groote verwonderinge aengeropen heeft ; ende terstont is den dooden lebendich geworden / ende danckseggende aen Catharina ende aen de gloriose Maghet / seyde dat hy / door de ghebeden van Catharina / het leven wederom vercreghen hadde / ende dat hy oock ghesien hadde het welck sy.

clviij. Jan Jaussen schoenmaker / ont' crimpen der zenuen in sijn een been / drie dagen.

daghen ende nachten te bedde liggende/
 lede seer groote pijn: Hierom heeft hy
 aengeroepen de passie des Heeren / ende
 de maechdelijcke Weeen; ende terstont
 van alle pijn ontslaghen / ginck al waert
 hem beliefde.

clix. Den lesten dach van April Peeter
 Gillissoon wt Vlaerdinghe / van eenen
 waghē verplet / hadde sos grooten
 pijn in sijnen voeten / dat hy het niet
 wtspreecken en conde: Den welcken/
 als hy hulpe begheert hadde / dooz het
 lyden Jesu Christi / ende de seven Weeen
 Marie / ende belooft dat indien hy sijn
 ghesontheyt weder creegh / het Mirac-
 kel soude doen opentlijck inde kercke ver-
 rondighen / hadde daer oock bygheboecht/
 dat hy inde Processie mede gaen soude/
 als het Maechdelijck beeldt omghedra-
 ghen werde: is terstont van alle pijn
 ontslaghen.

clx. Drie van Rotterdam / vande peste
 seer periculenselijck bevanghen; soo sp
 alle de passie Christi / ende Marie Ween
 aenriepē om hulpe; zijn gesont tot Delft
 ghecomen / ende hebben t'beelt Christi
 ende sijn der Moeder besocht.

clxi. Catharina Hoochstraten als sy
 twee jaren den loop gehadt hadde / is ge-
 comen.

comen / op den dach datmen het beeldt
vande wtneemelijcke Maghet omdroech/
ende met d'andere inde Processie gegaen;
soo saen die ghedaen was/is sp geheelijck
ghenesen.

clxij. Heer Nicolaes Hoyer van Delft
ghebozen/ s' quincantie hebbende/ en con-
de niet spzecken / ende wt den raet der
Mederijnen heeft het heplich Olijfel ont-
fangen: Heer Bartholomeus Cappellaen
heeft hem oock seer wackerlijck gada
gheflaghen / meynende dat hy van ston-
den aen sterben soude : maer sijne moe-
der Haedwijt / door de liefde die sp tot
haren sieckie sone hadde / heeft hem ver-
maent / dat hy hem niet belofte verbin-
den soude/ aentlijden Jesu Christi/ ende
der alder bedruktste Maghet Maria:
Welckie hy doende / o wonder ende noot
ghehoorde sake / sijn hele is niet een ghe-
lupt/ al ofter een velleken gebroken wer-
de/ open ghegaen.

clxiii. Maria weduwe wplen Philips
Jacobs / wesende nu ghetreden in haer
twee en dertichste jaer / t'Amsterdam
woonachtich / lijdende seer bittere pij-
nen: want vijf gheheel jaren heeft sp ge-
quelt ghewecst van den bloet haers wa-
ters/ het welck sp niet houden en conste/
om

om dat de weder houdende cracht te seer
 gecrencht was / door den steen : hare clee-
 deren die verzotten aen haer lijf / om den
 gedurigen afloop des waters : het welck
 haer seer benaude. Hierom als sy ver-
 staen heeft / datter alle daghe vele Mira-
 culen gheschieden / door de verdienste des
 lijdes Christi / ende de Weeen der saliger
 Maria / heeft haren man seer ghebeden /
 dat hy haer soude laten trecken naer
 Delft / want sy hopte de ghesontheyt te
 verwerven ; maer hy en wilde naer sijn-
 der vrouwen bidden niet hoozen. Hier en
 tusschen bedrucht zijnde / heeft haer ghe-
 docht / dat sy de bedruchte moeder Gods
 sach : ende soo den tijdt des arbepts van
 haren aenstaende was / heeft wederom
 haren man seer gebeden / dat hy haer wil-
 de laten gaen om de passie Christi / ende
 de Weeen der onbevleete Moeder / inde
 oude kercke van Delft te gaen besoeckē ;
 heeft hem oock te kennen gegeven / t'gene
 sy ghesien hadde. Hy antwoorde / dat het
 een bedroch des vyants was / ende seyde
 daer by / ghy sult ons gelt verteeren / ende
 niet opdoen : maer soo het perijckel van
 ure te ure grooter wert / so heeft den man
 hare bede geaccordeert : doch sy met het
 kindeken (o wonderlijcke sake / en weert
 altijd

altijt onthouden te zijn) is bycrans vijf-
 tich steenen quijt geworden. Sy is naer
 Delft gherepft/heeft hare belofte geque-
 ten: en als sy het veelt aensach/ t'gene sy
 nopt te voren ghesien en hadde/ seyde dat
 haer de selve ghedaente t'Amsterdam ge-
 openbaert was.

clxiiij. Willem Henricksen jonckman
 van seftchien jaren/ met de pest bevangen/
 is soo sieck geweest/ dat hy door crimpen
 der zenuen crepel ginck: hem dochte op
 eenē nacht dat hy vermaēt werde dat hy
 naer de kercke gaen soude/ ende visiteren
 de passie des Heeren/ ende de benauthen-
 den der bedructer Moeder; ontspringen-
 de wt den slaep heeft sijn selven ghesont
 ghevoelt.

clxv. Willem Ghysbrechtsoon getre-
 den wesende in sijn neghenthieste jaer/
 (ick verhaele een dinck dat groot ende
 schrikkelijck is / ende weert dattet den
 naercomelingen vertelt worden/ tot glo-
 rie ende verheffinghe des lydens Christi
 en sijn alderlieffste Moeders) des by-
 daechs naer Suren / is met sijne mede-
 maten / om de riviere te supberen / naer
 Eykenen ghegaen/ by den water leyt oft
 ghelijckmen seyt by den water molen/
 ende door een ongheluck / is int bevanck
 gheval.

138 MIRACVLEN VAN ONSE

geballē daer de water scheppers in dra-
 en / die d'water int water conduyt / om
 d'lant te droogen wt scheppen / het is een
 wonderlijck ende bysonder constich stuck
 wercx / den ghenen die van hier ghebozen
 sijn seer bekent. Doch dusdanich bevanc
 is seer enghe / dat het behalven de schep-
 pers nans eenen vingher en can vatten /
 ende indien daer eenighe viskens in val-
 len / die worden verscheurt. Willē noch-
 tans. Daer wy nu van spreken / is niet
 alle sijn gheheele leden / tot den bodem toe
 ghesoncken / ende door de verdiensten des
 Ijdens ons Heeren Jesu Christi ende der
 gloriozer Maghet isser onghetuetst wt
 gheworpen. Den poingnaert die hy
 aen hadde is ghecroempt gheweest / sijn
 nen hoet verscheurt : Hierom alle die
 daer om stonden sijn seer verwondert:
 ende tot ghetrouwe ghetupghenisse / oock
 tot eeuwighe memorie / sijn beelt met
 den watermuelen / poingnaert ende
 hoet worden inde Kercke tot Delft be-
 waert.

clxvi. Eenem schipper van Dordrecht
 als gast / ontfanghen ten hupse van Jan
 inden Bziel / dese hebbende in sijn hant
 een stuck ghelts / dat wy heeten eenen
 dobbelen stupver / begheerde dat het
 tonck

sonckwijf vanden weert / hem trouwe beloven soude. De welke als sy dat ontfeyde / soo seyde hy / indien ghy gheen trouwe geven en wilt / ick sal desen penninck met wijn in drincken. Het welck als hy ghedaen hadde / heeft twee oft dry daghen soo grooten pijn gheleden / in sijn kele / dat hy seer vreesden te versmachten ende wel met redene. Hierom heeft hy hem selven door belofte verbonden aen de Passie ons Heeren Jesu Christi / ende de Weeen der Maget Maria / en den penninck wtspouwende / heeft hen inde Kercke nu dickwils ghenoeimt / opgheoffert.

clxvij. Eenem Priester Adriaen ghenoeimt / Zeelander / Cappellaen in Helmont / lede groote ende bykans onverzachelijcke pijn / in sijn een been / niet anders dan oft ghedurichlijck met poengnaerden hadde ghesteken geweest / ende seven weken lanc als in sijn bedde maecte / keerde ende wende hem int stroo / van grooter pijnen / heeft belofte ghedaen aen S. Lenaert / maer sonder baete. Ten lesten pepnsden hy by sijn selven / ick hebbe so snooden leven gelept / datter geen Hepligē en is die my wil oft can helpen. Daer naer nochtans ghedachtich
woz

wordende der passien Christi / ende der weedommen der Moeder Gods Maria / heeft beloofst / v'oude kercke van Delft te besoecken / ende als hy een luttel gherust hadde / is van alle pijn ontflagen.

clxviii. Agatha hupsvrouwe Willems Diericksoons / hadde een dochter Maria ghenoeit / die t'ghesicht van haer eene ooghe verlozen hadde / het welck de Surgnen te vergeefs hadden ghesocht te beteren. Hierom soo heeft de Moeder haer verbonden / met belofte / aen het lyden Christi ende der glorioster Maget Maria / ende de dochter heeft haer ghesicht terstont wederom ghecregen. Maer als de moeder haer bande belofte niet en quete / soo is de dochter wederom blind ghesworden : de moeder heeft anderwerf beloofst / ende de dochter is wederom siende geworden. Maer als men de belofte noch niet en betaelde de dochter wert wederom van haer gesichte berooft. De moeder beloofst de derde repse / ende terstont heeft de dochter ghesien : en als sy haer bande belofte gequeten hadde / de dochter is voorts wel siende ghebleven.

clxix. De selve Agatha hadde langhen tijt pijn inde kele ghehadt / noch genige draucken der Medecijnen en hebben haer
connen

tonnen helpen. Daerom ghedachtich
wesende / des lydens Christi / ende des
medelijdens der saligher Maghet Ma-
ria / belofte ghedaen hebbende / is sy
ghenesen.

clxx Binnen tselve jaer Clementia
Barbels dochter / welcke Barbara we-
duwe was Adriaens Janssens / gietre-
denint twaelfste Jaer / door het om-
gaen met eene vrouwe die met de groote
pocken besmet was / heeft sonder weten
haers moeders / de selve sticte / ghaelt
soo sy haer moeder claeyde / datse groo-
te pijn leedt / de Medecijnen ghehoort
hebbende / heeft de moeder verstaen / dat
haer dochter met die schandige quale be-
bleekt was : en als de Medecijnen haer
geene verlichtinge en deden / soo heeft de
moeder ghelooft / dat haer dochter voor
het beelt vande passie Christi / ende der
seven Ween gaen soude inde Processie /
alsmen dat soude omdraghen / ende is van
stonden aen genesen. Maer op eenen an-
deren dach / de wyle het voorsayde beelde
omghedragen wert / soo heeft de dochter
dit haer moeder / diet niet en wiste / ghe-
waerschout : daer by voeghende / dat sy
haer belofte niet voldoen en hadde / ende
dat sy vreesden dat haer hier van wat
aenco-

aencomen soude / dat haer niet seer aenstaen en soude. Maer de moeder berispende haer dochter / seyde datmen alsdoe niet het beeldt vande oude kercke / maer vande nieuwe omdroech / de dochter is nochtans niet haesten geloopt / om hier van beschept te weten : ende ontrent de Deperstrate haer knien booghende is ne-dergefallen : ende terstont soo is sy wederom bevangen vande sieckte / daer sy af hadde ontslagen gheweest / in haer hele / onde quam al clagende thups. Waerom de moeder haer schult bekennende / ende haer selven van onnachsamenheyt straf-fende / heeft beloofst dat de naeste reyse / de suster met de andere t'samen souden omgaen / ende terstont is sy genesen.

clxxj. Daer is noch eene wonderlijckie sake / en vele Miraculen in haer besluptende tot troost der goeder menschen te verhalen / t'samen op dat den lof Gods en sijnder maechdelijcker Moeder meer mocht vercondicht worden / en met grooter neersticheyt gepresen. Dit is vanden Erw: Vader / Heer Jacob / Bisschop van Ebron / Orbisschop van Wtrecht / ondersocht ende onderzocht : inde tegewoordicheydt van den Pater Prior der Predichheeren binnen den Haghe / den
 Diecht.

Biechtvader oock der minder susteren
 van Sint Clara/binnen Delft/ende vele
 andere Priefteren / d'Abdiffe oock / ende
 andere religieuſe Maechden des ſelfs
 Clooſters van Sinte Clara/ende oock in
 mijns onweerdichs teghenwoordichept.
 Eene religieuſe in dit voorſepde Clooſter
 Anna gheuoemt / van Haerlem geboren/
 hadde langen tijt ſeer groote pijn ghele-
 den vanden ſteen / die niet clepuder en
 was dan een hinneſp / ſoo dat hy om
 ſijne groothept conde ſeer wel gheſien en
 ghetast worden : om welker pijnen ſp
 een half jaer lanck niet en hadde conne
 nederſitten / maer ſp wert gedwonghen
 altijt te gaen oft te ſtaen/oft op haer knie
 te ligghen. Hierom iſt dat het gheheel
 Convent hem gekeert heeft tot de paſſie
 ons Heeren / ende tot de maechdelijcke
 Ween/ende hebben offerande inde voor-
 ſchreven kercke gheſonden / maer daer
 en iſt gheen baet gebonden : jae de pijnen
 wiefen van daghe te daghe/ſoo dat ſp/als
 ſp haer water maken ſoude / genootsaect
 was vier oft vijf uren/ ſomtijts oock tot
 twintich uren ende meer / op haer knien
 te ſteunen. De pijn iſt oock alſo gewaſ-
 ſen / drie wecken langh (want den ſteen
 hadde de aderen ende zenuen ſoo nau ende
 ſcher,

scherpelijck tot hem ghetrocken / geliicht
 scheen) dat sy ghedwonghen was vijf
 daghen lanck op een knie te steunen: Hoe
 wel sy doo? bevel ende ghehoorsaemheyt
 twee oft d'p uren / binnen de vijf daghen
 int bedde / met groote vermeerderinghe
 van pijn / ghelegghen heeft. Ten lesten
 naer dese d'p weken / als sy vant bedde
 quam / om water te maken / soo heeft sy
 ghebleven op haer knien liggghende / d'p
 en dertich uren / met een soo bittere smer-
 te / dat sy meynde te sterben oft te versten
 ende de susters meynden dat sy terstont
 haren gheest geven soude: Maer wesende
 in soo groote pijnen / soo heeft sy aenghe-
 roepen de Maeghdelijcke smerten / dat de
 aldergoedertier este Maget soude beliebē
 van haren almachtigen sone te verwerbē
 dat sy haer van soo groote pijn ontlaen
 wilde / indient haer salich was. De welc-
 ke als sy een luttel gherust hadde / heeft
 eene soeticheyt ghevoelt / die grooter was
 dan dat sy de selve hadde connen met
 woorden verhalen. Heeft oock ghevoelt
 dat de ghespannen zenuen allenskens los
 ghemaect ende onspannen werden / item
 dat de pijn vanden steen gheheelijck op
 hiele. Ende binnen den tijt dat men lesen
 mocht den Psalm Miserere mei Deus, ver-
 lost

loft vanden steen / heeft wederom gecreghen haer ghesontheyt die sy soo lannhe begheert hadde. Hier naer twee oft drij nachten / boven maten droevich zijnde / dooz dien dat sy seer vreesde / dat de ghesontheyt alsoo vercreghen / stercken soude tot vermeerderinge van verdiensten / oft haer niet seer salich zijn en soude / heeft anderwerf de **M.** Maecht dooz haer pijnen aengheroepen / op dat indien het wieren vanden steen haer salich ware / haer believen soude oock wech te nemen de benautheyt des herten / daer sy mede ghequelt werde : want dese haer niet min mopelijck ende swaer en was dan die pijnen vanden steen: waert anders / dat de pijnen vanden steen weder comen soude / op dat sy in soo groote pijnen / Gods genade genietende / haer leven overbrengen mocht. Als sy dus biddende was / heeft haer de alderbedrucste Moeder / sonder haren sone verthoont. De welcke als Anna ghestien hadde / in haer selven bevreest / pepnsde aldus. Is dit de Moeder waer is haer kint: ende midts dit is de Moeder een luttel vande ooghen des geens die dit vzaeghde verdwenen / maer een poosken tijts daer naer is wederom verschenen / hebbende haren sone / die sijn hoofd

M in haren

in haren rechten arm boochde / ende zyne
 re slincke hant op haer hooft liet liggen.
 Aenfiende oock Annam met een treu-
 rich aenschijn / ende segghende : en
 weet ghy niet dat ick ende mijnen sone
 uwe salicheyt seer begheiren : dit ghe-
 sept zijnde / is sy van alle benautheyt
 ontslaghen. De Moeder Gods heef-
 ter oock by ghesept : ghy sult weten dat
 ick ende mijnen sone begheiren in dese
 contrepe door Miraculen geeert te wor-
 den. Het dede oock aen dese Religieuse
 eene pijn / die niet cleyn en was / dat
 den sone die sy nu hadde / ende dien sy
 seer neerstelijck aensach / sijn ooghen
 niet eens tot haer en keerde / want sy
 hreesde dat sy sulcx om haere sonden on-
 weerdich was. Aen wien de Heplighs
 Moeder op haere ghedachten gheant-
 woort heeft : dese sake gaet my alleen
 aen. Sy is oock eene poose tijds by
 Annam ghebleven. Ende naerdemael
 sy sommighe dinghen ghevraecht had-
 de / is wech ghegaen. Doch sy heeft
 haer verthoont in dusdanighe ghedaen-
 te : haer hayr was lanck / hanghende/
 blont / als goude draepen blinckende /
 Het decksel haers hoofts en was niet
 vast ghemaect / sy was becleedt met
 eenen

blauwen mantel / met gout gheblocht
 ten / ende doozluchtich : ontrent aent
 middel haers hoofts was ligghende
 den sone / ende hadde de vijf wonden/
 ende die bloedich. Sp heeft een ende
 anderwerf by haer selven ghedocht / hoe
 sp dit wonderlijck Miraeckel ten voorsz
 schijnbrenghen soude / ende soude doen
 comen tot aller menschen kennisse ter
 eeren Gods / ende tot lof zijnder alder
 supberste Moeder Maria. Want sp
 was ghedachtich / dat de Maghet daer
 in wilde gheert zijn. Soodan sp heeft
 Godt met ancxte ghebeden / dat hem
 soude believen haer te laeten weeten by
 hoedanighe maniere dit soude moghen
 gheschieden.

Ten lesten is sp bedwonghen van
 haer Abdisse / het Mirakel te ontdek
 ken / op dat sp t' misdaet van onghesoor
 saemheyt ontgaen soude. Sp heeft ver
 haelt / hoe sp van alle pijnen gheheelijck
 ontflaghen was. Maer dat sp Godts
 Moeder met haeren sone ghesien had
 de / heeft sp upt ootmoedicheyt ver
 sweghen. Het Convent heeft goet
 ghevonden / datmen eensoo grooten ga
 ven Godts niet en souden laeten ver
 gheten worden / maer datment den

148 MIRACVLEN VAN ONSE
naercomelinghen oock soude kennelijck
maken. Ende op datmen niet dencken
en soude/dat sy hier van sochten mensche
lof/soo hebben sy goet ghevonden t'selbe
te doen schryven:ende hebbe desen lost aē
Anna opghelept / als de welke alle dese
dinghen seer sekerlijck wiste. So dan als
sy hadde begonnen te schryven/ soo heeft
sy voor haer ghenomen / te verswijghen
d'openbaringhe die haer gheschiet was.
Maer/ Godt anders willende/ heeft de
selve onwetelijck geschreven:ende terstōt
daer naer siende/dat sy ooc niet willende
d'openbaringhe gheschreven hadde / ne-
mende penne ende inckt/ dede haer beste
om de selve wt te ropen/maer als sy niet
en conste nemē de den incthorē heeft allen
den inct metten coker daer over wt ghe-
stort / ende seer neerstelijck haer gepijnt
om dit wt te vagen. Dit voorszeyde brie-
ken gebonden zijnde door een devote Ma-
ghet/Clara ghenoempt / die onlancx te
vozen in d'ordze ontfanghen was / sy en
heeft eerst niet een letter ghesien van dit
visioen. Maer als sy daer neerstelijcker
op sach/so docht haer dat de letteren haer
selven ophieffen/ende leselijcke maectē.
Soo dan sy heeftet perfectelijck ghele-
sen. Anna dit hoorende/ dede haer beste/
om dit

om dit gheschryft haer wt den handen te
 rriighen:maer soo Clara wederstant bo-
 de/ soo is een stuck daer af in haer handen
 ghebleven. Dit heeft Clara aen haers
 Meesterse te kennen ghegeven:de wel-
 ke met twee Religieuse Maechden tot
 Annam sijn ghecomen / biddende/ dat sy
 te voorschijn soude laten comen de gratie
 die haer ghedaen was/niet tot ydele glo-
 rie/maer om Gods lof condich te maken
 de welke dooz al te grooten ootmoedic-
 heyt dat niet en doyste bestaen:ende doch-
 te int eynde haers levens dit te kennen te
 gheben:ende terstont is sy bevangen van
 grooter pijnē in de plaetse daer den steen
 gheweest hadde ende oock van pijnē aen
 herte/dan sy opt ghevoelt hadde twee da-
 ghen/ende den derden nacht / ontrent den
 twelfuren/als sy anderwerf de Maget
 in haer pijnen aenriep/sepde aldus/o ge-
 benedijde Maria/wil dy dat ick het visioē
 dat ick ghestien hebbe/sal te kennen ghe-
 ben/ laet my vooreen teecken wesen dat
 dese pijnen ophouden ende den hertsweer
 wech gae. Ende terstont is de pijnē ghe-
 cesseert / soo dat sy ter mettenen gheco-
 men is/ ende alle dinghen aen haer Ab-
 disse vertelt hebbende/ is van het hert-
 sweer oock outslaghen/ met een groote

Ioannes Coudenberghe. Aen
 Theodoricus Adam Saluyt.

Vven Brief is my behandicht met som-
 mighe voorvvaer schrickelijcke Miracu-
 len : nu van onse Sinte Salvators Kerc-
 ke , neemt oock met luttel vvoorden.
 De Broederschap is begonst ende inghe-
 stelt in eene Cappelle , daer de Leecken
 toeficht over hebben , ende sien daer lut-
 tel naer om , noch sy en draeghen gheen
 groote sorghe. Daer coempt nochtans veel
 volcx , met ghiften ende offerhanden groo-
 te devotie thoonende. Maer ick ben nu
 siecker teiren van ses Iaeren , lanck van
 een ghedaente van svvymelinghe des hoofts.
 Ende dese sieckte is alsoo ghevassen dat
 ick noch te voet , noch te peerde , noch
 te vvaghen , noch te schepe erghens rey-
 sen en can , iae ick en can oock dickvvils
 in de Kercke niet gheblijven : ende ghy
 vveet vvel dat ick t'anderen tijden vvele
 pleech te reysen van d'eene plaetse tot d'an-
 dere , tot affairen ende ten dienst van onse
 Princen.

Hierom ist dat ick de voorseyde Kerc-
 ke niet en hebbe connen hanteiren , tvvee
 Mira-

Miraculen nochtans die ick teghenvoordich ghesien ende met mijnen handen ghetast hebbe, seynde ick tot u, op dat ghy niet meer en meynt dat hier gheene gheschiet en sijn.

clxxij. Int Jaer ons Heeren 1511.
 Joenbvrouwe Anna dochter van Aleam
 van Bouloignie / Hups- vrouwe van
 Cornelis Wepts / vijf Maenden be-
 vrucht wesende / inden tijt als wy
 Christenen houden ghedenckenisse van
 de tocoempste des Heeren inden vles-
 sche / des Maendaeghs inde quater-
 temper weke / is des smorghens on-
 trent den vijf uren / van haeren bed-
 de op ghestaen om water te maken :
 ende is onversiens achter ober ghesta-
 ghen / ende in ommacht / wt haer sel-
 ven gheballen : ende is alsoo ghebleven
 nacht ende dach / berooft van alle ghes-
 buyck der sinnen / ende roeringhe
 der ledenen / groote pijnne lijdende van
 den vijf uren des Maendaechs tot den
 seven oft acht uren des Woensdaechs :
 daer teghentwoordich zijnde Jouffrouwe
 Jozijne / haer suster / hupsvrouwe van
 Jan de Pressurs / ende Jouffrou Jaco.
 D 4 mpne

mpne Henric/weduwe Willems de veel
 hare nichte / ende seer veel andre maes-
 schap ende ghebueren/iae oock Medecij-
 nen ende Sургijnen / die hier over ghe-
 roepen waren: die alle remedien soo met
 bloet laten / soo andere manieren te ver-
 gheffs soeckende / als sy saghen het lang
 duren van dese quale / stonden verbaest/
 oock seer benaut ende bedroeft. Ten les-
 sten alsser gheen hope meer en scheen te
 wesen / ende vreesden seer dat het kind/
 t'ghene Anna draghende was / steruen
 soude eert ghedoopt was / soo ist haer su-
 ster boven vermeld inden sinne ghecomen
 als sy in dese benaetheyt was/dat dit dē
 woensdach was/ op dē welckē sy gewoō
 was te bedencken de sevé Weeen der M.
 Maghet/ende seuen Vater noster's ende
 Ave Maria te lesen/op dat sy des Hepli-
 ger Woeder schap deelachtich wesen sou-
 de. Ende t'heeft haer goet ghedocht de
 Moeder Gods in dusdanighen noot aen
 te roepen. Hierom aensprekende ter stont
 Cornelis/ den siecken man / heeft hem
 vermaent dat hy gaen soude naer Sinte
 Salvator's Kercke/ende soude aldaer doe
 Misse doen / aen den Altaer der seuen
 Weeen van Maria : daer by voeghende
 dat sy hoeyte dat de Moeder alder gra-
 tien

tien/ een troost van alle benaude herten/
 haere suster terstont van alle crencte sou-
 de ghenesen. Wiens raet soo hy dede/de
 Misse en was naus begonst/ ende Anna
 min oft meer dan oft sp wt eenen soeten
 slaep ontspronghen waer/is/bevrijt zijn-
 de van alle pijn/ ende hinder gesont ge-
 worden/met gebuyck van alle haer sin-
 nen ende leden. Noch sp en is naermaels
 meer in dusdanighe sieckte/die sp oock te
 voren noyt ghehadt en hadde/ ghevallen.
 Ende naer drij maenden ende een half/
 heeft sp een soontken levendich/ende vol-
 maectt van alle sijn leden gebaert. Waer
 van een ieghelijck hem seer verwonder-
 den / ende sepden dat dit niet sonder be-
 sundere hulpe der seven Weeen der sali-
 gher Maghet Maria gheschiet en was/
 ende datmen haer hier over groote danc-
 segginghe schuldich was. Int welck als
 sp onachsaeem waren het kindken dat sp
 gebaert hadde is s' vrydaechs voor Sinc-
 en gheraect vande selve sieckte/ daer de
 Moeder te voren af gheraect hadde ge-
 weest / ende dat drij oft vier daghen/
 nochtans niet sonder ophouden tus-
 schen beyen/waer op Juffrouw Jozpine
 wel lettende/ooch ghedachtich ghewor-
 den zijnde/t' schoon Mirakel dat haer su-

ster gheschiet was / ende dat het selve
 noch niet vercondicht en was / sy heeft
 beloofst t'selve te vercondighen / ende
 te doen doen een Misse voor de ghes-
 sonthept des kindekens / midts gaders
 eenighe giften te offeren : welke belofte
 wtghesproken zijnde / is het kindeken
 terstont van alle sieckte ende pijn ont-
 slaghen.

clxxiiij. Een seker Joanchman sone
 van Jacob de Brouhiere / woonende in
 de Brochie van Sinte Salvators Kerc-
 ke te Brugge / hadde door een onghel-
 luck een scherp mesken inden appel zijn-
 der rechter ooghen onverstens gheste-
 ken / oft inghedout / tot het middel van
 t'chystalijne roken / iae tot het croont-
 ken vanden Appel : ende naer hulpe der
 Surgijnen versocht / niet terstont maer
 als hy belofte ghedaen hadde tot de
 Maechdelijcke Weeen / terstont t'gesicht
 dat hy door de wonde verlozen hadde /
 heeft sijn ooghe gheheel vercreghen / ende
 het littecken dat daer over bleven is en
 misshant hem niet.

Theodoricus Adams aen
 Meester Ian de Coudenberghen
 Deken

L. V. DER SEVEN WEEEN. 155
Deken van Abbenbroeck.

Naer behoorelijke recommandatien. Eer-
vveerdighe Heer Deken , ende bysonderen
Meeſter: ick hebbe altoos beſorcht my aen u
te recommanderen , met alle macht die my
moghelijk is, ten eerſten inde verdienſten
des lydens ons Heeren Ieſu Chriſti , daer
alle onſe ſalicheyt uyt gevloten is: ende door
de vvelcke vvy alle te ſamen begheiren ſalich-
te vvorden: mitſgaders ooc mede de verdiē-
ſten des medelijdens van de alderbedrucktſte
Mighet Maria: vvelcker cracht nu bycans de
gheheele vverelt , veel claerder vvort ver-
thoont, ende aen de vvelcke alle menſchen
ſeer ſoecken eere ende ſonderlinghen dienſt
te bevvijſen. Want den Preſident van Delft
heeft my ſelven in onſe oude Kercke ver-
haelt, dat de Mindere broeders van ſiane ſijn,
door hunne gheheele Provincie eenen Iaer-
lijckſchen Feeſt-dach te houden (vande ſe-
ven Weeen.) Ick hoore oock dat de Profef-
ſeurs van andere Oordenen het ſelve voor-
ghenomen hebben ; ick ſien oock dat duſda-
nighen dienſt en devotie van daghe te daghe
toeneemt oock onder de edelenvorſten ende
grooten, ſoo dat oock d'alderdoorluchtich-
ſte Vrouwe vrouwe Margariet , aertſ-Her-
toginne van Ooſtentrijk , ſonderlinghe de-

devotie betoonende, des anderen daechs naer t'Heylich Sacraments dach, tot onse Kerken ghecomen is, ende heeft aldaer een Misse doen singhen, met fraye musike ende ciract, de vvelcke als sy al knielende gehoort hadde heeft my doen roepen: ende heeft gheoffert een herte van gout, vvegende tvvintich pont, vlaemsche munten, het vvelck sy begheirde eeuvelijk bevvaert te hebben, ter eeren vande Heylighe Maghet. Ick hebbe haer selve sommighe Miraculen verhaelt: ende sy heeft den selven dach ghesonden de huysvrouvve van mijn heer van Cievres, ende meer andere Edel luyden huysvrouvve tot S. Claren Clooster, om te besoecken die eervveerdighe Maghet de alderclaerste Anna de vvelcke als sy ghesien ende ghehoort hebben, sijn seer vervvondert ghevveest vant Mirakel dat in haer gheschiet vvas. By ons houtmen, op den eersten dach van October, den Feestdagh der Miraculen, ende de feest vvort gecontinueert derthien daghen lanck: op alle vvelcke dagen men doet een seer solemnele Misse, ende t'savonts singtmen t'lof, ende alle daghe doetmen sermoõ totten volcke vande Passie Christi, ende vant medelijden der Maghet, ende vande Miraculen. Daer sijn oock renten beset op dat t'ghene voorseyt is, eeuvelijk soude onderhouden vvorden. Op den principalen

Feest-

Feestdagh, luytmen totte Mettenens' nachts ten twelf uren, tot gedenckenisse van de gevanckenisse Christi, ende van het medelijden der alderbedruckter Moeder. Ende vanden raet die ghehouden is, van hem te dooden, op den derthiensten dach, eer hy sijn selven God zijnen Vader op offeren vvilde. Ick seynde dan vvederom nieuwe Miraculen door Mr. Ioos Corvinck, Procureur vande saken der Clergyen van Hollant, als oprechte ende ongetvvyfelde Miraculen, blijft den Heere bevolen, uyt Delft den derden Augusti Anno 1515.

clxxiiij. Int Jaer ons Heeren 1514. s' anderdaechs naer Siren/ eene deghe-lycke vrouwe/ Peeter Belle ghenoeemt/ geboren binnen het Dorp Oynween/ by Haerlem in Hollant/ heeft voor waer geseyt/ bereypt doek dit op haren eet te nemē waert noodich/ dat sy mette groote pokken besmet heeft gheweest/ ende dat daer af beyde haer armen stijf gheworden waren/ so dat sy haer hant aen haer aensicht niet brenghen en conste/ ende soo de siecke somtijts neder trock/ dat sy ghenoodicht was/ stelten oft Crucken te gebuycken/ ende dat sy een gheheel Jaer/ de siecke altoos groyende/ te bedde hadde gelegen/ cleyn hope hebbende van langher te levē:
want

want sy in seuen weecken / niet en hadde
 ghenomen / dan een luttel waters / ley-
 dende een leven vol smerte ende pijnen:
 ende hadde drie weken lanck berooft ge-
 weest van t'ghebruck haerder tonghen/
 soo dat oock sommighe twijfelden ofter
 noch verstant in haer was: ende seyde
 daer by hoe dat / dewijle sy aldus sieck
 was / besocht is gheweest van haer
 Richte / de welke hadde haer met dese
 woorden aenghesproken: **Heeternells** /
 indien ghy noch eenich verstant hebt/
 want ghy niet wtspreken en condt / soo
 lupstert naer mijn woorden / ende belooft
 metter herten aende passie ons Heeren
Jesu Christi / ende aende seuen Weeen
 der bedructer **Maget Maria**: ick hope
 dat ghy ghesontheyt becomen sult: want
 mijne **Dochter S. Clara** suster / niet
 sonder **Mirakel** is vanden **Steen** ver-
 lost. De welke als sy ghehoort hadde/
 heeft by haer selven ghesloten / alle dage
 te lesen sevenmael t'ghebedt ons Heeren
Jesu Christi / met de **Engghelsche** groete/
 ende te besoecken de passie ons Heeren
Jesu Christi; midtsgaders de maechde-
 lijcke **Weeen** / tot **Delft**; terstont is
 haer tonghe los ghemaect / ende sy is
 ghesont naer **Delft** gherepft: **Eer sy**
 t'ghe

t'ghebruyck haerder tonghen ghemist hadde / was sy noch gheweest besoecken vele andere plaetsen / ende en hadde geen gratie vercreghen: Hier van ziju ghetupghen / **Wilhelm** vande Landt van **Sint Anne**. / **M. Theodoricus Petri** / **Heer Nicolaes Simoens** / **Theodoricus Herpers** / **Fabyjck-meester** / ende by nae het ghesheel volck.

clxxv. Een **Maghet** met bynaemen **Lepus Beeters** dochter / vijf en vijftich jaren oudt / hadde langhen tijdt vanden **Steen** seer groote pijn gheleden / gheslijck ick dickwils ghesien ende de clachte ghehoort hebbe: maer nochtans stillekens haer in **Gods** macht bevelende ende overghevende / heeft de ooghen haer gberten tot de passie ons **Heeren Jesu Christi** / ende sijnder **Moeder weedommen** / opgeheven / maer niet te vergeefs: want soo sy beloofst hadde / als vanden eenen steen int silver beslagen / als sy verlost soude zijn op te offeren; op den feestdach der **Hepliger Apostelen Petrus** ende **Paulus** / de **Godt-barende Maghet** ootmoedelijck groetende / met groote verwonderinghe van eenen peggelijck / is quijt geworden eenē steen gelijc een cleyn hinnen ey: noch ick en can niet gedencken
dat

dat ick opt grooteren ghesien hebbe / die eenich mensche quijt gheworden was: die hem ghesien hebben soo hy eerst haer af ghegaen was / eer hy ghesupbert was ghetuyghen dat hy soo groot was als een broot van een neghemanneken : ende dit is alle onse Maechden int Bagijnhof / diet ghesien hebben gheheel bekent.

clxxvi. Een sekerre Maecht Christina ghenoemyt / Nicolaes dochter watersuchtich / out dygenveertich Jaeren / oft daer ontrent: is dickwils om vreesse bande nakende doot / met de Heylighelste Olie ghesalft ende heeft vier Jaeren lanck / soo groote smerte gheleden / datmen altyt meynden / sy soude van stonden aen sterben. Doch inde goede weke / en wasser gheen hope van langher te leven / hierom ist datmen seer haestede om de H. Olie te halen / op dat sy sonder de selve niet en soude wter werelt scheyden / ende veel naervolghende nachten vreesden wy dat sy ons verrasschen soude / ende daerom waecten wy haer seer neerstelijck : sy hief haer herte dickwils op tot de Passie des Heeren ende de seven Wee der Heyligher Moeder / om de ghesontheyt weder te krijghen. Soo dan als sy s' daechs vooz Lichtmisse dach / met vierigher be-
gheirten

geirten / nochtans seer cranck wesende / haer herte ophessende was / tot het lyden Christi / ende de Weeen van Maria / haer selven met seker belofte verbindende / soo dochte haer / dat sy van yemant geraecht werde vanden hoofde totten voeten / ende midtsdien gheboelde sy / dat alle haer leden verlicht waren / sy is terstont opghestaen / sy is gaen wandelen ende besoecken de Passie Christi ende de seben Weedommen van Maria binnen Delft / sy heeft hare offerande ghedaen ende is terstont ghesont / met blijden moet wederom naehups ghecomen.

clxxvij. Binnen t'selbe Jaer / Maert Huybrechts. / kind van een Jaer oft daer ontrent / hebbende ses weken ghescheurt geweest / aenroepende de hulpe boven dicwils verhaelt / is terstont genesen.

clxxviii. Een eerbare Maget / by name Catharina Flozis dochter / vierentwintich Jaeren out / oft daer ontrent / was gescheurt / ende lede alle Jaer groote pijnen / dese hoorende de Miraculen ghedaen door het lyden Christi / en de seben Weeen heeft haer selven aen die met een belofte verbonden / ende terstont hebben haer de pijnen verlaten / ende bonde haer gheheel ghesont.

clxxix. Een secker mans persoon ghequets zijnde aen sijn beenen / wert met vele pijn gequelt / ende te vergeefs vele medecijnen gebuycht hebbende / gedencende het lijden Christi / ende der seven Ween sijnder moeder Maria / heeft beloost een wassen been oft twee wasse beenen op te offeren / ende van stonden aen begon de pijn op te houden / ende met cleyn sterckte is totte oude Kercke ghegaen / ende als hy sijne belofte volbracht hadde / is hy cloeck ende ghesont weder om t'huys gekeert.

clxxx. Willem Hendricksoon vijftien jaren oudt / is van een pestilentielle sweire gheslaghen in sijne rechte dye : soo dat hy de leste salvinghe ontfanghen heeft : ende is alsoo mette coortse bevanghen / dat hy suneloos werde : ende als den Surgijn de sweire open geblievt hadde / soo zijnder seven ander toeghecomen. Desen indachtich zijnde des lijdens Jesu Christi ende des medelijdens Marie / heeft belofte ghedaen / ende terstont is de sweire gherijpt ende de materie wtgheloopt : ende verlicht zijnde vande pijn soude terstont ghegaen hebben om sijne belofte te quijten / en hadde het selfde sijn Moeder niet belet : maer soo sphen.

Hem liet gaen! / om dat hy het seer ernstelijck op haer begeerende was / wederkeerende heeft hem ghesont ghevonden. Dit is binnen dit jaer gebeurt.

Aen onsen Eerweerdigen Heer Deken Johannes de Coudenberge, s' Conincx Secretaris, den Vicedeken ende t'capittel van Abbenbroeck.

Nu onlanx int jaer 1517 op den Feest ende den Processie dach vande Maghet der seven Ween, die in uvve kercke Abbenbrouck geviert vvort, zijn ons dese Miraculen aenghebrocht, ende nae behoorlijcke ondersoek, ende informatie daer op ghenomen, ter begheerten der aenbrengheren, tot Godts lof ende verheffinge sijnder reynder Moeder, zijn voor vvaerachtighe ende oprechte Miraculen vercondicht.

clxxxj. Het is ghebeurt int jaer ons Heeren Jesu Christi 1516. in het doorp Dozn / ter plaetsen gheheeten Benckvliet / dat den sone eens Barbiers / Anthonis ghenaemt / drie jaren oudt zijnde / al te veel lijvende van den steen / soo dat hy gheen water en conde lossen. Dus wouderg siende d'ellende des kinds / hebben

164 MIRACVLEN VAN ONSE
ben aengeropen de Maecht vande seven
Weeen / in de voorszeyde Kercke / ende be-
lofte ghedaen hebbende is hy eenen groo-
ten steen door de roede quijt gheworden /
ende is ghenesen.

clxxxij. Ontrent den selven tijt Jennis
Jans Jacobs dochter van Abbenbroeck
allen haerder leden machteloos ghewor-
den zijnde / soo dat sy noch gaen noch staen
en conde: is in dese ommacht seven welkē
ghebleven / totter tijt toe dat hare moeder
hierom gegaen is naer de Kercke vā Ab-
benbroeck / ende heeft aldaer de Maghet
vande seven Weeen aengheroepen / ende
voor haer een belofte ghedaen hebbende /
thups weder keerēde / heeft haer dochter
fray ende gesont gebonden / ende met ge-
brypck van alle haer leden.

clxxxiiij. Int voorszeyt dorp Bozn. inde
plaetse ghenoeint Nieuwenhoorne Eliza-
beth Peeter Jans Borselaers huysvrou-
we / hadde den gheheelen winter cranck
gheweest / ende seer beswaert / soo dat ha-
ren buyt op swol: ende sy was mismaect
gelijck een tonne: so haer int herte quam
t'aenroepen de dickwils voorszeyde Ma-
ghet vande seven Weeen / soo staen als
sy belofte ghedaen heeft / is ghesont ge-
worden.

clxxxiiij.

clxxxiiij. Int selve Dorp ende t' selve gehucht Cornelie Willems dochter / seventien oft achtiën Jaren doof gheweest hebbende: biddende de selve Maghet met belofte / dat indien haer gratie gheschiede sy soude de selve aensegghen ende vercondighen / is vande doofheyt ontslaghen / en als sy haer belofte niet en quijtte / is wederom doof gheworden / en is vier Jaren doof ghebleven. Ten lesten op een nieuwe de Heplighe Maghet aenroepende / ende belofte gedaen hebbende / dat sy Jaerlijck in haer Processie voor het beelt omgaen soude / ende dat sy de gratie die haer gheschiet ware soude doen vercondighen / is gheheel van alle doofheyt ontslagen / ende is gesont geworden ende ghebleven.

clxxxv. Int selve Dorp ter plaetsen Rugghe ghenoeimt / eenen Jonghen sone van Jenne Jacob Jaussen dochter / drij Jaren lanck ghescheurt / verlaten van Medecijnen ende alle menschelijcke hulpe / soo saen de Moeder een belofte gedaen heeft tot Abbenbroeck / is ghenesen.

clxxxvi. Int voorszeyde Dorp ter plaetsen sommerdijck ghenoeimt een degheelijcke vrouwe / hebbende een dochter / van vier oft vijf Jaren / die creupel ghebozen was / soo dat sy noyt gaen oft staen en
 conde

en conde/naer vele Pelegrimagien/is gescomen tot de Passie ons Heeren ende tot de Maechdelijcke Weeen / ende haer belofte voldaeen hebbende / in onse Kercke van Abbenbroeck / soois de dochter ghenesen/ende gaet ende staet recht op haer leden.

clxxxvij. Een dochter ten Ziele behanghen met een Pestilentielle sieckte/belobende als boven.

Item een deghelijc man vande Stadt van Geerbliet/int voorszeyde dorp. Met de selve sieckte besmet/ ooc voorszijn selven sijn huysvrouwe ende kinderen belobende sy sijn beyde ghenesen: ende voldoende in onse Kercke/de huysvrouwe met de kinderen sijn behoet vande peste/ hoe wel de selve sieckte in de Stadt alsdoen seer regneerde.

Item soo de voorszeyde sieckte in Geerbliet stercker voortginck/acht Personen Vaderen des huysghesins / hebben beloofst met de V. Maghet in de Processie van Abbenbroeck om te gaen/ende hunne huysghesinnen sijn vande sieckte ghepre-serbeert daer nochtans hunne ghebueren aen beyde zijden ende rontsomme vande selve sieckte wtghestorben sijn.

clxxxviii. Ter selver plaetsen eene
vrouwe

vrouwe / langhe met vele siechten beswaert / ende soo bestaen / dat sy dicwils de doot hadde verwacht / ende was van alle solaes der Medecijnen opghegheben belofte ghedaen hebbende / als boven / is gheenesen.

Theodoricus Adam aen Jan van Coudenberghe.

Vvve Brieven sijn t' mijnder hant ghecomet , met nieuve Afsaten van onsen Heylighen Vader den Paus Leo ghejont: te vveten voor de ghene die hun selven laten vinden , inde ghetijden op den Feestdach der Maghet vant medelijden, euen ghelijck alsser ghegheuen sijn op den Feestdach vande visitatie van onse L. V.

Item noch alle Christgheloouighen die de seuen Ween der Heyligher Maghet sullen betrachten , ende seuen Pater nosters met seuen Aue Marien lesen oft die Misse doen, singhen, oft hooren sullen, oft andere tot sulcx vervvecken sullen Winnen seuen Iaren, ende seuen quaremen, soo dickvvils als elck dit doen sal. Item van onsen Heer Bisschop vā Wtrecht, Luyc ende Camerijc ende andere Bisschoppē, van eenē yegelijckē onder dese sijn ooc ghejont veertich dagen soo dicvvils als sy ict vant voorseyde doende sijn de selue

selve elc uytstreckende tot de onderfaten van elcx Bisdom indien die eyghen Bisschoppen hier in vervvillighen.

Die nu teghenvvoordelijck hun uytstrecken tot neghenhondert ende sestiën daghen. Hierom bedancken uvve Vaderlijckheyt seer onse invvoonders van Delft, voorvvaer dese Afsaten sijn door Gods ingeven, geiont, ende niet sonder redene van onsen Catholijcken Coninck begheert, de vvelcke ghevoecht met soo vele teeckenē en Miraculen inde Broederschapghedaen, ende die noch daghelijcx gheschieden, drijven vvonderlijc aen ende vervvecken alle deuote herten. Van vvelcke Miraculen ic uvve Vaderlijckheyt vvederom eenighe seynde.

clxxxix. **Het ommundich kint/van eenen Ghijssbrecht/Alaert genoemt. Item Bartholomeus Peeterssen/achtien Jaeren out: Ghijssbrecht Jacobs vier Jaeren out: Jan Henricxsoon: Cornelis Janssen vijf weken out iammerlijck ghescheurt: Catharina Flozis dochter eerbare Maghet van eenentwintich Jaeren/drij Jaeren lanck Quirijn Peeters dochter langhen tijt: oock Baertja Pauwels Bakers dochter / van vijfthien Jaeren/ die beyde twee Jaeren ghescheurt waren/en seer ghepynicht/alle dese belofte ghedaen hebben**

hebbende tot de passie ons Heeren / ende de seven Weeen der Maghet (wondere sake) het inghelwant wtgerucht / is weson opgeromen / ende de scheuren zijn terstont gheuesen / ende sonder ander medecijnen zijn ghehept / gheuesen / ghesloten en blijven alsoo.

cxc. Maria achterghelaten weduwe Jacobs Arnoutsen / was besmet met de groote pocken / seven jaren lanck ende een half / in eene zijde / ende in haer knie: ende hadde geswillen soo groot als twee hoofden in d'eene schouder / ende in haer voorhoofd: soo dat sy noch dach noch nacht rusten en conde van pijn: Eens op eenen nacht / heeft yemant hooren suchten / ende tweemaels seggen / gaet tot de passie ons Heeren / ende tot de seven Weeen: Dus belofte ghedaen hebbende met woorden / en die volbracht hebbende met den werken / sy is ghesont gheworden.

cxcj. Beatrix achterghelaten weduwe van Coznelis Florissen / wt onnachsamenheyt niet onderhoudende de belofte aende passie ons Heeren Jesu Christi / ende het medelijden der reynder Maget / die sy ghedaen hadde als sy eerst vande pocken gheuesen was: Heeft de Heilige Maghet ghebeden / dat sy haer pet soude
 A toeschic

toeschicken / dat haer soude moghen doen
 ghedencken haer belofte / om die niet te
 overtreden : ende terstont als sy per a-
 vonturen haer belofte versupint hadde /
 soo is sy gheslagen met veertien Fistu-
 len / ghelyck die zyn vremen ghemepue-
 lijck van Sint Quirijn noemt ; ende
 ende door het loopen der selver is alsoo
 machteloos gheworden / dat sy op Palm-
 sonnendach lestleden / het heyligh Olijfel
 ontfanghen heeft ; ende is inde selve
 machteloosheit tot s' Heyligh Sacra-
 ments dach ghebleven : ende des ande-
 ren daechs heeft sy ghecommuniceert /
 ende haerder belofte ghedachtich wor-
 dende / heeft de hulpe der heyligher Ma-
 gheth aengheroepen : ende de belofte vol-
 bracht hebbende / is het vlopen der Fi-
 stulen opgehouden / ende sy is terstont
 ghenesen.

CXCII. Cornelis Cornelissen besmet met
 de groote pocken / heeft belofte ghedaen
 tot Sint Jacob / en de belofte volbracht
 hebbende / wert meer beswaert : sijn
 moeder hier op lettende ; heeft belofte
 ghedaen tot de passie ons Heeren / ende
 tot de seven Weeen der H. Maghet / dat
 sy een wassen beeldt ende soo veel terwe-
 opfferen soude / als haer sone soude we-
 ghen

ghen / ende dat sy de gratie / indien sy eenighe vercrege / soude doen vercondigen / ende soo haren sone ghewegen wert / zijn alle de pocken haers soons verdwenen / ende hy is ghenesen. Maer want hy wt de kerche ghegaen is / ende en heeft de gratie die hem gheschiet was niet doen vercondigen / soo hebben sy beginnen weder te comen.

cxciij. Willem Henricxsoon 15. jaren oudt / besmet zijnde van een pestilentielle sweire in sijn rechte bpe / en door coortse gecreucht tot onsinlicheyt toe. Machtild hupsvrouwe van Jan Andriessen / vande selve siecte op vier plaetsen geraect. Henricken dochter meester Jans Maris / geslagen met de pestelentielle siecte. Lute Barteld Jacobsen Kapmakers hupsvrouwe / vant selve pestilential sweir geraect. Jans Nicolaeffen hebbende een continuuele pestilentielle coortse / die so geweldich over hem gheweest is drie daghen lanck / dat hy sijn sinnen ghemist heeft : ende inde selve sieckte Geertruyd Hendricx Chriaens hupsvrouwe cranck zijnde tot het heplich Olysel toe : Alle dese aenroepende de passie ons Heeren Jesu Christi / en de seven Weeen der Hepligher Maghet / zijn ghenesen.

cxciij. Hepliken Peeters Dochter /
 overmits groote schoftheyt / verwesen
 zynde voor melaetsch. Anna Craeds
 Dochter / seven jaren langh de selve sieckte
 hebbende / ende oock als sulcx verwesen.
 Oock een Matroone te Liere schoft ge-
 worden / ende soo onsielijck / dat een pe-
 ghelijck seyde / dat sy melaetsch was /
 aenroepende de passie ons Heeren Jesu
 Christi / ende de seven Weeen der Hepl-
 ger Maget / zijn al te samen geneesen / ende
 ghesont ghebleven.

cxcv. Andries Andriessen drie jarē out /
 verzoncken te Bercker ; ende Machtild
 Jozidochter / te Sceply / oock verzonck-
 ken / als men voor hun aengheroepen heeft
 de passie ons Heeren / ende de seven wee-
 dommen der V. Maget / zijn wederom
 levendich geworden.

cxcvj. Alept meester Jans Mees hups-
 vrouwe / neghen en twintich jaren oudt /
 ghequelt vanden Steen / totter doot toe.
 Een jongman Jacobs soon / aende Zuyt-
 poort te Delft woonende / met het selve
 quaet bevangen / door al te grooten ghe-
 roep ende gheschrey / belofte gedaen heb-
 bende aende passie ons Heeren / ende aen
 de seven Weeen der Maget / verlost van
 de steenen / zijn gesont geworden.

cxcvij. Een

cxcviii. Een sekere matroone ontrent de Stadt-vesten woonachtich/ Magarita ghenamet/ hupsvrouwe van Thomas Diericksen eenen veertich jaren out/ kint dragende/ met de boosseyde siecte gequelt ende ses weken lanck onverdzaeghelijcke pijnen lijdende / niet nuttende dan suere wepe/ soo dat men den moet verlozen gaf aengaende haer leven / ende het leven haers kints/ nochtans lanckende / huplende ende rierende heeft sy aengheroepen de passie ons Heeren Jesu Christi / ende de seven Weeen des Magets/ seggende:
 O weemoedige Maria/ wat groote gratie hebby dickwils ghethoont in uwe miraculen / gheweerdicht u my desolate vrouwe bystant te doen / heeft terstont acht steentkens/ redelijck groot gheloft / ende vijf en veertich andere / ende daer naer heeft sy een frap kindt ghebaert : waer van een pegelijc verwondert was/ om dat sy in soo langhen tijt niet ghegesten hadde.

cxcviii. Een seker hups was vanden brandt bevanghen : soo dat vele die om te blusschen gecomen waren/ den moet lieten sincken/ seggende : het is onmogelijck dat hups te behouden ; maer als men ghelofte gedaen hadde aende passie ons Hee-

ren/ ende aen de seben Weeen der Ma-
get/ soo en is de blamme niet voortghe-
gaen/ ende t'hups is behouden.

CXCIX. Maria Jans van Paeldwijck
dochter / acht en twintich jaren oudt /
drie daghen ende drie nachten inden ar-
beyt zijnde/ met de aldermeeste pijn ende
smerte / somtijds sonder eenighe hope ;
heeft ten lesten gheseyt : is de doot bit-
terder / wat sal ick in mijn wterste ma-
ken : ende terstont heeft sy haer ver-
stant ende haer sinen van smorgens tot
vijf uren naer den noen verlozen. Ende
de Matroonen die om haer stonden / en
verwachtende anders niet dan den wt-
ganch der zielen. Een van dese Matroo-
nen/ siende wat daer onginck / heeft tot
die andere gheseyt : Laet ons beloven
ende aentroyen het lijden ons Heeren
Jesu Christi / ende de Weeen der Hepli-
gher Maghet / ende hebbent ghedaen :
Ende als men drie Pater noster ende drie
Ave Maria ghelesen hadde / soo is sy
een luttel verlicht : ende als men de se-
ven Pater noster ende de seben Ave
Marien verbult oft wtghelesen hadde/
soo is sy terstont ghesont geweest : ende
is moeder gheworden van een ghesont
kindt : soo veel als men op menschelijche
maniere

maniere segghen mach / als sonder pijn.
 cc. Margriet Salomons dochter / ses
 en dertich jaren oudt / een degelycke ma-
 troone / sinneloos gheworden zijnde / soo
 haer Vader belofte dede tot de passie ons
 Heeren / ende de maechdelijck Weeen / is
 tot haer sinnen gecomen ende genesen.

ccj. Claes Janßen / seer gequelt in sijn
 sincker been / soo dat hy noch gaen noch
 staen en conde. Een ander int been ghe-
 quetst / ende seer groote pijn lijvende / als
 dese bepde / van medecijnen troest verla-
 ten waren / belofte ghedaen hebbende aen
 de passie Christi / en aen de maechdelijcke
 Weeen / zijn ghesont gheworden.

ccij. Hildegund Henricx Goelans doch-
 ter / een jonghe dochterken van acht ja-
 ren / was van haer onmondighe kindts-
 heyt af / met eene wonderlijcke crenckte
 ghequelt / roepende / huplende / vallende /
 schupmende : ende met de ouder de
 crenckte oock beswaert / soo dat daer nie-
 mant by haer en wilde wesen: Naer vele
 pellegrimmagien / hebben sy belofte ghe-
 daen tot de passie ons Heeren / ende tot
 maechdelijcke Weeen / ende sy is ghesont
 gheworden.

ccij. Catharina Pieters dochter wt
 Wateringe / heeft thien spellen ingeslict /
 ende

ende drie daghen lanck veel lijdende / be-
lofte ghedaen hebbende / als boven / heeft
se wtghespogen ende is genesen.

cciii. Een jongh dochterken Anna ge-
naemt / sekens mans dochter / doorgaen-
de naer den Hof / niemaenden siende / heeft
ghevoelt dat sy gestooten werde ; en inde
gracht ghevallen / ende denckende daer
te versmooren / dooz vreesse van haerder
moeder / soo is aen haer verthoont een
hooft met hoornen. Waer van wter ma-
ten seer verschrikt zijnde / heeft belofte
ghedaen / als boven / ende is terstont op-
gheheven / ende veertien schyeen booz-
der ghevragen / daer sy nochtans niemant
en sach / noch ghewaer en werde / haer
Nichte siende dat sy beefde / vzaechde wat
haer over-comen was : Sy antwoorde
ick vreesse seer mijn moeder / om dat mijn
cleederen nat zijn : ende als men de selve
ondersocht heeft / zijn de selve gebonden
als ongeraecht vant water.

ccv. Jacob Pietersen / van beyde zijden
creupel / belofte als boven ghedaen heb-
bende / heeft recht gegaen.

ccvi. Jan Janssen een half jaer te bed-
de liggende / van soo grooten sieckte / dat
men van oogenblich tot ooghenblich sijn
affscheyden verwachtte. Cornelis Peter-
soon

soon ses en twintich jaren oudt / hebben de twee Aposteunen ontrent sijn fundament / als d' een been gheultemt was / heeft te bedde ghelegen vijf oft ses dagen lanck / sonder sprake / verstant oft gevoelen. Machtildt Jans huysvrouwe / een half jaer lanck / ses oft sevenmaels des daechs / ontrent de frontieren des herte een wterstepijne lijdende / soo dat door to alte groote pijn de zenuen ende aderen met het vleesch ghespannen oft ghecrompen waren. Een ander Matroone Jorijn ghenaeint Matthijs Janssen huysvrouwe / met siechte bevanghen / te bedde liggende / van Saterdach naer Kerstmisse / tot drie weken inden Vasten. Een eerbare Vrouwe met haren Man wesende machteloos gheworden aller hunderlendens / acht weken lanck : alle dese belofte ghedaen hebbende / als boven / sijn ghesont gheworden.

ccvij. Een sehere Vrouwe / hebbeude eenen sone / beswaert zijnde met een vallende siechte / soo het scheen / belofte als boven / ghedaen hebbende / is gesont geworden.

ccxvii. Cornelis Christiaensen / hebbeude een gheswil oft sweire inde kele. Cornelis Cornelissen / seftien jaren out /

35 met

178 MIRACVLEN VAN ONSE
met een opgheswollen tonghe vier dagen
lanck/ soo dat hy noch eten noch dzycken
en conde. Alext Nicolaes dochter/ vande
s'quinanchie sieck siende: Alle dese be-
loften/ als boven/ghedaen hebbende/ zyn
gesont gheworden.

cix. Een sekere Peternelle van Sche-
belinghe/ achterghelaten weduwe van
Jacob/ vijfen veertich jaren oudt/ seven
jaren bevanghen vande hary-worm /
in haren mondt / de welke hem wt-
streckte tot de schouderen ende armen/
ende verbzepde hem oock int aensicht/
soo dat sy wt haren ooghen niet sien en
tonde: ende sy was als ghevilt twee ja-
rē durende ende meer/ noch en conde met
eenighe remedien geholpen worden. Ten
lesten op een nacht in visioen vermaent
tot belofte/ als vooren/ ende die ghedaen
hebbende ende voldaan / soo hebben de
pijnen haer verlaten / ende sy is supber
ende gesont gheworden.

ccx. Jan Harmansson/ vijf jarē out/
vallende vanden solder / was alsoo ghe-
quetst ende gheplettert / datter allerhan-
de teekenen der doot in hem gesien wer-
den / doende de belofte boorschreven / is
ghesont gheworden.

De Godtvruchtighe Moeder heeft noch daghelijcx meer ende meer Miraculen byghedaen; niet alleen inde gheseyde Kercke ende plaetsen: maer oock over al daer het voorschreven Broederschap onderhouden vvort, ende daer de selve Maecht in hare pijnen aengheroepen vvort: vvелcke hier niet beschreven en zijn; ende dit doet sy, op dat Godt der menschen herten vervvecken soude tot het eeren haerder smerten, soo oock op dat een yeghelijck dese Broederschap die soo gheluckelijck begonst is, ende haer vvter maten seer aenghenacm, soude aenveerden. Want sy en brenght geenen last anders mede, dan alleen eens oft tvveemaels ter vveken, te kelen ende te mediteren.

F I N I S.

OORSPRONCK,
VOORT-GANCK
ENDE BELETSELEN

Der Broederschappen der alder-
salichste Maghet Maria, vande
Paisie die gheheeten wort
vande seven Weeen.

Doort bevel van Carolus Quintus be-
schreven door Jan de Coudenberge
Deken van Abbenbroec / des selfs
Carolus de vijfde Secretarius.

*In vierentvintich principael Articulen vanden
Auteur bedeylt.*

ARTIC. I.

Ontfanck der Brieven des Coninx van
Spaignien verfoeckende datmen beschrij-
ven soude de gesten der Broederschap
vande seven Weeen.

En u den Alderghena-
dichsten, excellentsten,
vermaerden ende Ca-
tholijcken Prince Carel
Coninck der Romeynen ende
van

182 OORSPR. DER BROEDERSCH.
van Spaignien, toecomende Key-
fer, Aertl Hertoch van Bourgoig-
nien, &c. Grave van Vlaenderen,
&c. Joannes de Coudenberghe
Priester Deken der Kercke van
Sinte Gillis te Abbenbroeck, en
Pastoor der Kercken vanden H.
Petrus ende Paulus te Reymer-
swael s' Bisdoms van Wtrecht en
van S. Salvators Binnen Brugge,
s' Bisdoms van Doornick : uwe
Hoochheydt ootmoedighen Se-
cretarius, wenscht toe veel wel-
vaert ende ghesontheyt, ende
groetenissen.

Onlanx heeft het belieft aen uwe Co-
nincklijke Maiesteyt my haere Brieven te
seynden van dusdanich inhoud.

Aen onsen beminden ende ge-
trouwen Secretaris Mr. Jan van
Coudenberghe, Deken tot Ab-
ben-

VANDE SEVEN WEEEN. 183
benbroeck:ende Pastoor binnen
Reymerffwael ende Sinte Salva-
tor te Brugghe.

Doorden Coninck.

Beminden ende getrouwen,
alsoo langhe als noch in le-
ven was / Philips van
vermaerden gedachten / Coninc
van Castelle / onsen Heer ende
Vader / die wy alle eeren schul-
dich zijn / als hy noch heel ionck
was: soo heeft begonst ghewest
dooz uwen arbeet en toeficht de
Heplige vergaderinge oft Broe-
derschap der Haget die gemeen-
nelijck genoemt wort / Des Hepl-
lighe onbevette Haghet vande
Seven Weeen : in uwe Kercken
t'Abbenbroeck / Reymerffwale
ende Sinte Salvatoers binnen
Brugghe.

Brugge:de welcke soo vander
 Paus/als van veel Bisschoppen
 is bevesticht / den selven onsen
 Vader dit beschickende / ende in=
 de selve toegheschreven zijnde.
 Welcke Broederschap nu by alle
 natien wascht ende groeyt / schij=
 nende dooz outallijcke teekenen
 ende Miraculen. Mengesien dat
 wy ende onsen broeder ende onse
 susters / geensins af wijckende vā
 onser Vaders spozen/ende vande
 Goddiensticheyt / begeerich zijn
 om dese Broederschap meerder
 aensienicheyt te gheven / ende in=
 de selve onse namen te laeten in=
 schrijvē / ende op dat onsen naem
 ende vooz al ons Vaders naem
 int voozseyde gheselschap / ende
 inde herten der Medebroederen/
 eewelijck leven mochten / ende
 op dat

op dat onse naercomers dit heb-
 ben moghen tot een eeuwige ghe-
 denckenisse/ soo vermanen wy u
 seer: dat ghy in een cozzpus ende
 boeck by een stelt/ alle t'ghene by
 u is/ dese broederschap aengaen-
 de/ ende al tgene dat in haer vant
 begin haerder cozzprouck/ tot de-
 sen dach ghebeurt is: ende hoe
 groote dinghen dat den almach-
 teghen God / om de verdiensten
 zijnder Heylichster Moeder / in
 dese confrerie heeft ghewrocht.
 Ende dit tot een eeuwige memo-
 rie deser saken/ ende tot eeuwige
 glozie der Godtbruchticheyt/ on-
 ses voorszeden Vaders/ oock tot
 onse bescherminghe/ ende bewa-
 ringe. En laet u dese arbeyt niet
 verdrieten: vooz den welcken u
 gheen tijtelijck loou van ons en
 sal

sal ontzekē:maer boozeker sult vanden onsterffelijcken God seer oer bloedigen ende onweerdeers lijcke belooninghe ontfanghen. Daert wel wt Brussel den lesten Januarij int Jaer 1518. alsoo gesterceckent Vaneron ende yo il Ken.

Soo dan ontfanghen hebbende de brieven uver Maiesteyt,ende overdacht hebbende u bevel, ick en hebbe my niet ghenoech connen vervvonderen.Want vvie en soude hem niet vervvonderen,siende in dese voorvvaer uvve noch soo teer oude, soo grooten vvackerheyt toelicht ende sorghe der Heyligher dinghen? Indien dit soo diep in u herte gheprint is, ghelijck uvve Conincklijke brieven uytgeven:de ondervvysinge uver ioncheyt sal seer goet sijn,niet sonder Gods vorsichticheyt ende hulpe, tot groote voordeeringhe der gheheelder Christene Religie en gemeynte, vvant vvat can de Christene Werelt beter aencomen,dan eenen sulcken Coninck, die van de meeste Coningen van alle canten ende Keyseren,sijn afcomste heeft:die van ioncx kind.s af, sulck een begheerte heeft

heeft , dat hy by de meeste vromicheydt , euen ghelijcken Godsdiensticheyt by voecht ende het beghintfel zijns rijcx begint vanden dienst Gods , op dat t'ghene sijn Voorvaderen begonst hebben , hy tot perfectie brenghe. Aenghesien daer niet saligher en can sijn , niet meer om te begheeren , dan te ghedencken der ghener die onder d'aerde ligghen : ende d'exempelen der deughden daer sy door ghebleken hebben , altijd voor ooghen ende inden mont draghen , ende dat meer is begheiren de selve naer te volghen : ende dat loffelijck verstant , vanden grootsten, besten Godt tot naercomer in soo groote Coninckrijcken gheroepen , ende als door Gods voorsichticheyt daer toe ghetrocken , (vveleke over al onder de vyanden des Christen naems , gheleghen zijn) alsoo te ondervvissen , alsoo te doorleeren , dat ghy belijt ende ghevoelt u onmoghelijk te sijn , sonder hulpe des Goddelijcken anext , sonder de ionste ende beschermenisse der Heylighen , vveerdigher Maghet , de selve gheluckelijck ende sterckelijck te bestieren , beschermen ende vermeerderen. Dit is vvaerachtelijck een d'alderbeste ondervvissinghe : ende als indereste het leven ende de manieren , naert uytvvysen der Christelijcker Religie ,
hier

hier op accorderen ende sluyten. Voorts in-
 dien ghy alsoo u herte tot de deucht voecht
 ende vande selve niet af en vvijckt, ghy sult
 alle dinghen vvel doen: ende alle uvve civile
 oft borgerlijke ordonantien fullen goeden
 voortganck hebben: ende men sal in alt' gene
 dat ghy ghedaen hebt ende doen sult, de hul-
 pe des Hemels aenmerckē: onder d'Ordre vā
 uvve Principale Edelen oft Hovelingen sal
 vvesen goet regiment: uvve ondersaten fullen
 de vvyle sy u tot eenen Prince hebben, de
 gulde eevven, daer de poeten soo veel fabulen
 af versiert hebben, nu vvaerachtelijck genie-
 ten: ende t' sal uvve tegēpartije profijtlijcker
 sijn uvve saechtmoedicheyt te ghenieten, dan
 uvve macht, ende vromicheyt: vvāt de recht-
 veerdicheyt sal in uvven legeraenleyster vve-
 sen, niet Bellona.

Voorts ghy hebt uvven cleynen dienaer
 een seer svvaer ende onuerdracheliick vverc
 opgheleyt: hoe vvel hy tot allen u bevel be-
 reyrt is ende gheneycht, te vveten, de daden
 der Maghet vant medelijden die nu ghemey-
 nelijck gheheeten vvort vande seuen Ween,
 vant begintsel af te beschrijven aengesien de
 selve voor onbegrijpeliick ghehouden vvor-
 den. Maer ick sal met alle trouwve miin beste
 doen, om uvve begheerte te volcomen, soo
 veel als aengaet die daer gheschiet zijnde, my
 kennelijck sijn.

ARTIC. II.

Wanneer ende op vvat tijt dese confrerie begonst is, met de uytdruckinge der Weedommen.

DE sake dan is dusdaens. Int Jaer der gheboorten ons Heeren Jesu Christi 1482. als overleden was Maria Aertshertoginne van Oostenryck / Hertoghinne van Bourgoignen / etc. de seer vermaerde ende met lof over al bekende hupsvrouwe des seer loffelijcken ende gloriozen Keyser's Maximiliaen / uwen hooch-weerdighen groot-vader / die nu inden Hemel is / ende als hy den selven Maximilianus uwen grootvader noch int leven wesende / naer Duytslant was vertroocken / oft door een verdriet van eenen soo onverwachten weduwens staet (want de werelt en heeft noyt paer volcx ghehadt / dat beter t'samen vereenicht was) oft om te stillen de beroerte van t'selve Duytslant / t'welck alsdoen op groote beroerte stont : achterlatende de sorghe van ons Nederlant herrewaerts over aen Philippus uwen eerbiedelijcksten Vader / die alsdoen noch seer ionck was: so ist gebeurt / dat alsdan opgerefen syn

sijn (eenen quadē dupbel dit venyn strop-
 ende ende dit quaet oprockende) in Neder-
 lant / seer wreede oproerichedē ende twi-
 sten / ende meer argher dan inlantische
 oorlogen: Want daer en was niet van duf-
 danige smette / ende als rasernye bezyjt.
 Maer de Edelen waren twistende onder
 malcanderen / het ghemeyn volck was
 met haet ende nijt onder den anderen on-
 steken / de vryicheden / ofte Gulden
 ende Ambachten streden d'een teghen
 d'andere: op de vesten het ghepuepel / de
 Borghers / den Magistraet deden hun
 goetduncken met seer verscheyden radē /
 ende t'volck legghers / als in eene openba-
 re afwijckenghe door scheidnghe opge-
 rust / hebbende gheplant / thoonde te wil-
 len vallen / met vbandighe wapenen te-
 ghen de Magistraten : soo dat niemant
 van hunlieden / durende dese furie / inde
 handen vant ghemeyn puepel ghevallen
 en is / hy en hevet metten hoofde moe-
 ten betoopen. In desen tijt segghe ick
 heeft begonnen inghestelt en in eeren ge-
 houden te worden dese Heplighe verga-
 deringhe vande seben Weeen der alder-
 heplichster Maghet. Alsdoen is den sel-
 ven Philippus uwen Vader nu wt zij-
 ne ionghe Jaren getreden zijnde is Au-
 theur

theur willen sijn / ende oprechtter deser
 Broederschap doch sp is ontfangen ende
 inghestelt gheweest sonder eenighen last
 oft cost / vanden Medebroederen ghe-
 lijck wpin andere contreyen sien ghe-
 schieden / dan alleen van te mediteren de
 Passie ons Heeren / ende de seven mede-
 ljdens der Heyligher ende onbedlechter
 Moeder Maria: ende op dat ick opent-
 lijck spzeke (want dese dinghen worden
 voor den onghelerden gheschreven.) Sp
 is inghestelt op datmen pepnst met wat
 droefhept sp bevaughen is gheweest / als
 Simeon haren sone inden Tempel op-
 offerende / voorspede dat het sweert des
 rouws haer ziele soude doorsnijden. Item
 als sp bedwongē is te bliedē seven Jaren
 naer Egyptē / door breefe van Herodes /
 daer naer als sp hē dij geheele dagē ver-
 lozē sijnde / sochte / voort als sp harē sone
 sach / op sijn schouderē na dē Bergh van
 Calvarien draeghen / ende sach hem oock
 aldaer aent Cruys genagelt / sterben / als
 doen vanden Cruyce ende int graf slupten.

ARTIC. III.

Doorlake en vervvekinghe deser Broederse.

Alder ghenadichste Prince / ic bidde
 u / aenghestien ick begheirich ben
 v gebot te volbrēngē / om vanden begimme
 te ver

te vertellen den oorspronck ende t'begin-
 sel/vant eeren der Maechdelijcke Weeen
 ende hoe desen Veylighen dienst zynen
 voortganck ghehadt heeft/ en laet u niet
 verdrieten/te verstaen t'ghene hier naer
 volcht. Het is ghebeurt/dat seker persoo-
 ne wt sonderlinghe devotie dede schilde-
 ren d'ij beelden in verscheyden tafelen/
 gelijk het beelt is dat Sinte Lucas/ge-
 lyckmen sept/geschildert heeft:de wel-
 ke hy binnen dien tijdt als de voorszeyde
 benaughteden/ende soo vele allendicheden
 van teghenspoet / in Nederlant woeden-
 de waeren in d'ij Kercken opghedraghen
 heeft/daer by voegende een opschrift int
 ghedicht het welck wy hier oock by voe-
 ghen.

Groeft in u ghedacht ons leuen mitte pijnen/
 Opdat spr'eickē dach b'richtbaer booz u verschijnen
 Dat een scherp spitsighsweert mijn ziele sou booz
 wonden/
 En dzaghen mijn kints leet/was Simeons verkou-
 den.
 Doort als de kindermoozt quāp Het lehem beroeren,
 Doo ghinckick naer Egypt / mijn kint met vzeese
 voeren/
 Ick schreyde als hy noch ionck de Wet-bediebers
 leerde/
 En als dat Sassen Cruys sijn schoulers teer ver-
 seerde/
 Als hy bast hinc ghehecht / en doobt gheleydt op
 s'aerde/

En als het doeblich graf sijn lichaem kont bewaerde/

Ghy dan die in et aendacht ons leet gaet overdencken/

Sint voelen dat mijn kindt u ziel sal hulpe schyncken.

Door dese dichten ontsteken zijnde /
 somnige liefhebbers der Maghet / heb-
 ben begonne in de selve / met ghedurighe
 ghedachten hun besich te houden / ende
 tot elcken rouwe eenen Vader noster
 ende Ave Maria te lesen : biddende de
 Maghet / op dat ghelyck haren rouwe
 in groote blyschap verkeert waren / dat
 oec also hun misbaer mocht verkeeren in
 jolijt en dat sy mochtē vrede (indien sy
 diē niet en verdienē) door hare g. bedē en
 verdiensten vercrijghen ende ghelyck een
 clepne ginster onder stoppelen oft rijn
 gevallen wort terstont een groote vlam-
 me / also de contemplatie van de Waech-
 delijcken rou en heeft niet alleen in die
 drij plaetsen maer oock in andere / der
 menschen herten ontsteken : ende dese
 Goddiensticheyt is binnen luttel daghen
 soo gheweldich verbreyt / datter veele in
 dese contemplatie hun selven oeffenende
 onder malcanderen t'samen ghespannen
 sijn ende vereenicht / Godt biddende /
 dat hy die Aucteur des vrets is /
 Ik sijn

194 OORSP. DER BROEDERSCH.
sijn volck / dat nu door de voorszeyde oploopen ende bozgherlycke oorlogen seer verdoommoedicht ende benaut was / soude aensien / ende t'selve van sijn benautheden / door de verdiensten der Maghet / ende der seuen Weeen haer gheweerdighen te verlossen. Ende hebben in dese contemplatie sulcken soeticheyt ende innighe devotie mitsgaders troost ghebonden (gheleyt hun dochte) dat sy een vaste opinie ghadt hebben dat God door den Heplighen Gheest dese devotie inghegheven hadde ende dat hy door den selven dienst wilde ghepaept ende versoent sijn.

ARTIC. III.

Den voortganck der voorschreven Broederschap, met luttel statuten oft instellingē die t'onderhouden staen vande Broederen.

DEse Godsdiensticheyt ende maniere van contempleren ende bidden is alsoo wijt ende breet ghewassen / (iae hoe de benautheden grooter werden / so wert oock meer verbreyt dese devotie) dat sommighe hebben gheroncipieert by hun seiven ende inghestelt een Broederschap, onder clepue instatuten ende wetten / als gen clepue binck: te weten, dat speens oft twee

tweemaels ter weken de seven rouwen
souden overdencken ende seven Vater nos-
ters ende Ave Marien lesen / ende dat
sy in dese hunne oeffeninghe / alle mede-
broeders levende ende doode / souden deel-
achtich maken / sonder eenighen last.

ARTIC. V.

De annotatie oft aenteeckeninghe des
Conincx Philippus, als instelder deser
Broederschap, ende vande eerste bevestin-
ghe, ende Miraculen der selver.

Niet langhe hier naer is dese maniere
van Godsdiensticheyt ter ooren ghe-
ronen van uwen alderdoorluchichsten
Vader / die alsoen noch jonc was als on-
trent veertien Jaren en hadde hem ont-
meer ver seker te sijn in de beroerte van
de voorsede twistige oploope ver trocke /
binnen Mechelen / het welck alst qua ijck
gaet, int Landt / een seer seker beware-
nisse is der Princē. Als hy dan verstaen
hadde dat dese Goddiensticheyt wt sijn
volc, meest gesprote was / is ooctreffelijc
Geestelijc manne bevonde haddē dat met
de selve geen superstitie oft vrede manne
van God te dienē vermēgt en warē (wāt
om dit t' ondersoecken / warē gecomiteert

beerweerdige manne Busleypde des Co-
 nincx leermeester / aldoen Proost der
 Heerelijcker Kercken van Luyck maer
 naermaels Arzbisschop van Besanson:
 Item mijn Heer Michael Francisci/
 professor der Hepligher Godthept van
 de Ordre van Sinte Dominicus / Bis-
 schop van Salubrien / Viechtvader van
 den Archiduc / ende dien alle secreten be-
 trout werden die welcke al te samen ghe-
 boelden dat in dese Heplighe oeffeninghe
 niet en was van Godtdiensticheydt des
 Gheloofs / en dat het selve seer beguaem
 was om de gramschap Gods te soenen /
 ende om af te keere het aerstaende quaet
 soo heeft hy van selfs ernstelyck ghe wilt
 daer in aengheschreven ende mede een ge-
 acht te worden / ende met t'ghetal der in-
 gheschreven ghestelt te worden: ende hy
 heeft stantastelyck / boven sijne Jaren /
 verclaert / dat hy den Principalen ende
 Meester inde Broederschap wilde wesen
 hierom ist dat de voornemelijckste van
 synen raet dit voornemen opnemende: op
 datmen hun naermaels niet opworpen
 en soude / dat sy lichveerdelyck ghehan-
 delt hadden / ende op dat dese Godtdien-
 sticheyt / dooz meerder ghestemnicheyt /
 daghelycx grooter vermeerderinghe
 crygen

erijghen soude / hebben goet ghevonden
om t' selve te bevestighen / datmen des
Bisschops der plaetsen authoziteyt ende
bevestinghe soude versoeken / daer by
oock voor al ghestelt des archiduce re-
commandatie / die dit seer prysende
was.

En als tot dese saecke Zieven soot be-
hoorden totten Eerweerdighen Bis-
schop van Utrecht / wt zynen naem
ghedicht waren / de welke thoonden dat
hy Autheur was deser instellinghe / niet
te vreden zijnde met dusdanige opschrift /
heeft gewilt datmen daer oock by schry-
ven soude dat hy Meester ende Heer der
selver was. De groote die om hem
stonden / beweecht door dese volherdic-
heyt / hebben ghetuych dat den Hepli-
ghen Gheest hier was / ende bykans
verflaghen zijnde van verwonderinghe /
gheben terstont hunne namen / ende dat
wel wilde licken / besorghen oock als
Medebroeders ontfanghen te worden /
tot dese zijn oock ghecomen mannen /
eerweerdich om gheleertheyt / ende op-
rechticheyt van leven / ghetuyghende dat
dese volherdicheyt in sulck eenen iongen
Prince / was als een wtsprake oft ora-
kel van God.

Hierom den Eerweerdighen Vader
 Heer David de Burgundia / Bisschop
 van Utrecht / die d'eerste onder alle Bis-
 schoppen dese Broederschap heeft beve-
 sticht: bekennt hebbende ws Vaders ghe-
 stadicheyt / ende dat hy dit van selfs be-
 gheirde: ende hy oock geraeckt zijnde van
 devotie wt sijn selven / midts vermoes-
 dende dat dit wat goets beduyde wt ber-
 stede / ooc als hy hier op dachte ende daer
 mede besich was / ende hē daer van ver-
 heugēde / in heete tranen / seyde: Siet hier
 is een wonderlijck teecken vanden wille
 Gods / in dese devotie van mijn nebe-
 lwen Vader.

En niet langhe daer naer / soo de bebe-
 stinghe ghedaen was / is de saecke met
 een Mirakel vereert / want een meys-
 ken blint ghebozen / heeft t'ghesicht van
 beyde haer ooghen vercreghen: ende
 een ander creupel ghebozen / is opghe-
 recht.

ARTIC. VI.

Van d'eerste beletsel der Broederschappen.

Mer dien vertreder van alle dat
 Meerlijck ende deuchdelijck is / den
 duppel / vpant van des menschelijcke ge-
 flachts

Nachts/ gheboelende nu inden beginne
 dat de gedenckenisse des lydens ons Hee-
 ren Jesu Christi/ dooz t welck alleen wy
 teghen alle sijn listen beschud worden/ en
 bzeken sijn dzeepghementen / inde herten
 des menschen alle daghe meer ende meer
 soude verweert worden/ als te weten/ die
 dooz Gods ingewé begommen zijnde/ ende
 sijn maiestept aengenacem/ veel mensche
 tot hem trecken soude: soo heeft hy hent
 begheven om die te weiren. Ende ten eer-
 sten heeft hy in de herten des grootere
 een ghedachte/ als een vnzijn/ verweckt/
 de welcke hy oock dooz het toestemmen
 van gheleerde mannen hem heeft ghe-
 pijnt te verstercken. Want eenighe sep-
 den datter niet alleen seven Weeden ghe-
 weest en hadden/ maer meer: ende dat de-
 se die in dit ghetal vande sevenen begre-
 pen waren/ niet en waré de meste maer
 datter andere gheweest sijn veel bitterder
 ende mopelijcker/ ende over sulcx meer-
 der eere weerdich : sommighe wilden
 houden staen datter maer eenen en was/
 ghedurich ende onverschepden. Sy
 brochten by Vincentium / ende Ala-
 num: de welcke meynen datter hon-
 dert gheweest sijn ende vijftien.

Sy brochten oock by / ick en weet
 It 4 wat

wat/andere boeckens/inde welke gheschreven staet van vijstien. Daer werden oock by gecrocht Bonaventura ende Hilarius/die elck maer eenen Weedo en verhalen/maer verscheyden/ gelijk dese seiden.

Ten lesten soo verre is ghegaen de obstinaetheyt der gheender die dese Godsdiensticheydt bestreden / dat sy tot bescheuringhe van hunne inghedroncken boosheyt / bewimpelende hunne boosheyt met het decksel/van te stryden voor de waerheyt / dat sy naer de universiteyt van Leven/ tot het Collegie der Theologanten oft Godt gheleerden hebben ghesonden / bevelende hun dat sy tot wtropinge van desen nieuwen Gods dienst ende Broederschap eenich slot vande Godts gheleerde soude moghen vercrighen : hoe wel sy wel wisten dat den voorsopden Bisschop van Wrecht Heer David van Burgundia / eer hy dese Broederschap hadde bevesticht ende gheconfirmeert / de gheheele sake hadde laten ondersoecken by mannen die gelcert waren/ ende in dusdanighe saken herbaren op welker raet en authoziteyt stucnende hy hadde de confirmatie ghegheven.

Maer

Maer op dat de hertneckighe boosheyt ende het onbeschaemt ghemoet van luttel persoonen niet beletten en soude de Godvruchticheyt van vele: Item op dat de ghene die t'goet exempel van hunnen Prince naer volchden niet en soude afkeeren / ende de crancke turberen; soo hebben de ghene die der Hepligher Maghet dienst wt een oprecht herte/ ende onwechelijcken peber omhelsden/ende dese nieuwe maniere begheerden voor te staen oock eenighe ghedeputeert naer Louen/ die oock de Godgheleerde soude te rade gaen: en voor de waerheyt der voorgehouden Godtsdienstichtheit soudent syden teghen hunne teghenpartye / die welcke nu alreede was vertrocken: Welcher loofheyt ende voornemen/ Willende wederstaen/ hebben de selve God gheleerde ghebeden / dat indien sy in dese sake iet vondē dat diende verbetert te sijn/ dat sy t' selve soudent willen verclaren/ ende ooc affsnyden: voortsbrenghende alle t'ghene dat te voren by den voorschreven Bisschop ghedaen ende van beyde zijden by ghebrocht was.

In welke Collegie alsoo den principalen was den Eerweerdigen Vader in Christo Jesu Adrianus / ender den

Titel van Sinte Joannes ende Paulus der Heyligher Roomscher Kercken van Vertuffen Cardinael: sy hebben gheantwoort / dat sy anders niet en wilden antwoorden dan t'gene sy hunne teghenpartye gesept hadden: te weten dat sy gheene redene en bonden om het Broederschap / met sijne statuten ende wetten / te crencken maer wel te bevestighen; ende hebben alsoo dese onse gedeputeerde / vercregen / hebbende t'ghene sy begeerden / ende blij van moede laten gaen.

ARTIC. VII.

Item van t'slot ghedaen in eene questie diemen inde schole Quodlibetica noempt door den Bisschop van Salubrien, teghen de Broederschap, met instellinghe der Miraculen, door d'Officialen der plaetsen geapprobeert.

Als doen ooc den Eerw. Bisschop vā Salubrien voorsept vermoedende t'gene datter op handen was / op dat het dupvels oncrupt / de Maechdelijcke instellinghe niet en soude bevercken / ende niet haer seijn bederven / ghelijck hy een seer gheleert man was / ende hooch van moede / heeft van dese sake sommige frap questien

gnestien by een ghestelt/ende die selve aen
 uwen alderdoozluchtichsten Vader die
 opghedraghen: waer mede hy dese instel-
 linghe met seer crachtige slot-redenē be-
 besticht/ende de valsche lasteringhe ende
 opwoyngghen der tegenpartye verplet/
 ende met machtighe redenen wederlept:
 heeft oock daer by ghestelt de voorsede
 Miraculé/dooz mijn Heer den Proviseur
 ende Deken van Doornen (in wiens juris-
 dictie oft gerechticheyt sy ghebeurt wa-
 ren) gheapprobeert zijnde.

ARTIC. VIII.

Vande voorschreven Miraculen door
 den Bisschop van Wtrecht, met nieuwve in-
 formatien vvederom bevesticht.

Ende op dat de sake niet en soude schij-
 nen superstitieus te sijn/ onder volck
 ghestropt dooz luttel persoonen daer niet
 veel op te stuenen en waer/ soo heeft den
 voorseden Bisschop van Salubrien/wt
 goeder herten beweecht zijnde/den vooz-
 ghenomden Proviseur van Doornen ge-
 deputeert/met ettelijcke vā sijn Collegie
 om de Miraculé anderwerf tonden vragē
 tōder soekē sijn op eē nieu vāde waerheyt

informatie te nemen / ende tonderbza-
 ghen: ende dat sy de persoonen aen de
 welcke de Miraculen gheschiet waeren
 tot hui gheroepen hebbende / hem
 van als rappoort souden doen: op dat hy
 met versoekinghe van treffelijcke man-
 nen zijne raeden / de saecke mocht wel
 doorhandelt ende bekent worden: oft
 men te weten / de Miraculen sonder
 eenighe perijckel van Godtsdiensticheyt
 inde Sermoonen die tot den volcke ghe-
 daen worden / soude moghen openbaer-
 lijk verhalen: ende als de waerheydt
 nu vast ghenoech was (want sy was
 met ghevoerhde ghetuyghen bevesticht/
 endet'hoonde haer selven) soo heeft hy
 sententie ghegheben: datmen over al
 in sijn Bisdom dusdanighe Miraculen
 soude opendaerlijk vercondighen: be-
 ghinnende inde Stadt van Wtrecht /
 inde Cathedrale Kercke selve. Welcke
 sententie inhout / sal licht om vinden sijn
 inden Boeck der Miraculen / die over al
 ghelesen wordt.

ARTIC. IX.

Vande mededeelinghe der biddende Or-
 denen, ende der benedictijnen.

De

De Benedictinen / Minder broeders / Breuck-heern / Carmeliten en Augustijnen / naerdenmael sy de insettinge vande voorszeyde Broederschap onderforcht hebben : op dat sy de selve devotie dieper in der menschen herten drucken souden / hebben aen alle den ghenen die in dese Broederschap geinrolleert zijn / present ende toecomende / soo Vrouwen als Mans / ghegheven mededeelachticheydt van alle Missen / Gebeden / Goddelijcke diensten / Waeckien / Meditationen / Traenen / Suchten / Penitentien / Disciplinē / Wasten / Abstinentionen / Studien / Ghehoorsaemheyt / Predicationen / Arbeyden / ende van alle andere goede Wercken / die door de Religieusen der voorszeyder Ordenen / de gheheele werelt door / met Gods gratie gheschieden : ende hebben de selve grateuselijck toegelaten ende ontfangen tot alle weldaden / bystant / geestelijcken troost / die sy van malcanderen genieten / soo int leven als inde doot.

ARTIC. X.

Vande dichtinge der getijden ende vanden sanck.

B alle dese dinghen is ghecomen het
 toestemmen van groote Manné dooz
 geleertsept/dignitept ende deuchdelijcke
 manieren vermaert zijnde / die dooz be-
 geerte van dese nieuwe insettinge te ver-
 bozderen / geschreven ende gedicht heb-
 ben / eenen dienst der ghetijden ende der
 Wiffen/ het welck te Romen/ te Came-
 rijck/ te Duwap/ te Deventer/ende by-
 cans gheheel Hollandt dooz / ende in an-
 dere Steden en Provincien gecelebreert
 wert : hopende datter metter tijdt eenen
 Feest-dach vande Maechdelijcke com-
 passie inde Catholijcke kercke opgerecht
 sal worden : want sy ghevoelen alsoo/
 dat de Maechdelijcke pijnen sonder de
 gheheele droevighe historie des lydens
 Jesu Christi / niet en soude worden be-
 dacht : ende merckten daer by datter niet
 crachtigher en is / om de sonden te belet-
 ten/ de deuchden te verboerderen/ als de
 ghedenckenisse des lydens ons Heeren
 Jesu Christi : soo den Propheet sept/
 Met eene ghedenckenisse sal ick ghedenc-
 ken, ende mijn ziele sal in my verdvijnen :
 Hebben dan desen dienst ghedicht op dat
 eene so goedertieren weldaet/ de geheele
 N. Kercke dooz mocht verbreydt wor-
 den/ende haer wtstozten tot alle volcken:
 op dat

op dat het oock alsoo gheschieden soude/
 dat de aldersupberste Maget / met desen
 nieuwen dienst aen haer ghedaen / de be-
 scherminge des menschelijcken geslachts
 by haren soon soude op haer nemen : en
 op dat den aldersoetsten Iesus siende dat
 hy oock in sijne heylige Moeder gediend
 werde / met een toeghenepchde ghenade/
 sijne granschappe / die hy op ons heeft/
 soude aflegghen . Doch onder alle de
 diensten oft ghetijden die van verschep-
 den persoonen ghedicht waren / ende dooz
 het bevel ws Vaders ghevisiteert van
 den Bisschop van Besanson / ende mijn
 Heer van Salubzien : item dooz de Gaer-
 diaen der Minderbroederen binné Mec-
 helen / ende andere frape gheleerde Man-
 nen / is oock ghesonden ende ghepresen-
 teert gheweest t'gene dat by een ghestelt
 heeft / ende neerstelijck naer de maniere
 vande Roomsche Kercke ghedicht den
 eerw. man Meester Peeter de Manso/
 alsooen Deken vanden Briel ; het welck
 was in hem hebbende Antiphonen der
 Vesperen / der Laudan en Nocturnen :
 item Versiculen / Responsozen / soo lange
 als corte / en Capitulen getrocken wt de
 H. Schryfture : daer en boden de Les-
 sen waren genomen wt de woorden van
 verschep-

verschepde heplighe gheleerde mannen : te weten / inde vijf eerste lessen / werden verhaelt de vijf eerste Weeen : inde seste lesse waren de seste en de sevensten Weedom begrepen ; de sevenste / achtste ende negenste lesse was vande Homilie van S. Augustijn op de woorden der H. Apostels Johannis. Messens t'crups Iesu stonden Maria de moeder Iesu, &c. **W**t alle d'ander dan is dit Officie met de Misse / boven alle andere Officien ende Missen die daer gemaect waren / aengenaem en ghecozen gheweest.

Ende t'voorzeyde Officie soo wtberco-
ren / is soo haest alst mogelijck was met
groote neersticheyt op choorsanck gheor-
donneert door mannen die hun van dien
sanck wel verstonden : met gelijcke neer-
sticheyt ende haest hebben alle de gene die
desen sanck ghemaect hadden / den selven
tot de Musiciens ws Doorzuchtichsten
Vaders ghebracht : ende het is al neer-
stelijck ondersocht / ende meestendeel al
voorz lofweerdich gehouden / soo wel van
den voorszeyden Archb-bisschop van Be-
fanson ende den Bisschop van Salmbren /
als van andere die dese dinghen verstaen.
Maer onder alle heeft wtgestekē voorz de
beste t'ghene ghecomponeert hadde Heer
Peeter

Heeter du Wez Broost van Condee; die in dien tijt een man was principael in die conste; ende daerom heeft hy oock betere per type boven d'andere verdient.

Noch de hope die wy te vooren hadden en heeft ons niet bedrogen: want t'selbe Officie en was nau te voorschijn ghecomen / als subitelyck alle die vanden Landen / hebben t'selbe niet beyden armen / toestemmende oock de Bisschoppen / als een seer heplich dinck / ontfanghen: ende vele Collegien hebben sekere daghen toegeeygent / om dat jaerlijcx te selebieren / de welke noch op den dach van heden / op hare manieren worden onderhouden.

ARTIC. XI.

Item vande boeckkens, tot ondervvinghe der simpelē ghemaect.

Mer op dat dese insettinge / soo ghesluckelijck begonnen / beschreven soude worden / ende door verclaringe van treffelijcke mannen soude worden verciert / ten lesten den voorsunnighen man Heer Jan van Furne Canonick regelier te Groenendael / Prieur ghesosen zijnde van S. Maertens binnen Loben / ende sommi-

sommige andere gheleerde Mannen vol
 van Godtsdiensticheyt / soo wel Reli-
 gieußen / als andere / hebben boercken
 wtghegheben van het onderhouden des-
 ser Broederschap / ende hebben daer in
 gheleert de manieren om de Maechde-
 lghe Wezen te overdencken ende te con-
 templeren / ende te bidden in verschey-
 den talen / op dat sy door alier menschen
 handen soude passeren : De welcke nae-
 maels met de voorszeyde sluyp-redene
 diemen Quotlibetica hiete : Item met
 het Officie / ende met de voorszeyde me-
 dedeplinghe der verdiensten gedaen van
 de Ordren / sonder ghetal ghedrucht zijn /
 ende door de gantsche gheheele werelt
 verspreet.

ARTIC. XII.

Vande bevestighen des Paus, ende van-
 de instellinghe der Statuten inde selve
 brieven.

Ende als dese instellinghe / gelijk eenen
 vruchtbaeren wijngaert met soo ghe-
 luckighe vruchten hare rancken over al
 verbyeyde : ende niet alleen uwe Prins-
 dommen / maer ooc de aenpalende Lant-
 schappen ende naestliggende bedeckten :
 op dat

op dat het bedroch ende den rijt des boosen Satans / dese instellige vol van liefde niet en soude verbalschen oft veranderē / oft datse niet tot winninge en giericheyt en soude ten lesten verkeerft worden / soo ist seer heplichlyck van uwe Vader / die voorwaer een Coninck was / nopt ghe-noech ghepresen / ende met rijpen raede boorszien / dat de commissie om te confirmeren dese instellinghe / door de Pauselijche macht die Alexander de seste ghejont hadde / soude overghegeven ende belast worden aen den Deken der kercken van Sognie.

Maer want moghelijck de teghenpartije boose menschen wesende / souden naemaels hebben willen maligneren ende booz eene blauwe reden by brengen / dat de Stadt van Sognie niet vele geleerde Mannen en heeft / ende datmen daerom / als in eene dupstere plaetse de saecke der confirmatien oft bevestigē / al willens aē dese hadden bevolē ende toegedragen: op dat alle oorzake van lasteringhe den quaden tongen souden mogen ontnomē worden / so heeft den selvē Deken den last der commissien / overgegeven ende gesubdelegeert aen dē eerw. man en Heer Meester Paulus de Porta / Deken van Konst /

een

een seer gheleert man / woonende binnen de Uniuersiteyt van Louen / ende in dusdanige commissien wel erbaren.

De welke het ampt van dusdanighe subdelegatie of onderbevel aenbeert hebbende / ende oversien / wel verstaen / ende ondersocht hebbende de statuten van dese nieuwe Insettinghe oft Broederschap : daer by oock ghevoecht hebbende rijpe en neerstige kennisse / ende sochtvuldich ondersoek deser saken / tot hem oock ghenomen hebbende raet van gheleerde Mannen / die aldaer ghenoech zijn : ende alle dinghen ghekeert / ghewent ende geroert hebbende die dese saake souden moghen oft omwerpen oft bevestigen / ende bysonder dat vele onder de gene die hunne namen in dese Broederschap hadden laten aenschrijven / voor hun hadden genomen Capellen ende Outaren op te rechten / op dat dit werck eeuwich soude wesen / ende wilden de selve met giften besetten ende bercieren : Hier en boven oock eenighe renten laten voor t' celebzeren ende instellen des Goddelijcken dienst die daer soude gesongen worden. Item / om de jaerghetijden der overledene Medebroeders jaerlijcx te onderhouden : welke al te samen werden seer ontstelt door den seften

Artickel

Artickel der voorszeyder statuten / die
welcke alle winninghe is verbiedende/
breefende dat sy hierom de verdienste des
Broederschap ende de mededeplinge der
goederen niet en souden genieten : Hier-
om hebben dickwils ghebeden ende seer
gearbeeyt / dat den subdelegaet desen sesten
Artickel soude willen veranderen.

Soo dan den subdelegaet als hy dese
dinghen elck int bysonder wel bedacht en
ondersocht hadde : voorsz al aengheroepen
hebbende de mogentheyt Gods almachtich/
der ongedepder Drieuldicheyt / en
de hulpe der onbevleeter Maegt / so heeft
hy eerst inden naem vanden Paus de voorsz
seyde Broederschap met alle haere statu-
ten ende ordonnantien gheconfirmeert.
Ende op dat hy voldoen soude ende satis-
factie gheben aen de voorszeyde Fonda-
teurs / ende op dat den teghen-sprekers
geen oorsake ghegeven en soude worden/
de voorszeyde Broederschap / met hunne
ordonnantien te quellen / oft bemurmur-
eren met opsprake tegen hun / soo heeft
hy inde plaetse van het seste statuyt een
daer by gevoecht / ende van het seste t' se-
venste gemaect / gelijk hier volcht.

Te weten : Ten eersten / Dat d'instel-
ders der voorszeyder Broederschap ordon-
neren

neren ende willen dat alle Christgeloovighen / tzy Mans oft Vrouwen / Clercken Lecken / oft Religieusen van wat Oorde die oock souden mogen wesen / oft ander leven leydende / ander officien oft staten bedienende / in dese alderdevootste en alderheplichste Broederschap / geheel om niet / ende sonder eenich gheldt te betalen sullen ontfanghen worden / oft dooz hun eygen macht / de selve mogen ingaen en die aenbeerden / soo dat het niet geoorloft en is yet eenichsins te gheven oft te ontfanghen voor de inschrijvinghe / herschrijvinge / intreden oft wtscheyden.

Ten tweeden / dat eenen pegelijck wese in dese Broederschap / sal gehouden zijn eens oft tweemaels ter weken / te overdencken / de seven Weeen der alderheplichster Maghet boven vermeldt / en alsoo dickwils oock seven Vater noster ende Ave Marien lesen / ende dat alle de ghene die van dese Broederschap noch leven / oft nu overleden zijn / sullen deelachtich worden van dit overdecken ende van t'lesen deser ghebeden.

Ten derden / dat indien peimant mogelijck oft dooz sozgelooft / oft dooz al te vele affairen van tytelycke dingen / achterliet dese meditatie oft ghebeden / die sal

sal weten / dat hy hier in gheen sonde/
 noch oock geen daghelijckse en heeft ghe-
 daen : maer alleen dat hy alsdan dese
 deelachticheyt der Broederschap sal moe-
 ten derven / voor dien tijdt als hy al dus-
 danighe oeffeninghe van mediteren en-
 de Bidden achterghelaten sal hebben :
 Welcke versumpelijckheyt hy sal conuen-
 naemaels verbeteren / wederkeerende
 tot de voorszeyde oeffeninge / ende tot sijne
 ghewoonlijcke devotie.

Ten vierden / dat een pegelijck op wat
 tijdt oft ure / ende op wat plaetse hy de
 voorszeyde meditatie ende bedinge begaet /
 can de vergheldinghe ende loon deser al-
 der-heplichster Broederschap wederom
 becomen.

Ten vijfden / dat soo indien yemant
 dese meditatie ende gebeden alle weken
 twintich reysen oft meer sal willen be-
 oeffenen voor sijne vrienden / tzy de selve
 levende zijn bupten dit Broederschap / oft
 overleden / nemmermeer in dese Broe-
 derschap gheweest hebbende ; sal vermo-
 ghen de selve deelachtich te maken / aller-
 der verdiensten / ende hemelscher beloo-
 ningen deser Broederschap.

Ten sesten / dat men tot bevestinghe en
 wasdom der Goddelijcken dienst der se-
 ven

ben Weeen/dienen t'elckē jaer/s'daechs
 booz Palmensondach doen sal / oft ist als
 dan iet ghelegghen / naer Daeschen / alst
 best sal connen gheschieden : ende booz
 twee jaergetijden die tot vercoelinge der
 afljvigher Medebroederen alle jare ghe
 daen sullen worden/d'eene/te weten/ter
 stont naer de Hemelvaert / d'ander/ naer
 Lichtemisse / feest dagē der selver Ma
 ghēt. Item/booz fundatie van Wissen/
 booz begiftinghe der Capellen/ ende booz
 onderhoudinge der Outaren ende Orna
 menten / dat het eenen peghelijcken van
 dese Broederschap wesende / gheoorlooft
 is/ aelmoeffen/ naer sijn devotie te ghe
 ven : alst ommers niet en gheschiedt om
 d'inschrijven/ herschrijven/ incomen oft
 afschepden in oft wt der selver Broe
 derschap.

Ten seivensten/wert geordonneert/dat
 s'indien pemant mogelijk in toecomenden
 tijden (dat Godt verhoede) met dese
 Broederschap sijn profijt soude soecken
 te doen : ghevende oft ontfanghende yet
 booz sulcx / die sy van stonden aen/ wtge
 sloten wt de selve Broederschap ende
 mededeelinghe haerder Gheestelijcker
 goederen.

Welcke confirmatie/als vooz gheseyt
 is wederom oversien zijnde en afgedaent
 oft gheexpedieert aendenckende den be-
 nijder der menschelijcke salicheyt/ hoe
 profijtich de selve soude wesen / en niet
 hoe grooten schade sy zijne helle was
 dreyghende / heeft hem terstont tot sijn
 ghewoonelijcke listen ende aenstellen ge-
 keert: en aenghesien hy tegen sijnen danc
 lept onder de voeten der aldergloriosooste
 Maghet/ heeft hem begheben om dit al-
 derheplichste werck om te stooten: ende
 heeft eerst in gheblasen inde herten van
 sommighe quaetwillighe. Ende tot alle
 boosheyt bereyde menschen / die hy tot
 instrumenten zijnder boosheyt vercozen
 hadde/ ick en weet wat loose trecken/ en
 listighe woorden/ die welcke hadden mo-
 ghen inde herten der Christgheloovigen/
 bysonder der ongheloorder/ materie van
 achterdincken inbrenghen: ten eersten/
 segghende/ dat het getal der seven Weeen
 niet wel en pasten / datmen int ghetal
 misten.

Item datmen niet en wist: oft dese
 smerten die gheteelt werden/ ende om te
 eeren voozghestelt de alderbitterste wa-
 ren / oft meer eenighe andere / vande
 welcke inde instellinghe niet gheroert

oft vermaent en werde. Ende aenghesien dese sake soo twyfelachtich oft onseker was / dattet beter waer de blyfschappen te eeren / ende tot Godsdiensticheyt te treckē aen de welke niemant en twyfelden. Doch onder dese ghevepnde heplicheyt / schuyplde bedectelijck eene schandelijcke boosheyt : want aenghesien dat de Maechdelijcke droefheden / sonder ghedurighe bedenckinge des lydens ons Heeren Jesu Christi niet en konnē overlapt worden / soo ghebeurdent dat de ghebdencknisse haerder droefheden gheweirt zijnde / oock wech ghenomen soude sijn wt de Herten der Christghelovighen / de alder-vruchtbarichste memorie der wonden ons Heeren Jesu Christi. Doch dit oncrupt saeyden sy over al hepmelijck. Want van het licht der waerheyt overstreden zijnde / en dorsten dese dinghen int openbaer niet seggen / noch met eenighe openbaer disputatie hun opinie bevestighen: want dit wert hun terstont tegen opgeworpen.

Den oorspronck ende oorsaeck deser afgunsticheyt teghen de voorszeyde Broederschap / ten eersten opsien / ghelijck sommighe gheboelen / heeft gheweest gericheyt. Want die quaetwillige sien-
de dat

de dat het volck door dese nieuwe maniere van Godsdiensticheyt boven maten seer onsteken wert / soo hebben sy terstont hui bedorven ghemoet tot winninghe ende vuplicheyt ghekeert: ende hebben hun ghepijnicht van een soo Heylige instellinghe te voeden den Mammon der ongherechtigheyt / smackende naer de prope ende naer het ghelt van de welke dit aldergodbzuchtichste Broederschap altoos / van sijnen beginne af seer hadde gheschroomt / ende tot noch toe houdt sijne onnoosele handen van sulcx onbeblect: Hierom door t' Broederschap bedwonghen zijnde / oock ghestraf wesenide van hunne Goddeloosheyt sijn vande selve alendelijck ghequelt / sonder eenighe hunne winninghe oft profijt.

ARTIC. XIII.

Vande Leecken die soo veel beletselen qualijck nemen, en vande schouspelen hier teghen ghedaen.

Mer als de vrome voorvechteren der voorsepder H. Maghet / by sonder de Leecke persoonē seer qualijc namē / noch en condē ghelijden / dat een soo Heylighē werck met soo veel aenballigen ende lusticheden t'samen oock opspraken der achterclappers bestreden werde / soo

hebben sy doen dichten in duptschen rijm de seben Weeen/op dat sy die in openbare schou spelen: inde stede van andere comedien oft fabelen/den volcke verthooren ende elcken wel battamentsgewijs/ten aenschouwen voortstellen: ende boven de nootsakelycke personen hebben sy geordonneert int verthooren / twee vermomde als verraders ende dienaers des dupbels/den eenen hiet den inblaser van t'quaet / den anderen beletter van t'goet:die welcke naer elcke weedomme/door t samen sprake verhaelden: te weten den inblaser van t'quaet / t'goet dat hy vreesde wt dese Broederschap comen soude: ende den beletter des goets/ vermeette hem vande aenstellinghen die hy wtrechten soude om t'goet te beletten/ ende beroemde hem oock dat hy tot sulcx veel leerbaer iongheren gheleert hadde.

Alsdan dese droeffheden voor alle personen/ int rijm ende duptsche ghedicht als boven ciereghck ende cortelghck ghesfelt ende ghemaect waren door Jan sineerkim ende Jan Berchenal Brusselaers in dese conste wel herbaren/die nae de manieren van dese Landen Rhetorizijns ghenoeijnt worden. Ende met redenen

redenen ende authoriteyten der Heplighe Vaderen over al wel ghelardeert / soo heeftmen de selve int openbaer vooz den volcke in schouplaetsen hier toe ghemaeckt / int luyde opghesept ende verthoont.

Ende de boossepde Leecken seer stant-
 aftighe nieuwe voozberjteren der Heplighe Maghet / hebben met vierigen gemoete in openbare schouplaetsen / ende over al in dese Landen / de droeffheden der Maghet speelsghewijse verthoont: niet alleen bewysende met woorden ende figuren / dat dit de principaelste oprechte droeffheden waren: maer oock dat de Broederschap daer op begonnen seer wel geordonneert was. Ende vooz de voozsepde t'samenprake / ende vermomde personen / als raet scherende / soo ontdeckten sy het menichvuldich bedroch / listen / loosheden / ende vonden hunderbenpde teghenpartije. Want den inblaser tot het quaet redenen ende autoriteyten opworpende / leyde vooz ooghen de opinie der goetwilligher met breefse ende met droeffheyt sijn relaes doende. Ende den beletter des goets / ter contrarien heeft alle de vonden der quaetwilligher oock bpghebzocht.

disputeerden/ sonder slot/ tot elcke Wee-
domme vertrocken sy hunlieden. Dooz
welcke schouspelen sijn de quaetwillighe
soo beschaemt / dat sy niet hoerken ghe-
noech ghebinden en connen om huij te
verberghen.

Maer alsoo de Medebroeders die al-
toos besich waren om dese nieuwe instel-
linghe te verboorden/ anberwerfaen-
hielden : soo heeft Heer Henrick Macq
Canonick van Zeeland tot Mechelen/
die oock eenen fraeyen rijndichter was /
op een nieu genaecht de voorscpe de broef-
heden / met de figuren des ouden Te-
staments : ende met twee Auteurs
die inden beginne / ende vooz elcke broef-
heyt ende figure / voozhielden wat men
verthoonen soude / ende de figure den
volck wt leyden : waer in sy bedekte-
lijck weder leyden ende straffen alle boof-
heden / ende aenlegghinghen der quaet-
willighen / daer by voegghende seer goe-
de redenen/ ende autoritepten der Heyl-
lighe Vaderen.

Ende want dese Weeden dooz den vooz-
scpden man seer gheleerdelijck ghedicht
waren / ende constelijck om overluyt
te verhalen / ende in figuren te vertoo-
nen / soo heeft de gheheele Stadt van
Mechel-

Mechelen ende eenen peggelijcken **Woz**
gher voor sijn selven alle sijn conste ende
hulpe toeghesep / om t selve schouspel
te verboorden : soo datter voor dien
tijt noept soo Heerelijcken schouplaetse
binnen Mechelen ghesien en is. Tot
het welck uwen **Vader** verghefelschapt
met alle zijne principale hovelinghen /
Item metten **Cancellier** ende **Maetshee**
ren / ende andere groote ende gheleerde
mannen / vande onligghende steden /
sijn ghecomen / alwaer ontalijckē tra
nen ghestort sijn.

Ende hoe wel dit vertooch vijf uren
lanck duerde / nochtans ten was niemā
den verdrietelijck oft moepelijck / noch
doch uwen **Vader** hoe wel hy noch ionck
was : niemant en haecten naert eynde:
Iae ten was hun niet ghenoech dit eens
ghesien te hebben : soo dat / door sijn
bevel / ende doort groot bidden des volcx /
die thoonden dat him seer wel bevallen te
hebben / die **Stadt** van **Mechelen** be
dwonghen is / de tweede repse dit schou
spel te vertoonen waertoe so geweldigen
volck gecomen is / dat de merckt te cleyn
was.

ARTIC. XV.

Vande onnachsæmheyt der gheleerde mannen, om dat sy niet gepredict en hebben.

Gheleerde mannen/ so wel Geligteusen als andere/ siende dese vertoonighen/ waren van advijs dattet beter soude bestamen de droefheden der Maghet inde Kercken ende Godshuyssen te prediken/ dan deselve in dusdanighe schouplaetsen wt te roepen: ende dat men alsoo best/ op de quaetwillighe vonden soude verantwoorden: nochtans sy en mispresen niet als quaet/ t' gene de Leecken gedoen hadden. Maer sy beschuldichden hun selven van hun onnachsæmheyt / dat sy hier in niet ghearbept noch dit ghepredickt en hadden: want sy saghen dat sy niet alleen vande Leecken/ maer oock van God met Miraculen voorszomen waren. Ende onder hun zijnder sommighe gheweest die hunne Sermoonen by gheschifte gestelt hebben/ op sijn orateurs/ te weten Meester Marten Roebaert van d'Ordre van Sinte Augustijn heeft geschreven thien Sermoonen/ negen vande Weeen/ ende het thiende vande Miraculen seer geleerdelyck

delijck ende neerstelijck schryvende: nemende vooz synen theem, Wien sal ick u gelijk maecten, en u vertroosten Maget dochter van Sion, &c. **Mr. Jacobus Rogiers** Onderpastoor te Kerpmerwale / heeft oock seven Sermooenen gheleerdelijck gemaect / nemende vooz eenē theem / door vvs selfs ziele sal een svvert gaen, een ander heeft een Sermoon bande Weedommen beginnende vooz theem / Ghelijck een uytvercoren Mirrhen, maer dit en wort niet ghebonden / inimers luttel zijnder diet hebben.

ARTIC. XVI.

Vande schult der Borgherlijcke oft Inlandtsche oorloghen, ende der oploopen, ende vant ophouden der selven.

Alder claer schijnenste Prince wie heeft doch de schult ghehadt dat de boozsepde opzoericheden ende inlandtsche oorlogen onder u volc soo langen tijt ende soo wreedelijck geraest hebben / en dat sy so vele eeuwen geduert hebben: u Vader? oft uwe Ouderen? oft het volc? vooz waer ic en mepne niet / dat dit te wijten is uwe Vader / die alsdoen noch ionc was. Was hy onnossel wien sullen wy de schult dan op leg-

opleggē: uwo anderen en r samen de geestelijcheit en ooc het volc? Ic vreesse vooz waer dat het eē gemeyn schult was/wāt de straffe is over al uut gemeyn gecomē? Ende van waer sijn ghecomen sulcken remedien/die/ op staende voet/ ons hebben gheholpen. Wie heeft God die vergramt was ghepaeyt? Wie heeft sijne gramtschappe gheblust? Doozwaer wy en hebben gheene redene om te dencken/ dat de gratie van soo barmhertighe ghenade wt den menschen ghesproten is: maer wt de fonteyn der liefden / wt de al te grooten goetheit Christi / is spr gebloten/die mogelijc aensiende/den duc sijns volcx/ met soo vele nederlaghen geverst ende vernedert zijnde ende d'onnooselheyt ws Daders aenmerckende/ heeft tot een ghenesinghe der wonden/ als een plaester ghebruycht / ende als een aenghenaem sacrificie / de voozseyde meditatie/ende maniere van bidden/op dat hy dooz dese meditatie de ghedenckenisse zijns lydens inde herten der menschen soude vernieuwen ende verberschen.

Dat uwe hoocheit nu doozpeynse/ hoe goedertierelijck God sijn gramtschap ons afgenomen heeft / en wat eene overbloedige en menigerhande bequamicheyt oft ghelegghentheyt hy ghegheven heeft/ om

versoent te worden/ ende hoe soetelijc dat
 hy ons een oorfake ende hope van vergif-
 fenisse door soo veel Miraculen ghetoont
 heeft/ ende thoont noch daghelijcx/ niet
 sonder sonderlinghe vermaninghe/ ende
 verwerklinghe van groote Vyincen/ ghe-
 brypckende hier toe oock uwē hoocheyt/
 aenghestien de voorszeyde Broederschap
 opghestaen is inde plaetse uwer gebooz-
 ten/ door d' instellinghe ws Vaders.

Want soo saen als de voorszeyde Broe-
 derschap / door schoonen wasdom haer
 schueten wt geworpen hadde/ soo hebben
 d' opzochteden de vlucht ghenomen/ de
 inlandsche oorloghen sijn nederghelypt/
 soo dat binnen luttel maenden de ghe-
 meyntheit wederom in ordre ghestelt is/ en
 alle onsupberheyt afghewist zijnde / u
 volck is meen goede eenicheyt veraccoz-
 deert/ ende heeft hem door ghehoorsaem-
 heyt aē uwē Vader versoent. Wat hadde
 den aldergoedertierensten God meerder
 gratie aē uwē Vader mogē doē/ dē wel-
 ken hy om de verdienstē der Maget ende
 haerder weedominē/ niet alleē beschermt
 en bewaert en heeft/ maer heeft ooc hem
 en sijn volck/ wt de handen zijnder vpan-
 den verlost/ ende vele Conincrijcken ende
 Vyinsdommen met ooc groote Prouinciē

ende Landen toegegeve. Heeft daerenbo-
 ven sijn ghebiet soo groot gemaect/ dat
 noyt Christen Prince sulcx en heeft gehat.
 Doorts wat heeft de aldergoedertieren-
 sten God u gedaen noch een kint wesende
 en heeft hy uwe Bisdommen en Coninc-
 rijcken / wijt en verre gheleghen niet in
 paps onderhouden (en alser soo veel by-
 anden teghen u gaecten / u beschermt:
 wechnemende van u als ghy noch bycans
 inde wiege laegt en schreyden/ uwen Va-
 der/ eenē alder rechtveerdichsten Coninc/
 wiens doot vande gheheele werelt be-
 schreyt is. Hy heeft u Spagnien bewaert
 als Ferdinandus was ghestorven.

Uwe alderheplichste Maesteyt pepnst
 nu / hoe aenghenaem dese Broederschap
 wesen mach aen uwen schepper / ende
 hoe groote dingen den Heer u ende uwen
 Vader gedaen heeft / ende wat groote
 dinghen ghy noch by God moocht ver-
 werben/ indien ghy danbaer sijt voor soo
 groote weldaden.

Een aldersekerste exempel ende seer
 claer teekenen moghen u wesen de Mi-
 raculen der Maghet die in het Boeck
 der Miraculen vande seven Weeen ge-
 schreyben staen.

ARTIC.

ARTIC. XVII.

Van her derde beletfel deser Broeder-
schap, gheheel onverfaeft oft vermetelijck,
ende vande sermoonen daer teghen ghe-
druckt.

Alle dese dinghen niet tegenstaende/
dien gheswozen byant des mensche-
lijcken gheslachts / die nimmermeer on-
slaept / maer is altoos wacker inde weer-
om quaet te doen / heeft wederom gesapt
een nieuwen onghehoorden ende seer qua-
den vout / om de herten der simpeler
menschen te bedrieghen / ende heeft tot
Rijsel doen prediken door eenen opghel-
sen / die seer gheleert wilde gheacht zijn :
Dat Maria gheen broefheyt ghehadt en
heeft ; teghen het N. Euangelie by Sint
Lucas int tweede Capitel / teghen den
gloriosen S. Hieronymus / tegen Augu-
stinus / tegē den aldersuetichsten S. Jan
Guldemont / den alderdebootsten Ber-
nardus ende andere heplige Vaders : De
welcke oock heeft derben ouersaefdelijc
sijne opinien houden staende / byden Lee-
ken / ende oock gheroepen zijnde om te
antwoorden / by den gheleerden. Ende
hoer wel hy beschaemt ghemaectt was /
Deen.

230 OORSP. DER BROEDERSC
ende sijne opinie niet en hadde conuen
verantwoorden / nochtans heeft stoutelijck
anderwerf t' selve gepredicht totten
Leeken. Hierom ghedaecht zijnde ende
overtuycht te Doozwick / is gedwongen
sijn leeringe int openbaer te wederroepē.
Tegen hem hebben oock de Predicanten
ontrent Bissel overlupde; wel bepepnt
gepredicht / bethoonende dat de D. Maget
is droevich geweest: En een onder hun
lieden / heeft seer gheleerdelijck ende int
coyt een Sermoon gemaect; beginnende /
Soo my te spreken staet vander glorioser
Maghet, soo Loff, soo triumphen, soo oock
droefheden die sy ghehadt heeft, devvile sy
in dit dal der miserien menschelijck leefde,
vele dingen comen my te voren, &c. Maer
nochtans / die pestilentielle inblasinghe
heeft veel quaets ghedaen / soo ick vande
Predicanten selve hebbe ghehoort / ende
hebbe experientie ghehadt in eene eerba
re deghelijcke Vrouw die gheromen
was van Bissel tot Byugghe / de welke
in mijne tegenwoordicheyt / heeft willen
houden staende / dat de Heplige Maghet
noyt droef gheweest en is / noch medelij
den ghehadt / noch gheen compassie
van het liden haers Soons / noch sy en
was van dese opinie niet af te brynghen;
ja

jae meer / watmen haer by bracht / sy bleef daer in ombetroerich door d'eerste ingheven.

Ten lesten den eertweerdighen Vader Heer Baudelwijn Vilant / een frap Doctor in de Godtheit / Bisschop van Sarrepta / ende Abt van S. Andries / van S. Benedictus orden / by Brugge / hoorende dat dit voorszeyde schadelijcke ingheven inde dozen der simpelē sterckelijck gheswoyelt werde; heeft eene corte resolutie conclusie vande voorszeyde questie seer neerstelijck by geschryfte wtgelept; ende claerlijck bewesen dat d'alder-salichste Maget Maria / siende met haren lichamelijcken ooghen ende verstaende het lyden haers Soons / waerachtige droefheyt in haer lichaem / ende een aldermeeste bitterheyt / in haer ziele gheleden heeft.

En int epude van sijne voorszeyde slotreden / so bidt hy uwe Serenissime Majesteit / hy smeect ende vermaent / dat ghy niet alleē en soudt beschermē / maintaineren en voozstaen / de voorszeyde Broederschap die uwen Vader ingestelt heeft / maer dat ghy u sout geweerdigē de selve als eenen oprechten Auteurs die te vercondigen / kennelijck maken / ende ober al
int

int licht te brengen : op dat ghy verdie-
 nen mocht met den grooten Coninc Da-
 vid te segghen : Ick ben van Godt eenen
 Coninck ghestelt op Sion. sijnen heylighen
 Berch, predikende sijn ghebodt. Op dat al-
 so uwe Majestept selve by Gods gratie
 ende by de mensche glozie / die niet ydelen
 sy vercrighen mach: waer door ghy uwe
 Gemeynte voorzigtelyck bestieren / wij-
 selijck / profijtelyck / sterckelijck ende seer
 magnifiekelyck / tot Gods lof / vermeer-
 deringhe des Geloofs / ende tot eene hee-
 relijcke vermaertheydt des naems van
 uwe edele afcompste / mocht bedienen
 goedertierelijck ende devotelijck gronde-
 rende ende volbringende / dat alderwijste
 woort van Salomon: Hoort mijn sone
 de leeringhe vvs Vaders , ende en verlaet de
 vvet vvs Moeders niet , op datter gratie t' u-
 vven hoofde come , ende eenen half-bandt
 aen uven halse. Remende vooz exempel
 dat de voozgaende Princen ende Conin-
 ghen / die inde oude tijden Godt ende de
 Hepligen gediend hebben / al waren eeni-
 ghe onder hun Heydenen / ende vzeemt
 vande oprechte Religie / nochtans hebbe
 daerom hunne gemeynte wel geregeert :
 hoe veel te meer sal uwe doozlichticheyt
 sijnen Vader naerholgende ende eerende /
 de Ghe-

de Gheimelynte regeren ende vermeerderen / Godt met u hebbende / die uwe raden ende wercken sal bestieren.

Soo dan de voorszende resoluttve conclusie (wiens titel is de sluytinghe der vraghen, oft de H. Maghet int lijden haers Soons pijn, droevich gevveest is? door den eervveerdigen Vader Heer Baudevijn Doctoer inde H. Godtheyt, Bisschop van Sarrepta, ende Abt van Sint Andries in Sinte Benedictus Ordre, uytghegheven,) **Begint aldus.**

Ter eeren der maghet Moeder Christi, en tot vermeerderinghe der Broederschap vande seven Ween, die sy ghehadt heeft, devvijle haren Sone, inden tijdt sijnder passie ende doot, in dit dal der ellende sterffelijck leefde, vvert geroert ecne vraghe, &c.

ARTIC. XVIII.

Van het vertreck des Coninx Philippus naer Hispanien; ende vande perijckelen op den vvech.

Voor het leste vertreck was Vaders naer Hispanien/ de voorszende vverschichtige liefhebbers seer beancxt ende besoycht zijnde/ om dat sy hē ter zee begaf/ op eenen tijdt die seer ongheleggen was/ om.

234 OORSPR. DER BROEDERSCH.
om te schepe te baren/ als te weten/ inde
Laumant/ die d'onghetjdichste is/ heb-
ben met hunne eyghen handen Landt en
erffelijcke goederen gheoffert / daer dooz
eene dagelijcksche *Mis*se ten eeuwigheit
tijden/ dooz de jonghe Coralen te singhen/
inde kercke van S. Salvatoris te Brugge
beset wert: op dat de selve kinderen/ als
onnoosele maechden / aenghenamen lof
aende *Maghet* singhen/ ende andere daer
toe nooden souden/ ende op dat sy de selve
Maghet souden beweghen / dat sy dooz
hare voorspraecke / welcke is het roer
daer ons gheloobe dooz bestiert wordt/
ende den ancker onser hope verwerben
souden by dien goedertierensten Godt.
Dat sy den selven uwen Vader/ als fun-
dateur deser *Missen* / met sijn aenhanck
bande baren ende tempercken der zee wil-
den bewaren / ende ghesont ende behou-
den inden gewunsten oever/ ende beger-
de haven leyden ende bestellen. Ende op
dat de Broederschap wt sijne memorie
niet wijcken en soude/ oft waer sy moge-
lijck dooz onbedachticheyt / oft dooz al te
groote becommeringen der wereltscher
saken vergeten / dat sy wederom soude
inde memorie ghebrocht worden. Een
van dese zelateurs Heer Gillis van
Delft/

Delft/een frap Doctoor inde Godthept/
 heeft sommighe Latijnsche dichten ghe-
 maect / die tot vermaninghe dienden/
 ende dese ghedrukt zijnde / heeftse uwen
 Vader ghepresenteert / die de selve seer
 danckelyck ontfanghen heeft / ende daer
 naer door gheheel sijn Hoff ghemeyn ge-
 maect : Beginnende aldus tot de dienst-
 weerdige droefheden der hepliger maget
 Maria/ Concklijche vermaninge door
 Gillis van Delft.

Wrecht Koninck hoe veel dructs / dees Maghet
 heeft beswaert /

W den Dreucht-schepper selfs / heeft sonder bleek
 gebaert.

Ende hoewel uwen Heer Vader inde
 repse seer wyede onweeren / groote va-
 ren/ en seer periculose drayende winden/
 bande rasende seer geleden heeft / ende de
 Plote verstroyt zijnde/ over de gantsche
 zee hier ende daer gedreven is/ en bycans
 van t'water overvallen ; nochtans door
 de bystant der H. Maghet / met alle sijn
 gheselschap/ buypen allen hope/ door eene
 sonderlinge gratie en gave Gods/ gelijck
 alle die daer tegenwoordich geweest zijn/
 ghetuycht hebben / is onghetuyt aen
 de have ghecomen : welke gratie/ oft sp
 wt sonderlinghe voorsichticheyt Gods/
 tot

236 OORSP. DER BROEDERSC.
tot een toetomende goet teeken / oft wt.
eene pure onberdiende gabe / oft van sijn
epghen verdiensten / oft hoe anders sy
gecomen is / sy en mochte nochtans noch
en behoorde niet te vergeefs voorby ghe-
gaen te worden : jae sy verbont groote-
lijck uwen Vader / tot groote danck-seg-
ghen : Want als de gaven vermeerdert vvor-
den, soo vorden de rekeningen diemen doen
moet, oock grooter.

ARTIC. XIX.

Vande vermeerderinghe der Broeder-
schap naer dit vertreck , ende van danck-
segginghe te doen.

N Aer het voorszeyde leste vertrec wt
Vaders / soo is de voorszeyde Broe-
derschap noch meer ghewassen / niet al-
leen door vermenichvuldighe der Me-
debroederen / ende in besettinghen van
Wissen / ende van Goddelijcke diensten :
maer in teekenen ende miraculen / op alle
plaetsen / ende bysonder in dese uwe Lan-
den herwaerts over : ghy o genadichste
Coninck met uwe Susteren daer present
wesede. Dooxtijts inde eerste W. Kercke /
om t' Gheloove te bevestighen gheschie-
dender teekenen : maer nu geschieden de
selve /

selve/ op dat t'ghene wy door t'gheloove
 vast houden/wy metten wercken souden
 beweecht worden te bethoonen dese tee-
 kenen / niet sonder groote verwonderin-
 ghe vande goetheyt Gods / nooden ende
 beroepen / eerst ende voor al u / o alder-
 soetsten Coninck / om te bidden ende ver-
 wecken u tot goede wercken. Indien
 ghy Godt bidt om voorzichtigheyt ende
 wijsheyt / de besettinghen der Missen en
 der Goddelijcker diensten / de ghemeyne
 ghebeden der Broederen ende Susteren/
 sullen u te bate comen / ende sulck een ge-
 bedt sal sonder twijfel / niet alleen goet
 zijn / maer oock Gode seer aenghenaem :
 ende ghelijck des oppersten Bisschops
 ghebedt / voor de Kercke die hem bevolen
 is / meer vermach by God / dan permants
 anders : alsoo oock het ghebedt des Co-
 ninck om voorzichtigheyt ende wijsheyt
 te verwerbe / om de Gemeynte die hem
 bevolen is te gouberneren / is ooc aengena-
 mer ende van meerder weerden dan pe-
 mants anders / en indien het gebet uwer
 Hocheyt aldus ghedaen / costelijck is /
 soo sal Godt oock sijne granschap (daer
 wy alle daghen indallen) door dese devo-
 tie laten sussen : maer ons traechteyt /
 eplacen / heeft ons nu over langhe te seer
 afghe-

afghetrocken vande viericheyt des Goddelijcken dienst ende devotie.

Hierom ist dat ick niet sonder redene/sochvuldelijck en vreesse ende en duchte/dat ons Godt vande aerstaende periculen niet en sal verlossen / oft dat hy onse weghen niet bestieren en sal. Soo dan uwe H. Majestept aenmerckie / ten eersten/wat dansegginge ghy schuldich zijt te betalen / vooz soo vele weldaden uwen Vader ende u gejoint ; ende hoe nootelijck het u is te bidden / ende het ghebedt der Medebzoederen te ghenieten / op dat ghy in alle periculen mocht bewaert worden / ende dat Godt uwe wegen belepde / aengesien u soo vele Coninckrijcken / Lantschappen ende Gouvernemen ten bevolen zyn. Ontellijckie vele oogen letten op uwe Majestept / vele herte mercken op u ; ende sy soecken alle aen u / hun eyghen hate / ende het gheene dat belaight de boozsejde Ghemeente / waer van ghy een Monarch gheheeten wordt / dat laten sy u ende uwe ghetrouwe besorghen : Welckie Ghemeente ghy sonder onderstant uwer Onderfaten / niet wel en cont gheregheren. Verstaet nochtans van onderstant / het welck met gherechticheyt ende benedictie vs volckis (die al
zijn

zijn sy benauwt / u nochtans met eenen
 al te grooten peber bevinnen) vercrij-
 ghen cont. Ende op dat ghy de benedic-
 tie niet en verliest / laet uwe ooghen zijn
 over u volck / ende weest altoos besocht
 voor hunne welbaert / ende zijt besocht
 te betalen / het ghene ghy van rechts we-
 ghen schuldich zijt / op dat de ooghen des
 Heeren u aensien mogen / ende sijn rechte
 handt u altijd gheleypden.

Voortwaer o Doorluchtichsten Prince
 ghy moet wonderlyck in u herte over-
 leggen / ende met ghedueringhe gedach-
 tensse overpepsen / dese bestieringe van
 Godt almachtich / die tot desen dach toe
 aen u ende uwen Vader soo vele welda-
 den bestelt heeft / ende seer mildelijck ge-
 geben ; want u heeft hy van d'wterste
 zee naer Hispanien ende Italien geroe-
 pen / u bescheuckende met soo vele volc-
 ken / soo vele Coninckrijcken / op dat ghy
 worden soudt een overhoofst / momboit
 ende beschermmer der Christelijcker Mo-
 narchie / ende der Catholijcke werelt.
 Ontwaect dan / ende aenmerckt by u
 selven wat Godt van u al vereyst ; aen-
 merckt de tiercelen uwer ouden / ende
 hunne loffelijcke Besten / welke in
 dien ghy insiet / daer en sal u niet ont-
 moeten /

moeten / dar t'ghene dat u tot heerlijcke
 Deuchden / met dappere spoozen voort-
 drijven sal. Die / om dat sy met Godt
 alsoo gheduerichlyck vereenicht zijn ghe-
 weest / het scheen dat God oock voor hun
 allen besozcht was: die dooz hunne deucht
 ende bzoornicheyt van seer clepne dingen
 seer groote ghemaect hebben / betup-
 gende ende belijdende dat Godtsdienstic-
 heyt / Gheloove / Trouwe / Gherechtic-
 heyt / fundamenten zijn der Coninckrijc-
 ken. Maer laet ons weder comen tot
 ons voornomen.

Niet langhe naer utwe verheffinge tot
 het t'sop der hoocheyt / o alder beleefste
 Prince de aenpalende Bisdommen / ende
 Bisschoppen van verscheyden natien in
 dit Neder-duytslant met utwe Majestejt
 handelende / als sy van dese Broederschap
 beschept gheloozt hebben / soo heeft een
 pegelijc van hun om s'eerste / dooz hun ep-
 ghen selven alleen ghemoveert ende met
 eendrachtelijck consent hen begeben / om
 met ober groote gheestelijcke gaben dese
 Broederschap te beschencken. Sy heb-
 ben allen de genen die de voorszeyde Broe-
 derschap onderhouden / soo dickwils als
 sy de seben Weeen souden mediteren / en
 seben Vater nosterx ende Ave Marien
 lesen /

lesen / oft den dienst oft Misse vande se-
 ven Weeen celebzeren / singhen / oft ho-
 ren / werden veertich dagen Aflaet ghe-
 geben; met wtsreckinge der selver Af-
 laten tot alle Bisschoppen ende hun On-
 dersaten. Ghelyck Jacobus ende Gui-
 lfelimus van Camerijck / Philippus ende
 Fredericus van Wtrecht / Erardus van
 Lupdick / Ludovicus van Doornick /
 Franciscus van Atrecht / Balduinus vā
 Sarzepta / Alphonsus van Corduba /
 Alphonsus ende Petrus van Pace / Jo-
 hannes van Salubrien / Johannes van
 Cheate / Franciscus van Bisimatre / Jo-
 hannes van Biriten / Johannes van Ru-
 ben / Stephanus van Parijs / Ainerus
 van Astorick / Alexander van Sint Do-
 minicus / Alopsius Maelianus van Tu-
 den / Claudius van Matisconen / Adria-
 nus van Rosen / Johannes van Bilbilen /
 Ludovicus van Mozinen / ende meesten-
 deel alle d'andere Bisschoppen ende Pre-
 laten.

ARTIC. XX.

Vant vierde beletsel deser Broederschap.

Noch hierom te min dien ouden ge-
 sworen vpart aller goet / ende on-
 versadelycken van alle quaedt / onber-
 mope

142 OORSP. DER BROEDERSC.
mopelijcken / oock als hy te vergheefs
quaet doet / hoe wel hy soo dickwils be-
roepen ende met clare redenen verwonnē
was / (als dickwils nu gesept is) siende
de voorszeyde besettingen der Missen ende
Godsdiensten ; en heeft daerom sijne boos-
se hoozen niet laten wederom op te ste-
ken / ende de monden der geender die on-
gerechtige dinghen spreken open te doen.
Soo dan / op dat hy de oozen der simpelen
menschen soude volblasen / heeft de gene
die qualijck tegen de Broederschap gesint
waren opgherucht dat sy wtbersten sou-
den in dusdanighe opspraken. Wat is dit
hoor een nieuwe maniere van doen ? wat
vremde superstitie is dit ? op wat gront ?
op wat fundament steunt sy ? wat kerc-
ke / wat vergaderinghe / wat collegie be-
lijt dese opentlijck ? Dit is den raedt ende
droom van oude Waukens / het is eenen
nieuwwen vont / door dolinghe ghedicht :
want waer dit van Godt / oft het soude
steunichept hebben van sijnen ouderdom /
oft door het aennemen van eenich ver-
maert Collegie / oft door eenige vermaer-
de plaetse / niet sulchs en cannen vinden
oft bybrengghen. Ist eene Religie / wat
gronden van erven / wat chynsen / wat
renten heeft sy ? Voorwaer die boose
mensche

menschen ende vanden der waerheyt ende der Godtvuchticheyt waren daer op wt / dat sy hunnen hoeck souden boreren / dat sy met Judas hunns borse souden vullen / dat sy de heylige Weedomme der Maghet tot winninge ende woeker souden keeren. Maer voorwaer d'eerste ghedacht der geender die dese dingen inghestelt hebben / is gheweest / dat dese Broederschap seer verze ende wijt wesen soude dan alle winninghe / ende gierighe contributien oft collecten : als te weten / hun begeerte was / dat sy alleen gelegen soude zijn in eene oprechticheyt des ghe- moets / niet van doen hebbende eenighe Kercke / Collegie oft Hutaer / dan sulcken leen als d'opheffinghe der herten / ende beweginge tot Godt / in eens pege- lijcks herte oprecht ende Gode toewijt.

Dit was het sweir dat de quaet-willige zeer dede / wāt vande andere Broeders- schappen / die van outs ingestelt zijn / heb- ben sy sulcken ghelot-feeften ghemaeckt / datmen / achterlatende den dienst om den welchen sy inghestelt zijn / anders niet dan van gelt en pepnst. Ende om dat sy sien dat hunne giericheyt / in deser Broe- derschap oprechtighe / onghekeert ende gestraft wort / ende dat hunne vuplicheyt

te voorschijn comt soo poogen sy hun niet
 dusdanighe frivole ende onsupvere op-
 werpingen. / de herten die al te licht ghes-
 looven inden strick te brengen / ende inde
 oude dolinge te houden / op dat sy gemak-
 kelijcker hunne begheerlijckheyt souden
 mogen boeten / ende de Godtsdienstic-
 heyt gebuycken als een woeker tafel.

Maer wat is dit voog eenellend? waer
 sal ick mijn clachte beginnen? want ter
 wijle ghy Dince zijt gheweest / is dese
 heplige instellinge wreedelijcker gequelt
 ende ghescheurt dan opt te vozen. Want
 de benijders / niet comende ghelijden den
 goeden wel begonnen voortgauck / heb-
 ben eerst verstoffen / ende verstootten het
 Getijboec dat daer van is gemaect / daer
 naer en hebben niet gheschroompt t' selve
 seer opentlijck te bestrijden / sy hebben
 hun oock verstout / maer niet comen be-
 letten / dat in de kercken het beeldt der
 Maghet met de teekenen des rouws
 soude opgerecht worden: ende op dat sy
 hunne boosheyt daer sy in t'samen ghes-
 spannen zijn benijziger souden bewerc-
 ken / hebben de publicatien der Aflaten
 vande Broederschap / soo die aende poort-
 ten der kercken gheplacht waren ghes-
 cheurt ende meer andere diingen gedaen /
 op dat

op dat de memorie vande Broederschap der Maghet soude mogen te niet gedaent worden. Andere van de selve onlijdsaemheyt gequelt/ spraken tegen de voorszeyde Miraculen / ende verachten de selve; maer naemaels vele van henlieden / dooz de menichte der Miraculen beschaemt zijnde ende verflagen / hebben stil geswogen ende zijn met groote beschaemtheyt ghestraft. Andere zijnder oock die ghesolste ghedaen hebben / ende ghesontheyt vertregen hebbende / als sy hunne belosten dooz ombesorchtheyt veronachsaemden/ vielen wederom inde selve sieclitens: Ten lesten plichtich hunder ondancbaerheyt / ende hunne belofte quijtende ende volbringende/ zijn wederom ghenesen en ghesont gebleven: Gelyck een pegelijck van alle dese saken int boeck der Miraculen can bevinden.

ARTIC. XXI.

Waerom dat Godt ghedoocht heeft datmen soo dickvils rasen soude teghen dese Broederschap ende tegen haer Miraculen.

Alder-goedertierenste Coninck/ hoe goedertieren is Godt/ die ghehengt heeft datter eenighe teghen de voorszeyde

Broederschap so dickwils ende so langen
 tijt soude snateren/ oft de selve Broeder-
 schap in hare Miraculen versmaeden/
 ende het singen vandē dienst der Getijden
 ende der Missen belctten; oft oock de be-
 settinghe vanden sanck cleyn achten.
 Waerom heeft hy dit ghesenckt/ anders
 dan op dat dese Broederschap meer soude
 bevesticht worden/ ende op dat de Mira-
 culen soo veel te meer souden bliicken
 ende schijnen.

Waer toe dienen anders soo grooten
 Miraculen / ende dat claer licht vande
 Approbatie der selver / dan dat Godt sel-
 ve alle blanwe ontschuldigen ende twij-
 felachtigheden/ (omhelsende dese heplige
 Broederschap /) aldus geheel heeft wil-
 len weiren ? ende de selve als met eenen
 balck-nagel in sijnder Christenen herten
 heeft willen naghelen oft vast maecten:
 hier door de voorszeyde quaedt-willighe
 straffende/ wederom te roepen / ende tot
 de kennisse sijns Goddelijcken wils te
 brengen: gelijk eenige dappere bestrijders
 ten rechten wech gezocht/ en waerach-
 tige zelateurs der Broederschap gewor-
 den zijn: De reste der quaedt-williger/
 blijvende in hunne onlijdsaemheyt / zijn
 gheworden pijlen der cleynder kinderen.

ARTIC.

ARTIC. XXII.

Van Vrouwe Margarita Arch-hertoginne van Oostenrijk, ende van hare fundatie buyten de Esel-poorte tot Brugge, ter eeren der Maghet vande seven Weeen.

Mer nae den mael ghy (o alderheyl-lichste Coninck) wt den Landen herwaerts over / ende wt u Vader-landt tot die alder-zdelste Coninckrijcken van Hispanien veretrocken zijt : de alderdoorzuchtichste ende edelste Vrouwe Margaritha Arch-hertoginne van Oostenrijk / uwe Moede / met eene mannelijcke ende onvermoyelijcke devotie tot het voorsp-ede H. Broederschap betweecht zijnde / en de voetstappen Philippi haers Broeders ende ws Vaders neerstelijck intredende / heeft op den feest-dach van Lichtemisse int jaer 1518. (want alsdan leestmen het Euangelie wt het tweede Capittel van S. Lucas / in het welck van Simeon ende den eerste rouwe der Maghet / ghesproken wort) buyten de Esel-poorte te Brugghe / aldaer tegenwoordich wesende Wtlanders van alle hoeken des werelts / Coop-lieden / den Magistraet vander stad / in een seer vermaerde plaetse

die vande Minderbroederé S. Francisci
 verlaten was / de Goode susters / eene
 nieuwe ende lof-weerdige sielgie onder-
 houdende (Goode segghe ick) dat is ghe-
 teekent met een brandende crups op hui
 borsten / tot een gedurige ghedenckenisse
 des lijdens Christi / ende der Maechde-
 lijcker rouwen / hoewel het eenen onge-
 segghen tijdt vanden jare was / want het
 regende / sneeuide / en was seer cout / met
 groote solemniteyt ende eene seer devote
 Processie doen inbrengen : ende dat Cloo-
 ster ende de Maechden aldus inghelept
 zijnde / dusdanigen titel doen geben / het
 Clooster ende Maechden vande seven
 Weeen / ende heeft het selve op diē naem
 doen oprechten / ende met een goede dote
 begift ende bereyckt / op dat sy in hunne
 supbere maechdelijcke herten / het lijden
 Christi ende der magets Moeders pijnen
 behotelijck overpeysende ende eerende /
 eenwelijck Godt ende de Maget souden
 biddē ende smecken voor den voornoem-
 den Keysser / Vrouw Maria sijn huys-
 vrouwe / haer Vader en Moeder / voor
 Philippus haren broeder ende sijn geheel
 huysgesin / en aldermeest voor uwē voor-
 spoet / tot vercoelinge der aftsijbigen / tot
 bewaernisse der geender die noch in levē
 waren /

waren/ ende om Godt te dancken die dese devotie inghegeven heeft / waer door sy wilde versoent worden ende soo vele oproericheden/ deplingen/ inlandtsche oorloghen doen ophouden. Daer en boven dat Godt om de vbanden des gheloofs met strijt te verwinnen / ende sijnen gloriozen naem int oprecht geloove ende Catholijcken voortganc te doen verbeyden / soude gewerdigen te bewaren.

Door waer de voorsyde Vrouwe Margaritha was dese Broederschap seer toegedaen/ d' Altaren ende Capellen ter eeren der Maghet vande seven Weeen opgerecht/ verciorende ende met giften vereerende: Ende in dese heplighe oeffeninghe arbejdende / als sy ghewaer wierde het Conucklijck ghebodt / vande historie der Broederschap vande Maghet der seven Weeen te beschrijven / sy met Vrouwe Claudia de Menope/ hupsvrouwe vā Heer Laureyns de Gorrelez / is terstont seer besocht geweest dat dit werck ten eynde gebrocht soude worden: ende heeft schriftelijck bevolen/ dat sy Vrouwe Margaritha als mede inde instellinge en oprechtinge der selver gearbejt hebbende / verhaelt soude worden: De copie van dit schrift volcht hier nae.

Men den eerweerdigen/debotten en van ons beminden Meerster Jan van Cou- denberge/Deken van Abberbroeck/ende Pastoor van S. Peeters ende Pauwels te Kerpmerwael/ ende S. Salvators te Brugge / ende s' Conincs Secretaris/ Margarita door Gods genade / Archshertoginne van Oostenryck/Hertoginne ende Grabinne van Bourgoignien/ Weduwe van den Hertoch van Savoye.

Eerweerdighen/debotten/beminden/men heeft ons onlancx verhaelt; hoe dat W. L. door de beliest ende t' bevel vanden alder-doorluchtichsten Catholijcken Coninck/ onsen Heere ende Neve die wy alle eere schuldich zijn / voor hem ghenomen heeft/ by schrift te stellen de historie vant medelijden der onbeblecter Maget Maria/ die vande seven Weeen haren titel heeft / en t' gene hy Coninck des aengaende gedaen heeft; tot eere vanden alder-doorluchtichsten wijlen Coninc Philippus onsen broeder / ende tot lof / prijs ende eere sijns geheelen Gheslachts/ als wesende Auteurs der Broederschap die hier van opgerecht is: ende dat ghy ons in dese beschrijvinghe hebt vergheten. Voorwaer wy en hebben niet min devotie tot dese Godvruchtighe droefheden
der

der V. Maghet / dan d'andere; hoe wel
 wy t' selve met en hebben connen in alle
 manieren verclaren ende kennelijck ma-
 ken / om onse absentie / over welke wy
 in Hispanien / Franckrijck / en Savoyen
 door veel ongeluck / lange tegen gehouden
 zijn: ende want wy vanden selven Huse
 ende Familie zijn / soo is onse begheerte
 oock / niet wt begheerte van ydel gloze /
 maer om meer te verdienen / dat wy ge-
 stelt mogen worden / int getal en ghesel-
 schap der selver Coningē onses broeders
 ende neve / en der alder-doozlichtichster
 Vrouwen onse nichten / in een soo Godt-
 vruchtighen ende heplighen werck: Be-
 geeren oock dat ghy hier en boven / ont-
 fanget door seer gherecommandeert / de
 Religie vande seven Weeen / die wy te
 Brugge bapten d' Esel-poorste in een ver-
 laten Convent geplant ende ghesundeert
 hebben / als der selver besten Zelateur.
 Ende ghy sult ons groote vriendschap
 doen / het welke wy metter daet sullen
 soecken te betuygen. Gegeven binnen
 Mechelen den 20. Meert 1517. Aldus
 ondertekent Margueres et des Barres.
 Met groote redene voorwaer behoort
 dese alder-doozlichtichste Vrouwe van
 Oostenrijck / inde gesten der Maghet

Moeder ghestelt te worden: niet alleen om dat sy eene Medesuster is der voorseyder Broederschap / oft suster des alder-doorluchtichsten Coninck Philippus ws vaders / ende ws Moede / oft om dat sy der Keysers dochter is: die al te samen inde vergaderinge der Broederen hebben willen samen gestelt worden / en hebben gheweest seer neerstighe onderhouders ende Nutheurs der selver: Maer om dat sy een soo schoonen Clooster / in eene soo hermaerde plaetse / ter eeren vande Maghet Moeder vande seven Weeen / d'aldereerste wt u volck ende Familie ghefundeert ende gedoteert heeft.

ARTIC. XXIII.

Vande publicatien der Aflaten des Paus int voorseyde Clooster, ende vande instellinghe der brieven der voorseyder Aflaten.

Der en bobē als de booyseyde Vrouwe Margarita / met uwen secreten Raet / ende met eenen grooten slepp van edelen / oock met den alder-doorluchtichsten Prince Ferdinandus / Prince van Hispanien / Archs-hertoch van Oostenryck / etc. uwen alder-weerdichsten broeder /

der / tot Bygghe quamen; niet alleen om de Gemeente te Bygghe wel te beschicken ende in goede ordze te stellen; maer sonder twijfel om de voorszeyde Religie te besoecken / op den 26. van Hopmaent / int selve jaer / int voorszeyt Clooster / naer een solemnele Misse vande seven Weeen / die ghedaen werde door den eerw. Vader / Heer Carel / Abt vanden Eerhoute; soo zijn de alder-heyllichste brieven des heyllichsten Vaders in Christo / Leo den thienden Paus van dien naem / die hy tot faueur dese H. Broederschap ghegeven hadde / eerst met groote eerbiedinghe gepubliceert: Welcher inhoud is dusdaens

Leo den thienden Paus.

A En allen Christ geloobigen / die de tegenwoordighe Brieven sullen insien Saluyt ende Apostolische benedictie. Hier toe zijn wy / door Gods voorszichtigheyt / tot de hoocheyt des Apostelschap opgenomen / dat wy souden arbeyden de zielen aller Christ-geloobighen Gode te winnen ende te behouden: ende als wy de gheloobighe selve beweecht sien om wercken der devotien te oeffenen tot lof ende

ende glorie des almachtigen Gods ende
 sijnder gloriofer Moeder Maghet Ma-
 ria : ende tot ghedenckenisse der sa-
 lichmaeckender passien ons Heeren Iesu
 Christi : op dat sy hun blitiger souden be-
 geben / om dese dinghen te werck te stel-
 len / dat wy die met geestelijke ende aen-
 lockende ghifte souden beschencken : by-
 sonder als de devote Catholijcke Prin-
 cen sulcx verespshē / en wy sien t' selve in
 den Heere alsoo te behooren. Menghesien
 dan / ghelijck wy noch t' anderen tijden
 verstaen hebben / Philippus van ver-
 maerde memoerie Coninck van Castelle /
 Lyons ende Granaten / Archs-hertoch
 van Oostenrijc ende Hertoch van Bour-
 goignien / als hy noch onder den menschē
 was / voor sijne opneminghe / tot de Co-
 nincklijke hoochept / als hy noch in min-
 deren staet ghestelt zijnde Archs-hertoch
 was van Oostenrijck ende Hertoch van
 Bourgoignen / om de sonderlinge devotie
 die hy hadde tot de passie ons Heere Iesu
 Christi / die de selve voor de salichept des
 menschelijcken gheslacht / int crups ver-
 dragen heeft / oock tot de groote pynen die
 sijne gloriose Maghet Moeder Maria
 gheleden heeft : ende op dat dat de Christ-
 geloovige deses lydens / ende dusdaniger
 pynen /

pijnen / eeuwighē ghedenckenisse souden
 hebben / eene loflijcke Broederschap / on-
 der d'aenroepinghe der seven Weeen der
 selver Maget Maria / die sy verdraghē
 heeft / in alle de Landen en Heerlijcheden
 die hem onderwozpe zijn / ingestelt heeft /
 oft door sijn voorszē / door andere Chyst-
 geloovigen inghestelt is : en dat door den
 instelder selver / tot onderhoudinge ende
 maintienemēt vander Broederschap / ee-
 nige geoorlofde en eerbaerlijcke statutē /
 de D. Canones oft Regulē niet tegenstrij-
 dende gemaect zijn / en dat dese door d'or-
 donarisen der plaetsen / en ooc door Z. G.
 Alexander Paus den seften / als doen on-
 sen Doorsaet / door Apostolische macht ge-
 approbeert is : dat ooc dese Broederschap /
 inde welcke allerhande Chyst-geloovigē
 so wel Vrouwen als Mans / en werelijc-
 he Clercken / jae oock Reguliers van wat
 religieuse Orde dat soude mogen zijn en
 alle Leeken / sonder jet te betalen inden
 inganck oft wtganck / om niet alleen ende
 wt caritate ontfangen werden / niet alle en
 door alle de Domeynen des selfs Arch-
 hertochs / maer oock in vele geburige en
 naest leggende Provincie / God den Heer
 spoet gevende / vermeerdert is en dat ver-
 scheyden Capellen en Altaren / onder den
 naem

naem der voorszeyder Broederschap ghesicht zijn / den Goddelijcken dienst met de Messe / tot cieraet der selver Broederschap ghedicht is / ende van vele Bisshoppen der plaetsen bevesticht : ende het selve oock / in vele Collegiale ende Conventuale kercken / ghelijck het feest der Hemelbaert der selver Maghet / eenen tijdt lanck gherecelebzeert / ende datter veel ende verscheyden Miraculen verthoont zijn / ende noch daghelijcks verthoont worden aen den ghenen die door de voorszeyde Maghet / onder d'aenroepinghe deser seven Weeden hulpe versoeken: Wy begeerende dat de Christ-gheloobighe / tot meerder devotie aengaende het overdencken des lijdens ons Heeren Iesu Christi / ende deser seven Weeden / tot de welcke / ghelijck wy verstaen hebben onsen alder-liefsten sone in Christo Carolus / Catholijcken Coninck van Hispanien / ende Archshertoch van Oostenrijck / Hertoch van Bourgoignen / des voorszeydens Philippi Conincks sone / sonderlinghe devotie heeft / verwecht souden worden / ende die overpepsende / lichter vergiffenisse hunder sondē mochten verwerben / betrouwende op de barmherticheyt des Almogende Gods /
 ende

ende op de macht der salgher Petrus en
 Paulus sijn Apostelen ; allen ende een
 yghelijcken / soo Vrouwen als Mans/
 Christ-ghelovighen / die de selve seven
 Weeden overlegghende / eens oft twee-
 maels / oft dickwilder inde Weke / seven
 mael het ghebedt des Heeren / met soo
 dickwils d' Enghelsche groetenisse / ach-
 tervolghende de voorschreven Statuten
 lesen sullen / oft die Misse vanden dienst
 der voorszeder Broesheden celebzeeren
 sullen / oft sullen doen celebzeeren / oft
 sullen hooren / oft sullen andere om dat
 te doen verwecken / oft hun dit leeren/
 soo menich werf als sy dit doen sullen/
 outslaen wy barmhertelijck inden Heere
 van seven jaren ende soo veel quarenen
 vande Penitentien die hun ingestelt zijn.
 Voorts oock de gheene die op den avont
 ende feest-dach diemen van de voorszede
 Broederschap houdende is / inden dach-
 dienst des Heeren sullen teghenwoordich
 zijn / gheven wy door de Apostolische
 macht / alle ende ghelijcke Aflaten / die
 op ven feest-dach vande Visitatie der
 selver Maghet Maria / in wat manie-
 ren dat soude mogen wesen ghejont zijn :
 ende dit door dese tegenwoordige brieven/
 die in eeuwighen toecomende tijden van
 weerden

weerden zijn sullen. Ghegheven te Ro-
men / by Sinte Peeter / onder des vis-
schers rijnck / den 28. April 1517.
int vijfde jaer ons Wisdoms : Aldus
gheteekent onder de hantwe P. Blondus
ende op de hantwe Johannes Baptista
Castelli.

ARTIC. XXIV.

Vande inbrenginge der voorseyde Afla-
ten inde kercke van S. Salvator te Brugge,
door den Bisschop van Doornick ; ende
vande Aflaten int ghenerael : Cort be-
sluyt.

NMer dat de voorszeyde inboeringe der
Aflaten / int voornoemde Clooster
der Maechden / ghenoeint vande seven
Weeden / ghedaen was / den voorszeyden
Heere / Ludovicus Bisschop vā Doornic /
om sijne besonder devorie de hy hadde in
de voorszeyde Broederschappe / heeft de
selve op een nieu vertiert: en heeft op den
feest-dach der Miraculen vande Maget
der seven Weeden ; inde kercke van Sint
Salvators te Brugge / op dē 13 Novem-
bris binnen t' selve jaer / de Hoochmisse
gecelebreert (op den feest-dach der Mira-
culen

culen/ doet men den dienst/ gelijk op den
 principalen feest-dach / wtghenomen de
 Lessen/ de welcke ghelesen worden / drie
 bande Miraculen/ drie bande Statuten/
 ende drie bande Homilie. In sommighe
 kercken / worden inde plaetse bande Ho-
 milie genomen drie Lessen/ bande Aflatē
 des voorszeden Paus.) Ende eer hy de
 voorszede Hoochmisse celebreerde / heeft
 hy solemnele Processie gedaē/ inboerende
 de voorszreven Aflaten/ en de Processie
 gedaen hebbende/ is hy totten Nuttaer ge-
 gaen/ seer devotelych biddende vooz vrede
 en eenicheyt der Christenē Princen/ met
 een seer goet sermoon/ ghedaen door den
 eerw: Heer Delpius/ bande Miraculen
 ende Statuten der voorszeder Broeder-
 schap/ en voorszede Aflaten/ daer teghen-
 woordich wesende eē ontallicke menich-
 te van volck / t'selve volck in Gode be-
 weghende/ dat sy alle daghe de voorszede
 Broefheden souden ghedachtich wesen/ en
 seven Pater noster's en Ave Marien sou-
 den lesen/ op dat Godt / door de verdien-
 sten sijnder Moeder / en door de verdien-
 sten van vele gebeden verwonnen zijnde/
 soude hem geweerdighen te verleenen en
 te bevestighen / waerachtigen vrede ende
 vrendzachticheydt onder de Princen des
 Christen

Christendoms/ voor langen tijdt: die da-
 gelycx soo vele Miraculendoet/ oock doo-
 den verwekkende / over den genen die de
 selve zijne Moeder/ in haere pijnen aen-
 roepen.

Door het lyden ons Heerē Jesu Christi
 sijn wy bequaem ghe worden om te ver-
 erijghen ende te besitten het Conincryck
 ende de blyschappen der Hemelen. Want
 de vrechden der Hemelen / aenghesien
 dat die noch ooghe aenschouven, noch
 oore hooren, noch herten der menschen en
 connen verstaen oft begripen. 1. Cor. 2 vers. 9
 Wie inde werelt wesende soude die con-
 nen wtdrukken: Aufghelycx wie soude
 connen tellen ende estimeren oft weerde-
 ren / hoe grooten aflaet men mach ver-
 disnen/ het lyden ons Heerē Jesu Christi
 ende de droefheden der Maghet overdēc-
 kende? Doorwaer niemant/ aengesien dat
 sonder de voorschreven aflaten Sinte
 Gregorius in zynen tijt/ van selfs/ door
 niemant daer toe beweecht zijnde / ghe-
 gebē heeft vijfenveertich duysent Jaren
 den ghenen die voor d' instrumenten van
 de Passie ons Heeren Jesu Christi lesen
 se ven Water noster's ende Ave Marien/
 met eenighe clepne ghebedekens vande
 selve Passie ons Heeren Jesu Christi.

Noch

Nochtans bycans alle de aflatē / die door Sinte Gregorius ende sijne nacomelingen Pausen naermaels gegheven sijn / oft die moeten verdient ende vercreghen worden in bysondere plaetsen / oft voor beelden der Heplighen / oft inde Heplige plaetsen des Heeren oft in seker tijden / oft sy sijn ghegheven ten respecte van eenighe aelmoessen oft giften / dienende tot voorderinge van sonderlinge werckē tot Godts eeren dienende : alleen dese Broederschap en verepst noch seker plaetse / noch tijt / noch eenich beelt daermen sijn ghebet voor stort / noch Capelle noch Kerckie / noch eenige gifte.

Zae ooc alle schattingen van geben oft ontfanghen worden verboden gelyc oock int Broederschap des roosen crans / met seer ghelijcken statuyten / soo ick meyn / gheregeert wort / maer niet inde selve oeffeninghe om dat den ghenen die dese Broederschap onderhouden seven mael het ghebedt des Heeren lesende / ende de seven Weeden der Maghet Maria bepeynsende metter herten / sonder anderen last / als voorsept is / de voorsepde Aflaten / door de verdiensten des lydens ons Heeren Iesu Christi conuen becomen. Dooxt den alder-ghenadichsten

Gode

Godt gheneest dagelijcks / dooz boben
 verhaelde Miraculen / om de voorszeyde
 devotie / de lichamen der menschen van
 alle siecken ende cranckheden / ende
 ende vande boose vbanden : op dat sy ghe-
 font vā lichaem wesende / so veel te vze-
 lijcker / dooz de selve devotie die in hun
 is / oock hunne zielen van souden mochten
 ghenesen / ende op dat sy niet en souden
 ophouden vant' rijck der hemelen te ver-
 dienen / met Godts gratie / dooz onsen
 middelaer Iesum Christum / die leeft en-
 de regneert van eeuwichheit tot eeuwic-
 heit / Amen.

Dus verze (o genaedichsten Prince)
 hebbe ick dooz u bevel cortelijck bescre-
 ven / den Oorspronck / voortganck / Be-
 letselen der Broederschappen / vande
 compassie der Maghet / die ghenoeemt
 wort vande seben Weeden / ghelijck ick
 inder waerheit dese dinghen hebbe ghe-
 sien ende ghehandelt / ende bevonden.
 Soo veel als belanght de waerheit / ick
 derve wel seggen ; dat ick die alleen hebbe
 vozooghen gehad : ter liefde der gener-
 die de waerheit beminnen / ende daghe-
 lijck soo int schrijven als int prediken be-
 sich zijn / om de Maghet inde voorszeyde
 Broeder

VANDE SEVEN WEEEN. 263

Broederschap meer ende meer kennelijc
te maecten : oock om de ghene die souden
willen bederven / veranderen / oft be-
schuldighen de Broederschap / oft nieu-
we beletselen binden / oft bedriegelijche
valscheyden versieren / oft teghen haer
aenbrenghen.

FINIS.

GHETYDEN
VAN
ONSE L. VROVWE
DER
SEVEN WEEEN.

T'HANTWERPEN.
By *Guilliam NESTEENS* / inde *Hooch-*
straet inden gulden Pellicaen / *Mouio 1622.*

THE [illegible]

BY [illegible]

[The following text is extremely faint and illegible due to the quality of the scan. It appears to be a list or a series of entries.]

[The following text is also extremely faint and illegible.]

Hier nae volgen int Latijns boeck de Ghetijden der sevē Droefheden vande H. Maghet : de welcke om dat sy seer groot zijn, hebbe goet gevonden, achterlatende de Psalmen, die te vercorten. Maer om te dienen de devotie van eenige die moghelijck, t'gheheel Officie souden begeeren, so sal ic het beghinsel van elcken Psalm op sijn plaetse in onse tale aenteekenen: Het vvelck men sal achterlaten als men dese Getijden leest.

DE VESPEREN.

Ⓞ Godt ledt op mijne hulpe: Heere haest u om my te helpen.

Glorie sy den Vader ende den Soon /
ende den H. Gheest : Ghelijck was in
den beginne ende nu ende altyt / ende inde

268 **ONSE L. V. GHETYDEN,**
eeuwichept der eeuwicheden / Amen.
Alleluya.

Pfalm 109.

Den Heere heeft gefeyt tot mijnen Heere.

Antiphona.

**Moeder van het eeuwich leven/
Als ghy aen u Doon saecht gehen/
Noch een wonde naer syn doot.
Ghy waert reedt jae hadt verlangen/
Dien steeck in u hert t'ontfangen/
End' oock de stozten u bloet root.**

Pfalm 112.

Looft ghy kinderen den Heere.

Antiphona.

**Het aenschijn Gods is ongedaen/
Ten is niet syne ghelycke/
Des moeders schoonhept is vergaen/
Sy schijnt oock te beswijcken.**

Pfalm. 121.

Ick ben verblijt in t'gene dat my gefeyt is.

Antiphona.

**T'gehoor was heel verbult met pijn/
Sy hoort Godt blaspheemeren/
Ontsteken was al haer aenschijn/
Sy sach hem tormenteren.**

Pfalm. 126.

Ten zy dat de Heere het huys timmere.

Antiphona.

Haer

Haer ooghen waren heel bedawt/
 Met tranen overbloedich/
 Sp beefden als sp heeft aenschawt/
 Haers liefs Soons lijden bloedich.

Psalm. 147.

Lovet Hierusalem den Heere.

Antiphona.

Hoe wel een pijn niet wt te spreken/
 Haer hert bedinck in Christi doodt/
 Nochtans is in haer niet gebleken/
 Het onmanierlijcx inder noodt.

Capittel.

Een benautheyt heeft my ombanghen
 gelijk de bangicheyt der barender vrou-
 wen: Ick ben nederghewallen als icht
 hoorde / ick ben onsteit als icht sach hoe
 merch heeft mijn hert begeben / de dups-
 sternissen hebben my verbaest gemaect.
 Resp. Gode sp danck.

Lof-sanck.

Elck Christen ziel maeck' haer gewoon/
 Te dragen in haer herte
 Des Magets moeder van Gods soon/
 Druck/ suchten ende smerte.
 Des Moeders innerlijck gemoet/
 Was vol van droebicheden
 Als beulen wzeet haer kint bebloet/
 met geesselen doorsneden.

Sy binden Iesum strengelijck/
 Sy slaen bebloepde slagen/
 Des moeders hert oock diesgelijck/
 Moest dees' pijn in haer dragen.
 De Maecht die Gods soon had gebaert/
 Hoozt t'vonnis s' haren kinde/
 Sy sucht van herten heel beswaert/
 Om hem dien sy beminde.
 Sy sterft by naest met hem de doot/
 Soo veel leedt sy van binnen/
 Hoyt pemant voelde pijn soo groot/
 Niemant droech sulchen minne.
 De Soon vermeerdert sijn toyment/
 Door sijns maecht moeders lijden/
 En want haer dit oock is bekent/
 Dit doet haer hert doosnijden.
 Ghy dienaers van Maria hoozt/
 Wilt ghy haer zyn ghetrouwe/
 Eert haren Soon vooz u vermoort/
 Thoont met Maria rouwe.
 Lof zy den Soon van dese Maecht/
 Die door sijn bitter pijn/
 Ende door de min die hy ons draecht/
 Gheeft ons ziel medecijne.
 Vers. O moeder Gods maget soet/
 Maria goedertieren.
 Resp. Christum die vooz ons stozt sijn
 bloet/ Wilt tot ons hulpe stieren.

Antiph. tot Magnificat.

Iesu van een maecht ghebozen/
 Die gheen vader hebt dan Godt.
 Dooz ons hebdt t' crups vercozen/
 Vol tormenten schand en spot.
 Dooz u moeder's soet vermanen/
 Dooz haer obergroot verdriet/
 Dooz haer menichte van tranen/
 In ons noot verlaet ons niet.

Het Magnificat.

Mijn ziele maekt groot den Heer.
 Ende mijnē geest heeft hem verheucht
 in Gode mijnen salichmaker.

Want hy heeft aenghestien d'ootmoedichept sijns dienst-maechts: want siet van nu af sullen my salich noemen alle gheslachten.

Want hy heeft my groote dingen ghedaen die machtich is: ende heyligh is sijn naem.

Ende sijn barmhertichept is van gheslachte tot gheslachte / den gheenen die hem vreesen.

Hy heeft cracht ghedaen dooz sijnen arm/ hy heeft de hooverdige verstroopt/ dooz den sin haer's herten.

Hy heeft de machtige afgheset vanden stoel / ende hy heeft verheven de ootmoedighe.

De hongerige heeft hy niet goedē verbult / ende de rycke heeft hy ydel gheslaten.

Hy heeft ontfanghen Israel sijn kind / ghedachtich wesende synder bermhericheyt.

Ghelijck hy ghesproken heeft tot onsen vaderen / Abraham ende synen zaden inder eeuwichheit.

Glorie zy den Vader ende den Zoon / ende den H. Geest. Ghelijck was in den beghinne ende nu en altoos ende van eeuwen tot eeuwen / Amen.

Laet ons bidden.

We bidden u / Heere Iesu Christe / dat hy uwe heplighs ghenade ons boozsprake wesen mach nu ende inde ure onser doodt / die alder-goedertierenste maghet Maria uwe moeder; wiens alderheplichste ziele / inde ure uwer ghebenedijder Passie / het sweert der rouwen boozsueden heeft / die leeft ende regneert met Godt uwen vader ende den H. Geest in alle eeuwen der eeuwen / Amen.

De zielen aller gelooviger menschen / booz Godts ghenade moeten rusten in vrede / Amen.

Noteert

NOteert dat de Complete is
geheel van woorde te woor-
de ghelijck de Complete van de
groote Ghetijden : Hierom sul-
len wy hier wat accommoderen

DE COMPLETE.

Beeert ons Godt onsen salichma-
ker / ende weert utwen toorn van ons.

O Godt ledt op onse hulpe / Heere haest
u om my te helpen.

Glorie sy den Vader ende den Soon /
ende den H. Gheest : Ghelijck was in
den beginne ende nu ende altoos ende van
eeuwen tot eeuwen / Amen.

Pfalm. 4.

Als ic aenriepe, den Heer heeft my verhoort.

Pfalm. 30.

In u Heere hebbe ick betrouwt.

Pfalm. 90.

So vwie vvoont inde hulpe des alderhoochste.

Pfalm. 133.

Siet nu ghebenedijt den Heere.

Antiphona.

Voor den thron der brijbuldicheyt /

Wensiet ons groote ellende.

R. 5

O moe

O Moeder der barmherticheyt/
D hulp wilt tot ons wenden.

Lof-sanck.

Maria dienaers alle gaer/
Erbieder s aent gelseve claer/
Eert den gecrupsten Iesum soet/
En met **M**aria clachten doet.
Die pijn die s' Moeders hert verzeert/
Heeft haers **S**oons droefheyt seer ver-
 meert/
Des **M**oeders druck groept insgelijck/
Door haers kints straffen schandelijc.
Lof/ eere/ prijs en glozie/
Die ons verleent victorie/
Wilt os door ws liefs **M**oeders weenē/
D ewich rijc hier nae verleenē/ **A** mē.

Capitt. Hier: 1.

Alle haer schoonheyt heeft de dochter
 van **S**ion begheben/ schrepende heeft
 sy geschrept inden nacht/ haer tranen loo-
 pen over haer wanghen/ daer en is nie-
 mant die haer vertroost onder alle hare
 raren. **R.** Gode sy danck.

V. Groot als een zee is uwe bitterheyt.
R. Wie sal u ghenesen?

Ant. tot Nunc dimittis.

Bewaert ons **H**eerē al wakende / be-
 schermt ons al slapende / op dat wy met
Christa mochten waecken ende slapen in
Heerē.

Heere laet mi uwen dienaar naer uwē
woorde in vrede.

Want mijnroogen hebben gesien uwen
salichmaker / den welckē ghy berept hebt
voor d'aenschijn van alle volcken.

Een licht tot een verlichtinge der Hee-
denen ende ter glozien ws volcks van
Israel.

Glorie zy den Vader ende den Soon/
ende den H. Gheest. Ghelijck was in
den beginne ende nu ende altoos ende inde
eeuwen der eeuwen / Amen.

Laet ons bidden.

We bidden u Heere besoeckt goeder-
tierelijck dese woonstede / en weert
berze van de selve alle listen des vyants ;
doet uwe Enghelen daer in wonen die
ons in vrede bewaren / ende uwen zegen
zy over ons altoos / door onsen Heere Ie-
sum Christum die met u leeft en regneert
inde eeuwigheyt des H. Gheests / Godt in
alle eeuwen der eeuwen / Amen.

Ghebenedijden moet ons ende bewa-
ren den almogenden ende barmhertigen
Godt / den Vader / ende den Soon ende
den H. Gheest / Amen.

De zielen aller geloovigen moetē door
Gods genade rusten in vrede / Amen.

DE METTENEN.

D Heere ghy sult open doen mijne lippen / ende mijnen mont sal uwen lof vercondigen. **O** Godt ledt op mijne hulpe: Heere haest u om myn helpen.

Glorie sy den Vader ende den Soon / ende den **H.** Gheest. Ghelijck was in den beginne ende nu ende altoos ende van eeuwen tot eeuwen / Amen.

Pfalm.

Compt laet ons verheughen, &c.

Invitat.

Comt laet ons tot Maria gaen /
 Naer t' crups bedroeft van herten.
 Compt laet ons Iesum bidden aen /
 Die aen t' crups hangt vol smerten.
 Comt laet ons tot Maria gaen /
 Naer t' crups bedroeft van herten.
 Comt laet ons Iesum bidden aen /
 Die aen t' crups hangt vol smerten.

Pfalm.

Comt laet ons in den Heere verheughen / laet ons jubileren **Gode** onsen salichmakier / laet ons sijn aensicht voorcomen met belijdenisse / ende met **Psalmen** laet ons hem jubileren.

Comt.

Comt laet ons tot Maria gaen/
 Naer t'crups bedroeft van herten.

Comt laet ons Iesum bidden aen/
 Die aen t'crups hangt vol smerten.

Want Godt is eenen grooten Heere/
 ende eenen grooten Conlick over alle
 Goben/ want den Heere en sal sijn volck
 niet verstoeten : want in sijnen handen
 sijn alle de palen der aerden / en de hooch-
 den der bergen oversiet hy.

Comt laet ons Iesum bidden aen/
 Die aen t'crups hangt vol smerten.

Want sijne is de zee / ende hy heeft se
 gemaecht / ende de broochte hebben sijne
 handen gegront : comt laet ons hem aen-
 bidden/ ende Godt te voeten vallen : laet
 ons schreyen voor den Heere die ons ghe-
 maecht heeft / want hy is onsen Heer on-
 sen Godt : ende wy zijn sijn volck / ende
 de schapen sijnder wepen.

Comt laet ons tot Maria gaen/
 Naer t'crups bedroeft van herten.

Comt laet ons Iesum bidden aen/
 Die aen t'crups hangt vol smerten.

Glorie sy den Vader ende den Zoon/
 ende den H. Gheest : Ghelijck was in
 den beginne ende nu ende altoos ende in
 de eeuwen der eeuwen/ Amen.

Comt

278 **ONSE L. V. GHETYDEN,**
Comt laet ons Iesum bidden aen/
Die aen t'crups hangt vol smerten.
Comt laet ons tot Maria gaen/
Naer t'crups bedroeft van herten.
Comt laet ons Iesum bidden aen/
Die aen t'crups hangt vol smerten.

Lof-sanck.

Eck Christen ziel maectit haer gewoon /
etc. Ghelijck inde Desperen.

Psalm. 8.

O Heere onsen Heere hoe vvonderlijck, &c.

Antiphona.

Almen spot hiel met den Heer/
Ende almen sijne leden teer/
Doorherft met dupsent slaghen.
De Maget droebich van gemoet/
Beweent haer kint haer hoochste goet/
En heeft veel pijn te draghén.

Psalm. 18.

De hemelen vertellen Gods glorie, &c.

Antiphona.

Iesus wort wt de Stadt geleyt/
Gheslagen met veel bitterheyt/
Hy draecht syn crups vol smaden.
De Moeder volcht des lammeke's ganc/
Als eene Sunamitinne bang/
Och hoe was sy verlagen.

Psalm. 21.

Des Heeren is de aerde en hare volheyt, &c.

Ant.

Antiphona.

Helizeus is als rael belacht/
 En Iesus naecht woxt oock veracht/
 Men doet hem groote schande.
 Alsmen den Sone dus onteert/
 Dan woxt des Moeders pijn vermeerft/
 Dooz t' spotten der vanden.
 Verl. O Moeder Gods o Maget foet/
 Maria goedertieren.
 R. Christus die vooz ons stoyt sijn bloet/
 Wilt tot ons hulpe stieren.

D'eerste Lesse, uyt de lamentatie des
 Propheetes Hieremias.

Aensiet Heere want ick verdruet wor-
 de / mynen buyt is heel ontstelt / mijn
 herte is omgekeert in my selven : want
 ick ben vol bitterhepts : buyten verlaet
 het sweert / ende t' hups is desgelijcks de
 doot. Sp hebben ghehoort dat ick ver-
 suchte / ende daer en is niemant die my
 vertroost : alle mijne vanden hebben
 mijn quaet gehoozt / sp zijn verblint ghe-
 weest / om dat ghyt ghedaen hebt / ghy
 hebt de dach des troosts aengebracht / en
 sp sullen mijns gelijc worden / want mijn
 suchtinghen sijn vele / ende mijn hert is
 treurende. Maer ghy Heere ontferint
 u onser. R. Gode sp danck.

Respon-

Die als een dief gebangen gaet/
 Is Godt en mensch te samen.
 Siet mensch hoe Godt bespogen staet/
 Gheheel verbult met blamen.
 Och denkt hoe dit het hert belaeft/
 Des moeders vol betamen

Verfus.

Alsinen Godt aen het crupce staet/
 Dies haer de werelt schame.
 Och dencht hoe dit het hert belaeft/
 Des moeders vol betamen.

De tweede Lesse. Cap. 2.

Bp wien sal ick u ghelijcken oft wien
 sal ick u ghelijck maken ghy dochter
 van Jerusaleem? wien sal ick u verghe-
 lijcken ende troosten/ ghy maget dochter
 van Sion? want u verplettinge is groot
 ghelijck de zee/ wie sal u ghenesen? Alle
 die voorby gaen over den wech / hebben
 hunne handen t'samen gheslagen/ sy heb-
 ben gespot / ende hun hooft geschut over
 de dochter van Jerusaleem/ seggende/ is
 dit de Stadt van volcomender schoon-
 heyt/ de blijshap van t'geheel aertrijck.
 Alle uwe vanden hebben hunnen mont
 open ghedaen op u/ sy hebben gespot ende
 niet haren tanden ghecryffelt/ ende ghe-
 sept/

VANDE SEVEN WEEEN. 281

sept / wy sullense verflinden : Siet dit
is den dach den welcken wy verwach-
ten / wy hebben hem gebonden / wy heb-
ben hem ghesien. Maer ghy o Heere
ontfermt u onser. R. Gode sy danck.

Responforia.

Des Vaders soon der eentwicheyt /
Verdoech der dooznen scherpicheyt.
En sijnder Moeders bangen geest /
Weminde t' bitter weenen meest.
Haer herte wiert gequets ter doot /
Want haren druck was t' over groot.

Versus.

Sy bleef aent crups stant vastich staen /
Met pijn en doefsheyt oberlaen.
Verdoocht van soo veel traen bergiet /
Want al te straf was haer verdriet.
Haer herte wert gequets ter doot /
Want haren druck was t' over groot.

De derde Lesse, in t'selve Cappittel.

DE Heere heeft ghedaen dat hy ghe-
dacht heeft / hy heeft sijn woort vol-
bracht dat hy bevolen hadde vande oude
daghen : Hy heeft u verdooven ende niet
ghespaert / ende hy heeft uwen vrandt
ober u verblijt / ende hy heeft den Doozn
uwer vranden verheben. Men herte heeft
tot den Heere gheroepen / op de mueren
der

282. **ONSE L. V. GHETYDEN;**
der dochter van Sion : Breyght traes-
nen boozts als een beke / des daechs ende
des nachts / en gheeft u selven gheen rus-
ste / noch en laet den appel uwer ooghen
niet swijghen. Staet op / looft inden
nacht / int beginsel der waecken / stoyt u
herte wt / ghelijck water vooz des Hee-
ren aenschijn. Maer ghy Heere outfermt
u o iser. R. Gode 3p lof.

Responsorio.

Men nagelt Christi leden teer /
Aen t'crups sonder genade.
Hy roept waerom mijn God mijn Heer /
Laet ghy my soo beladen.
Des' pijn gevoelt de Moeder meer /
T'is al om mijn misdaden.

Verfus.

Tusschen twee schaekers hanght den
Heer /
Als t'hoof van alle quaden.
Des' pijn gevoelt de Moeder meer /
T'is al om mijn misdaden.

De tyveede Nacht-sanck.

Antiphona.

Wat tonghe ran wtspreken /
Des Moeders pine groot /
Als de nagels duersteken /
De leden haers skindts bloot.

Psalm.

VANDE SEVEN WEEEN. 283

Pfalm. 44.

Mijn herte heeft opgevorpen een goet, &c.

Antiphona.

Het sweert doorsned u herte/
Moeder ghebenedijt/
D'hint aent crups vol sinerte/
Ghespannen wort ghy quijt.

Pfalm. 45.

Onsen Godt is een toevlucht ende cracht.

Antiphona.

Och wat beschrepedelijck ghebal/
Och ure swaer om dooghen/
Daer in den Heere vanden Al/
Stierf voor sijns Moeders ooghen.
Wiens hert hier door by naer ver-
sinacht/

Niet el en coust bedencken.

Dan hem die sy ter werelt bracht/
Met tranen te beschencken.

Pfalm. 86.

Haer fundamenten zijn op de heylige, &c.

Versus.

O Moeder Christi maecht belaeen/
Ghy hebt beneffens t'crups gestaen.

Respons.

Berept te sterben op den voet/
Ter liefden uwes Sone soet.
Water noster/ &c.

Wt het Sermoon van Sint Bernaert, op de
vvoorden Apocal. 12.

Der is een groot teekken verschenen
inden hemel / een Vrouwe becleedt
met de sonne / ende de mane onder haer
voeten / ende op haer hoofd een croone van
twelf sterzen. Het martelie der Maget
het welke wy onder de sterzē / de twalf-
ste ghenoeemt hebben / wort ons aenghe-
presen / soo inde propheetien van Simeon /
als inde historie des lydens ons Heeren.
Desen is ghestelt (seyde den heylighen
ouden man / van het kindeken Iesu) tot
een teeken daer tegen gesproken sal wor-
den : ende uwe eppen ziele (seyde hy tot
Mariam) sal doorsznyden een sweert.
Zonder waerheyt / o salighe Moeder / u
ziele is doorsznyden van een sweert / want
nae den mael / doen uwen Iesus sijne geest
ghegheben hadde (hy is wel onser allen
Iesus, maer sonderlingh is hy den uwen)
die weede lancie die sijn zijde opende en
heeft sijn ziele niet gheraecht / maer sy
heeft de utwe doorsteken. Doch sijn ziele
en was daer niet / maer de utwe en conste
van daer niet. Soo van de cracht des
weedomis heeft uwe ziele doorsznyden :
soo

soo dat wy met recht u loben als meer
 daneen Martelerse : om dat t'gevoelen
 des medelydens / grooter in u gheweest
 is dan de pijn des lichamelijcks lydens
 soude geweest hebben. Maer ghy Wee-
 re ontfermt u onser. R. Gode sy danck.

Responsorio.

Ghelijck den dozen niet en hindert /
 De roof noch haren geur vermindert /
 Of sy en gropt daer neffens aen.
 Soo heeft dyn hert o Maget truerich /
 Van alderhanden gaven guerich /
 Kloeckmoedich inden druck gestaen.
 Jae siende geesselen seet bloedich /
 En slaen aent crups / dooz sijn volck
 woedich /
 V kint der Hemelen ghesant.
 Ghy hebt geduldich dat verdragen /
 En riept aen met duldich clagen /
 Den vinger van Gods rechter hant.

Versus.

Doet ons doch bystant dooz u bede /
 Op dat des werelts overbloet.
 Ons niet en blinde met ydelhede /
 Ofst en verdruck met tegenspoet.
 Ghy hebt gheduldich dat verdragen /
 En riept aen met duldich clagen /
 Den vinger van Gods rechter hant.

De vijfde Lesse.

En heeft u niet pijnlijcker gheweest dan een sweert / dat woort Christi inder waerheyt doorsnijdende uwe ziele / ende ghenakende tot het scepden der zielen ende des gheests. Vrouwe siet hier uven Sone? **W**at mangelinghe / **J**ohannes wort u ghegheven voor Iesus, den Dienaer voor den Heer / den Discipel voor den Meester / den sone van Zebedeus / voor den sone Gods / een lauter mensche / voor waerachtich Godt ende mensche. Hoe waert moghelijck / dat sulck een ghehoor / uwe soetmoedichste ziele niet en souden doorsnijden: aenghesien dat onse versteende ende ijere herten / de ghedenckenisse alleen schuert ende doorsnijt? En verwondert u des niet broeders datmen sept / Maria eene Martelerse gheweest te zijn. Die mach hem verwonderen / die niet ghedachtich en is dat sy Paulum ghehoort heeft verhalende dit onder de meeste souden der Heydenen / dat sy hadden gheweest sonder beweginge des ghemoets. Dit is verze gheweest van het herte Marie / verze moet het oock wesen van haere arme Dienaers.

Maer

Maer ghy Heere ontfermt u onser.
R. Gode sy danck.

Responsorio.

D'lebens verwe in sijn doot/
Eplaes wort bleeck ende ongesien/
T'aertrijck verwondert dat het root
Godes bloet voelt op haer vlien.

Versus.

De Moeder weent van pijn groot/
Dat sy haer kint geen hulp mach vlien.
T'aertrijck verwondert dat het root/
Godes bloet voelt op haer vlien.

De seste Lesse.

Maer misschien sal pемant segghen/
en wiste sy niet dat hy soude sterben?
Iae sy / ontwijffelijck. En hoopte sy
niet dat hy terstont soude verrijzen? Iae
sy/ ghetrouwelijck. Boven al dit heeft
sy ghetruert om datmen hem crupsten?
Iae sy / oock bitterlijck. Anders wie
zijde ghy o broeder ende wat is dit vooz
eene wijsheyt / dat u meer wonder dunct
dat Maria medelijdt / dan dat Chri-
stus lijd? Heeft hy oock lichamelijck
connen sterben / ende en heeft Maria
niet metter herten dooz mededogen niet con-
nen medesterben? Dat heeft in Christo
de liefde

288 **ONSE L. V. GHETYDEN,**
De liefde ghedaen; soo groot wesende dat
niemant opt meerder en hadde / dit heeft
oock in Maria de liefde gedaen soo groot
wesende / datter niemant oock sulcx ghe-
lijckt op en hadde. **Maer ghy Heer ont-**
fermt u onser. R. Gode sy danck.

Responsaria.

D' onnoosel lam wt liefde sterft /
En soo betaelt hy onse schult.
O mensche die nu t'leven erft /
D herte oock met liefde vult.
Op dat ghy eens van hem verwerft /
T'goet dat elck Gods kint beerft.

Verfus.

Laet ons met tranen menich repsen,
Des moeders droefheyt overpepsen.
Ende haers s' kints soo wzeede pijn /
Weemoedelyck gedachtich zijn.
Op dat ghy eens van hem verwerft /
T'goet dat elck Gods kint beerft.

Den derden Nacht-sanck.

Antiphona.

Gods soon sprac aent crups seben woord-
den /
Als hy was int meest torment.
De repne Moeder die dit hoorden /
Heeft dese in haer herte geprent.

Psalm.

Pfalm. 95.

Singt den Heere een nieu liedt, &c.

Antiphona.

**Wat pijn moest s' Moeders ziele dragen/
Als sy haer kint van doxt hoorst clagē?**

Pfalm. 96.

Den Heere heeft geregneert de aerde, &c.

Antiphona.

**O droebe Moeder als ghy siet/
Uwen Soon aent crups gehangen.
Bidt hem voor ons in ons verdriet/
Dat wy sijn troost ontfangen.**

Pfalm. 97.

Singt den Heere een nieu liedt.

Verfus.

**Bidt Maria uwen Soon aent crups
gheslaghe/**

Responsorio.

**Dat hy genadich ons cranchept drage.
Pater noster.**

De sevenste Lesse.

De lesse des H. Euangelie vvert beschrij-
ven van S. Lucas.

**In dien tijden de Vader ende Moeder
Iesu waren hen verwonderende over de
dinghen die van hem gheseyt werden.
Ende Simeon heeft hem gebenedijt en
de gheseyt tot Mariam sijne Moeder:**
⊙ **Siet**

290 ONSE L. V. GHETYDEN,
Siet desen is ghestelt tot eenen val ende
opstant van vele in Israel. Ende datter
volcht.

De uytlegginge des eervveerdigen Prie-
sters Beda op dese Lesse.

Wel is gesept / dat hy si tot opstant /
want hy een licht is / want hy de
glorie des volcks van Israel is : Doch
hy sept selve. Ick ben de verrijzenisse oft
opstant ende het leven : soo wie in my
ghelooft / ware hy schoon doot / hy sal
leven : ende soo wie leeft ende in my ge-
looft / die en sal niet sterben inder eeu-
wichepdt. Maer hoe is hy ghestelt tot
ten val ? Anders / dan om dat hy den
steen des aenstootens ende der verarghe-
nissen / dat des vals is den gheenen die
hyn stooten aen het woort / noch en geloo-
ven niet ? Maer by het tecken daer-
men teghen spzecken sal / verstaet het
gheloove des cruyces lesu Christi. Waer
van de Joden totten Apostel Paulus
spzeckende sepden : Want aengaende
dese Secte / wy weten dat men over al
daer teghen spzeckt. Ende den Apostel
selve : Wy prediken sept hy den gecrup-
sten Christum / die den Joden een erger-
nisse is / ende den Heydenen een dwaes-
heyt.

hept. Maer ghy o Heere ontfermt u onser. R. Gode zy danck.

Responsorio.

Ghy die mijn kint vant crupce draecht/
 Danc hebt van my eē droeve Maecht:
 Blijft doch een weynich stille staen/
 Dat ick mijn kint mach raken aen.
 Dat ick hem mach omhelsen eens/
 En kussen hem met veel geweeng:
 Dat ick immers sijn lichaem doot/
 Met tranen wassche in mijnen schoot/

Verfus.

Die aent crups hinckt genagelt vast/
 En leden hebt veel overlast.
 Bezijt u volck deur desen/
 Wilt hunnen druck ghenesen.
 Dat ick immers sijn lichaem doot/
 Met tranen wassch' in mijnen schoot.

De achtste Lesse.

En doe uwe eppen ziele sal doorgaen een
 sweert. Gheene historie en melt dat
 Maria van deser werelt verschepden is/
 doort sweert bysonder/ want niet de ziele
 maer t' lichaē pleech met het ijser sweert
 gedoot te worden. Daerō so is dit te ver-
 staen/ dat het sweert (daer van geschreue
 staet / en t'sweert is in hunne lippen / dat
 is de droefheyt over t'lijden des Heeren)

292 **ONSE L. V. GHETYDEN,**
haer herte doorsneden heeft. Want al
en twijfelde sy niet of Christus als Gods
Sone / en stierf vrymoedelijck / ende al
wiste sy dat hy soude de doot verwin-
nen: Nochtans / als van haer lichaem
ghecomen zijnde / en conde sy niet aen-
sien dat hy aent crupce ghehecht werde
sonder grooten rouwe. Dus oock het
ijser dat de ziele van Joseph (soo de
Schrifture van hem spreekt) doorsne-
det en is anders niet geweest dan eenen
grooten druck en benauthent des herten.
Maer ghy o Heere ontfermt u onser.
R. Gode sy danck.

Responfaria.

De Moeder stuert haer op het kindt /
En sprach met dypsent suchten /
Hy is doot dien mijn ziel bemunt /
Mijn geest schijnt my t'ontvluchten /
De droefheyt my de tonghe bint /
Vol pyngs soo elck mach duchten.

Verfus.

T'getraen van des' bedruckte Maecht /
De doot van Godt en mensch.
Door droefheyt my de tonge bint /
Vol pyngs soo elck macht duchten.

De negenste Lesse.

Dat wt vele herten de gedachten te voorschijn comen : Als de Gheboorte Christi ghehoort was / terstont zijn de ghedachten der herten gheopenbaert / Herodes is onstelt ende ghesheel Jerusalem met hem : De Herders loven Godt met vreesse ende vrechde/ende sy vercondighen den menschen den blijden peps. Als Christi leeringe en cracht vermaert werde / sommige zijn tot hem als tot eenen Leeraer des waerhepts gecomen : Andere hebben hem geschout als eenen verleyder . Als het teeken sijns crups opghesheben was eenighe bespotten hem als plichtich des doots hem lasterende : Andere zijn seer bedroeft / dat sy gheber des levens onnooselijck wort ghedoodt / hem beclaghende. Iae noch tot den dach van heden/ende tot het eynde des werelts/het scherp sweert der tribulation doorstraelt het herte der heyligher Kercken ; als sy versint/ dat eenighe het teeken des Gheloofs teghenspreken / andere Gods woort ghehoort hebende / met Christo verzijsen ende opstaen ; maer nochtans meer in ghetalesiet vallen en verlozen gaen / dan vanden

294 ONSE L. V. GHETYDEN,
bal opstaen. Jae sy siet aldaer meer on-
cruyt wasschen/ daer het goet zaet over-
bloediger ghesapt is.
Maer ghy Heere ontfermt u onser.
R. Gode sy danck.

L O F - S A N C K:

De Deum laudamus.

U Godt loven wy / u Heere belijden
wy.

Do ewigen Vader / belijdt ende looft
t' gheele aertrijck.

Tot u alle Enghelen / tot u de hemelen
ende alle de machtigheden.

Tot u roepen met stemmen sonder op-
houden / de Cherubinnen en Seraphinnē.

Heplich / heplich / heplich den Heere
Godt der Heircrachten.

Dolle sijn hemel ende aerde vande ma-
jesteyt uwer glozen.

D looft den glozosen chooz der Apo-
stelen.

D prijst het loffelijck ghetal der Pro-
pheten.

Dwen lof rondicht dat wit blinkende
heir der Martelaren.

D belijdt dooz den ront-boden der aer-
den de heplige Kercke.

Eenē Vader van ongemetē majesteyt.
Dwen

Uwen eerweerdighen waerachtighen
ende eenigen Sone.

Gock den trooster den heyligen Geest.

Ghy zijt den Coninck der glozen o
Christe.

Ghy zijt den eeuwighen Sone des
Vaders.

Ghy de menschelijke nature aenne-
mende / om den mensche te verlossen.

En hebt niet gheschroomt te liggen int
lichaem eender Maghet.

Ghy ghetemt hebbende den angel des
boots / hebt den ghelovighen t'ryck der
hemelen gheopent.

Ghy sit aen Godts rechter hant / inde
glorie des Vaders.

Soo dan wy bidden u / wilt uwe die-
naren te hulpe comen / die ghy met uwen
dierbaren bloede gherocht hebt.

Maect dat sy met uwe Heyligen / met
d'ewige glorie beschoncken worden.

Maect u volck salich o Heere / ende
geeft zegen over uwen erfdom.

Ende regeertse / ende verheftse tot in-
der eeuwicheyt.

Van daghe te daghe ghebenedijden
wy u.

Ende wy loben uwen naem inde eeu-
wen / ende inde eeuwen der eeuwen.

296 **ONSE L. V. GHETYDEN,**
Geweerdicht u o Heer desen dach van
alle sonden ons te bedrypen.

Ontfermt u onser Heere / ontfermt u
onser.

Laet uwe barmherticheyt over ons
gheschieden / ghelyck wy in u ghehoopt
hebben.

In u Heere hebbe ick betrouwt / inder
eewicheyt en sal ick niet beschaempt
worden.

DE LAVDES.

Dat is : De Lovinghen.

D Heere ledt op mijne hulpe : Heere
haest u om my te helpen.

Glorie zy den Vader ende den Soon/
ende den H. Gheest. Ghelyck was in
den beghinne ende nu en altoos ende van
eeuwen tot eewen / Amen Alleluia.

Antiphona.

De Moeder van het eewich leven/
Siende de sp-wonde geven /

Met des sperzen spitsich bliemt.

Ghy hadt liever self verdragen/
W teer hert te zijn doorlagen /

Met des droefhepts scherpen pziem.

Plalm. 92.

Den Heere heeft geregneert, hy is, &c.

Ant:

Antiphona.

Het aenschijn Gods is onghedaen/
Het is niet sijns ghelijcke.

Des Moeders schoonheyt is vergaen/
Sy schijnt oock te beswijcken.

Psalm. 99.

Maeckt jolijt voor den Heere geheel, &c.

Antiphona.

Des Maechts ghehoor was heel ver-
graut/

Aenhoozende de lasteraers.

En haer ghesichte seer benaut/

Aenmerckende de moordenaers.

Psalm. 66.

Godt mijn Godt tot u vvake ick des, &c.

Antiphona.

Des Naghts ooghen oversoet/

Staen door der tranen overbloet/

Oock opgheheven.

En al de leden van haer lijf/

Aensiend' haer kint daer hangen stijf/

Schudden en beven.

Daniel. 5:

Gebenedijt den Heere alle vvercken des
Heeren, &c.

Antiphona.

Al ist dat ghy met t'hert ghewont/

Moeder Gods aent crupce stont/

In ws kints overlijden.

Al u beroerten maechbelijck/
 Wel voegende ghestadelijck/
 Bleef heel standvastich strijden.

Pfalm. 148.

Looft den Heere vande Hemelen.

Capitt. Isai. 21.

De benauthheit heeft my ombangen
 ghelijck de bangicheyt der barender
 Vrouwen: Ick ben neder gheballen als
 icht hoorde / ick ben onstelt als icht sach.
 De cracht heeft mijn herte begeven / die
 dupsternissen hebben my verbaest ghe-
 maecht.

Lof-sanck.

Laet ons al te samen claghen/
 Met dees onbebleete Maecht.
 En haer lyden helpen draghen/
 Want haer kint dit meest behaecht.
 Laet ons op de doornen dencken/
 Die dooztralen t' Moeders hert.
 Als sy skints hoeft alsoo krenken/
 Sy doen de Moeder smert.
 Flupmen/ geesselen en speere/
 Nagels/ spotten sonder rede.
 Die bestrijden eerst den Heere/
 Maer sijn Moeder voelt dit mede.
 Dit aensach de weerde Vrouwe/
 Dat hy willich op hem nam.

Die

Die in liefd' oock was getrouwe/
 En soo tot onse hulpe quam.
 Laet ons dencken wat sy dochte/
 Onder t' crupce daer hy hinck.
 Die met pijn ons blijfchap wrochte/
 Als den dach ten avont ginck.
 Hy beval Sint Jan sijn Moeder/
 Aen den Vader sijnen gheest.
 T' suer drinckt selve ons behoeder/
 In als is hy ons hoop gheweest.

Versus.

De doodt van Godts Sone die moet
 ons t' leven/

Responsorialia.

Dooz t' ghebedt sijns maghts Moeder
 gheven.

Antiphona.

Naer dat Christus hadd' gheleden/
 Keerde t' licht in duysterheden/
 D'aertrijcks bodem wert ontrufft:
 Al sijn vrienden die verschoven/
 Niet vast staende op sijn beloben/
 En hun liefde scheen ghelust.
 Maer Gods Moeder staet voordachtich/
 En leert ons dat hy waerachtich/
 Heerlijck noch verrijzen sal:
 O recht leer-Vrou vande deuchden/
 Maect dat wy des hemels breuchden/
 Gewelijck ghenieten al.

Luc. 1, Cap.

Ghebenedijt zy Godt de Heere van
 Israel / want hy besocht heeft / ende
 de verlossinghe sijns volcks gedaen / en-
 de hy heeft ons opgherecht eenen hoozen
 der salicheydt in Davids sijns dienaers
 huys / ghelijck hy ghesproken heeft door
 den mondt sijnder Heplighen Prophe-
 ten die van t'beghin der werelt sijn / ver-
 lossingh van onsen vanden / ende wt de
 handen van alle die ons haten. Om
 barmherticheydt te doen met onsen Va-
 deren / ende te ghedencken sijns heplichs
 Testaments / den eedt die hy gheswozen
 heeft / tot Abraham onsen Vader / dat
 hy ons gheven soude. Dat wy sonder
 breefe / verlost wt de handen onser vanden
 / hem dienen souden. In heplicheyt
 ende rechtveerdicheydt voor hem / alle
 onse daghen / ende ghy kint sult een Pro-
 pheet der Alder-hoochsten ghenoeemt
 worden / want ghy sult voor des Heeren
 aensicht gaen / om te bereyden sijne we-
 gen / Om kennisse der salicheyt te geven
 sijnen volcke / tot vergiffenisse van hare
 sonden / Door de grondighe barmhertic-
 heyt ons Gods / door de welcke hy ons
 besocht heeft / den opganck wten hooge /
 om

om te verlichten de ghene / die in dup-
sternissen ende inde schaduwe des doots
saten ; om te stieren onse voeten inden
wech des vzeets.

Glorie sy den Vader ende den Soon/
ende den H. Gheest : Ghelijck was in
den begynne ende nu ende altoos ende van
eeuwen tot eeuwen/ Amen.

Laet ons bidden.

We bidden u/ Heere Iesu Chyriste/ dat
by uwe heylighe ghenade ons voor-
sprake wesen mach nu ende inde ure on-
ser doot / die alder-goedertierenste ma-
ghet Maria uwe moeder; wiens alder-
heyligste ziele / inde ure uwer ghebene-
dijder Passie / het sweert der rouwen
doorszeden heeft / die leeft ende regneert
met Godt uwen vader ende den H. Geest
in alle eeuwen der eeuwen/ Amen.

De zielen aller gelooviger menschen/
door Godts ghenade moeten rusten in
vrede/ Amen.

DE PRIME.

O Godt ledt op onse hulpe/ Heere haest
u om my te helpen.

Glorie sy den Vader ende den Soon/
ende den H. Gheest. Ghelijck was in
den

302 **ONSE L. V. GHETYDEN,**
den beginne ende nu ende altijd/ ende inde
eeuwen der eeuwen/ Amen Alleluia.

Lof-fanck.

Vermaecht u o gheloobige herten/
In Gods Moeders druck en smertē:
Te overlegghen en bedencken/
Wilt hem een danckbaer herte schenkē.
Het herte ende ziele deser Maecht/
Wort doorzogt en en doorknaecht:
Siēde haer hint/ haer vleesch haer bloet/
Van druck en lijden soo ver moet.
Iesus biedt sijn lichaem tēc/
Noch en out siet gheen onser:
Tottet binden ende slaghen/
Hoe const s Moeder hert dat drage:
Eer zp lof ende danckbaerheyt/
Der Maghet Sone inde eewicheyt.
Die door sijn bitter tranen al/
Ous sonden eens wtwissen sal/ Amē.

Antiphona.

Moeder van het eewich leben/
Als ghy aen u Soon saecht gheben/
Noch een wonde naer sijn doot.
Ghy waert reed jae had verlangen/
Dien steect in u selfs hert t'oncfangen/
En te stozten u bloet root.

Psal. 53.

Godt in uven naem maecht my salich.

Psal. 53.

VANDE SEVEN WEEEN. 303

Pfalm. 118.

Salich sijn de onbevleete inden vvech.

Pfalm. 118.

Vergelt Heere uven dienaer.

Capitt. 1. Timoth. 1.

DEn Coninck der eeuwen die onsterfelijck en onsiennelijc is alleen Gode zpeere ende glozie van eeuwen tot eeuwen / Amen. R. Gode zp danck.

Responf.

Christe Sone des leuenden Godts.
Ontfermt u onser.

Versus.

Die voor ons gheleden hebt. Ontfermt u onser.

Glozie sp den Vader ende den Zoon /
ende den H. Gheest.

Christe Sone des leuenden Godts.
Ontfermt u onser.

Responsorio.

Staet op Christie helpt ons.

Versus.

En verlost ons om uwen name.

Laet ons bidden.

Here Godt Almachtich die ons het
beginsel deses daechs hebt doen ghe-
nieten / behoedt ons heden met uwe
eracht / op dat wy desen dach in gheen
sonde

sonde en vallen/ maer dat onse woorden/
gedachten ende wercken altoos bestiert
worden om uwe rechtveerdichmaechin-
ghen te beleven. Dooz Iesum Christum
onsen Heer/ die met u leeft ende regneert
inde eenicheyt des H. Gheest/ Godt tot
alle eeuwen der eeuwen/ Amen.

Alle geloovige zielé dooz Gods genade
moeten rusten in vrede/ Amen.

TOT DE TERTIE.

Ⓞ Heere ledt op mijne hulpe/ &c.

Alleluia.

Lof-sanck.

Ⓞ Edel/weerde/supber Maecht/
Die u lief kint in Bethlem saecht.
Hoe is u Moeders hert te moed' /
Als ghy hem siet zypen van bloed ?
Dy rou is meerder oft soo groot /
Als oft ghy niet hem stirft de doot.
Hopt mensch droeuer was als ghy/
Want daer en was liever kint als hy.
Den dyuc heeft u Soons hert onstelt /
Siende met sijn smerte gequelt.
Alsoo ist oock met u geschiet /
Als ghy aensaecht sijn groot verdriet.
Eer sy lof ende danckbaerheyt /
Des Magets Soon in ewicheyt.

Dis

Die dooz sijn bitter tranen al/
 Ons sonden eens wtwissen sal. *Ame.*

Antiphona.

Iesu die lijdt des crupcen doot/
 Gescheurt met wonden veel en groot.
 Ter liefden van u Moeder bang/
 Versoet onse allende strang.
 En dooz der tranen overvloet/
 Doet ons beerven d'eerwich goet.

Psalms. 118.

Stelt my een vvet Heer, den vvech, &c.

Psalms 118.

Weest gedachtich Heer vvs dienaers.

Psalms 118.

Ghy hebt goetheyt gedaen met uvven, &c.

Capitt. Isaia 21.

De benautheijt heeft my omvāngen/
 ghelijck de bangicheyt der barender
 Vrouwen: Ich ben neder ghevallen als
 icht hoorde/ icht ben ontstelt als icht sach/
 de macht heeft mijn herte begheben/ de
 dupsternissen hebben my verbaest ghe-
 maecht. *R. Gode sp danck.*

Versus.

O Moeder Gods ghy hebt gestaen/
 Onder t'crups sonder sneben.

Responsorial.

Helpt ons dat wy de doot ontgaen/
 Dooz u Soons doot verheben.

Laet

Laet ons bidden.

We bidden u (o Heere) **A**lmachtich
Vader / dat ghy ons laet baete vin-
 den inde gheduerighe ghedenckenisse ws
Soons **M**oeder **M**aghet **M**aria : Die
 met liefde dooztraelt heeft ghestaen on-
 der sijn crupce als hy daer aen was han-
 gheude / ende nu / staet sy **C**oninginne aen
 sijn rechter handt daer hy inden hemel
 is regnerende . Dooz den selven onsen
 Heere **I**esum **C**hristum / die met u inde
 eenichept des **H**eplichs **G**heest regneert
Godt / van eewen tot eewen / **A**men.

Alle **C**hrist - gheloobighe zielen dooz
Gods ghehaede moeten rusten in vrede /
Amen.

TOT DE SEXTTE.

O Heere ledt op mijn hulpe / &c.
 Alleluia.

Lof-sanck.

Den druck bestoymt van elcken cant /
Der droever **M**aget inghewant :
Als het ghespuns der **J**oden quaet /
Daer kint met scherpe roeden slaet ,
Sy binden **I**esum wreedelijck /
Slaen / quetsen om beschepdelijck :

En

VANDE SEVEN WEEEN. 307

En so wort s' Moeders bangich hert/
Bebangen met veel meerder smert.
Lof zy den Sone van dees Maecht/
Die dooz sijn bitter pijn.
En dooz de min die hy ons draecht/
Geest ons ziel medecijne/ Amen.

Antiphona.

Het sweert dooz straelt u herte/
Moeder ghebenedijt.
D kint aent crups vol smerte/
Ghespannen/ ons beviijt.

Psalm. 118.

Mijn ziele is besvveken in uvve salicheyt.

Psalm. 118.

Hoe hebbe ick uvve vvet bemint.

Psalm. 118.

De ongerechtige hebbe ick gehaet.

Capitt. Ieremiae 9.

Wie sal mijnen hoofde water geben/
ende mijnē oogen/ een fonteyne van
tranen? Ende ick weenen dach en nacht.
R. Gode zy danck.

Versus.

O Moeder bidt u kint/
Dat ghy aent crups siet sterben.

Responsorio.

Dat ick sondaer verblint/
Sijn glozie mach beerben.

Lact

Laet ons bidden.

Wij bidden u o Heere Almachtich
Vader, dat ghy ons / &c. Als bo-
ven.

TOT DE NONE.

Ⓞ Heere ledt op mijn hulpe / &c.
Alleluia.

Lof-fanck.

Die Maecht die selsaem hadd gebaert /
Godes Soon op deser aert.

Staet aen t'recht seer beducht /

Aensiende t'crups met diep gesucht.

Soo veel lijot sy met haer kint /

Dat haer sijn doot bynaer verwint /

Syren droefhept met alsulcken gal /

Want gheen Soon soo liefgetal.

Lof zy den Sone van dees Maecht /

Die door sijn bitter pijn /

En door de liefde die hy draecht /

Geeft ons ziel medecijne. Amen.

Antiphona.

Laet ons bedencken s Moeders smert /

En bitter wonden van haer hert.

Als sy sach t' lichaem van haer kint /

Veel pijnen lijden onverdiert.

Die comen was wt liefde diep /

Behoeden dat verlozen liep.

Psalms.

VANDE SEVEN WEEEN.

309

Pfalm. 118.

Wonderlijck sijn uvve ghetuygenissen.

Pfalm. 118.

Ick hebbe geroepen uyt alle mijn herte.

Pfalm. 118.

De Princen hebbē my te vergeefs vervolcht.

Capitt. Isa. 22. Iob 16.

Wacht van my ick sal bitterlijck
weenen: en wilt u niet poogen my
te vertroosten/ want den dꝛuck heeft my
overballē/ ende mijn aensicht is geswol-
len van tranen / ende mine wyngrau-
wen zijn verdupstert.

R. Gode zp danck.

Versus.

Het leven zp ons ghegheben door de doot
van onsen behoeder/

Reiponforia.

Dat verwerpe ons t'ghabet van sijn be-
dꝛuckte Moeder.

Laet ons bidden.

We bidden u o Heere Almachtich
Vader / dat ghy ons/ &c. Als bo-
ven.

Alle Christ-gheloovighe zielen door
Gods ghenaeде moeten rusten in vrede/
Amen.

DE

DE MISSE,
DE MISSE
V A N D E
SEVEN WEEEN.

Introitus, oft inganck der Misse.

Als Iesus gesien hadde sijn Moeder / ende den Discipel staende / den welken hy beminde / soo heeft hy tot sijne Moeder gheseyt / Vrouw sie uwen Sone.

Versus.

Meffens t'crupce Iesu stont sijn Moeder ende sijns Moeders suster Maria Cleophe ende Maria Magdalene.

Versus.

Glorie zy den Vader ende den Soon / ende den H. Gheest. Ghelijck was in den beginne ende nu ende altoos ende inde eeuwen der eeuwen / Amen.

Als Iesus ghesien hadde sijn Moeder ende den Discipel staende / den welken hy beminde / soo heeft hy tot sijne Moeder gheseyt / Vrouw sie uwen Sone.

GHE-

G H E B E D T.

Wij bidden u Heere Iesu Christe/ dat
 by uwe heylighe genade ons Doorz-
 sprake wesen mach / nu ende inde ure on-
 ser doot/ die alder-goedertierenste Maget
 Maria/ u Moeder : Wiens alder-heyl-
 lichste ziele / inde ure uwer ghebenedijde
 Passie / het sweert der rouwen doorsne-
 den heeft/ die leeft en regneert met Godt
 uwen Vader ende den H. Gheest/ God/
 in alle eeuwen der eeuwen/ Amen.

Lesse uyt den Propheet Ieremias.

Thren. 1.

Here siet / want ick gheperst worde/
 mijnen buyk is heel ontstelt : mijn
 herte is omgekeert in my selven : want
 ick ben vol bitterhepts : bukten ver slaet
 het sweert/ ende t' hups is desgelijcks de
 doot. Sy hebben ghehoort dat ick ver-
 suchte / ende daer en is niemant die my
 vertroost : alle mijne vanden hebben
 mijn quaet gehoozt / sy zijn verblift ghe-
 weest / om dat ghyt ghedaen hebt / ghy
 hebt de dach des troosts aengebracht/ en
 sy sullen mijns gelijc worden/ want mijn
 suchtinghen zijn vele / ende mijn hert is
 treurende.

GRADVAEL.

Godt ick sal mijn leven u vercondt-
gen : ghy hebt mijne tranen in uwe
tegenwoordicheyt ghestelt.

Verfus.

Den Heere heeft verhoort de stemme
mijns weenens : Den Heere heeft mijn
gebedt opgenomen / Alleluia, Alleluia.

Door den thron der dyfuldicheyt /

Medelijlich der ghebreken.

O Moeder der Godtvruchticheyt /

Wilt altijt door ons spreken.

De sake van ons armoede groot /

Vertoocht aen Godt rechtverdich.

Verrijcht quitschel der sonden snoot /

Door u dienaers onweerdich.

TRACTVS.

Christi Moeder stont weemoedich /

Zen het crups met oogen bloedich /

Als haer kint ghenagelt hinck.

Wiens seer dapper suchten herte /

Half gestorben door de smerte /

Een scherp spitsich sweert door ginck.

Om sijns volcx te groote sonden /

Heeft sp lesum sien door wonden /

Ende die geessels onder staen.

Sp sach haren Soon Godtbruchtich/
 Sterben met een herte suchtich/
 Als sijn ziel moest van hem gaen.
 Doet o Maghet ons bezijden/
 En t'crups Christi voor ons strijden/
 Hoeden door sijn minnelijckhept,
 En soo t'lichaem comt te sterben/
 Dat ons ziele mach beerben.
 S'hemels rust en heerlijckhept.

T'volgende inde Lesse des Euangelie
 van S. Lucas.

In dien tijdt/ de Vader ende Moeder
 Iesu waren verwonderende/ van t'ge-
 ne dat van hem gheseyt werde. En Si-
 meon heeft hun gebenedijt / ende gheseyt
 tot Mariam sijne moeder. Siet dese is
 ghestelt / tot eenen val ende opstant van
 vele in Israël / ende tot een teeken daer-
 men teghenspreken sal: ende uwe eygen
 ziele sal van een sweert doorsneden wor-
 den; op dat de ghedachten van vele ghe-
 openbaert worden.

HET OFFERTORIE.

Tobiaë 7.

Ick en twijfele niet / Godt en heeft
 mijne tranen in sijn aensicht ont-
 sanghen: Ende den Heere heeft u lieden
 daerom tot my doen comen.

D

SECRET

Secreta.

H Eere Iesu die hangende aen het crup-
 ce/ hebt uwe Moeder wt de welcke
 ghy de menschelijcke nature aengenome
 hebt/ van eenen toesiender voorsien: Wy
 bidden u verleent ons / dat dooz de ver-
 diensten des lijdens der selver maghet
 Moeder/ uwe menschelijcke nature/ die
 in het Sacrament bedeckt is/ ons wesen
 mach tot een beschuddinghe teghen alle
 quaet/ tot vermeerderinge/ der gratien/
 ende tot een belooninghe des eeuwighen
 levens.

De Prefatie.

H Et is inder waerheyt recht ende bil-
 lijk / dat wy u altyt en t'aller plaet-
 sen danc seggen/ heyligh Heere/ almach-
 tigen Vader/ eenwigen Godt: ende dat
 wy u int medelijden der saligher Ma-
 ria/ altydt Maget / t'samen loben/ gebe-
 nedijden / ende uwen lof verhalen: De
 welcke uwen eenich geboren Sone dooz
 d'onlummeringe des heylighs Gheest
 ontfangen heeft/ ende behoudende de glo-
 rie der Maerchdelijcker suverheyt/
 het eenwigh licht / de werelt wtghestort
 heeft. Welc is Ielus Christus onsen Hee-
 re dooz

re/ dooz wien / uwe Majestejt loben de
 Enghelen / de Dominationen aenbieden
 u/ ende de Potentaten beben dooz u / de
 hemelen / ende de crachten der hemelen
 met oock de salighe Saraphinnen / met
 een bygeboechde deucht vercreten u. Met
 de welcke dat ghy oock onse stemme wilt
 doen toelaten/bidden wy u/ met sotmoes-
 dige beden segghende / Hephlich/ hephlich/
 Hephlich is Godt den Heere der Heer-
 crachtē: vol is hemelende aerde van uwe
 glozie: Osanna inden alderhoochsten: ge-
 benedijt is hy die compt inden naem des
 Heeren/ Osanna inden alderhoochsten.

Communie 4 Reg: 22.

Dat ghy vooz my geweent hebt/
 ich hebbe u oock verhoort / seyt den
 Heere/ siet ich sal u vergaderen in vrede.

Naer de Communie.

Here Iesu Christe/ fonteyn de ghenade-
 den/ hooft ghenadelijck onse ghebe-
 den ende verleent ons / op dat wy die
 uwer goedertierender Moders rouwe
 die sy over u doot ghehaot heeft/ over-
 dencken / dooz hare verdiensten / mocht-
 ten ons van ghedurighe welvaert naer
 ziel en lichaem ons verblijden die leeft en
 regneert

316 TAFEL DER MIRACVLEN
regneert met Godt den Vader inde een-
icheyt des Heyligen Gheest Godt/ van
eulen tot eulen/ Amen.

F I N I S.

Eenen Cort begriipende wijfer
oft tafel der Miraculen vande
Broederschap der seven Weeden
vande Heylige Maget MARIA die
Christum den Heere ghedraghen
heeft, naer verscheydenheit van
sieecten oft onghelucken daer sy
de menschen ingholpen heeft:
by voeghende het ghetal, waer
door elck in desen Boeck breeder
verhaelt, seer lichtelijck sal con-
nen ghevonden worden.

VAn blint geborenen, ende vande ghene-
die andersins in hunne ooghen gequetst
oft pijnen daer in lydende, t'ghesicht ende
ghesontheyt verereghen hebben, suldy vin-
den int. 1. 2. 19. 21. 73. 84. 100. 120. 133.
168. 173.

Van

VANDE SEVEN WEEEN. 317

Van creupel gheborene, oft eenich ongheluck, van lamme oft gichtighe oft die hunder leden niet machtich en vvaré, t'sy menschen, t'sy beesten, die de begheerde ghesontheyt hebben becomen, suldy vinden int. 3. 7. 9. 20. 61. 62. 63. 64. 65. 79. 80. 90. 98. 99. 121. 130. 145. 182. 186. 205.

Van doove ende stomme, oft soo geboren, oft andersints suldy vinden, int. 17. 59. 97. 184.

Van dooden die veruveck't sijn. 4. 8. 13. 91. 103. 108. 115. 123. 125. 126. 132. 154. 157. 195.

Van cortsen, van peste, van s'quinancie. 5. 12. 41. 57. 66. 69. 92. 104. 109. 119. 160. 162. 169. 180. 187. 193. 208.

Vande Colijcke, graueel oft steen, van rouvicheyt, oft afstroopinghe des vels, door de hitte der vrine. 11. 18. 71. 106. 112. 135. 139. 163. 171. 175. 181. 196. 198.

Van stercken oft bulderachtighen hoeft, ende van sieckten int hoeft, inde borste, aent herte van vallende sieckte, oft popelzye, pijn aende borsten, onsfuyver sieckte als pocken, &c. ende andere verscheyden. 23. 24. 28. 39. 46. 58. 67. 68. 72. 75. 85. 91. 96. 102. 111. 122. 127. 129. 136. 138. 14. 144. 146. 148. 172. 188. 202. 206. 207. 209.

Van armen, beenen, schenen, handen, ende

318 TAFEL DER MIRACVLEN

voeten die fvvack vwaren oft vvee deden.

Item van crimpinghe van fenuen. 14.22.
26.48.50.52.53.77.97.128.131.153.
158.159.167.178.201.

Vanden bloet loop,oft bloet fpouven. 32.
42.86.161.

Van vvaterfuchte. 76.83.89.95.176.

Van ghefcheurtheyr. 36.37.40.41.44.
45.51.54.55.78.81.87.94.110.116.143.
150.152.155.177.178.185.189.

Vant perickel voort baren,int baren ende
naert baren. 16.25.29.70.74.118.141.
199.

Vande ghefvillen oft op vvaffen van vlees
ende andere. 57.113.147.183.

Vande gene die met de alderquaetfte fiette
gequelt fijn diemen de groote pocken noemt
15.27.33.82.88.156.170.174.190.191.
192.

Van menfchen door den boofen vyant be-
feten,oft die hunne finnen miffen, oft vvan-
hopich ende desperaet vwaren. 35.101.105.
107.200.

Van melaetsche. 149.

Van periculen der zee ende der vvateren.
30.56.60.114.142.204.

Van de ghene die hun goet verloren had-
den. 38.49.

Van naelden,fpellen ftucken gelts oft fil-
uers

VANDE SEVEN WEEEN. 319

vers inde kele gheschoten. 10. 151. 166. 103.

Van eenighe die inden molen ghemorfelt, oft onder vvaghens gheplet, oft van hooghe ghevallen sijn, suldy vvonderlijcke dinghen lesen 137. 165. 210.

Van een kint met eenen crommen hals.

134.

Van een kint het vvclck vand' ure zijnder gheboorten tot derthien daghen niet en soogh. 6.

Van een kint tvvee jaren ende een half out dat tvvee dagen ende nachten verloren vvas.

149.

Van een huys daert vier inghevaren vvas.

194.

Van eenen ploegher vviens peerden den ploech niet verporten en condé om het beelt der seven Weeden, vvclck op der aerden lach.

44.

Een vvonderlijcke sake van tvvee ionghe dochteren. 173.

Vande gheue die de Broederschap veracht hebben ende hunnen spot gehouden hebben. met het selve ende met de voorseyde Miraculen. 34. 93.

F I N I S.

IMprimatur hic Libellus, vt qui
simplice devotione delectantur
maiolem devotionem acquirant.

Datum 17. Septembr. Anno
1621.

EGBERTVS SPITHOLDIVS
PLEBANVS, LIBRORVM
CENSOR.